

**ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
ЗА 2013. ГОДИНУ**

Бања Лука, децембар 2012. године

Садржај

1.	УВОД	3
2.	МАКРОЕКОНОМСКА КРЕТАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ	5
3.	ИНВЕСТИЦИОНА АКТИВНОСТ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ	8
4.	ПРОЈЕКЦИЈЕ МАКРОЕКОНОМСКИХ ПОКАЗАТЕЉА У 2013. ГОДИНИ	11
5.	ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ	12
5.1.	ПОЛИТИКА ЈАВНИХ ПРИХОДА.....	12
5.2.	ПОЛИТИКА ЈАВНИХ РАСХОДА.....	13
6.	ЈАВНИ ДУГ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	14
7.	ПОЛИТИКЕ ФИНАНСИЈСКОГ СЕКТОРА	19
8.	ПОЛИТИКЕ ЈАВНОГ СЕКТОРА – ПОЛИТИКЕ ВЛАДЕ	27
8.1.	ОПШТЕ ЈАВНЕ СЛУЖБЕ.....	27
8.1.1.	<i>Регулаторна реформа</i>	27
8.1.2.	<i>Инспекторат Републике Српске</i>	29
8.1.3.	<i>Рачуноводство, ревизија и финансијско извјештавање</i>	29
8.1.4.	<i>Гендер центар</i>	32
8.2.	ЈАВНИ РЕД И СИГУРНОСТ.....	34
8.2.1.	<i>Полиција</i>	34
8.2.2.	<i>Правосуђе</i>	37
8.3.	ЕКОНОМСКИ ПОСЛОВИ.....	38
8.3.1.	<i>Тржиште рада</i>	38
8.3.2.	<i>Пољопривреда, шумарство, лов и риболов</i>	41
8.3.3.	<i>Електроенергетика, енергенти, рударство, индустрија и МСП</i>	50
8.3.4.	<i>Просторно уређење, грађевинарство и екологија</i>	70
8.3.5.	<i>Транспорт</i>	75
8.3.6.	<i>Поштански саобраћај и телекомуникације</i>	83
8.3.7.	<i>Трговина, туризам и угоститељство</i>	85
8.4.	ЗДРАВСТВЕНИ СИСТЕМ И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА.....	89
8.5.	ПОРОДИЦА, ОМЛАДИНА И СПОРТ.....	95
8.6.	НАУКА И ТЕХНОЛОГИЈА.....	98
8.7.	КУЛТУРА И МЕДИЈИ.....	102
8.8.	ОБРАЗОВАЊЕ.....	104
8.9.	СОЦИЈАЛНИ СЕКТОР.....	108
8.9.1.	<i>Систем пензијско-инвалидског осигурања</i>	108
8.9.2.	<i>Борачко-инвалидска заштита и заштита цивилних жртава рата</i>	111
8.9.3.	<i>Избјеглице, расељена лица и повратници</i>	114
9.	ПОЛИТИКЕ ЈАВНЕ УПРАВЕ И ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ	115
9.1.	ЈАВНА УПРАВА.....	115
9.2.	ЛОКАЛНА САМОПУПРАВА.....	116
10.	ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ	120
11.	РЕГИОНАЛНА САРАДЊА	125
12.	РЕАЛИЗАЦИЈА ЕКОНОМСКЕ ПОЛИТИКЕ	127

1. УВОД

Опоравак свјетске економије који је услиједио у 2010. години значајно је успорен од друге половине 2011. године, првенствено као посљедица „трећег таласа“ свјетске економске кризе. „Први талас“ кризе је обиљежила криза финансијског тржишта из 2008. године, која се касније, током 2009. године, пренијела и на реални сектор. Нови талас у 2011. години услиједио је као посљедица слабе глобалне потражње, високе глобалне незапослености и високих фискалних дефицита и јавног дуга, посебно у зони евра. Међународно економско окружење почетком 2012. године обиљежило је наставак кризе јавног дуга у зони евра, уз прве сигнале смиривања дужничке кризе након доношења споразума о координацији фискалне политике у оквиру ЕУ, како би се ојачала буџетска дисциплина земаља потписница. Међутим, спорост у проналажењу одговарајућег системског рјешења које би заштитило инвеститоре и зауставило ширење кризе на друге чланице еврозоне, односно наставак неизвјесности у погледу рјешавања кризе у зони евра повећава нестабилност финансијских тржишта и успорава опоравак у реалном сектору у зони евра и на глобалном нивоу.

Рецесиона кретања у привреди Републике Српске која су, послје 2009. године, започела од друге половине 2011. године, а пренијела се и у 2012. годину, у великој мјери су посљедица успоравања привредне и спољноекономске активности у зони евра и у земљама региона као најзначајнијим партнерима Републике Српске. Ситуацију у привреди додатно су отежали неповољни временски услови почетком 2012. године, а затим суша која је условила велики међугодишњи пад пољопривредне производње. Све то је имало за посљедицу негативна кретања у прва три квартала 2012. године, која се огледају првенствено у смањењу извоза у односу на исти период претходне године и смањењу физичког обима индустријске производње, што се одразило и на тржиште рада, гдје се проблем незапослености, као и у осталим земљама у свијету, задржао као највећи негативни ефекат економске кризе. Наравно, све то се одразило и на мање буџетске приходе од планираних.

С циљем очувања достигнутог нивоа буџетских давања, Влада Републике Српске је са осталим нивоима власти у БиХ, у 2012. години обавила преговоре са ММФ-ом и у септембру 2012. године одобрен је IV стендбај-аранжман у износу од 784,62 милиона КМ за БиХ, од чега се на Републику Српску односи 261,53 милиона КМ. Средства ММФ користиће се за подршку буџетима у Републици Српској и Босни и Херцеговини у циљу ублажавања ефеката свјетске економске кризе, очувања континуитета аранжмана валутног одбора, одржавање фискалне дисциплине, унапређење реформе јавног сектора, очување стабилности финансијског сектора и побољшање пословног окружења. Наставак аранжмана са ММФ-ом омогућиће нам и повлачење веома повољних средства од Европске комисије и Свјетске банке.

Финансијски сектор остао је стабилан и у вријеме кризе, а посебан значај и допринос ликвидности привреде дала је Инвестиционо-развојна банка Републике Српске, која је до краја септембра пласирала више од 930 милиона КМ кредитних средстава, уз промет са хартијама од вриједности преко 190 милиона КМ.

Имајући у виду нестабилност у свјетској привреди, првенствено у еврозони, Влада Републике Српске у 2013. години планира додатно појачати инвестициону активност како би утицала на позитивна привредна кретања. Повећање инвестиција, које су кључни фактор раста у наредној години, резултат је интензивирања активности на наставку реализације постојећих и почецима реализације уговорених, нових великих инфраструктурних пројеката. Од уговорених инвестиција, чија реализација је већ покренута, посебно се истичу: у области инфраструктуре – путна комуникација, односно ауто-пут Бања Лука – Добој, у сарадњи са ЕИБ и ЕБРД-ом; у области здравља – пројекат Клинички центар Бања Лука, у сарадњи са

ЕИБ-ом; у области водопривреде – пројекат водовода и канализација за 23 општине у Републици Српској, те пројекат одбране од поплава; а у области индустрије и енергетике – пројекат изградње система за одсумпоравање Угљевика, те мини-хидроелектрана Цијевна III.

Имајући у виду кретања у свјетској привреди, посебно у еврозони, процјене међународних финансијских институција, кретања макроекономских показатеља у Републици Српској у претходном периоду, усвојене политике у претходном периоду и планиране реформске процесе у наредном периоду, која су детаљно објашњена у наставку, те првенствено најављене инвестиције у наредној години, процјењује се да ће реални раст БДП-а у 2013. години бити позитиван, што ће допринијети и стабилизацији на тржишту рада.

Према томе, циљеви економске политике, на којима ће Влада Републике Српске кроз своје мјере интензивно радити у 2013. години су:

- позитиван привредни раст,
- очување радних мјеста,
- фискална стабилност,
- социјална одрживост и правичнија прерасподјела,
- унапређење пословног амбијента с циљем повећања конкурентности домаће привреде,
- заштита домаће пољопривредне производње кроз унапређење конкурентности,
- стабилност јавних предузећа,
- европске интеграције,
- регионална сарадња,
- смањење негативних ефеката уласка Хрватске у Европску унију.

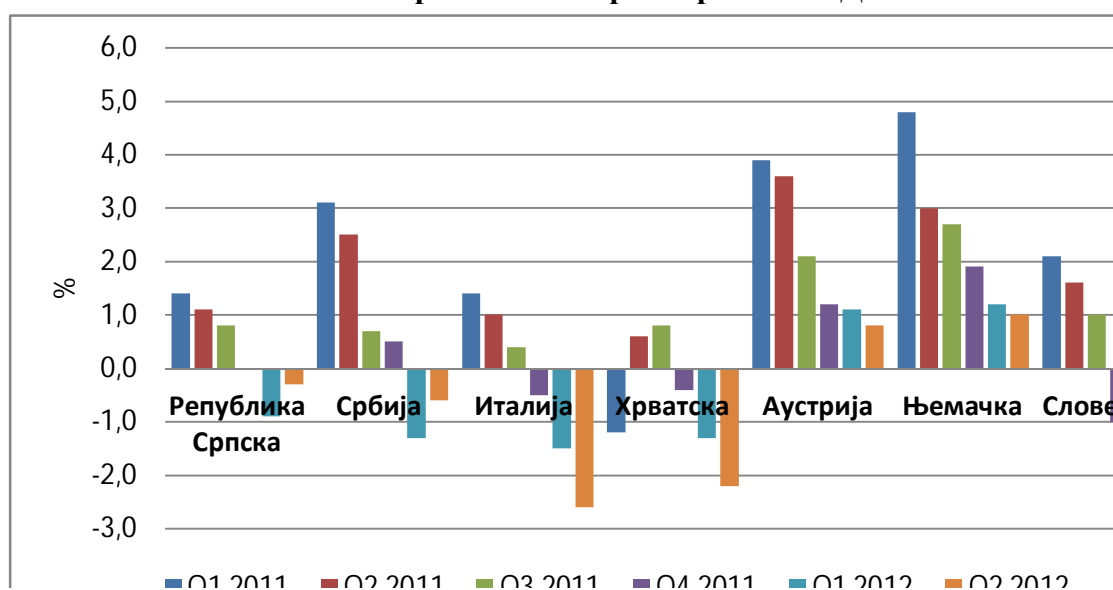
2. МАКРОЕКОНОМСКА КРЕТАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Након опоравка појединих области у свјетској економији од глобалне економске кризе у 2010. години, у 2011. години долази до новог успоравања економских кретања у свјетским привредама, док се негативни трендови, у виду новог таласа кризе, поново јављају у 2012. години.

Свјетска економска кретања утицала су и на привредна дешавања у Републици Српској. На основу забиљежених макроекономских показатеља, евидентно је да у првих девет мјесеци 2012. године економија Републике Српске биљежи смањену привредну активност у односу на претходну годину, која је, у складу са општим европским и свјетским трендом, показивала знакове привредног опоравка. У 2011. години су остварене кварталне стопе реалног раста БДП-а од 1,4%, 1,1%, 0,8% и 0,0%, на основу којих се види да је крајем претходне године дошло до успоравања раста БДП-а. У првом и другом кварталу 2012. године остварене су негативне стопе реалног раста БДП-а од -0,9% и -0,3% респективно¹, у односу на исте кварталне 2011. године.

Истовремено, стопе реалног раста БДП-а у ЕУ у прва два квартала 2012. године износиле су 0,1% и -0,3%, респективно. У земљама у које Република Српска највише извози стопе реалног раста БДП-а у другом кварталу 2012. године у односу на исти квартал претходне године су сљедеће: Србија -0,6%, Италија -2,6%, Хрватска -2,2%, Аустрија 0,8%, Њемачка 1,0%, Словенија -2,2%,². Анализом кварталних стопа БДП-а у овим земљама, установљено је да све оне од почетка 2011. године биљеже успоравање раста реалног БДП-а, а да је у овој години, изузев у Њемачкој и Аустрији, евидентиран пад БДП-а. Ови подаци указују на чињеницу да економска кретања у тим земљама значајно утичу на привредна дешавања у Републици Српској. У 2011. години у Републици Српској је забиљежена просјечна стопа инфлације од 3,9%. У току 2012. године долази до смиривања инфлаторних кретања, и у септембру износи 2%, те процјењујемо да ће у 2012. години годишња стопа инфлације износити 2,1%, док је пројекција за 2013. годину 1,9%.

Слика 2.1. Кварталне стопе раста реалног БДП-а

Извор: EUROSTAT (update 28.09.2012); за Републику Српску, Србију и Хрватску – национални статистички заводи; пореди се наведени квартал са истим кварталом претходне године.

¹ Републички завод за статистику Републике Српске – Саопштење статистике националних рачуна број: 202/12 од 18.10.2012.

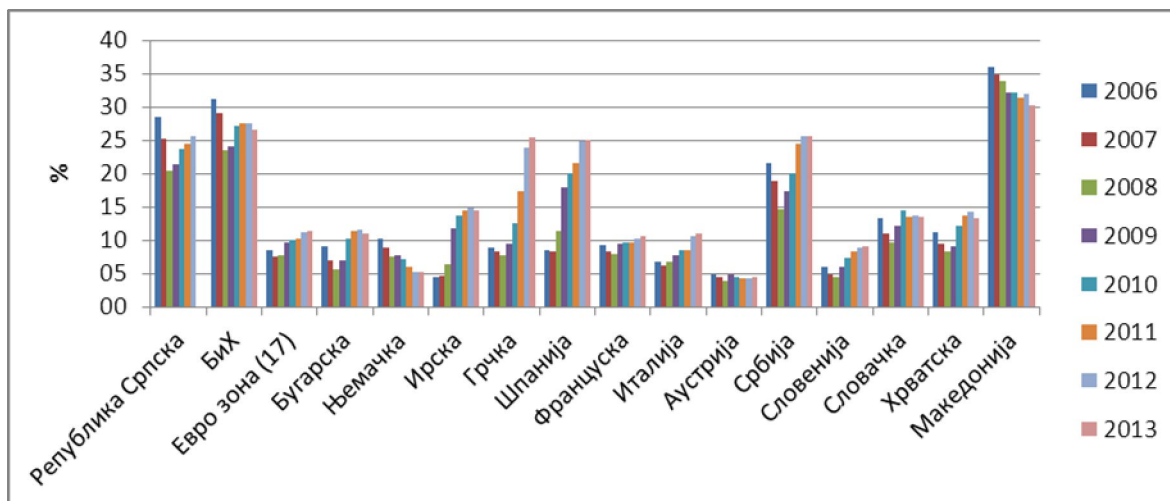
² EUROSTAT-ова база података – приступ остварен 01.10.2012, Републички завод за статистику Републике Србије, Државни завод за статистику Републике Хрватске

Слабија инострана тражња, с једне стране, те лоши услови за производњу електричне енергије, с друге стране, довели су до успоравања раста индустријске производње у Републици Српској, у 2012. години. Тако је, након високих стопа раста индустријске производње, која је 2009. године износила 19%, у 2010. години 5%, а у 2011. години 4,7%, за првих девет мјесеци 2012. године дошло до смањења физичког обима индустријске производње за -4,6% у односу на исти период претходне године. У окружењу се, такође, биљежи пад индустријске производње. Тако је у девет мјесеци 2012. године, у Федерацији БиХ смањење физичког обима индустријске производње износило -4,8%, у Србији -3,8%, а у Хрватској -5,5%. У септембру 2012. године, у поређењу са истим мјесецем 2011, у Републици Српској је остварен раст индустријске производње од 5,8%, док је смањење индустријске производње забиљежено у Федерацији БиХ -4,8%, у Србији -6,8% и у Хрватској -10,6%.

Након високих стопа раста извоза од 30,2% у 2010. години и 17,6% у 2011. години, до којих је довела првенствено повећана инострана тражња, а у складу са свеопштим опоравком привреда земаља у окружењу, у првих девет мјесеци 2012. години забиљежено је смањење извоза од -4,7%, док је увоз растао за 2% у односу на исти период прошле године. Покривеност увоза извозом за првих девет мјесеци 2012. године износи 53,5%. На смањење извоза Републике Српске у великој мјери је утицало смањење иностране тражње које је резултат смањене привредне активности у земљама у које Република Српска највише извози.

И даље највећи изазов са којим се сусреће Република Српска, као уосталом и друге земље у окружењу, али и шире, јесте незапосленост. Анкетна стопа незапослености у Републици Српској је 25,6% у 2012. години. Према подацима и процјенама међународних финансијских институција, незапосленост се повећава и у земљама у окружењу, па тако ММФ предвиђа да ће се стопа незапослености у Евро зони (17) повећати са 10,2% у 2011. на 11,2% у 2012. години, док би у 2013. години требало да износи 11,5%. За БиХ се процјењује да би у 2013. години стопа незапослености требало да износи 26,5%, што представља смањење у односу на 27,6% у 2012. години.

Слика 2.2. Анкетна стопа незапослености у периоду 2006–2013. године

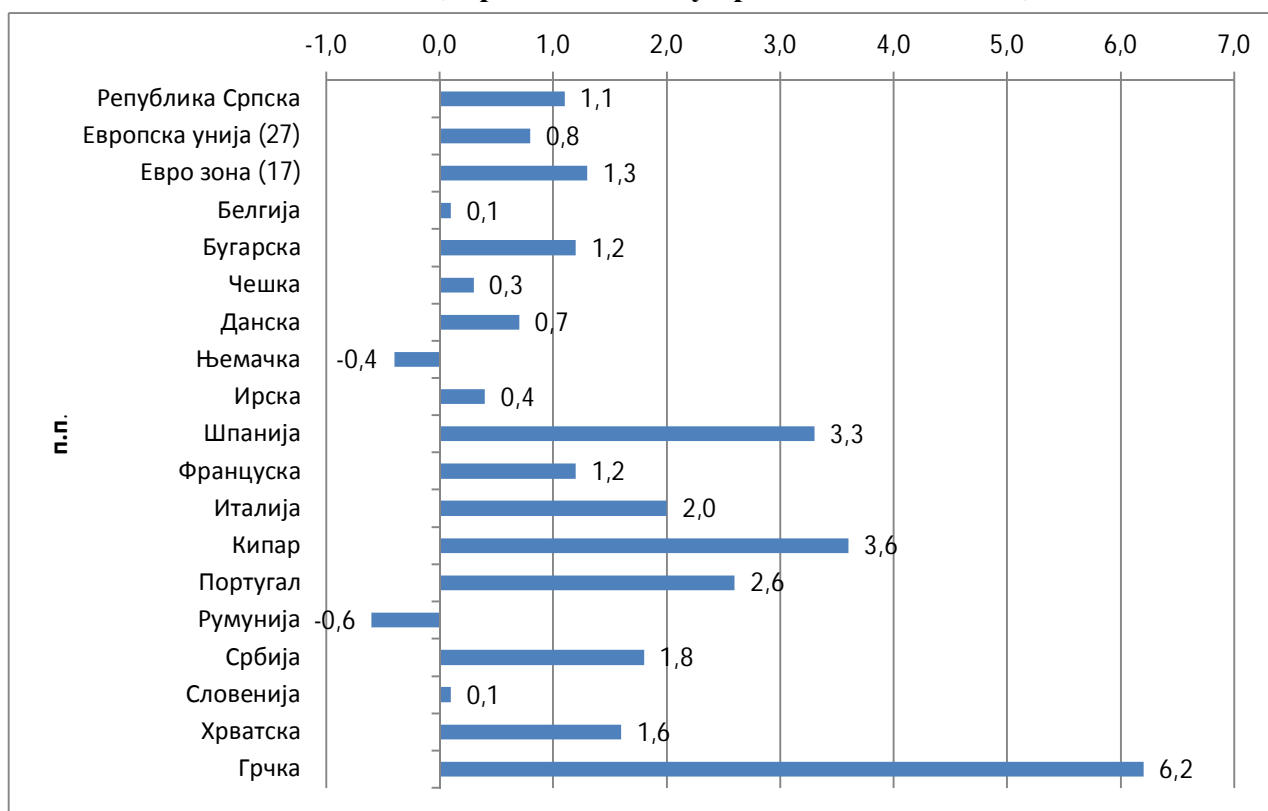

Извор: ММФ, Република Српска – Републички завод за статистику Републике Српске

Земље са којима Република Српска остварује најзначајнију економску сарадњу, осим Румуније и Њемачке, имале су пораст незапослености у септембру 2012, у поређењу са истим мјесецем претходне године. Док је незапосленост у Републици Српској у 2012. години порасла за 1,1 процентни поен, у односу на 2011. годину, у Србији је забиљежен пораст незапослености од 1,8 п. п., у Хрватској је пораст износио 1,6 п. п., у Италији 2,0 п. п., у

Словенији 0,1 п. п., у Европској унији 0,8 п. п., у Евро зони (17) 1,3 п. п., док су Румунија и Њемачка забиљежиле смањење незапослености за 0,6 п. п и 0,4 п. п. респективно.

Слика 2.3. Анкетна стопа незапослености у периоду септембар 2012. године / септембар 2011. године (пораств/смањење у процентним поенима)

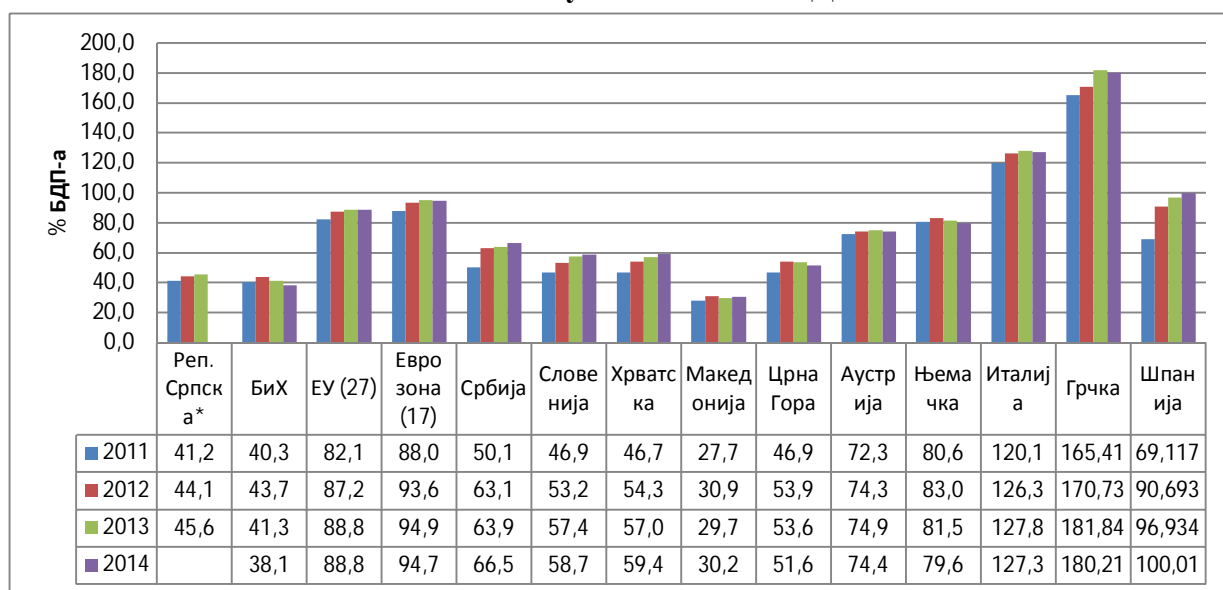

Извор: Eurostat, Република Српска и Србија национални статистички завод;

Напомена: Република Српска – пореде се стопе 2012. и 2011, у Хрватској август 2012. и септембар 2011. године, у Србији април 2012. и новембар 2011. године, у Грчкој септембар 2011. године и јули 2012. године

Анкетна стопа запослености у Републици Српској је смањена са 36,1% у 2011. на 35,3% у 2012. години.

Слика 2.4. Задуженост као % БДП-а

Извор: ММФ, Република Српска – Министарство финансија Републике Српске (2012. и 2013. – процјена)

* Подаци се односе на јавни дуг ради упоредивости са подацима ММФ-а.

Због утицаја кризе у претходном периоду, те спорог раста БДП-а, а с циљем очувања достигнутог нивоа давања, учешће јавног дуга Републике Српске повећало се са 39,8% БДП-а у 2009. години на 41,2% БДП-а у 2011, док се процјењује да ће у 2012. години износити 44,1%, а у 2013. години 45,6% БДП-а. Према процјенама ММФ-а задуженост БиХ у 2012. години ће износити 43,7% БДП-а, те ће се постепено смањивати са 41,3% у 2013, на 31,5% у 2017. години. Што се тиче задужености земаља у окружењу, она такође има тенденцију раста. Задуженост већине земаља ЕУ се повећавала у периоду 2010–2012. године, а према процјенама ММФ-а, она ће наставити да расте и у 2013. години, да би од 2014. до 2017. године у већини европских земаља требало да дође до постепеног смањивања процента укупне задужености у БДП-у. Тако је процијењено учешће дуга у БДП-у за 2012. годину у ЕУ(27) 87,2%, Евро зона (17) 93,6%, Србија 63,1%, Словенија 53,2%, Хрватска 54,3%, Аустрија 74,3%, Њемачка 83% и Италија 126,3%. Треба подсјетити да је, према критеријима из Мастрихта којима су дефинисани услови које земље морају испунити да би могле постати чланице Европске уније, одређена граница јавног дуга од 60% БДП-а.

3. ИНВЕСТИЦИОНА АКТИВНОСТ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Јавне инвестиције. У текућој 2012. години, јавне инвестиције у Републици Српској имају сљедеће карактеристике: анализа секторске структуре капиталних инвестиција показује равномјерну распоређеност инвестиција у саобраћајну инфраструктуру, здравствену заштиту и секторе енергетике и предузетништва; доминирају ино-извори финансирања капиталних јавних инвестиција са 70% у односу на 30% финансирања из домаћих извора; највећи раст инвестиција забиљежен је у здравству, енергетици и водопривреди; а евидентно је да је у здравству повећан број капиталних јавних инвестиција, финансираних у складу са моделом јавно-приватног партнерства.

Година 2012. у јавном сектору обиљежена је почетком изградње мреже ауто-путева, те потписивањем финансијски вриједних уговора за друге капиталне пројекте са међународним кредиторима, а уједно и процесима ратификације, пројектовања, израде одговарајуће документације и припремом тендерских процедура. Тако су за сложене пројекте створене претпоставке за наставак започетих и почетак нових радова и грађења у 2013. години. Ради се о пројектима попут даље изградње мреже ауто-путева, водоснабдијевања и заштите од поплава.

За пројектовани раст БДП-а у 2013. години, инвестиционе активности су кључни покретач. Влада Републике Српске у 2013. години, у складу са постојећим буџетским ограничењима, планира додатно појачати инвестициону активност како би утицала на одржавање нивоа привредних активности. Стога је, у односу на 2012. годину, повећан обим јавних инвестиција за 11,8%.³ Повећање је резултат почетка реализације уговорених великих инфраструктурних пројеката.

У периоду 2013–2015. године већ су уговорене капиталне инвестиције и обезбијеђени извори финансирања за пројекте у вриједности од 1.847.637.000 КМ⁴. Од тога, планом имплементације предвиђена је сљедећа реализација: у 2013. години, 742.065.000 КМ; у 2014. години 606.912.000 КМ и у 2015. години 498.654.000 КМ. Када је ријеч о изворима финансирања, доминирају ино-извори (углавном кредити и мањим дијелом грантови) у износу од 1.508.534.000 КМ или 81,65%, а 339.097.000 КМ или 18,35% је из домаћих извора.

³ Извор: Програм јавних улагања 2012–2014. („Службени гласник Републике Српске“, 1/12)

⁴ Извор: Програм јавних инвестиција 2013–2015, паџрт, Влада Републике Српске

Преглед уговорених инвестиција показује да ће у периоду 2013–2015. године највише средстава бити инвестирано у инфраструктуру (сектор саобраћаја и транспортне инфраструктуре), а то је 45,47% свих инвестиција, затим у сектор индустрије, енергетике и рударства биће инвестирано 17,82%, затим слиједе сектор пољопривреде, шумарства и водопривреде са 14,62% и сектор здравства и социјалне заштите са 13,94%. У све остале секторе у Српској инвестираће се 8,15% од укупних инвестиција.

Од уговорених инвестиција, чија реализација је већ покренута, посебно се истичу: у области инфраструктуре – путна комуникација, односно ауто-пут Бања Лука – Добој, у сарадњи са ЕИБ и ЕБРД-ом; у области здравља – пројекат Клинички центар Бања Лука (кредитор ЕИБ); у области водопривреде – пројекат водовода и канализација за 23 општине у Српској, те пројекат одбране од поплава (кредитор ЕИБ, грант IPA фондови); у области индустрије и енергетике – пројекат изградње система за одсумпоравање Угљевика (кредитор Влада Јапана), те мини-хидроелектрана Цијевна III (кредитор KfW, грант IPA).

Стране директне инвестиције. Током 2012. године, за стварање услова за стране инвестиције, Влада Републике Српске је започела са реализацијом Пројекта побољшања пословног окружења између Владе Републике Српске и Међународне финансијске корпорације (IFC)/WB, почела је реализацију регионалног пројекта Сертификације општина са позитивним пословним окружењем (BFC), основан је Одбор за регулаторну реформу и покренут је процес реформе у области пословне регистрације, који има за циљ да у што скоријем року максимално смањи број дана, процедуре и трошкове за започињање пословања у Републици Српској, а уведене су и одређене повластице кроз нови Закон о измјенама и допунама Закона о порезу на добит, којим се умањује пореска основица за вриједност улагања у опрему за вршење властите производне дјелатности, као и у случају запошљавања најмање 30 радника у току године.

Према подацима надлежних судова, страна улагања у 2011. годину у Републици Српској су износила 341 милиона КМ. Према прелиминарним подацима о износу страних улагања у Републици Српској за првих шест мјесеци 2012. године, задржан је исти ниво као и у претходној години, те се до краја 2012. године очекује задржавање истог тренда.

У току 2012. године у Републици Српској започело се или наставило са већим инвестицијама, као што су: изградња термоенергетског блока Угљевик 3, чија вриједност је изнад 500 милиона евра, изградња ТЕ Станари укупне вриједности од 550 милиона евра, недавно је најављена инвестиција италијанске фирме „Metallege“ у Мркоњић Граду, вриједна 30 милиона евра. Завршена је процедура за избор стратешког партнера, њемачке компаније RWE за хидроенергетски пројекат „Горња Дрина“, који представља систем од четири хидроелектране, и дуге инвестиције. Реализација ових инвестиција наставиће се и у 2013. години.

Поред тога, у току 2013. године, слиједећи препоруке међународних организација и стратешке правце развоја Републике Српске, по питању директних страних инвестиција, фокус ће бити на слjedeћем:

- Наставак активности на унапређењу пословног окружења (наставак реформе процеса започињања пословања у Републици Српској, смањење административних баријера и такси у току пословања);
- Наставиће се активности на системском јачању капацитета локалних и републичких институција у процесу привлачења страних директних инвестиција (обуке за јединице локалне самоуправе, ширење регионалног пројекта сертификација општина са позитивним пословним окружењем на друге општине);

- Активности на конкретизацији инвестиционе понуде Републике Српске и директни маркетинг у иностранству;
- У складу са актуелним трендовима, посебно ће се радити на постинвестиционој услузи (aftercare) постојећих инвеститора у циљу постизања додатних/нових инвестиција;
- Јачање и надоградња сарадње са привредним представништвима Републике Српске у иностранству и дијаспором у циљу промоције потенцијала за улагања у Републици Српској;
- Промоција инвестиционе понуде Републике Српске на међународним сајмовима;
- Наставак и јачање сарадње са међународним организацијама које подржавају развој страних улагања и унапређење пословне климе.

ИРА фондови. У БиХ је на снази централизован систем управљања средствима помоћи ИРА, што подразумева да, по окончању тендерске процедуре, изабрани најбољи понуђач који ће реализовати пројекат потписује уговор са делегацијом Европске уније. Након стицања статуса земље кандидата за чланство у ЕУ, све земље које се налазе у процесу придруживања обавезне су успоставити децентрализован модел управљања, како би се омогућио пренос овлаштења од стране Европске комисије домаћим институцијама за финансијско управљање ИРА средствима. Процес постепеног увођења децентрализованог система управљања средствима ИРА за компоненту I и успостављање предвиђених структура у БиХ започео је 2008. године.

По питањима активности успостављања функционалног система за децентрализовано управљање ИРА средствима, који ће уважити како регулативу Европске уније, тако и уставну структуру и дистрибуцију надлежности у БиХ битно је истаћи да је Влада Републике Српске 29.12.2011. године усвојила *потребне одлуке о успостављању децентрализованог система управљања инструментом претприступне помоћи ИРА и оперативне структуре за ИРА компоненту I*, којима се предлажу могућа рјешења за успостављање функционалних структура при успостављању структуре децентрализованог система управљања инструментом претприступне помоћи. Активности по овом питању ће бити настављене у току 2013. године. Државни програм за Босну и Херцеговину у оквиру ИРА компоненте I – Помоћ у транзицији и јачање институција за 2011. годину усвојен је Одлуком Комисије од 5. децембра 2011. године.

У сврху спровођења овог програма, како би се одредили услови, правила и процедуре које се тичу исплате помоћи и услове под којима ће се управљати помоћи, 26. јула 2012. године у Сарајеву је потписан Споразум о финансирању између Босне и Херцеговине и Европске комисије, у вриједности од 91,28 милиона евра.

Што се тиче процеса програмирања ИРА 2012–2013, средства која су БиХ стављена на располагање за ИРА 2012 (Компонента I) износе 84.770.995,50 евра, док је износ доступних средстава за 2013. годину 87.090.000 евра. У ове износе нису урачунати износи за регионалне иницијативе које ће се реализовати путем вишекорисничке ИРА (17.900.000 евра за 2012. и 16.400.000 евра за 2013. годину). Процес програмирања средстава ИРА 2012–2013. Компонента I званично је започео 17. новембра 2011. године. Процес програмирања у току 2012. године одвијао се кроз двије фазе: фазу идентификације пројектних приједлога, која се одвијала у периоду од 17. новембра 2011. године до 8. марта 2012. године, док је сљедећа фаза формулације званично започела 24. маја 2012. године и завршена је 13. јула 2012. године, када је био рок за достављања коначних верзија усаглашених пројектних приједлога Европској комисији. Европска комисија је 5. септембра 2012. године доставила листу пројеката који су одобрени за финансирање у оквиру пакета ИРА 2012. Одобрени пројекти су наведени у табели 3.2.

Табела 3.2. Одобрени IPA пројекти

Одабрани сектори/пројекти	Предвиђени износи
РЕФОРМА ЈАВНЕ УПРАВЕ	
1. Јачање капацитета парламената у области европских интеграција	EUR 4 690 000 (износ предвиђен за 2013: EUR 3 400 000)
2. Унапређење система јавних набавки у БиХ	EUR 1 500 000
3. Подршка државним и ентитетским статистичким институцијама, фаза VI	EUR 2 000 000
ПРАВОСУЂЕ И УНУТРАШЊИ ПОСЛОВИ	
4. Правда	EUR 21 253 000 (износ предвиђен за 2013: EUR 25 250 000)
5. Подршка спровођењу закона	EUR 7 095 000 (износ предвиђен за 2013: EUR 7 410 000)
РАЗВОЈ ПРИВАТНОГ СЕКТОРА	
6. Успостављање система за државну помоћ	EUR 2 500 000
ТРАНСПОРТ	
7. Подршка БиХ у спровођењу обавеза из ССП-а у сектору Транспорта	EUR 21 000 000 (износ предвиђен за 2013: EUR 23 000 000)
СОЦИЈАЛНИ РАЗВОЈ	
8. Развој квалификационог оквира у свим облицима образовања	EUR 3 500 000 (износ предвиђен за 2013: EUR 7 000 000)
9. Подршка трајним рјешењима за ревидирани Анекс VII Дејтонског мировног споразума	EUR 7 000 000 (износ предвиђен за 2013: EUR 7 000 000)
ACQUIS И ОСТАЛЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ	
10. Унапређење здравља животиња и контроле животињских производа у БиХ	EUR 6 577 500
11. Даље јачање капацитета фитосанитарног сектора	EUR 1 500 000
12. Инструмент за техничку помоћ у припреми пројеката укључујући подршку учешћа у FP7	EUR 6 154 500 (од овог износа EUR 2 670 000 за FP7) (износ предвиђен за 2013: EUR 3 500 000)

Извор: Министарство финансија Републике Српске

Усвајање одобреног пакета IPA 2012 од стране IPA Комитета, који чине представници држава чланица Европске уније и Европске комисије, планирано је за крај новембра ове године. Приједлог усаглашеног пакета IPA 2013 је у октобру 2012. године достављен Европској комисији и тренутно се налази у процедури одобравања од стране Европске комисије. Вриједност достављеног пакета износи 91.633.000 евра, док је укупно расположиви износ за БиХ 87.090.000 евра. У 2013. години представници институција Републике Српске ће наставити активно учешће како у процесу програмирања за предстојећи период, тако и у реализацији пројеката одобрених пакетима из претходног периода.

4. ПРОЈЕКЦИЈЕ МАКРОЕКОНОМСКИХ ПОКАЗАТЕЉА У 2013. ГОДИНИ

Пројекција макроекономских показатеља Републике Српске за 2013. годину је извршена на основу кретања истих у претходном периоду, претпоставки о привредном расту главних спољнотрговинских партнера, усвојених и планираних политика Владе, те макроекономских пројекција од стране међународних финансијских институција.

Табела 4.1. Процјене и пројекције макроекономских показатеља Републике Српске

ПРОИЗВОДНА МЕТОДА	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
БДП у милионима КМ – номинални	8.223	8.308	8.669	8.710	8.886	9.249	9.747
Број становника – у милионима	1,43	1,43	1,43	1,42	1,42	1,41	1,40
БДП по становнику у КМ	5.756	5.798	6.072	6.125	6.274	6.560	6.945
% раста БДП-а, номинално	-3,1%	1,0%	4,3%	0,5%	2,0%	4,1%	5,4%
БДП дефлатор (%)	-0,1%	0,2%	3,5%	1,1%	1,2%	1,6%	1,8%
% раста БДП-а, реално	-3,0%	0,8%	0,8%	-0,7%	0,8%	2,5%	3,5%
Инфлација – годишња стопа	-0,4%	2,5%	3,9%	2,1%	1,9%	2,2%	2,4%
Просјечне нето плате у КМ	788	784	809	818	819	845	880
Увоз у милионима КМ	3.602	4.053	4.584	4.691	4.743	4.928	5.205
Раст увоза у %	-13,1%	12,5%	13,1%	2,3%	1,1%	3,9%	5,6%
Извоз у милионима КМ	1.673	2.178	2.562	2.460	2.650	2.908	3.219
Раст извоза у %	-13,0%	30,2%	17,6%	-4,0%	7,7%	9,7%	10,7%
Покривеност увоза извозом у %	46,9%	53,7%	55,9%	52,4%	55,9%	59,0%	61,8%
Стопа незапослености %	21,4%	23,6%	24,5%	25,6%	25,5%	25,1%	24,7%

Извор: Министарство финансија Републике Српске

У 2013. години се пројектује позитивна стопа реалног привредног раста од 0,8%. Покретачи привредног раста у сљедећој години ће бити раст инвестиција и раст нето извоза. На страни јавних инвестиција очекује се почетак изградње значајних инфраструктуралних пројеката. Са друге стране, мјере пореске политике стимулисањем инвестиција путем умањења основице пореза на добит, те дестимулисањем исплате остварене нето добити путем опорезивања дивиденди и удјела ће имати позитиван ефекат на пораст инвестиција приватног сектора.

Поред тога, очекивани привредни опоравак најзначајнијих спољнотрговинских партнера Републике Српске у 2013. години ће дати позитиван допринос БДП-у. Процјењује се да ће стопа инфлације у 2013. години износити 1,9%, што је последица стабилизације цијена нафте и хране на свјетском тржишту.

5. ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

5.1. ПОЛИТИКА ЈАВНИХ ПРИХОДА

Влада Републике Српске ће испитати основаност постојања свих парафискалних давања на републичком и локалном нивоу у смислу оптерећења привредних субјеката и предузети активности ради њиховог смањења или укидања већ у првом кварталу 2013. године.

Такође, Влада Републике Српске ће измијенити и допунити релевантно законодавство како би обезбиједила да промјене у законским стопама пореза на доходак и доприноса не доводе аутоматски до промјена у бруто платама државних службеника и намјештеника, уговарајући тако фиксну бруто плату.

Влада Републике Српске ће упутити иницијативу за измјену Закона о царинској политици БиХ у дијелу који се односи на банкарске гаранције искључиво за лон послове, како би се оне замијениле са другим средствима обезбјеђења. Поред тога, упутиће се иницијатива и за измјене Закона о царинској тарифи БиХ, односно Царинску тарифу БиХ за наредну годину, у правцу смањења царинске стопе које се плаћају при увозу репроматеријала који није поријеклом из ЕУ, с обзиром на то да је у ЕУ царина која се плаћа при увозу истих репроматеријала знатно нижа у односу на царине у БиХ.

У домену опорезивања непокретности у Републици Српској, Влада Републике Српске ће преиспитати методологију која је коришћена при процјени тржишне вриједности непокретности, као основице за обрачун пореза на непокретности, са циљем утврђивања тржишне (фер) вриједности непокретности пореских обвезника. Такође, приликом израде и доношења Закона о порезу на непокретности најављено је укидање комуналних накнада, које се ипак и даље наплаћују. Из тог разлога ћемо преиспитати примјену овог закона са аспекта наплате комуналних накнада.

Влада Републике Српске ће у 2013. години преиспитати висине такса и накнада које прописују и наплаћују локални органи самоуправе и, путем Савеза општина и градова, препоручити скупштинама локалних заједница да, приликом доношења прописа којим се утврђује висина такси и накнада за које су надлежне локалне заједнице (комуналне таксе, накнаде за прикупљање отпада, цијена воде за правна лица итд.), воде рачуна о присутним елементима економске кризе и тешким условима привређивања, те у том смислу и смање износе такси и накнада, са циљем смањења оптерећења код привредних субјеката.

Такође, Влада Републике Српске ће, преко Пореске управе Републике Српске, интензивирати активности и инсистирати на контроли правилности и законитости обрачуна бруто плата и примања и њиховој наплати, са циљем да се обрачун и плаћање врши у висини стварно исплаћених бруто плата и примања, како би се максимално смањио број послодаваца који обрачун пореза и доприноса врше на нивоу најнижих плата. Тако ће се омогућити већа наплата јавних прихода, а тиме и већа основица за будуће пензије.

Влада Републике Српске ће у наредном периоду интензивирати процесе који ће посљедично значити повећање броја пореских пријава које се подносе Пореској управи електронским путем, чиме ће се смањити трошкови пореских обвезника приликом подношења пореских пријава, а Пореска управа ће моћи преусмјерити значајан дио ресурса у поступке наплате пореских обавеза.

Уједно, Влада Републике Српске ће извршити анализу ефеката који су остварени због умањења пореске основице по основу улагања у проширење производње кроз Закон о порезу на добит, са посебним акцентом на број новоотворених радних мјеста.

У циљу повећања ликвидности привреде, Влада Републике Српске ће створити све неопходне услове и спровести мултилатералну компензацију у 2013. години.

5.2. ПОЛИТИКА ЈАВНИХ РАСХОДА

Приликом дефинисања политика јавних расхода, Влада Републике Српске је водила рачуна о тренутној економској и финансијској ситуацији, која је условљена глобалним рецесионим кретањима која су се одвијала у протеклом периоду. С тим у вези, расходи Буџета Републике Српске за 2013. годину су утврђени, уважавајући законске обавезе, владине политике и приоритете, и ажуриране су макроекономске пројекције и процјене буџетских средстава. Буџет Републике Српске за 2013. годину је документ који представља процјену прихода и финансирања, те процјену буџетских расхода и других издатака Републике и планиран је у износу од 1.945 милиона КМ, што представља повећање од 7,5% у односу на ребаланс Буџета Републике Српске за 2012. годину.

Средства планирана за **расходе за лична примања** у 2013. години износе 642 милиона КМ.

Средства планирана за **расходе по основу коришћења робе и услуга** у 2013. години износе 104,4 милиона КМ, од чега се за активности на спровођењу пописа становништва у 2013. години, планира износ од 13 милиона КМ.

Расходи финансирања и други финансијски трошкови у 2013. години износе 43,6 милиона КМ.

Средства планирана за **субвенције** у 2013. години износе 114,2 милиона КМ.

Средства планирана за **грантове** у 2013. години износе 25,7 милиона КМ.

Средства планирана за **дознаке на име социјалне заштите** у 2013. години износе 254,8 милиона КМ.

Средства планирана за **трансфере између буџетских јединица различитих нивоа власти** у 2013. години износе 246,8 милиона КМ.

Средства планирана за **трансфере између буџетских јединица истог нивоа власти** у 2013. години износе 27,6 милиона КМ.

Издаци за нефинансијску имовину у 2013. години износе 19 милиона КМ.

Издаци за отплату дугова у 2013. години износе укупно 463,8 милиона КМ.

Влада Републике Српске ће увести централизован обрачун плата запослених у јавном сектору, како би успоставили систем евиденције, контроле и бољег планирања на нивоу јавног сектора. Процес увођења ће почети у јулу 2012. године и у потпуности ће бити спроведен до јула 2014. године.

6. ЈАВНИ ДУГ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 71/12) детаљно је уређена област краткорочног и дугорочног задуживања и издавања гаранција Републике Српске и општина, начини и процедуре задуживања, што заједно са постојећим законима из области буџетског система чини цјеловит правни оквир за унапређење и контролу буџетске дисциплине, те смањење ризика презадужености. Поред наведеног, успостављен је правни оквир за задуживање путем емисије дужничких хартија од вриједности, емитованих од стране Републике Српске и општина, што је у пракси већ присутно и представља императив даљег развоја финансијског тржишта.

Доношењем Закона о унутрашњем дугу Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 1/12), Закона о измирењу обавеза по основу рачуна старе девизне штедње („Службени гласник БиХ“, бр. 28/06, 76/06, 72/07 и 97/11) и Закона о условима и начину измирења обавеза по основу рачуна старе девизне штедње емисијом обвезница у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 1/08) створени су услови за обухватање и ревидирање обавеза из ранијег периода, обезбијеђен је стратешки приступ измирењу тих обавеза и самим тим постигнута буџетска стабилност. Уређивањем ове области и сукцесивним измирењем обавеза доприноси се повјерењу, како грађана, тако и инвеститора, бољем пословном амбијенту и повољном кредитном рејтингу.

Табела 6.1. Укупан дуг Републике Српске на дан 31.12.2011. и процјена за 2012. годину

Р. бр.	Стање дуга	31.12.2011.	крај 2012.	Индекс	31.12.2011.	крај 2012.
		У милионима КМ			% у укупном дугу	
1	Спољни дуг:	2.396	2.700	112,67	56,39%	57,01%
1.1.	<i>Републике Српске (буџета)</i>	1.689	1.769			
1.2.	<i>јединица локалне самоуправе</i>	27	38			
1.3.	<i>јавних предузећа и ИРБ-а</i>	680	893			
2.	Унутрашњи дуг:	1.853	2.035	109,83	43,61%	42,99%
2.1.	<i>Републике Српске (буџета)</i>	1.441	1.411			
2.2.	<i>јединица локалне самоуправе</i>	256	337			
2.3.	<i>фондова социјалне сигурности</i>	157	287			
3.	Дуг Републике Српске (буџета), (1.1. + 2.1.)	3.129	3.181	101,66	73,64%	67,18%
4.	Дуг јединица локалне самоуправе, фондова социјалне сигурности и КБЦ (1.2. + 2.2. + 2.3)	440	662	150,45	10,34%	13,97%
5.	Дуг јавних предузећа и ИРБ (1.3)	680	893	131,32	16,01%	18,85%
6.	ЈАВНИ ДУГ (3 + 4)	3.569	3.842	107,65	83,99%	81,15%
7.	УКУПАН ДУГ (5 + 6)	4.249	4.735	111,44	100,00%	100,00%

Извор: Министарство финансија Републике Српске

Управљање јавним дугом и у 2013. години остаје један од важнијих аспеката Владиних приоритетних политика. Основне **смјернице** задуживања и управљања дугом у наредном периоду ће бити: стабилизација учешћа дуга у БДП-у; одржавање просјечне рочности доспијећа на постојећем нивоу и задржавање ниског учешћа краткорочног дуга; увођење механизма заштите од валутног ризика; континуиран развој и унапређење домаћег тржишта хартија од вриједности и излазак на међународно тржиште хартија од вриједности као један од алтернативних извора финансирања; веће учешће задуживања по моделу гаранција.

У септембру 2012. године одобрен је IV стендбај-аранжман са ММФ-ом у износу од 338,2 милиона SDR или 784,62 милиона КМ за БиХ (Република Српска 112,73 милиона SDR или 261,53 милиона КМ). Средства ММФ користиће се за подршку буџетима у Републици Српској и Босни и Херцеговини у циљу ублажавања ефеката свјетске економске кризе, очувања континуитета аранжмана валутног одбора, одржавање фискалне дисциплине, унапређење реформе јавног сектора, очување стабилности финансијског сектора и побољшање пословног окружења. Наставак аранжмана са ММФ-ом омогућиће нам да повлачимо кредитна средства од Европске комисије и Свјетске банке под врло повољним условима. Поред наведених позитивних ефеката сарадње са ММФ-ом, основни ризик повлачења средстава представља неиспуњавање одређених услова које је поставио ММФ свим странама у БиХ (РС, Федерација БиХ, заједничке институције БиХ). Имајући у виду претходно наведено, као алтернативни извор финансирања користиће се аукција трезорских записа и емисија дугорочних обвезница на домаћем и међународном тржишту. Наиме, године 2011. и 2012. биле су карактеристичне по томе што је извршена аукција трезорских записа на тржишту краткорочних хартија од вриједности. У том периоду извршено је девет аукција трезорских записа ради рјешавања проблема ликвидности и њихов наставак планиран је и у 2013. години. Поред наведене аукције трезорских записа, извршене су и три емисије дугорочних обвезница за финансирање буџета Републике Српске.

Политика Владе Републике Српске захтијева благовремено сервисирање доспјелих обавеза, као и обавеза насталих у ранијем периоду. Имајући у виду да су у протеклом периоду процијењене обавезе по основу унутрашњег дуга верификоване и евидентирание, у 2012.

години су се и даље спроводиле активности измирења тих обавеза путем емисије обвезница. У 2013. години наставиће се политика верификације, евидентирања и измирења дуга. У складу с тим, приоритетно се приступа исплатама обавеза из буџетских средстава, као и са намјенских рачуна средстава приватизације и сукцесије (escrow рачуни).

Спољни дуг се редовно измирује и нема доспјелих а неплаћених обавеза. У табели 6.2. приказан је сервис спољног дуга у периоду 2007–2013. године.

Табела 6.2. Сервис спољног дуга у периоду 2007–2013. године

ОПИС	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
- у милионима КМ -							
Камата	40,40	43,30	36,22	30,99	37,02	40,08	46,07
Отплата главнице	53,10	47,20	55,7	78,41	90,98	105,51	216,12
Укупно	93,50	90,50	91,92	109,40	128,00	145,59	262,19

Извор: Министарство финансија Републике Српске

Унутрашњи дуг Буџета Републике Српске на дан 31.12.2011. године износио је 1.440,71 милиона КМ, а до краја 2012. године износиће 1.411,45 милиона КМ. У периоду од 2002. године до 30.09.2012. године, по основу пројектованог унутрашњег дуга, у готовини је измирено укупно 229,57 милиона КМ, а емитовано је обвезница у износу од 649,86 милиона КМ. Поред наведеног износа од 229,57 милиона КМ, по доспјелим обвезницама плаћено је 240,14 милиона КМ (од чега се на главницу односи 216,92 милиона КМ, а на камату 23,22 милиона КМ), што укупно износи 469,71 милиона КМ. У периоду од 2011. до 30.09.2012. године по основу трезорских записа и дугорочних обвезница укупно је плаћено 120,17 милиона КМ (од чега се на главницу односи 115,02 милиона КМ, а на камату 5,15 милиона КМ).

Основни ризик у пројекцијама унутрашњег дуга је: могућност промјена у законским одредбама које би регулисале обавезу измирења унутрашњег дуга другачије од постојећих законских рјешења и тако онемогућиле планирање и контролисање отплате, те потенцијалне обавезе које би проистекле из рјешавања проблема реституције, а које би биле обавезе буџета Републике Српске.

Табела 6.3. Сервисирање унутрашњег дуга Републике Српске

ОПИС	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
- у милионима КМ -							
Дугорочни дуг:							
Камата и остали трошкови	0,6	5,4	7,5	7,2	6,5	11,8	14,7
Отплата главнице	71,9	23,4	46,9	56,4	76,7	68,2	71,6
1. Укупно дугорочни дуг	72,5	28,8	54,4	63,6	83,2	80,0	86,4
Краткорочни дуг:							
Трезорски записи (гл. + кта)	0	0	0	0	36,5	80,7	71,8
2. Укупно краткорочни дуг	0	0	0	0	36,5	80,7	71,8
3. Гаранције	0	0	0	0	0,1	0,0	0,3
4. Индиректни унутрашњи дуг	0	0	0	0	0	14,4	27,1
Свеукупно 1 + 2 + 3 + 4	72,5	28,8	54,4	63,6	119,8	175,1	185,6

Извор: Министарство финансија Републике Српске

У складу са наведеним, у 2013. години биће потребно извршити генералне мјере које се односе на пресуду Европског суда за људска права у случају Чолић и други против Босне и Херцеговине, а односе се на спровођење израђеног Акционог плана, којим су се предвидјеле

активности ради измирења ратне материјалне и нематеријалне штете, а које не утичу негативно на макроекономску стабилност и фискалну одрживост Републике Српске.

Унутрашњи дуг општина и ванбуџетских фондова на дан 31.12.2011. године износио је 412,52 милиона КМ, а до краја 2012. године износиће 623,90 милиона КМ. Унутрашњи дуг општина и ванбуџетских фондова се односи на дуг настао по основу задужења код комерцијалних банака у земљи и по основу емисије обвезница.

У циљу анализе одрживости јавног дуга Министарство финансија Републике Српске континуирано врши анализу по сљедећим параметрима: стање дуга, однос стања дуга и БДП-а, сервис дуга у односу на БДП, стање и сервис спољног дуга у односу на извоз итд. За утврђивање висине задужености земље користи се неколико критеријума:

- Обично се за утврђивање висине задужености земље користи критеријум из Уговора о Европској унији који је потписан у Мастрихту 07.02.1992. године. Овим уговором одређена је горња граница укупног дуга у односу на БДП у висини од 60%. Посматрајући интегрално, степен укупне задужености Републике Српске (спољни и унутрашњи дуг, укључујући дуг општина, фондова, јавних предузећа и ИРБ-а), проценат односа укупног дуга Републике Српске и БДП-а у периоду 2006–2011. године налази се на прихватљивом нивоу (у интервалу од 49,15% до 40,36%), што је испод горње границе задужености. Уколико у анализу укључимо пројектоване вриједности БДП-а и стања задужености Републике Српске (Буџета РС, општина и фондова, јавних предузећа и ИРБ-а) у периоду 2012–2013. године наведени показатељ се, такође, креће у прихватљивим оквирима (54,36% у 2012. и 55,65% у 2013. год.) у односу на Мастрихт.
- С друге стране, према ставовима Међународног монетарног фонда и Свјетске банке (преко 80% БДП-а земља је високо задужена, ако је задужење од 48% до 80% БДП-а – земља је средње задужена, а за задужење мање од 48% БДП-а – земља је ниско задужена)⁵ може се закључити да је Република Српска средње задужена земља.
- Однос сервисирања спољног дуга према извозу од 5,92% у 2012. години, те 9,89% у 2013. години (критична вриједност 30%) и даље указује на прихватљиво стање капацитета отплате дуга.
- Према односу спољног дуга и извоза, Република Српска, са учешћем дуга у извозу од 109,74% у 2012. години и 110,12% у 2013. години, спада у категорију ниско задужених економија (преко 220% спада у категорију високо задужених, од 132% до 220% спада у категорију средње задужених, а испод 132% спада у категорију ниско задужених економија).
- Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске утврђено је ограничење износа дуга тако да укупан дуг Републике Српске на крају фискалне године не може бити већи од 60% оствареног БДП-а у тој години, док јавни дуг Републике Српске не може бити већи од 55% оствареног БДП-а у тој години. Посматрајући период од 2006. до 2013. године, Република Српска има прихватљиво стање дуга.
- У циљу одржавања прихватљивог капацитета отплате дуга, Република Српска ће наставити активно да управља јавним дугом и прати кредитну способност крајњих корисника кредита како се не би угрозила законска ограничења која се односе на сервис дуга.

⁵ Извор: www.imf.org; Guidelines for Public Debt Management

Табела 6.4. Анализа одрживости јавног дуга Републике Српске (у милионима КМ)

Подаци	Година							
	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.***	2013.***
Бруто домаћи производ*	6.544	7.351	8.489	8.223	8.308	8.669	8.710	8.886
Сервисирање спољног дуга**	104,6	93,5	90,5	90,0	109,4	127,3	145,6	262,2
од тога дуг Владе РС	85,05	72,84	65,8	63,2	77,52	87,09	96,42	196,3
индиректан спољни дуг	19,55	20,66	24,7	26,76	31,88	40,24	49,17	65,89
Сервисирање унутрашњег дуга**	57,2	72,5	28,8	54,4	63,9	117,5	175,1	185,6
краткорочни	0	0	0	0	0	36,54	80,7	71,8
дугорочни	57,2	72,5	28,8	54,43	63,9	80,63	80,0	86,4
индиректни унутрашњи дуг	0	0	0	0	0	0,33	14,4	27,1
гаранције	0	0	0	0	0	0	0,0	0,3
<i>Укупно сервисирање</i>	<i>161,8</i>	<i>166,0</i>	<i>119,3</i>	<i>144,4</i>	<i>173,3</i>	<i>244,8</i>	<i>320,7</i>	<i>447,8</i>
Стање спољне задужености**	1.584,75	1.544,68	1.612,72	1.857,56	2.196,56	2.396,12	2.699,67	2.918,22
Републике Српске (буџета)	1.362,56	1.304,54	1.325,10	1.433,16	1.662,39	1.688,65	1.769,30	1.907,75
јединица локалне самоуправе	5,96	9,80	11,83	18,13	23,35	27,06	37,62	67,99
јавних предузећа и ИРБ-а	216,23	230,34	275,79	406,27	510,82	680,41	892,75	942,48
Стање унутрашње задужености**	1.631,56	1.633,61	1.813,14	1.824,38	1.651,77	1.853,23	2.035,35	2.026,78
Републике Српске (буџета)	1.578,80	1.508,00	1.484,63	1.421,94	1.347,48	1.440,71	1.411,45	1.337,53
јединица локалне самоуправе	52,76	108,00	221,19	291,39	220,77	255,89	336,66	422,96
фондова социјалне сигурности	0,00	17,61	107,32	111,05	83,52	156,63	287,24	266,29
<i>Дуг Републике Српске (буџета)</i>	<i>2.941,36</i>	<i>2.812,54</i>	<i>2.809,73</i>	<i>2.855,10</i>	<i>3.009,87</i>	<i>3.129,36</i>	<i>3.180,75</i>	<i>3.245,28</i>
<i>Дуг јединица локалне самоуправе, фондова социјалне сигурности и КБЦ</i>	<i>58,72</i>	<i>135,41</i>	<i>340,34</i>	<i>420,57</i>	<i>327,64</i>	<i>439,58</i>	<i>661,52</i>	<i>757,24</i>
<i>Дуг јавних предузећа и ИРБ</i>	<i>216,23</i>	<i>230,34</i>	<i>275,79</i>	<i>406,27</i>	<i>510,82</i>	<i>680,41</i>	<i>892,75</i>	<i>942,48</i>
ЈАВНИ ДУГ	3.000,08	2.947,95	3.150,07	3.275,67	3.337,51	3.568,94	3.842,27	4.002,52
УКУПАН ДУГ	3.216,31	3.178,29	3.425,86	3.681,94	3.848,33	4.249,35	4.735,02	4.945,00

Подаци	Година							
	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.***	2013.***
Сервисирање спољног дуга / БДП (%)	1,60%	1,27%	1,07%	1,09%	1,32%	1,47%	1,67%	2,95%
Сервисирање унутрашњег дуга / БДП (%)	0,87%	0,99%	0,34%	0,66%	0,77%	1,36%	2,01%	2,09%
Сервисирање укупног дуга / БДП (%)	2,47%	2,26%	1,41%	1,76%	2,09%	2,82%	3,68%	5,04%
Стање дуга Републике Српске (буџета) / БДП (%)	44,95%	38,26%	33,10%	34,72%	36,23%	36,10%	36,52%	36,52%
Стање дуга јединица локалне самоуправе, фондова социјалне сигурности и КБЦ / БДП (%)	0,90%	1,84%	4,01%	5,11%	3,94%	5,07%	7,59%	8,52%
Стање дуга јавних предузећа и ИРБ / БДП (%)	3,30%	3,13%	3,25%	4,94%	6,15%	7,85%	10,25%	10,61%
ЈАВНИ ДУГ / БДП (%)	45,84%	40,10%	37,11%	39,84%	40,17%	41,17%	44,11%	45,04%
УКУПАН ДУГ / БДП (%)	49,15%	43,24%	40,36%	44,78%	46,32%	49,02%	54,36%	55,65%
Извоз робе и услуга*	1.540	1.672	1.922	1.673	2.178	2.562	2.460	2.650
Сервисирање спољног дуга / Извоз (%)	6,79%	5,59%	4,71%	5,38%	5,02%	4,97%	5,92%	9,89%
Стање спољног дуга / Извоз (%)	102,91%	92,39%	83,91%	111,04%	100,86%	93,53%	109,74%	110,12%

Извори података:

* Републички завод за статистику Републике Српске и Централна банка БиХ (до 2011. год.); 2012. и наредне године су процјене и пројекције Министарства финансија Републике Српске;

** Подаци из Министарства финансија Републике Српске;

*** Процјене и пројекције Министарства финансија Републике Српске;

**** Стање спољног дуга у 2012. и 2013. години је пројектована величина јер зависи од курсева страних валута и од динамике повлачења ино-кредитних средстава.

У приказаној табели пројектовано стање спољног дуга за 2012. и 2013. годину заснива се на износу повучених средстава који је увећан за процијењени износ повлачења кредитних средстава, а умањен за процијењени износ сервиса спољног дуга. Износ повлачења кредитних средстава је добијен уз претпоставку да ће се одобрена кредитна средства већим дијелом повући у предвиђеном року за имплементацију пројеката.

Посматрајући макроекономске показатеље и индикаторе задужености за период 2005–2013. године, евидентно је да је одрживост јавног дуга Републике Српске на задовољавајућем нивоу. С друге стране, у условима актуелне свјетске економске кризе, те с тим у вези, имајући у виду могућу стагнацију БДП-а и прихода буџета Републике Српске, као и то да измирење дугорочних обавеза (проистеклих из међународних уговора, споразума о финансирању, одлука о емисији обвезница) као приоритета може у већем проценту ангажовати буџетска средства, и даље ће се посебно водити рачуна при будућем задуживању, у смислу уговарања нових задужења по повољнијим условима, прилагођавања распореда отплате обавеза висини очекиваних прихода у наредним годинама, одабира приоритетних пројеката за које би се Република Српска задужила, те избора крајњих корисника који су кредитно способни.

7. ПОЛИТИКЕ ФИНАНСИЈСКОГ СЕКТОРА

Банкарство. У 2012. години Народна скупштина Републике Српске усвојила је Закон о унутрашњем платном промету⁶ и Закон о јединственом регистру рачуна пословних субјеката⁷. Циљ доношења наведених закона је унапређење унутрашњег платног промета и поступка принудне наплате ради заштите повјерилаца и веће финансијске дисциплине. Предуслов за функционисање оваквог концепта је доградња и унапређење постојећег Јединственог регистра рачуна пословних субјеката у Републици Српској, који је већ успостављен у Агенцији за посредничке, информатичке и финансијске услуге Бања Лука. У законима су уграђена рјешења из директива Европске уније из области платног промета и заштите корисника финансијских услуга, чиме се обезбјеђује заокружен систем заштите корисника финансијских услуга у банкарском сектору Републике Српске.

Током 2012. године Комитет за координацију надзора финансијског сектора наставио је активности на унапређењу међусобне сарадње и дјеловања надзорних органа у складу са закљученим Споразумом о сарадњи.

Банкарски сектор Републике Српске је у првом полугодишту 2012. године, одржао стабилност и ликвидност, те остварио показатеље пословања на задовољавајућем нивоу и поред чињенице да, у условима економске кризе и присутних проблема у реалном сектору, долази до успореног раста и развоја банкарског сектора и повећања изложености, прије свега, кредитном ризику. Из извјештаја Агенције, видљив је раст појединих показатеља пословања банака као што су: пораст билансног нивоа од 2%, кредитне активности 6%, капитала банака од 8%, укупних депозита 2%, као и стални раст орочене штедне грађана од 6%, што представља позитиван показатељ и указује на сачувано повјерење у банке.

Значајно је истаћи да су средства за кредитну активност банака углавном обезбијеђена из домаћих извора, отплате текућих кредита и средстава Инвестиционо-развојне банке

⁶ „Службени гласник Републике Српске“, број 52/12

⁷ „Службени гласник Републике Српске“, број 52/12

Републике Српске, која има изузетно значајну улогу у финансирању кредитне активности банака.

Учешће новчаних средстава у билансној активи смањено је на 17% и још увијек је високо у поређењу са банкарским сектором развијених финансијских тржишта, која на овим позицијама држе до 5% своје активе. Доспјела потраживања у укупним кредитима банака повећана су за 23% и достигла су суму од 341,7 милиона КМ, што указује да је проблем ненаплативости кредита врло тежак и заслужује додатну пажњу, имајући у виду последице које по овом основу могу да настану. Укупан капитал је повећан за 5% у односу на крај 2011. године, а у укупној пасиви учествује са 14%, док укупан основни капитал банака износи 640,2 милиона КМ и повећан је за 47,9 милиона или 8%, углавном због преноса нераспоређене добити из 2011. године. Коефицијент адекватности капитала, израчунат као однос нето капитала и укупно пондерисаног ризика, износи 16,4% и смањен је за 1,7 процентних поена, због пада нето капитала, а раста укупно пондерисаног ризика. Стопа адекватности капитала појединачно по банкама креће се у распону од 12,9% до 28,4%, што значи да све банке испуњавају прописани лимит од 12%. У извјештајном периоду свих десет банака је позитивно пословало и остварило укупну нето добит од 36,7 милиона КМ, што је пораст од 4% у односу на исти период прошле године. Исказани резултат је највећим дијелом остварен по основу прихода од камата који су повећани за 7% и у укупним приходима учествују са 73%. С друге стране, расходи по основу пасивних каматних стопа су повећани за свега 1%, а што је довело до даљег повећања каматних маржи банака, које су далеко изнад маржи у развијеним земљама и нису стимулативне за инвестирање у реални сектор. Просјечна каматна маржа банака, добијена примјеном просјечних номиналних каматних стопа на кредите и депозите, износи 4,9% и већа је за 0,3 процентна поена у односу на претходну годину, док каматна маржа примјеном просјечних ефективних каматних стопа износи 5,8%, што је на нивоу претходне године.

У наредном периоду потребно је да банке своје активности усмјере у правцу побољшања управљања активом, одржавања ликвидности, те даљем капиталном јачању, у циљу смањења ризика и одржавања прописане адекватности капитала, како би се сачувала сигурност и стабилност сваке банке, као и стабилност укупног банкарског сектора. Влада Републике Српске ће преко контрола супервизора инсистирати на адекватним процјенама кредитног ризика, на обезбјеђењу резерви за повећање капитала и на подршци Инвестиционо-развојне банке, са циљем одржавања кредитне активности. Код евентуалног пада параметара адекватности, супервизор и Влада ће предузети енергичне мјере како не би дошло до нарушавања повјерења у банкарски сектор.

За разлику од банкарског сектора, код микрокредитног сектора присутно је смањење показатеља и то: билансне активе за 15%, капитала за 4%, те кредитне активности за 18%. Присутан је пад доспјелих потраживања за 21%, која се углавном односе на грађане. На нивоу микрокредитног сектора остварен је позитиван финансијски резултат, док једно МКД има губитак из претходних година у износу од 10,4 милиона КМ.

Агенција за банкарство Републике Српске ће, у оквиру својих овлашћења, у наредном периоду, наставити активности појачаног надзора кредитног ризика у банкама, обезбјеђењу адекватног капитала и резерви за потенцијалне кредитне губитке, примјени прописа о платном промету, заштити права и интереса корисника финансијских услуга, као и предузимати активности на унапређењу и развоју супервизије банкарског сектора засноване на међународним стандардима. Такође, у наредном периоду, Агенција за банкарство Републике Српске, као надзорни орган, предузимаће активности ради примјене законских прописа и стандарда из области заштите корисника финансијских услуга од стране банака и других финансијских организација. Надаље, дјеловањем Омбудсмана у банкарству, као

посебног организационог дијела у оквиру Агенције за банкарство Републике Српске, обезбиједиће се мирно рјешавање приговора и спорних односа између корисника финансијских услуга и банака и других финансијских организација банкарског система. Активности Омбудсмана у банкарству, у наредном периоду, биће усмјерене на побољшању квалитета односа између корисника и давалаца финансијских услуга.

У циљу подизања нивоа финансијске писмености корисника финансијских услуга, потребно је предузети активности на дефинисању програма, односно стратегије финансијске едукације, у складу са препорукама OECD-а.

У области платног промета, посебна пажња биће посвећена спровођењу законских одредаба који регулишу унутрашњи платни промет и принудну наплату, надзору над примјеном законских и подзаконских прописа, као и праћењу постигнутих резултата у овој области, а у циљу постизања јаче финансијске дисциплине и заштите повјерилаца. Такође, предузимаће се активности на даљем унапређењу Јединственог регистра рачуна пословних субјеката, којим се омогућава увид у податке о блокади и деблокади рачуна пословних субјеката, чиме се повећава транспарентност података и информација које представљају битан фактор у заснивања односа између пословних субјеката.

Тржиште капитала. У 2012. години настављене су активности на унапређењу и јачању функционисања тржишта капитала Републике Српске, кроз осавремењавање прописа из ове области, као и њихову хармонизацију са директивама Европске уније, а све у циљу враћања повјерења инвеститора, те стварања бољег пословног амбијента привредних друштава и јавног сектора.

Стање на тржишту капитала Републике Српске, као и у претходних пет година, има негативан тренд и дијели исту судбину као и тржишта капитала у региону. Прва половина 2012. године може се окарактерисати као период смањења активности, уз присуство проблема који константно прате домаће тржиште капитала, као што су неликвидност, (не)квалитетне хартије од вриједности које берзански посредници могу понудити инвеститорима, те низак кредитни рејтинг Босне и Херцеговине⁸. У посматраном периоду дошло је до смањења укупног промета на Бањалучкој берзи хартија од вриједности (за 46,73%), при чему је позитивно кретање изражено само у редовном промету обвезницама, те јавној понуди акција, док је код свих осталих показатеља оствареног промета дошло до смањења обима и вриједности. Надаље, дошло је и до пада берзанског индекса – БИРС за 7,62%, те укупне тржишне капитализације за 3,9%. Када је у питању сегмент инвестиционих фондова, примјетно је да у овом периоду нето вриједност имовине биљежи благи пад. Такође, дошло је до смањења оствареног промета за 15,5%, индекса инвестиционих фондова – ФИРС за 2,14%, те тржишне капитализације фондова за 2,15%. Евидентиран је и пад накнаде за управљање коју остварују друштва за управљање, будући да просјечна годишња нето вриједност имовине представља основицу за обрачун те накнаде.

Законом о измјенама и допунама Закона о тржишту хартија од вриједности извршено је усаглашавање са Законом о привредним друштвима⁹, те усклађивање са директивама Европске уније из ове области у мјери у којој се њихови принципи могу уградити у домаћој регулативи, водећи рачуна о будућем правцу развоја финансијског тржишта у Републици Српској. Најзначајнија рјешења предложена овим законом су: нова класификација хартија од вриједности у складу са међународним стандардима – ISO 10962, уведен је статус

⁸ Кредитни рејтинг Босне и Херцеговине „Б3“ (Moody's Investors Service), односно „Б“ (Standard and Poor's) указује на чињеницу да Босна и Херцеговина има спекулативну кредитну способност са високим кредитним ризиком.

⁹ („Службени гласник Републике Српске“, бр. 127/08, 58/09 и 100/11)

квалификованог инвеститора на примарном тржишту, те извршена категоризација клијената берзанских посредника на мале и професионалне, с обзиром на њихово знање, искуство, финансијску ситуацију и инвестиционе циљеве, предложен је нови начин сегментирања берзанског тржишта, те је извршено побољшање одредаба у дијелу који се односи на заштиту од манипулације на тржишту хартија од вриједности.

Имајући у виду досадашње резултате рада инвестиционих фондова, као и искуства земаља у окружењу, и тенденције да се ове институције организују у форми отворених инвестиционих фондова, Влада Републике Српске је у процедури припреме Закона о измјенама и допунама Закона о инвестиционим фондовима. Циљ измјена и допуна Закона је да се отклањањем недостатака у досадашњој пракси унаприједи тржиште капитала Републике Српске, да се обезбиједи првенствено већа заштита интереса малих акционара затворених инвестиционих фондова и да се привуку нови улагачи. Такође, неопходно је промијенити и позицију друштава за управљање и изложити их тржишним принципима пословања. До краја године ће бити припремљен Нацрт закона о измјенама и допунама Закона о инвестиционим фондовима упућен у процедуру разматрања и усвајања на Влади и Народној скупштини Републике Српске. Циљ Закона је да друштва за управљање отпочну поступак усклађивања свог пословања, те пословања, улагања и ограничења улагања затворених инвестиционих фондова којим управљају, у складу са овим законом, у циљу њихове постепене трансформације у отворене инвестиционе фондове.

И поред наведеног, настављене су активности на подизању нивоа корпоративне одговорности у предузећима и већег извршења обавеза достављања финансијских и ревизорских извјештаја и информација о значајним догађајима из пословања привредних друштава, као и других информација релевантних за доношење инвестиционих одлука. Такође, може се констатовати да је тржиште капитала Републике Српске и даље једно од најорганизованијих тржишта у региону по питању доступности информација релевантних за доношење инвестиционих одлука.

Комисија за хартије од вриједности Републике Српске ће у 2013. години, као надзорно и регулаторно тијело, наставити активности надзора учесника на тржишту хартија од вриједности и предузимати неопходне мјере у циљу ефикаснијег функционисања тржишта хартија од вриједности и заштите интереса инвеститора.

У циљу додатног растерећења привредних субјеката, Влада Републике Српске ће у 2013. години извршити анализу накнада које се плаћају за услуге Централном регистру хартија од вриједности и Бањалучкој берзи у правцу смањења или укидања тих накнада.

Тржиште осигурања. Укупно обрачуната премија у првој половини 2012. године износи 71.424.210 КМ, што представља повећање од 5,6% у односу на исти период претходне године. Повећање укупно обрачунате премије резултат је и изузетно високог раста премије осигурања филијала друштава за осигурање из ФБиХ који послују у Републици Српској (за 41,8%). У структури укупно обрачунате премије неживотно осигурање учествује са 63.126.305 КМ или 88,38% (смањење за 3,79%), а животно осигурање учествује са 8.297.904 или 11,62% (повећање за 17,92%). Наведено указује да је настављен позитиван тренд промјене структуре премије у корист животног и необавезних осигурања, иако је то још увијек испод просјека европских и земаља у транзицији. На тржишту осигурања Републике Српске дошло је и до повећања техничких резерви за 7,8%, те је остварен позитиван нето резултат на нивоу сектора (повећање за 55,5%). С друге стране, дошло је до пада вриједности пословне активе свих друштава за осигурање за 0,3%, капитала за 6,5%, а смањене су и стопе ефикасности у рјешавању и исплати одштетних захтјева. Поред наведеног, у сектору осигурања су и даље присутни проблеми из ранијег периода, од којих су најзначајнији

недостатак адекватног покрића техничких резерви, нелојална конкуренција и непоштивање премијског система, нарочито у врсти обавезног осигурања од аутоодговорности.

У циљу даљег уређења тржишта обавезног осигурања од аутоодговорности, те јачања правне сигурности и заштите интереса потрошача у овој врсти осигурања, Агенција за осигурање Републике Српске и Влада су већ отпочеле припреме за процес либерализације цијена осигурања од аутоодговорности. Будући да постоји општа сагласност да се иде у процес либерализације, у 2013. години Влада Републике Српске ће предложити модел либерализације цијена обавезног осигурања од аутоодговорности, а који је прихватљив и прилагођен постојећем стању и развоју тржишта осигурања Републике Српске. У складу с тим, приступиће се изради Закона о обавезном осигурању од аутоодговорности, те измјенама и допунама друге законске регулативе из области осигурања, у циљу усклађивања са директивама Европске уније и спровођења процеса либерализације, који ће бити завршен у 2013. години. Упоредо са разматрањем могућности увођења процеса либерализације Влада Републике Српске и Агенција за осигурање Републике Српске ће у координацији са Удружењем осигуравајућих друштава Републике Српске разматрати могућност плаћања обавезног осигурања преко јединственог рачуна како би се створио увид у поштовање прописаних тарифа обавезног осигурања и уједно контрола дистрибуције образаца полиса осигурања – образаца строге евиденције.

Поред тога, такође ће размотрити могућност увођења директног обрачуна исплате штета, односно да се уведе систем да свако осигуравајуће друштво исплаћује штету осигуранику које је код тог осигуравајућег друштва закључило осигурање. Поред наведеног, Агенција за осигурање Републике Српске ће, као надзорно и регулаторно тијело, наставити активности надзора учесника на тржишту осигурања, са посебним акцентом на законитост исплате и рјешавања одштетних захтјева и предузимати мјере неопходне за напредак у овој области. Исто тако, Агенција за осигурање Републике Српске ће додатно поштрити надзор над филијалама друштава из Федерације БиХ које послују у Републици Српској, те сагледати узроке изузетно високог степена раста премија осигурања код ових филијала.

Инвестиционо-развојна банка Републике Српске и ЦРК РПРС. Инвестиционо-развојна банка Републике Српске (ИРБРС), захваљујући својим досадашњим активностима и оствареним резултатима, оправдала је улогу водећег финансијера привредног раста и развоја Републике Српске, профилишући се у једну од најзначајнијих домаћих развојних институција. До краја септембра 2012. године, ИРБРС је пласирала укупно 1,12 милијарди КМ, од чега се 933 милиона КМ или 83% односи на кредитне пласмане, а 191 милион КМ или 17% односи се на пласмане у хартије од вриједности (ХоВ).

Табела 7.1. Преглед укупних пласмана ИРБРС, стање на дан 30.09.2012. године

Врста пласмана	Износ (у КМ)
КЛ за почетне пословне активности	3.125.787,38
КЛ за микробизнис у пољопривреди	22.855.272,22
КЛ за пољопривреду	70.755.362,83
КЛ за предузетнике и предузећа	425.615.879,22
Стамбени кредити	214.571.872,03
КЛ за јединице локалне самоуправе	35.825.000,00
Зајмови за незапослене демобилисане борце	5.150.204,90
Зајмови за предузећа	19.842.000,00
Кредити за мала и средња предузећа (ЕАФ)	37.301.980,93
Кредити за мала и средња предузећа (ЕИБ)	97.783.437,00
Укупни пласмани на кредитној основи	932.826.796,51
Пласмани у ХоВ	191.271.798,00
УКУПНИ ПЛАСМАНИ ИРБРС	1.124.098.594,51

Извор: ИРБРС

У складу са Економском политиком Републике Српске за 2012. годину, Банка је континуирано подржавала и стимулисала привредни раст и развој Републике Српске. ИРБРС је редовно пратила и анализирила потребе привреде те, у складу са њима, прилагођавала своју кредитну понуду.

ИРБРС је наставила са успјешном реализацијом кредитних линија које су обезбијеђене кроз пројекте са Свјетском банком и Европском инвестиционом банком. Са стањем на дан 30.09.2012, путем кредита за мала и средња предузећа (ЕАФ) и кредита за мала и средња предузећа (ЕИВ) одобрено је укупно 135,1 милион КМ. И у 2012. години, Банка је наставила са успјешном реализацијом програма за стамбено збрињавање, чиме је омогућено рјешавање стамбеног питања социјалних група од посебног значаја у Републици Српској под изузетно повољним условима. До краја септембра 2012. године, одобрени стамбени кредити су достигли износ од 214,6 милиона КМ. У условима када проблем незапослености поприма глобалне размјере, Банка је настојала да путем својих инвестиционих активности допринесе одржавању стабилности домаћег тржишта рада. Тако је пласманима ИРБРС омогућено очување постојећих 37.032, те отварање 4.733 нових радних мјеста, које ће бити реализовано према уговореној динамици и потребама крајњих корисника, у току трајања отплате кредита.

Инвестиционим активностима на тржишту капитала ИРБРС је допринијела диференцијацији извора финансирања у Републици Српској и одржавању ликвидности тржишта. У структури укупног промета на Бањалучкој берзи у 2008, 2009, 2010, 2011. и првих девет мјесеци 2012. године, укупни пласмани ИРБРС (куповина и продаја ХоВ) учествовали су са 18,2%, што је само потврда њене афирмације у водећег институционалног инвеститора у Републици Српској. Банка је до сада подржала готово све емисије муниципалних обвезница на Бањалучкој берзи, у које је пласирано 58,4 милиона КМ. Подршка ИРБРС омогућила је широку афирмацију муниципалних обвезница као изузетно атрактивног инструмента за финансирање локалних развојних иницијатива и инфраструктурних пројеката. У циљу очувања макроекономске стабилности и обезбјеђивања додатних дугорочних средстава за финансирање сектора привреде, ИРБРС је снажно подржала пројекте привредних субјеката кроз емисију корпоративних обвезница у које је пласирано 70 милиона КМ.

Својим укупним инвестиционим активностима Банка је допринијела ублажавању негативних ефеката глобалних економских успоравања на домаћу економију. Обезбјеђивањем дугорочне финансијске подршке развојним пројектима у Републици Српској, у условима ограничене доступности финансијских средстава и проблема наглашене неликвидности, ИРБРС је пружила и додатну димензију стабилности финансијском сектору у Републици Српској. Тако су у првих шест мјесеци 2012. године, кредити ИРБРС у структури укупних кредитних извора финансирања банака Републике Српске учествовали са 77%.¹⁰

У складу са одредбама Закона о приватизацији државног капитала у предузећима („Службени гласник Републике Српске“, бр. 51/06, 01/07, 53/07, 41/08, 58/09 и 79/11), улогу овлашћеног продавца државног капитала у предузећима, од 20.06.2007. године, преузела је ИРБРС. Предмет приватизације су акције и удјели, као и државни капитал у предузећима која се до дана ступања на снагу овог закона нису конституисала у складу са Законом о предузећима, односно Законом о јавним предузећима, а који чине портфељ Акцијског фонда РС. У претходном периоду, Банка је континуирано обављала активности на припреми за продају и продају државног капитала у предузећима у којима нису постојале препреке за реализацију овог процеса. Законом о приватизацији државног капитала у предузећима дата је могућност преосталим неприватизованим предузећима да изврше финансијско

¹⁰ Према последњим расположивим подацима, у посматраном периоду, у структури укупног финансирања банкарског сектора РС, кредитни извори су учествовали са 14%. Извор: Агенција за банкарство Републике Српске, *Извјештај о стању у банкарском систему Републике Српске за период 01.01.2012–30.06.2012. године.*

реструктурирање дуга. Ово је проистекло из потребе финансијског растерећења предузећа и консолидације њиховог пословања, а у циљу успјешне приватизације. Иницијативу за спровођење поступка финансијског реструктурирања покрене предузеће које, након доношења одлуке о намјери реструктурирања дуга, приступа изради Програма финансијског реструктурирања. Сачињен Програм реструктурирања предузеће подноси ИРБРС на анализу и давање мишљења, након чега се он доставља Влади РС ради доношења коначне одлуке. Банка је анализира и дала своје мишљење о свим достављеним програмима финансијског реструктурирања, након чега су они упућени у даљи поступак.

Захваљујући активном учешћу у раду скупштина акционара предузећа из портфела фондова којима управља, Банка континуирано доприноси унапређењу система корпоративног управљања и подизању нивоа свијести о његовом значају, како са микроекономског, тако и са макроекономског аспекта. Својим досадашњим резултатима у домену корпоративног управљања, ИРБРС је оправдала улогу професионалног менаџера имовином која се налази у власништву Републике Српске.

Почетком 2012. године, ИРБРС је постала је чланица Европског удружења јавних банака (ЕАРВ). Чланство у ЕАРВ је посебно значајно са аспекта успостављања и учвршћивања сарадње са сродним развојним институцијама европских земаља и региона, унапређења пословања због бољег упознавања са промјенама на међународним финансијским тржиштима и доприноса јачању међународног кредибилитета Банке и Републике Српске.

У циљу привлачења страних инвеститора, Банка је наставила активну промоцију привредних потенцијала РС. Одржавајући дио портала Инвестирајте у РС (обухвата најзначајније информације о инвестиционом окружењу и погодностима за улагање у РС), Базу података о инвестиционим локацијама у РС (детаљан приказ расположивих инвестиционих локација по општинама РС) те Базу економских индикатора (садржи свеобухватну макроекономску статистику РС и БиХ), Банка је обезбиједила доступност, на једном мјесту, свих релевантних информација неопходних за пословно и инвестиционо одлучивање. Осим тога, као што је то и било предвиђено Економском политиком за 2012. годину, редовно су одржавани контакти са привредним представништвима РС у иностранству, економским одјелима амбасада и страним трговинским представништвима у БиХ, одабраним инвеститорима, као и онима који су самоиницијативно контактирали Банку. Имајући у виду значај претприступне помоћи ЕУ, посебна пажња посвећена је развијању и одржавању дијела сајта који се односи на ЕУ грантове. Пружајући основне информације о претприступној помоћи ЕУ, програмима који су тренутно расположиви за БиХ/РС, отвореним јавним позивима и упутствима за аплицирање на исте, Банка је допринијела повећању њихове доступности за потенцијалне кориснике из РС.

Поред тога, до краја 2012. године биће усвојене измјене сета закона којима је дефинисано пословање Инвестиционо-развојне банке Републике Српске и фондова којима она управља. Суштински разлог предложених измјена и допуна Закона о фондовима јесте измјена регистрованог капитала, имајући у виду да је капитал неких од фондова регистрован на основу процијењене фер вриједности хартија које су ушле у портфел фондова 2007. године, у вријеме када је тржиште капитала било активно. Пад тржишта довео је до енормно високог пада фер вриједности хартија које се налазе у портфелу фондова и тај износ евидентиран је на позицији ревалоризационих резерви. Да би се основни капитал реално исказао у књигама фондова, уважавајући и одредбе IAS-а 39 „Финансијски инструменти: признавање и одмјеравање“, потребно је законом дефинисати поступање са наведеном позицијом, како би се исказала реална вриједност основног капитала фондова.

Додатне измјене закона односе се на рационализацију трошкова пословања фондова, на начин да ће функције директора фондова у даљем правном промету вршити директор Банке. Предложене измјене законе у складу су са рестриктивном политиком јавне потрошње коју спроводи Влада Републике Српске, а која се односи и на планирање броја и висину плата запослених у предузећима и другим правним субјектима у већинском власништву Републике Српске. Имајући у виду да Банка обавља посао управљања фондовима, а директори фондова послове заступања фондова у правном промету, предложене измјене закона имају за циљ спајање послова заступања и управљања фондовима у функцији директора Банке. Пренос надлежности заступања фондова у дјелокруг послова из надлежности Банке, тачније директора Банке, оправдан је и са аспекта смањења трошкова пословања с обзиром на то да Банка законски управља, прати и руководи свакодневним пословима фонда, те пренос надлежности заступања фондова не би представљало додатно оптерећење текућем пословању Банке, већ би довело до веће ефективност у раду и смањења трошкова пословања Банке на позицији расхода за лична примања запослених.

Када је ријеч о 2013. години, ИРБРС ће наставити да финансијски подржава реализацију друштвено-економских приоритета и развојних потреба Републике Српске. За ове намјене средства ће бити обезбијеђена кроз поврате раније пласираних средстава (револвинг фонд), те проширење постојећих аранжмана са Свјетском банком и Европском инвестиционом банком. Банка се већ налази у процедури проширења ових аранжмана, што ће омогућити повећање доступности повољних финансијских средстава за стимулисање привредног раста и развоја Републике Српске.

У плану је да се у наредној, 2013. години домаћа привреда подржи путем осам кредитних линија, а то су: *КЛ за почетне пословне активности*, *КЛ за микробизнис у пољопривреди*, *КЛ за пољопривреду*, *КЛ за предузетнике и предузећа*, *КЛ зајмова за незапослене демобилисане борце*, *КЛ зајмова за предузећа*, те *КЛ кредита за мала и средња предузећа (ЕИВ)* и *кредита за мала и средња предузећа (ЕАФ)*. Такође, подршка привреди биће доступна и кроз емисију корпоративних ХоВ. Подршка реализацији пројеката локалних заједница биће настављена путем пласмана у муниципалне ХоВ. Осим тога, за ове намјене доступна ће бити и друга компонента *кредита за мала и средња предузећа (ЕИВ) – Пројекти инфраструктуре*. Наставак реализације стамбених кредита, и у 2013. години, омогућиће социјалним групама од посебног интереса да ријеше своје стамбено питање под изузетно повољним условима. Као и у претходном периоду, Банка ће континуирано пратити и анализирати потребе домаће привреде, те евентуално вршити измјене и прилагођавање своје укупне финансијске понуде истим.

У току 2013. године, ИРБРС ће наставити активности на продаји државног капитала у преосталим неприватизованим предузећима, код којих су испуњене претпоставке за приватизацију и за која постоји исказан интерес инвеститора, примјеном једне од метода приватизације, прописане Законом. Осим тога, анализираће и даће своје мишљење о свим, током године достављеним програмима финансијског реструктурирања, како би они били упућени Влади Републике Српске на коначно одлучивање.

Банка ће активно управљати преосталим државним капиталом у предузећима која се налазе у портфељима фондова, а у циљу очувања и увећање његове реалне вриједности. Активности на управљању државним капиталом обухватаће припрему и сачињавање препорука за гласање представницима капитала, заступање и представљање капитала фондова на скупштинама акционара друштава капитала, едукацију кадрова у друштвима капитала, те мониторинг рада скупштина акционара и реализације скупштинских одлука.

Кроз чланство у Европском удружењу јавних банака ИРБРС ће настојати да оствари конструктивну сарадњу са осталим члановима Удружења, која би подразумијевала међусобну размјену знања и искустава, те евентуалну заједничку реализацију конкретних развојних пројеката. Осим тога, учешће у раду Комитета Удружења омогућиће Банци да прати најновије трендове и регулативу која уређује област развојног банкарства на нивоу ЕУ.

У 2013. години, Банка ће настојати да потенцијалним апликантима у Републици Српској, прије свега општинама и градовима, пружи што садржајније информације о расположивости и начину аплицирања на средства претприступне помоћи ЕУ. ИРБРС ће и даље бити на располагању потенцијалним страним инвеститорима за остваривање директних контаката како би им олакшала доношење одлуке за инвестирање у Републику Српску. Посебна пажња биће усмјерена на јачање партнерских односа са сродним развојним институцијама у региону у циљу међусобне размјене искустава и знања, као што су: *Хрватска банка за обнову и развој* (НВОР), *Словенска извозна и развојна банка* (SID), *Фонд за развој Републике Србије* и сл.

За укупне пласмане ИРБРС у току 2013. године, а који укључују пласмане путем кредитних линија и ХоВ, биће расположиво 260 милиона КМ.¹¹ Средства ће бити обезбијеђена из поврата раније пласираних средстава, те проширења постојећих аранжмана са Свјетском банком и Европском инвестиционом банком. Каматна стопа на кредите креће се у распону од 3,6% до 6,89%. Кредити се одобравају уз рок отплате од 12 мјесеци до 20 година и грејс-период од 12 до 36 мјесеци.

8. ПОЛИТИКЕ ЈАВНОГ СЕКТОРА – ПОЛИТИКЕ ВЛАДЕ

8.1. ОПШТЕ ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

8.1.1. Регулаторна реформа

Почетком 2012. године усвојена је „Стратегија регулаторне реформе и увођења процеса процјене утицаја прописа (ПУП) у Републици Српској за 2012–2015“. До краја октобра 2012. године Министарство за економске односе и регионалну је у сарадњи са Агенцијом за државну управу организовало осам обука (трајање укупно обука 24 дана) за државне службенике о примјени процеса ПУП, како би се стекла основна знања и вјештине у примјени ове методологије и унаприједио рад јавне управе. Обуку је до сада прошло око 130 државних службеника. У току 2012. године завршена је процјена утицаја прописа примјеном пуне методологије на Нацрту закона о развоју малих и средњих предузећа и предузетништва. Детаљно су анализирана сва оптерећења финансијске природе на микро, мала и средња предузећа, те предузетнике, како би се нека од њих умањила или укинула у наредном периоду.

Започета је реформа процеса започињања пословања, са намјером да се скрате потребни дани, процедуре и трошкови покретања пословања (уз очување правне сигурности) за пословну заједницу и ускладе са земљама окружења. Направљен је снимак стања, разрађене су три могуће опције за реформу и тренутно се припремају законска и информациона рјешења за једну од опција, са циљем успостављања *one stop shop*-а. Тако да ће у 2013. години бити значајно смањено вријеме и трошкови регистрације привредних друштава. У оквиру истог пројекта, Влада Републике Српске ће донијети неопходне законске и подзаконске акте и за случај када евентуалне измјене законских прописа намећу обавезу

---

¹¹ Од тога је планирано 184 милиона КМ за кредитне пласмане и 76 милиона КМ за пласмане путем хартија од вриједности.

усклађивања привредних субјеката са одредбама закона, што за посљедицу има плаћање различитих врста такса и накнада, чиме се привредни субјекти додатно оптерећују, како би привредне субјекте ослободила трошкова ових усклађивања. Такође, укинућемо обавезу привредних друштава да подносе пријаве ради уписа истих података у више разних регистара државних органа, већ да их надлежни суд обавијести о промјени уписа.

Влада Републике Српске је донијела Уредбу о одређивању награда и накнада нотарима у РС. Приједлогом ове уредбе су, између осталог, цијене нотарских услуга умањене и то кроз смањење броја бодова, односно кроз умањење општег минимума и максимума за обрачун појединих услуга које нотари пружају у области привреде.

Савјет за стране инвеститоре Републике Српске разматрао је додатне препоруке Савјета страних инвеститора БиХ за унапређење пословне климе. Од четири издвојене препоруке, које се односе на области тржишта хартија од вриједности, пореза на добит, те заснивања залогe на удјелима чланова друштва са ограниченом одговорношћу, двије од наведених препорука су реализоване, а остале су у току.

Усвојен је Закон о измјенама и допунама Закона о порезу на добит, којим се умањује пореска основица за вриједност улагања у опрему за вршење властите производне дјелатности за улагање у постројења и непокретности, као и у случају запошљавања 30 радника у току године.

Путем Регистра одобрења који се налази на интернет адреси www.regodobrenja.net (који представља електронску базу података о свим формалностима (дозволама, сагласностима, потврдама и сл.) у току 2012. одговорено је на преко 100 питања пословне заједнице, а тичу се конкретних проблема/дилема у пословању.

У складу са акционим планом „Стратегије регулаторне реформе и увођења процеса процјене утицаја прописа (ПУП) у Републици Српској за 2012–2015“ у току 2013. године у плану је да се кратка методологија процеса ПУП почне примјењивати на све законе, а проширена на оне законе које могу изазвати велики економски и социјални утицај и утицај на животну средину. До краја 2013. у плану је да се оконча процес регулаторне реформе која се односи на почетак пословања, како би се овај процес убрзао и смањили трошкови покретања пословних активности.

У складу са Споразумом између Владе Републике Српске и IFC/WB, најмање седам формалности (дозвола, потврда, рјешења) на републичком нивоу ће бити поједностављено. Наставиће се са реализацијом „гиљотине прописа“ на локалном нивоу, у оним локалним заједницама које за то искажу интерес.

У 2013. години Влада Републике Српске ће иницирати измјене Закона о јавним набавкама БиХ, у смислу ослобађања привредних друштава од прибављања потребне документације за учешће на тендерима и другим конкурсима, те усмјеравање на прибављање те документације по службеној дужности од надлежних институција, а у циљу смањења трошкова у области административне регулативе које директно оптерећују привреду. Такође, Влада Републике Српске ће у наредном периоду направити план потреба, односно испитати интерес јавних предузећа за наредну годину, како би се домаћа привредна друштва могла припремити за учешће на тендерима, те како би се обезбиједило веће учешће домаћег производа и услуга у овим поступцима.

Влада Републике Српске ће у 2013. години извршити припајање Агенције за узгој и селекцију у сточарству и Агенције за пружање стручних услуга у пољопривреди са

Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде. Такође, Агенција за воде обласног ријечног слива Саве и Агенција за воде обласног ријечног слива Требишњице биће спојене у Агенцију за воде. Уједно, извршићемо спајање Оперативног тима за тражење несталих лица и Републичког центра за истраживање ратних злочина, док ће угоститељски сервис бити трансформисан у јавно предузеће.

Поред тога, Влада ће у 2013. години укинути сљедеће субјекте: Завод за просторно планирање, Завод за грађевинарство и Агенцију за шуме, док Републичка дирекција за цивилну ваздушну пловидбу од 31.12.2013. године престаје са радом.

8.1.2. Инспекторат Републике Српске

Економском политиком за 2012. годину један од приоритетнијих задатака Инспектората је успостављање инспекцијског надзора у области сигурности хране, те је формирана, односно успостављена инспекција за храну. Циљ је да се избјегне преплитање надлежности и дуплирање инспекцијских контрола хране у разним фазама технолошког процеса производње и промета хране.

Законом о инспекцијама створене су претпоставке за вршење интегрисаних инспекцијских прегледа, прије свега у области заштите на раду на чему треба и даље да се ради, али исти принцип треба да се користи и у другим областима које се међусобно преплићу, прије свега у области екологије, заштите вода, земљишта, шума итд.

Основни правци рада Инспектората у 2013. години су рад на:

- сузбијању свих облика нелегалног рада повећањем броја инспекцијских контрола уз обавезну сарадњу и благовремену размјену информација са другим надлежним органима и институцијама,
- побољшању безбједности и заштите здравља радника на раду, услова радне средине и остваривање других права радника на основу рада,
- унапређењу безбједности производа на тржишту и повећању нивоа заштите потрошача повећањем бројем прегледа производа у областима пољопривреде, ветерине, хране и непрехрамбених производа,
- повећању нивоа заштите права интелектуалне својине кроз повећање броја инспекцијских прегледа,
- унапређењу квалитета и ефеката инспекцијског надзора уопште путем унапређења система планирања надзора, даље стандардизације поступка инспекцијског надзора, те учествовањем у успостављању јединственог регистра пословних субјеката у Републици Српској и успостављањем континуиране едукације инспектора,
- транспарентности рада инспектора, појачаном раду интерне контроле, поступању по пријавама и притужбама на рад и санкционисање несавјесних и оних који су злоупотребили службено овлашћење.

Крајњи циљ је да се радом Инспектората подигне степен друштвене дисциплине у примјени прописа и смањи оптерећење пословних субјеката.

8.1.3. Рачуноводство, ревизија и финансијско извјештавање

У 2012. године настављене су актуелне реформе које се односе на област рачуноводства и ревизије у јавном и приватном сектору, са циљем константног усаглашавања домаће законске и професионалне регулативе са промјенама у релевантним дијеловима европског

законодавства и у међународним рачуноводственим, односно стандардима финансијског извјештавања, те са циљем јачања успостављених институционалних и функционалних капацитета у предметној области и повећања професионалних и стручних компетенција рачуновођа и ревизора у јавној и приватној пракси.

Економском политиком за 2012. годину планирано је, поред осталог, да у 2012. години посебна пажња буде посвећена: унапређењу система пореског књиговодства и система извјештавања о укупним ефектима пореских догађаја кроз консолидовани финансијски извјештај буџета Републике, општина и градова и фондова; активностима које се односе на укључивање преосталих локалних заједница у трезорски систем пословања са циљем окончања тих активности до краја године; унапређењу система јавног надзора и контроле квалитета у рачуноводственој и ревизорској професији, са посебним акцентом на повећању квалитета финансијских и ревизорских извјештаја, односно повећању повјерења заинтересоване јавности у информације презентоване у тим извјештајима; активном учешћу у процесу професионалне едукације рачуновођа и ревизора; проактивном учешћу у комуникацији са релевантним међународним институцијама и тијелима (Европска комисија, ММФ, Свјетска банка и др.), са циљем јачања позиција овлашћених институција Републике Српске и повјерења у њихову професионалну компетентност, промовисању досад постигнутих резултата и реалних могућности Републике Српске да и у будућем периоду успјешно одговори на изазове у предметној области, итд.

Основни пројектовани циљ овако дефинисаних мјера економске политике био је да Република Српска, кроз наведене и бројне друге активности које се већ дуже вријеме континуирано спроводе у области рачуноводства и ревизије, очува лидерску позицију у окружењу стечену у претходном периоду у предметној области.

У току маја 2011. године, уз сагласност Владе Републике Српске, Свјетска банка је извршила објављивање и дистрибуцију Другог извјештаја о поштивању стандарда и кодекса рачуноводства и ревизије за Босну и Херцеговину (А&А ROSC). Према Закључку Владе, препоруке садржане у извјештају релевантним институцијама и тијелима у Републици Српској могу послужити као основа за утврђивање политика и активности са циљем даљег усаглашавања законодавства Републике Српске које се односи на област корпоративног финансијског извјештавања са законодавством Европске уније. Полазећи од наведеног извјештаја и препорука садржаних у њему, у току 2012. године усвојен је Програм и акциони план унапређивања и развоја рачуноводствене и ревизорске професије у Републици Српској у периоду 2012–2014. година, као први икад усвојени документ те врсте у Републици који, као такав, релевантним институцијама и тијелима треба да послужи као основ за утврђивање њихових даљих активности у предметној области. Документ Програм и акциони план припремљен је под надзором и уз активно учешће Савјета за рачуноводство и ревизију Републике Српске и прихваћен је од стране Владе Републике Српске.

Према препорукама из ROSC Извјештаја, а у складу са циљевима утврђеним Програмом и акционим планом унапређивања и развоја рачуноводствене и ревизорске професије у Републици Српској у периоду 2012–2014. година, у краткорочном периоду је, поред осталог, потребно:

- усвојити оквир за финансијско извјештавање заснован на МСФИ за МСЕ и усклађен са директивама ЕУ; поједностављени оквир финансијског извјештавања у значајној мјери умањује оптерећење малих и средњих предузећа и у коначници позитивно утиче на квалитет њихових финансијских извјештаја, што би, поред осталог, требало да им олакша бољи приступ различитим изворима финансирања,
- обавезати професионално тијело на које је Комисија за рачуноводство и ревизију БиХ делегирала своју одговорност у односу на превођење и објављивање МРС/МСФИ/МРС-

ЈС, појашњених стандарда ревизије и Етичког кодекса, да и даље осигурава да су ти преводи доступни рачуновођама, ревизорима и другим заинтересованим лицима,

- агенцијама овлашћеним за надзор над финансијским тржиштем додијелити адекватне финансијске ресурсе и особље тако да могу појачати надзор финансијских и ревизорских извјештаја,
- да се у оквиру успостављеног система екстерног обезбјеђивања квалитета (екстерне) ревизије развију стратегије инспекције које би се прије свега фокусирале на статутарне ревизије субјеката од јавног интереса и да се донесу адекватни оперативни приручници за програме обуке особља укљученог у надзор и контролу квалитета.

Према препорукама из ROSC извјештаја, а у складу са циљевима утврђеним Програмом и акционим планом унапређивања и развоја рачуноводствене и ревизорске професије у Републици Српској у периоду 2012–2014. година, у току средњорочног периода требало би да се, поред осталог:

- изврши додатна хармонизација формата за корпоративно финансијско извјештавање са одредбама Четврте и Седме директиве ЕУ за законе о предузећима,
- омогући доступност ревидираних финансијских извјештаја субјеката од јавног интереса у року од четири мјесеца од краја године, као што је прописано у Директиви о транспарентности,
- обезбиједи да се, у случају да се у објављеним финансијским информацијама открију материјално значајне погрешне изјаве, изврши јавно објављивање одговарајућих информација о томе и, ако је то релевантно, изврши јавно кориговања погрешних изјава,
- осигура да ревизорске куће које спроводе ревизију субјеката од јавног интереса објављују извјештаје о транспарентности на годишњем основу,
- повећа степен свијести о користима које доноси успостављање и функционисање одбора за ревизију, чије се успостављање од стране субјеката од јавног интереса захтијева и Директивом о статутарној ревизији.

У складу са наведеним, у протеклом периоду одржан је корак са веома динамичним и значајним промјенама у међународној рачуноводственој регулативи. Финансијски извјештаји правних лица у Републици Српској и даље се презентују у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања, а за извјештајни период који почиње 1. јануара 2011. године створена је и реална могућност за примјену Међународног стандарда финансијског извјештавања за мале и средње ентитете. Овим су створене претпоставке за изградњу система финансијског извјештавања који је за највећи број правних лица у Републици у значајној мјери једноставнији, рационалнији и економичнији, ближи европском законодавству, као и реалним потребама корисника њихових финансијских извјештаја.

Финансијски извјештаји буџетских корисника припремају се и презентују у складу са захтјевима Међународних рачуноводствених стандарда за јавни сектор и GFS методологијом, када је ријеч о консолидованим извјештајима о извршењу буџета. На основу активности спроведених у току 2012. године, очекује се да ће пореско књиговодство, као посебно битан сегмент свеукупног извјештавања у јавном сектору, већ од почетка 2013. године почивати на значајно унапређеним поступцима и процедурама, што би требало да омогући ефикасније управљање пореским потраживањима.

У току 2013. године, поред осталих, планирају се спроводити активности усмјерене ка:

- даљем унапређењу система финансијског извјештавања у јавном сектору, са посебним акцентом на развоју статистичких основа финансијског извјештавања, усаглашених са релевантним европским законодавством,

- подршци функционисању система трезора који од 2013. године, осим корисника буџета Републике, по први пут треба да обухвати све јединице локалне самоуправе и значајан дио корисника прихода буџета на локалном нивоу,
- подршци систему пореског књиговодства, у складу са стандардима, правилима и процедурама утврђеним током 2012. године,
- повећању функционалних способности система контроле квалитета рада ревизорских друштава,
- повећању функционалности јединственог регистра финансијских извјештаја,
- даљем унапређењу финансијског извјештавања од стране банака и других финансијских организација, осигуравајућих друштава, инвестиционих фондова,
- активној комуникацији са релевантним међународним институцијама (Европском комисијом, ММФ-ом, Свјетском банком и др.).

Утврђене мјере за побољшавање законског оквира, јачање институција, као и рачуноводствене и ревизорске професије уопште, треба да допринесу повећању квалитета финансијских и ревизорских извјештаја. Основни циљ предложених мјера је потпуно усклађивање регулаторног оквира са законодавством Европске уније, укључујући припрему консолидованих финансијских извјештаја и прописа о пословању друштава за ревизију, електронско објављивање финансијских извјештаја, усаглашавање захтјева за финансијским извјештавањем код малих и средњих ентитета са стварним потребама корисника информација из њихових финансијских извјештаја и друго.

Очекује се да ће реализација планираних активности додатно повећати квалитет информација презентованих у финансијским извјештајима опште намјене, консолидованим финансијским извјештајима и у извјештајима које припремају независни екстерни ревизори, што би требало позитивно да утиче на повећање повјерења корисника тих информација у јавно презентоване финансијске и ревизорске извјештаје а, у складу с тим, и на повјерење у рачуноводствену и ревизорску професију у Републици. Поред тога, све активности у овој области које спроводи или ће спроводити Влада Републике Српске имају за циљ ефикасније управљање јавним средствима, а уједно и бољу „климу“ за стране инвеститоре и обезбјеђивање додатних инвестиција.

8.1.4. Гендер центар

Влада Републике Српске је у 2012. години радила на уградњи и повећању степена усклађености са стандардима за равноправност полова и стандардима за насиље у породици сљедећих системских закона: Закон о спречавању злостављања на раду, Закон о заштити од насиља у породици, измјена и допуна Кривичног закона. Настављено је јачање и подршка повећању капацитета механизма за родну равноправност на локалном нивоу власти, укључујући рад на стратешком планирању и увођењу родне перспективе у планирање и развој, укључујући и буџете. Настављен је рад на подизању свијести о родној равноправности и у том смислу лансирана је општа кампања „Стварно равноправно!“, која ће наставити да се спроводи у наредном средњерочном периоду. Општа кампања усмјерена је на повећање свијести и знања о родној равноправности, а компатибилна је и наслања се на све приоритетне области дјеловања Гендер центра. Спроведене су стручне обуке и савјетовања за поступање субјеката заштите у случајевима насиља у породици. Спроведене су двије обуке за судије и тужиоце у сарадњи са Центром за едукацију судија и тужилаца РС. У сарадњи са академском и научном заједницом, у заједничкој организацији Гендер центра и Универзитета у Бањој Луци, одржана је друга по реду Лјетна школа родне равноправности за студенте и студенткиње завршних година редовних и постдипломских студија у трајању од пет дана. Настављене су активности на спровођењу и координацији на нивоу Републике

Српске, Гендер акционог плана као петогодишње стратегије за равноправност полова у свим областима друштвеног живота. Гендер акциони план спроводи се уз финансијску подршку ФИГАП програма за Босну и Херцеговину који подржава група донатора на челу са Владом Краљевине Шведске. Стратешки и програмски документи Републике Српске, чије спровођење је подржано у оквиру ФИГАП програма, јесу: Стратегија за борбу против насиља у породици у РС до 2013, Акциони план за унапређење положаја жена на селу у РС до 2015, Стратешки план руралног развоја РС до 2015, Стратегија запошљавања РС до 2014, Стратегија унапређења положаја породице у РС, Стратегија развоја малих и средњих предузећа у РС, Економска политика РС, Стратегија локалне самоуправе РС, Стратегија обуке на локалном нивоу власти.

Приоритети Владе Републике Српске у 2013. години су:

- Влада ће у сарадњи са свим институционалним и ванинституционалним партнерима радити на даљем увођењу и повећању степена усклађености принципа равноправности полова у документима законског и стратешког карактера из разних области, како у процесу њихове израде, тако и у процесу њиховог спровођења;
- Влада ће и у 2013. години пратити поступања судских и других органа у поступцима остваривања и заштите права са аспекта равноправности полова и поштовања права на основу пола;
- Обавезе из међународних докумената представљају правни основ за извјештавање надлежним међународним институцијама и организацијама о стању људских права са аспекта поштовања стандарда и принципа за равноправност полова, што ће бити настављено и у 2013. години;
- Влада ће наставити да спроводи различите програме обука, усмјерених на унапређење стручних знања запослених у републичкој и локалној управи, као и других циљних група (правосуђе, законодавни органи, установе на локалном нивоу власти, социјални партнери, факултети, невладине и друге организације), по потреби и позиву, за увођење и примјену стандарда за равноправност полова;
- Влада ће у 2013. години наставити да прати и анализира стање примјене стандарда на локалном нивоу и с тим у вези даје одређене смјернице, препоруке и мишљења за унапређење стања и за предузимање програма и мјера;
- У 2013. години ће се радити на даљем унапређењу система прикупљања и анализе статистичких података о статусу равноправности полова у Републици Српској, са посебним акцентом на податке о насиљу над женама и насиљу у породици, анализи и оцјени утицаја статистике и истраживања на унапређење примјене стандарда за равноправност полова;
- У 2013. години наставља се спровођење Гендер акционог плана БиХ, који ће кроз приоритетне области, допринијети бољем квалитету живота крајњих корисника жена и мушкараца путем специфичних пројеката чији је главни циљ унапређење равноправног приступа образовању, раду, запошљавању и економским ресурсима, здравственим и социјалним услугама, учешћу у политичком и јавном животу;
- У оквиру координације и спровођења Стратегије за борбу против насиља у породици у Републици Српској 2009–2013. године, у 2013. години ће се радити на даљој координацији и спровођењу активности из Стратегије у оквиру надлежности Гендер центра;
- У оквиру стратешког циља „рад, запошљавање и приступ ресурсима“, у 2013. години, Влада ће посебно радити на стварању законског и стратешког окружења за једнаке могућности на тржишту рада и у економском животу, повећању економске независности за жене и стварању могућности утицаја на структуре економског одлучивања које су од животног значаја за постизање родне равноправности;
- У 2013. години слиједи такође наставак процеса увођења родно одговорног буџетирања у процесу реформе буџета, а у овом дијелу, у току 2013. године планирано је даље

унапређење уградње и примјене стандарда равноправности полова у буџетске инструкције и табеле; и

- Наставак редовних и припрема тематских кампања у циљу подизања свијести о равноправности полова у циљаним областима друштвеног живота.

8.2. ЈАВНИ РЕД И СИГУРНОСТ

8.2.1. Полиција

У складу са успостављеним стратешким и планским оквиром, Министарство унутрашњих послова Републике Српске је у 2012. години извршавало законом утврђене послове чијим обављањем се остварује безбједност Републике Српске и њених грађана и гарантује остваривање Уставом и законом утврђених слобода и права. Мандат Министарства реализован је кроз извршење оперативно-стручних и осталих унутрашњих послова утврђених Законом о унутрашњим пословима, тако да се гарантује поштовање владавине права, једнака заштита и остваривање права свим грађанима РС и других лица која по било ком основу бораве или се затекну на територији Републике Српске. Министарство унутрашњих послова је дјеловало у комплексном општем окружењу, са израженим утицајем трендова и догађаја у безбједносном и економском сегменту. На пољу безбједности вршен је мониторинг утицаја фактора глобалног, регионалног и локалног карактера, док су на финансијском плану доминирали ефекти свјетске економске кризе. Све ово резултирало је сталном потребом сагледавања расположивих ресурса и организационих капацитета, у правцу њиховог што рационалнијег усмјеравања у реализацију приоритетних циљева утврђених програмским документима.

Оптималним коришћењем свих капацитета, у 2012. години успјешно су реализовани кључни циљеви ангажмана МУП-а. У области борбе против криминалитета у пуну оперативну функцију су стављене новоформиране организационе јединице унутар Управе криминалистичке полиције, што је резултирало већим бројем успјешних оперативних акција локалног, регионалног и међународног карактера, усмјерених на носиоце најтежих и најсложенијих видова криминалитета. У овим активностима Министарство је наступало као носилац или као компетентан партнер полицијским агенцијама у земљи и иностранству. На плану борбе против тероризма успостављен је стратешки и оперативни оквир за превенцију и одговор на терористичке активности. Ефектуирање мјера усмјерених за очување јавног реда и мира и безбједности саобраћаја допринијело је очувању стабилног безбједносног амбијента и тренду смањења посљедица по учеснике у саобраћају. У току године Министарство је успјешно одговорило на већи број кризних ситуација изазваних природним фактором. Остали унутрашњи послови су извршавани континуирано и према утврђеној динамици, а посебно значајни напори су улагани на пољу увођења савременог система електронског пословања.

Приоритетни стратешки циљеви за 2013. годину су:

- **ефикасно откривање и расвјетљавање кривичних дјела, са акцентом на борбу против организованог криминала и корупције,**

Индикатори о стању криминалитета у протеклом десетогодишњем периоду указују на тенденцију смањења обима кривичних дјела општег криминалитета, уз повећање процента укупне расвијетљености. Процент расвијетљености кривичних дјела убиства и других кривичних дјела која по својој природи изазивају повећан степен узнемирења грађана је на изузетно високом нивоу, а у структури кривичних дјела имовинског карактера афирмативно је смањен број кривичних дјела отуђења моторних возила. Број откривених и расвијетљених

кривичних дјела криминалитета који се односи на злоупотребу опојних дрога у порасту је, док је на плану борбе против привредног криминалитета један од приоритета откривање кривичних дјела из тзв. „сиве зоне“.

У фокусу борбе против криминалитета је откривање, расвјетљавање и спречавање кривичних дјела са израженим степеном друштвене опасности, међу којима се истичу деликти које су починиле организоване криминалне групе, којима се угрожава економска основа друштва. Будући да се ради о изузетно комплексним кривичним дјелима, њихово истраживање и доказивање изискује појачан ангажман и оптималну алокацију свих расположивих ресурса, уз овладавање савременим методама и технологијама и даље унапређење оперативне сарадње на регионалном и међународном плану.

Табела 8.1. Преглед општег криминалитета

		2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	9 МЛ. 2012.
ОПШТИ КРИМИНАЛИТЕТ	Број кривичних дјела	12.864	12.240	11.726	11.588	10.979	9.518	9.066	7.014
	Укупна расвијетљеност	61,4%	67,5%	64,2%	61,6%	64,9%	71,7%	72,7%	74,6%
	Расвијетљеност по НН	47,5%	53,1%	43,1%	41,7%	47,1%	57,0%	58,7%	57,8%
	Укупно имовинских КД	8.645	7.959	7.465	7.586	7.303	6.189	5.835	4.408
	Укупно КД против живота и тијела	928	1.066	1.102	935	901	725	661	477

Извор: Министарство унутрашњих послова Републике Српске

- **спречавање покушаја дестабилизације стања безбједности учињених планирањем, припремањем и извршењем терористичких и других аката насиља, те развој потребних процедура и ресурса за одговор на терористичку пријетњу,**
- **развој капацитета за реаговање у кризним ситуацијама,**
- **очување стабилног јавног реда и мира и повољног стања безбједности саобраћаја,**

Закључак о стабилном стању јавног реда и мира заснива се на компарацији параметара посматраног десетогодишњег периода, из које се може се установити тенденција кретања броја прекршаја приближног просјечној вишегодишњој вриједности, са типичном осцилаторном вриједношћу за поједине године у нормалним границама дисперзије. Уочена је тенденција пада броја прекршаја почињених од стране малолетних починилаца и нарушавања јавног реда и мира од стране већег броја лица. За очување повољног безбједносног амбијента неопходно је континуирано, планско и организовано ангажовање свих расположивих капацитета, са акцентом на мјере опште и специјалне превенције, те потенцирање примјене концепта рада полиције у заједници.

Табела 8.2. Преглед прекршаја јавног реда и мира

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	9 МЛ. 2012.
Број прекршаја јавног реда и мира	11.732	10.605	10.118	10.033	9.591	9.665	10.718	7.321

Извор: Министарство унутрашњих послова Републике Српске

Оцјена о повољном стању безбједности саобраћаја заснива се на анализи вишегодишњих параметара по сљедећим сегментима: укупан број саобраћајних незгода, број незгода са настрадалим лицима и материјалном штетом, број смртно страдалих и повријеђених лица. Забиљежена је тенденција пада укупног броја саобраћајних незгода, праћена сразмјерним смањењем броја смртно страдалих и повријеђених лица. Посматрајући наведене показатеље

у корелацији са врстом и обимом предузиманих мјера и радњи превентивне и репресивне природе, може се констатовати могућност, али и потреба, даљег позитивног утицаја на безбједносну проблематику кроз имплементацију савремених техничких рјешења у области контроле и регулисања саобраћаја (покривање већег броја критичних тачака уређајима за мјерење брзине кретања возила и видео-надзором, примјена технологије географског информационог система за интегрисање и анализу информација, планирање и управљање ресурсима).

Табела 8.3. Преглед стања у области безбједности саобраћаја

		2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	9 Мј. 2012.
БЕЗБЈЕДНОСТ САОБРАЋАЈА	Број незгода	10.396	10.066	10.933	10.590	10.076	9.733	9.378	6.207
	- са погинулим лицима	146	168	176	159	155	123	150	101
	- са тешко повр. лицима	539	546	649	679	603	582	577	413
	- са лакше повр. лицима	1.363	1.425	1.709	1.723	1.620	1.426	1.526	974
	- са материјал. штетом	8.348	7.927	8.399	8.029	7.698	7.602	7.125	4.719
	Настрадао лица	2.984	3.179	3.752	3.819	3.617	3.118	3.382	2.178
	- погинуло лица	164	208	192	180	180	139	163	109
	- тешко повријеђено	674	702	826	869	781	692	702	496
	- лакше повријеђено	2.146	2.275	2.734	2.770	2.656	2.287	2.517	1.610

Извор: Министарство унутрашњих послова Републике Српске

- повећање квалитета административних и других услуга које пружа Министарство,**
 У 2013. години очекује се знатно повећање обима послова на издавању личних докумената – личних карата, возачких дозвола и путних исправа, и то због промјене обрасца личне карте, истека рока важности од 10 година већег броја личних карата и возачких дозвола издатих 2003. године, али и због уласка Републике Хрватске у Европску унију, што ће резултирати повећаним бројем захтјева за издање путних исправа. Од укупно 170.330 личних карата које су издане 2003. године, већи број подлијеже замјени 2013. године, а за очекивати је и знатан број захтјева за издавање личних карата због новина у погледу података које ће садржавати нови образац (електронски потпис, ентитетско држављанство, крвна група и др.). Лични документи се издају на укупно 57 локација, које су у протеклим годинама опремљене у објектима Министарства и задовољавале су потребе редовног рада, али неће моћи одговорити захтјевима предстојећег повећања обима посла, како у погледу опремљености, тако и у погледу броја извршилаца. Обезбиједиће се потребна средства за замјену дотрајале опреме за ангажовање додатног броја извршилаца на пословима издавања личних докумената, те повећане потребе за додатном другом опремом и канцеларијским материјалом. Имајући у виду потребу обезбјеђења квалитетног и ефикасног пружања услуга грађанима у области издавања личних докумената, те обавезу испуњавања прописаних стандарда због визне либерализације, односно задржавања безвизног режима, реализација овог задатка је један од стратешких циљева Министарства у 2013. години.
- техничко и технолошко опремање у складу са расположивим средствима, уз осавремењавање информатичке, комуникационе и специјалистичке опреме, те увођење савремених процеса електронског пословања,**
 Реализација овог циља подразумијева неопходност набавке већег броја моторних возила за потребе полиције, као и набавку информатичке и комуникационе опреме ради унапређења пословних процеса, повећања безбједности комуникационог система, повећања брзине дистрибуције докумената, олакшања рада са странкама, повећања услужности према

странкама и привредним друштвима, спровођењу стратегије еВладе, поузданије комуникације полицијских службеника на терену путем УКТ везе и слично.

- **функционисање флексибилног и цјелисходно постављеног полицијског образовног система којим се обука припадника полиције врши током читавог радног вијека,**

У оквиру Министарства формулисан је концепт усавршавања руководног кадра, који предвиђа широк спектар едукативних садржаја који, зависно од циљне групе, односно ранга руководних радника, обухватају усвајање стручних знања и вјештина релевантних за сваку од руководних позиција. Концепт предвиђа спровођење савремених приступа процесима руковођења, управљања људским ресурсима и организационом развоју, чије успјешно овладавање представља значајан фактор за даљи рад и услов за напредовање.

- **подизање угледа полиције и јачање повјерења у њу, кроз јачање механизма унутрашње контроле, законитости, професионализма, одговорности, личног и институционалног интегритета,**

- **наставак процеса европских интеграција, остваривање продуктивне сарадње и координације активности са свим релевантним субјектима на унутрашњем, регионалном и међународном плану.**

Утврђени приоритети ће се реализовати кроз ефектуирање сљедећих мјера: сузбијање криминалитета, одржавање јавног реда и мира, безбједност саобраћаја на путевима, заштита личности и објеката, вођење управно-правних поступака, школовање и стручно оспособљавање и обављање осталих унутрашњих послова.

8.2.2. Правосуђе

У току 2013. године, Министарство правде Републике Српске спроводиће све активности како би се и даље обезбиједили услови за несметан рад институција правосуђа, а у циљу очувања независности, непристрасности, професионалности и ефикасности њиховог рада, те постигао помак у правди и праведности система. Што се тиче правосудних институција, као један од основних циљева биће обезбјеђење потребних финансијских средстава за кадровске и материјалне капацитете у Окружним тужилаштвима у Републици Српској за рјешавање предмета ратних злочина који су преузети из надлежности Тужилаштва БиХ. Такође, водиће се и активности за рјешавање смјештајног простора за окружне привредне судове у Бијељини, Источном Сарајеву и Требињу.

Влада Републике Српске предузеће све неопходне мјере на стварању повољнијег привредног амбијента за развој привреде и прилив страног капитала. Почетком рада привредних судова постигнута је значајна ефикасност у рјешавању, прије свега, привредних спорова, стечајних поступака и регистрација привредних друштава. У циљу бржег рјешавања неријешених предмета, посебно тзв. „комуналних предмета“, посебна активност биће посвећена спровођењу Закона о извршном поступку, ангажовањем извршиоца по уговору, као алтернативном начину рјешавања истих, како би се начинили значајни помаци у овој области.

Најважније активности Владе Републике Српске биће посвећене започетом структуралном дијалогу о реформи правосуђа који се води са Европском комисијом, а са циљем да се постигну најбоља рјешења и примјене најбоље праксе. У редифинисању мјеста и улоге Високог судског и тужилачког савјета, потребно је раздвојити поступак избора судија од поступка избора тужилаца на свим нивоима власти.

У наредном периоду, Влада ће предузети мјере за побољшање квалитета надзора над радом нотарске службе, а у вези с тим основана је и комисија за надзор над радом нотара. Влада ће настојати да створи неопходне услове за дигитализацију нотарских исправа за шта су у основи створене законске претпоставке.

Влада Републике Српске ће интензивирати активности које се односе на реализацију и координацију пројеката Европске уније, Свјетске банке, донаторских и осталих пројеката из своје надлежности. Видљив показатељ је повећан број страних пројеката намијењених јачању правосудног система Републике Српске. Радећи на јачању капацитета запослених, Влада ће наставити у континуитету да врши унапређење квалитета обуке и стручног усавршавања запослених у области судске и тужилачке управе, правобранилаштва, нотаријата, стечајних управника, судских вјештака и осталог несудског особља, а као резултат очекује развој самоодрживог система стручног усавршавања.

Што се тиче извршења кривичних санкција, Влада ће предузимати активности за повећање смјештајног капацитета у казнено-поправним установама у Републици Српској путем завршетка радова на новим објектима, надоградње постојећих објеката или реконструкције и адаптације објеката. Да би се постојећи смјештајни услови у овим установама приближили стандардима прописаним Европским затворским правилима, као и да би се подигао степен безбједности казнено-поправних установа, потребно је извршити доградњу постојећих безбједносних електронских система и набавку нове опреме. Посебна пажња биће посвећена наставку изградње новог затвора у Бијелини, као и надоградњи дијела у КПЗ Бања Лука.

Посебна активност биће посвећена спровођењу Закона о одузимању имовине стечене извршењем кривичног дјела, у циљу јачања капацитета Агенције за управљање одузетом имовином, како би се постигли потпуни ефекти у поступку одузимања и управљања са нелегално стеченом имовином.

У циљу побољшања информационог система у области правосуђа, наставиће се са увођењем нових технологија како би се омогућио бољи и лакши приступ судским предметима.

8.3. ЕКОНОМСКИ ПОСЛОВИ

8.3.1. Тржиште рада

Тржиште рада у Републици Српској су у посљедње вријеме карактерисале бројне негативне појаве које су, прије свега, посљедице глобалне економске кризе. Према подацима Завода за запошљавање Републике Српске, број укупно евидентираних незапослених лица (активна понуда радне снаге) у периоду од јануара до септембра 2012. године кретао се од 154.850 лица евидентираних у јануару 2012. године до 151.972 лица евидентираних до 30.09.2012. године. Квалификациона структура активне понуде радне снаге је: НК – 38.508; ПК/НСС – 3.590; КВ – 55.027; ССС – 40.812; ВКВ - 1.489; ВШС – 2.229; ВСС – 10.062; маистри – 216; магистри – 36 и доктори наука – 3. Значајно је истакнути да број запослених у првих девет мјесеци 2012. године, према подацима Завода, износи 21.908 лица, што је за 17,1% више у односу на исти период у 2011. години, када су запослена 18.704 лица. Такође, број лица пријављених на евиденцију у наведеном периоду мањи је за 7% у односу за исти период 2011. године. Наведеним трендовима свакако су у значајној мјери придонијеле активности Владе Републике Српске путем реализованих пројеката активних мјера на тржишту рада, а које је уз подршку Владе Републике Српске спроводио Завод за запошљавање.

Реализоване активне мјере на тржишту рада у 2012. години утврђене су у складу са Стратегијом запошљавања Републике Српске за период 2011–2015. година и Акционим планом запошљавања који је спровело Министарство рада и борачко-инвалидске заштите, а оперативно реализовао Завод за запошљавање Републике Српске. Влада је својим непосредним ангажовањем, а посредством ИРБРС, кроз пласирање у развојне пројекте, подстакла процес запошљавања незапослених лица. До краја септембра 2012. године, корисници кредитних средстава ИРБРС преузели су обавезу запошљавања 4.733 лица, од чега је преко 3.200 већ запослено, док ће остали бити запослени у току отплате кредита. Подстицање запошљавања је вршено и кроз различите пројекте реализоване у више ресора у Влади Републике Српске, као што је: улагање у подстицање извоза, подстицај за унапређење пољопривредне производње, побољшање снабдијевања сировинама дрвопрерађивача, отварање јавних радова, као и другим инвестицијама у сектору енергетике, рударства и експлоатацијом камених агрегата. Све ове активности ће бити настављене и у 2013. години како би се обезбиједио већи број нових радних мјеста, а при томе сачувао постојећи број.

Као најзначајнији пројекти реализовани у 2012. години могу се навести: Пројекат запошљавања приправника високе и више стручне спреме „Знањем до посла“, Пројекат подршке запошљавању и самозапошљавању ратних војних инвалида ВРС, дјеце погинулих бораца ВРС и незапослених демобилисаних бораца Војске Републике Српске „ЗАЈЕДНО ДО ПОСЛА“, Пројекат подршке мрежама социјалне заштите и запошљавању (ССНЕСП), Пројекат подршке запошљавању Рома у Републици Српској и Пројекат запошљавања младих до 30 година са средњом стручном спремом у Републици Српској. Кратак преглед основних података о наведеним пројектима дат је у сљедећој табели:

Назив пројекта	Период реализација	Циљна група	Укупна вриједност пројекта	Средства Владе Републике Српске и Завода
Пројекат запошљавања приправника високе и више стручне спреме „Знањем до посла“	3 квартал 2011–2012.	1.500 младих и стручних лица високе и више стручне спреме без радног искуства	17.238.730 КМ	10.219.230 КМ
Пројекат подршке запошљавању и самозапошљавању ратних војних инвалида ВРС, дјеце погинулих бораца ВРС и незапослених демобилисаних бораца Војске Републике Српске „ЗАЈЕДНО ДО ПОСЛА“	2012–2013.	1.600 демобилисаних бораца и ратних војних инвалида и 200 дјеце погинулих бораца	5.000.000 КМ	4.000.000,00 КМ обезбјеђује Завод за запошљавање а 1.000.000,00 КМ Влада Републике Српске
Пројекат подршке мрежама социјалне заштите и запошљавању (ССНЕСП)	2011–2013.	незапослена лица са евиденције Завода за запошљавање Републике Српске која активно траже посао и из категорије су угрожених и тешко запошљивих лица, односно лица у стању социјалне потребе	4.400.000 USD	
Пројекат подршке запошљавању Рома у Републици Српској	2011–2012.	Роми	393.541 КМ	
Пројекат запошљавања младих до 30 година са средњом стручном спремом у Републици Српској	2012.	116 младих лица са средњом стручном спремом без радног искуства	279.792 КМ	

У складу са утврђеним програмским активностима и наведеним документима у периоду од 01.01.2012. до 30.09.2012. године Завод за запошљавање је реализовао и низ других мјера активне политике запошљавања. У циљу пружања помоћи незапосленим лицима у бољем сналажењу на тржишту рада, обуци за активно тражење посла и могућности да се на једном мјесту представе већем броју послодаваца, као и побољшању транспарентности запошљавања и промоције послодаваца организована су два сајма запошљавања и то у

филијалама Бијељина и Добој. У наведеном периоду отворено је и шест нових клубова за тражење посла у бироима. Отварањем клубова остварен је значајан напредак у раду са незапосленим лицима, првенствено кроз обуке о активном тражењу посла, писању биографије, представљању послодавцима и упознавањем са стањем и потребама тржишта рада. Истовремено, настављена је промоција и унапређење рада шест регионалних ЦИСО центара (Центар за информисање и савјетовање омладине), чија пажња је фокусирана на млада незапослена лица. У оквиру мреже ЦИСО центара у првих девет мјесеци 2012. године услуге оспособљавања за активно тражење посла, информисања и обуке пружене су услуге за укупно 4.214 незапослених лица, од чега је 1.930 мушкараца и 2.440 жена.

Поред наведених активних мјера на тржишту рада, Влада Републике Српске је у току 2012. године предузела и низ других мјера којима се настојало побољшати стање на тржишту рада:

- промовисан је систем мирног рјешавања радних спорова кроз јачање капацитета Агенције за мирно рјешавање радних спорова;
- извршено је унапређење трипартитне сарадње са репрезентативним социјалним партнерима на највишем нивоу кроз активно вођење социјалног дијалога између Владе Републике Српске, Савеза синдиката Републике Српске и Уније удружења послодаваца у оквирима Економско-социјалног савјета Републике Српске;
- обезбијеђено је и директно учешће социјалних партнера у креирању социјалних и економских политика, у раду најважнијих ванбуџетских фондова кроз њихово укључивање у рад управних и надзорних органа Фонда за пензијско-инвалидско осигурање, Фонда за професионалну рехабилитацију и запошљавање инвалида, Завода за запошљавање и других агенција и установа за чији рад је надлежно Министарство рада и борачко-инвалидске заштите;
- На приједлог Владе Републике Српске, Народна скупштина Републике Српске је у марту 2012. године усвојила нови Закон о професионалној рехабилитацији, оспособљавању и запошљавању инвалида којим се на квалитетнији и прецизнији начин регулише ова област;
- Фонд за професионалну рехабилитацију и запошљавање инвалида континуирано је спроводио бројне мјере и активности усмјерене на побољшање положаја лица са инвалидитетом, првенствено кроз подршку послодавцима за запошљавање инвалида и њихово самозапошљавање;
- У циљу обезбјеђивања веће слободе синдикалног дјеловања и организовања, те достизања највиших европских стандарда, извршене су измјене и допуне подзаконских аката којима је регулисано регистровање синдикалних организација;
- До краја 2012. године биће усвојен Приједлог закона о измјенама и допунама Закона о посредовању у запошљавању и правима за вријеме незапослености, којим се врши додатно усклађивање овог закона са највишим европским и свјетским стандардима у области запошљавања, те се на иницијативу Савеза синдиката Републике Српске врши корекција и увећање висине новчане накнаде коју ће примати лица чији радни однос престаје без њиховог захтјева или кривице;
- Исто тако, до краја године биће усвојен Нацрт закона о спречавању злостављања на радном мјесту, чији је основни циљ да се радницима и послодавцима у Републици Српској на квалитетнији начин обезбједи заштита од злостављања на раду и радној средини који ће бити у потпуности у складу са стандардима развијених европских земаља.

Од планираних циљева и активности за 2013. годину биће урађено сљедеће:

- Задржаће се постојећи број запослених кроз наставак реализације започетих инвестиција и пројеката подстицаја запошљавања у различитим секторима, привређивања;
- Завршиће се доношење и реализација Акционог плана запошљавања за 2013. годину у циљу спровођења Стратегије запошљавања, са конкретним активностима и мјерама које

се односе на пројектно и циљно запошљавање; тим мјерама даће се посебан третман дугорочно незапосленим лицима, лицима која спадају у тешко запошљиве групе, а дефинисане су Стратегијом запошљавања Републике Српске 2011–2015, као циљне, а то су: млади од 15 до 24, односно до 30 година старости; жене (дугорочно незапослене и неактивне на тржишту рада); неактивна старија лица – лица од 40 до 54 године старости; лица са инвалидитетом; те социјално угрожена лица и маргинализоване групе.

- Завод за запошљавање ће у структури незапослених лица утврдити стварно стање незапослених лица у односу на она лица која се код Завода региструју као незапослена лица ради остваривања других права, која се могу остварити путем Завода за запошљавање за вријеме незапослености;
- Социјални партнери ће у првом кварталу 2013. године доставити Влади анализе, приједлоге, разлоге и циљеве шта се новим Законом о раду жели постићи, те ће се на сједници Економско-социјалног савјета сагледати оправданост свих достављених приједлога и утврдити обим измјена у новом Закону о раду;
- Наставиће се реализација пројекта запошљавања Рома у оквиру Акционог плана запошљавања Рома у Босни и Херцеговини;
- Наставиће се активности запошљавања инвалида стимулацијом од стране Фонда за професионалну рехабилитацију и запошљавање;
- Путем Фонда за професионалну рехабилитацију и запошљавање наставиће се са економском подршком најугроженијим инвалидима, као и са финансијском подршком за одржавање нивоа запослености инвалида путем рефундирања доприноса али и додјелом новчаног стимуланса;
- Наставиће се Пројекат подршке запошљавању и samozapoшљавању ратних војних инвалида ВРС, дјеце погинулих бораца ВРС и незапослених демобилисаних бораца Војске Републике Српске „ЗАЈЕДНО ДО ПОСЛА“.

Закон о заштити на раду је на врло квалитетан начин уредио област заштите и здравља на раду, али је његова примјена и квалитетно спровођење проблем који се намеће и у наредној години. Донесени су најважнији подзаконски акти за његово спровођење али се у пракси не постиже довољно добар и очекиван резултат, те ће Влада Републике Српске предузети радње које ће довести до остварења зацртаних циљева. У том смислу, а на основу договора социјалних партнера у оквиру Економско-социјалног савјета Републике Српске, у овој години извршиће се ванредна контрола лиценцираних институција које се баве пословима заштите на раду. За контролу је надлежна Управа за инспекцијске послове која ће, уз подршку Министарства рада и борачко-инвалидске заштите, након завршетка контроле, извијестити Министарство и ЕСС, како би они онда предложили мјере за рјешавање насталих проблема. У 2013. години потребно је извршити и релиценцирање постојећих овлаштених институција које се баве пословима заштите на раду.

Влада Републике Српске ће задржати исти број запослених у јавном сектору Републике Српске и у складу са својим овлашћењима утицати на спровођење исте мјере и на нивоу заједничких институција БиХ.

8.3.2. Пољопривреда, шумарство, лов и риболов

Пољопривреда и рурални развој. Развој пољопривреде и сеоских подручја у 2012. години одвијао се у складу са Законом о пољопривреди, Стратегијом развоја пољопривреде и Стратегијом руралног развоја Републике Српске до 2015. године, односно настављено је континуирано спровођење мјера дефинисаних акционим плановима за њихову реализацију. У 2012. години за подстицање развоја пољопривреде и сеоских подручја издвојено је 60 милиона КМ. У складу са Планом коришћења средстава за подстицање развоја

пољопривреде и села, реализација наведених средстава обављала се у оквиру три основне групе мјера, и то: мјере за директну подршку производњи и дохотку, мјере подршке руралном развоју и интервентне мјере на тржишту и ванредне потребе. Укупан број примљених захтјева на бази процјене за све мјере подршке је око 14.000. Од тога било је за подршку производњи и дохотку 8.286 захтјева, за мјере подршке руралном развоју било је 4.667, од чега је за капиталне инвестиције било 4.132 и ванредне потребе и помоћи 1.047 захтјева. Датаљи по врстама мјера представљени су у табели 8.4.

Табела 8.4. Процјена броја за примљених захтјева

Главне групе мјера подстицаја	Број за примљених захтјева 2012.
1. Подршка производњи и дохотку	8.286
2. Подршка руралном развоју	4.667
2.1 Побољшање конкурентности – капиталне инвестиције	4.132
2.1.1. Механизација	2.523
-трактори, ком.	353
-прикључне машине, ком.	2.980
2.1.2. Објекти у сточарској производњи	605
2.1.3. Инвестиције у биљној производњи	789
2.1.4. Објекти у области прехрамбене индустрије	215
2.2. Остале мјере за рурални развој	535
3. Интервентне мјере и ванредне помоћи	1.047
УКУПНО – процјена	14.000

Извор: Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде

Укупна процјена потребних средстава за подршку побољшању конкурентности – капиталним инвестицијама за 2012. годину је око 15 милиона КМ. Важно је нагласити да је највећи дио средстава, од око 40 милиона КМ, усмјерен на директну подршку производњи и дохотку.

Потребно је посебно нагласити да је дошло до одступања у дијелу реализације економске политике пошто је у току 2012. године било доста непредвиђених временских непогода (обилне снијегне падавине, мраз, град и дуготрајна суша) које су проузроковале огромне материјалне штете у примарној пољопривредној производњи, прије свега на ратарским и воћарским културама. Највећи дио средстава из буџета усмјерен је на директну подршку сточарској и биљној производњи у циљу санирања посљедица суше, али и поред тога је дио средстава издвојен за капиталне инвестиције на пољопривредним газдинствима. Такође, за потребе прољетне сјетве пољопривредним произвођачима је извршена расподјела укупно 16.312.600 kg минералног ђубрива НПК 9 : 15 : 15, те 647.975 kg минералног ђубрива НПК 8 : 26 : 26. Минерално ђубриво је регресирао од стране Владе са 25% од набавне цијене. Због посљедица суше у 2012. години, Влада Републике Српске је предложила низ мјера у циљу олакшавања тешке ситуације пољопривредних произвођача, а једна од мјера је продужење рока плаћања преузетог минералног ђубрива до краја марта 2013. године, те је уведена мјера регресирања минералног ђубрива за јесењу сјетву 2012. године, са роком плаћања обавезе корисника до септембра 2013. године. Настављене су мјере за спровођења Програма унапређења производње меркантилне пшенице у Републици Српској 2011–2016. године. Влада Републике Српске је извршила измјене и допуне Закона о пољопривредном земљишту, којим су створени повољнији услови за инвестиције у руралним подручјима у смислу ослобађања плаћања накнаде за промјену намјене пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе. У циљу спровођења мјера заштите и уређења пољопривредног земљишта, предвиђена је израда просторно-планске документације, а израда подзаконских аката из ове области је у току. Измјенама и допунама овог закона обезбијеђено је учешће јединица локалне самоуправе у поступку додјеле пољопривредног земљишта у својини Републике Српске путем закупа, које је и започело у току 2012. године. Донесен је Правилник о поступку давања пољопривредног земљишта у закуп, којим је

прописано плаћање закупнине по јединици сјетвене површине. Додјела пољопривредног земљишта у својини Републике Српске на коришћење путем концесија је искључена, како је и предвиђено Нацртом закона о концесијама, који је израђен и у септембру 2012. године иде у даљу процедуру доношења. Влада Републике Српске задужила је Министарство да изврши анексирање свих уговора о концесији, тако да се концесиона накнада обрачунава и плаћа по једном хектару концесионе површине.

У складу са Програмом развоја пољопривредног задругарства до 2016. године, отпочело се са активностима на отклањању препрека за рјешавање задружне имовине, у циљу њеног стављања у функцију и јачање задругарства. У примјени Закона о пољопривредним задругама усвојен је приједлог Привредне коморе РС у погледу јаснијег дефинисања имовине задруга и спречавање њеног одузимања од пољопривредних задруга које имају доказе о власништву над имовином. Међутим, у пракси има доста проблема, јер и у ситуацијама гдје није споран титулар, тј. власништво пољопривредних задруга није могуће укњижити власништво. Потребно је наћи спроводиво рјешење укупног статуса "старих" задруга (задруге које су формиране прије 1992. године), чему ће бити посвећена посебна пажња током 2013. године.

У складу са Стратегијом развоја савјетодавних активности наставило се са изградњом и јачањем пољопривредног савјетовања и услуга у погледу узгојно-селекцијског рада у сточарству, јачањем сарадње и координације између свих образовних, стручних и научних институција у области пољопривреде, као важних полуга за реализацију пољопривредних пројеката и политике руралног развоја. У завршној фази је израда новог софтвера за Регистар пољопривредних газдинстава и Регистар клијената којим ће се уједно извршити разврставање пољопривредних газдинстава на комерцијална и некомерцијална. У циљу заштите од нелојалне конкуренције, у сарадњи са институцијама у БиХ, радило се на реализацији мјера заштите домаће производње и подизања капацитета лабораторија за контролу квалитета, као и њихово оспособљавање за акредитацију.

Настављено је са реализацијом, како текућих тако и нових пројеката који су потписани са међународним финансијским институцијама, а који су, прије свега, усмјерени на развој сеоских подручја и јачање административних капацитета Министарства. Са радом је започео пројекат из ИРА 2008 и 2010, од кога се очекује да ће допринијети дефинисању и изградњи ИПАРД оперативне структуре у БиХ, као и реализација пилот-пројеката у складу са процедурама и захтјевима ЕУ. Такође, настављено је финансирање сектора из кредитних линија ИРБ и Партнер фонда, чиме су омогућене нове инвестиције на пољопривредним газдинствима у области пољопривреде, али и прехрамбене индустрије.

У 2013. години наставиће се са спровођењем усвојених стратешких докумената и реализацијом мјера дефинисаних акционим плановима за њихову реализацију. Право на новчану подршку за мјере које се односе на производњу и доходак ће имати пољопривредна газдинства разврставана на комерцијална и некомерцијална у складу са планом и нивоом средстава одобрених Буџетом. Имајући у виду неколико протеклих година које су биле изузетно тешке за примарну пољопривредну производњу, циљ је одржати достигнути ниво и обим, како у сточарској тако и у биљној производњи. Потребно је омогућити пољопривредним газдинствима да заснују нови циклус производње након дуготрајне суше и последица које је оставила иза себе, посебно на приносе код култура које су доминантне у исхрани стоке.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде ће у сарадњи са репрезентативним удружењима по појединим гранама пољопривредне производње, представницима Одбора за пољопривреду, шумарство и водопривреду Народне скупштине Републике Српске и

Привредном комором Републике Српске потпуно измијенити политику подстицаја и субвенција у пољопривреди да би била што ефикаснија и ефективнија, а уједно и да би се онемогућило стварање додатних обавеза Републике изнад нивоа средстава датих буџетом Републике.

Планирано је и увођење „плавог дизела“ (умањена цијена дизел-горива за износ плаћања акциза, накнада за ауто-путеве и путарине) у структуру мјера које су веома значајне за подршку примарној пољопривредној производњи. То ће значајно утицати на смањење трошкова сјетве и уопште коришћења пољопривредне механизације, што ће директно утицати и на подизање конкурентности укупног сектора. Процедуре за коришћење и спречавање злоупотреба „плавог дизела“ биће у потпуности хармонизоване у БиХ и биће донесене у наредној години.

У циљу повећања производње свјежег сировог млијека, како за задовољење домаћих потреба, тако и повећање извоза, биће спроведена набавка око 3.000 комада високостеоних квалитетних јуница, чиме ће се наставити започета процедура у складу са огласом који је објављен у 2012. години и ранг-листом која је утврђена након комисијског прегледа на терену. У ту сврху ЈП „Робне резерве РС“ користиће кредитна средства у износу до 15 милиона КМ на период од десет година. Влада Републике Српске ће обезбиједити, у оквиру Плана коришћења средстава за развој пољопривреде и сеоских подручја, на годишњем нивоу средства у износу од 1,5 милиона КМ.

Исто тако, циљ је наставити са подршком за капиталне инвестиције на пољопривредним имањима при чему ће се, кад су у питању објекти у области сточарске и биљне производње као и прехранбене индустрије, примјењивати најновији прописи Закона о уређењу простора и грађењу, који је у процедури доношења, као и услови који су предвиђени за коришћење претприступних фондова ЕУ (Пета компонента – средства за рурални развој – ИПАРД).

У циљу заштите домаће производње предузимаће се мјере као што су сезонске царине и прелемани на пољопривредне производе у вријеме приспјевања истих у РС и БиХ, као и забрана извоза пшенице и кукуруза за произвођаче који су били у систему подстицаја у циљу регулисања тржишта и уреднијег снабдијевања тржишта.

Такође, наставиће се интензивна улагања на великим инфраструктурним објектима, прије свега на изградњи система за наводњавање, како би се у наредном периоду ставио што већи број површина под системе за наводњавање и тако повећали приноси и сигурност у пољопривредној производњи. У складу са Студијом развоја иригационих површина на подручју Републике Српске и усвојеним акционим планом реализације ове студије, припремљен је кредитни аранжман са Свјетском банком и одобрен је од стране Владе и Скупштине Републике Српске. Предвиђена средства за ове намјене износе 20,5 милиона USD за цијело подручје Републике Српске коришћењем повољних кредитних IDA средстава. У припреми кредитног аранжмана за седам приоритетних пројеката дефинисаних споменутих развојним документима у Републици Српској урађене су, у складу са пропозицијама Свјетске банке, студије изводљивости и студије утицаја на животну средину. Израђени су главни пројекти за реконструкцију натапних система Ново Село (693 ha) и Пелагићево (227 ha), чија реализација ће почети у прољеће 2013. године, као прва фаза реализације цјелокупних аранжмана. Поред тога, у току су разговори око обезбјеђивања додатних кредитних средстава за реализацију пројекта изградње иригационих система Републике Српске. Према томе, пројекти наводњавања и одводњавања на пољопривредним површинама имаће приоритет у погледу финансирања како из домаћих, тако и из иностраних извора.

У циљу јачања капацитета пољопривредних задруга и њихове могућности за кредитним задужењима, Влада ће у сарадњи са локалним заједницама и надлежним институцијама на нивоу Републике, прије свега са Републичком управом за геодетске и имовинско-правне послове, интензивно радити у правцу рјешавања проблема који се тичу уписа имовине која је неспорно у власништву пољопривредних задруга, као и на реализацији усвојеног Програма развоја задругарства до 2016. године.

У вези са мјерама из Акционог плана реализације средњорочне стратегије развоја пољопривреде, Влада ће убрзати активности на формирању информационог система у области пољопривреде и руралног развоја и успостављању база података о стању производње, тржишта и цијена агроиндустријских производа. Успостављање интегрисаног информационог система у овој области један је од услова ЕУ за коришћење претприступних фондова намијењених за рурални развој.

Уважавајући споразуме СЕФТА и ССП, у сарадњи са заједничким институцијама у БиХ, Влада Републике Српске ће радити на увођењу посебних такса и прелевмана (за износ разлике у субвенцији између износа субвенције у РС/БиХ у односу на субвенцију земље извозника) на увозне пољопривредне производе, који су од стране земаља извозника значајније субвенционисани у односу на домаће производе, како би они били конкурентни на нашем тржишту. Влада Републике Српске се противити сваком покушају да Хрватска добије преференцијални третман након њеног приступања Европској унији.

Ветеринарство. Ветеринарска служба има пресудан значај у превенцији, детекцији и мониторингу болести животиња, што омогућава ефикаснију заштиту здравља животиња и производњу здравствено безбједних намирница животињског поријекла. Тиме се посредно утиче на здравље људи и стварају предуслови за одржавање здраве и производне популације домаћих животиња, што има велики економски и социјални утицај. У циљу побољшања здравственог стања домаћих животиња, смањења губитака, побољшања економског статуса произвођача и стварања бољих и квалитетнијих предуслова за производњу, спроведене су сљедеће активности у 2012. години:

- на основу Закона о ветеринарству и Стратегије сузбијања бруцелозе на подручју Републике Српске настављене су интензивне активности систематске вакцинације малих преживара против бруцелозе, као и мониторинг бруцелозе код великих преживара на читавој територији Републике Српске;
- на основу Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и у 2012. години спроведене су мјере испитивања здравственог статуса великих преживара на туберкулозу, леукозу и лептоспирозу;
- настављена је симултана и перманентна активност вакцинације свиња против класичне куге свиња, са паралелним привођењем крају епидемиолошке студије о овој болести код домаће и дивље популације свиња;
- настављене су активности у правцу спровођења и реализације системске мјере сузбијања и искорјењивања инфективне анемије копитара;
- ЈУ Ветеринарски институт Републике Српске „Др Васо Бутозан“ Бања Лука добио је Сертификат за акредитацију по лабораторијском стандарду ISO 17025;
- коришћене су консултантске услуге на основу чега је израђен комплетан технички опис захтјева за информациони систем ветеринарске службе Републике Српске;
- донесен је Закон о измјенама и допунама Закона о ветеринарству у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 6/12) и Закон о ветеринарско медицинским производима („Службени гласник Републике Српске“, број 71/12), којим је утврђен начин испитивања, одобравања за стављање у промет, производњу, промет и надзор над употребом ветеринарских медицинских производа у Републици Српској.

У току 2013. године наставиће се континуирана активност на сузбијању и ерадикацији бруцелозе на основу Стратегије сузбијања бруцелозе на подручју Републике Српске.

Међународна канцеларија за епизоотије (ОИЕ) са сједиштем у Паризу, сврстава болести по значају и прописује услове за сузбијање појединих болести. Бруцелоза се налази на тзв. Б листи, што значи да је за њено сузбијање потребна израда Стратегија и Плана хитних мјера, по међународно признатим процедурама.

У 2013. години размотриће се могућност престанка имунизације (вакцинације) свиња против класичне свињске куге јер постоје ограничења у вези са трговином у оним регионима гдје се вакцина примјењује, што би нашим произвођачима омогућило стављење у повољнији положај по питању извоза живих животиња и производа са већом конкурентности на иностраном тржишту. Одлука која ће се односити на престанак вакцинације зависи од одлуке о престанку вакцинације свиња Републике Србије, јер када је трговина живим животињама и производима од свињског меса у питању, здравствени статус животиња у обје земље мора бити истовјетан. Наставиће се са спровођењем профилактичких и других потребних мјера у сузбијању и искорјењивању болести животиња и зооноза. Посебна пажња ће се посветити подизању и изградњи капацитета ЈУВИРС „Др Васо Бутозан“ и других ветеринарских лабораторија. Наставиће се са изградњом система идентификације и обиљежавања животиња путем доградње софтвера за евидентирање животиња и система управљања са укључивањем идентификације малих преживара у постојећи систем.

2013. године извршиће се „нулти попис“ имања и великих преживара (говеда), чиме ће се добити реалан пресјек стања на терену, а што чини основ за креирање мјера: процјена здравственог статуса животиња у погледу сузбијања обавезних болести, као што су: туберкулоза, бруцелоза, леукоза и лептоспироза, на основу чега ће се извршити пројекција средстава намијењених за здравствену заштиту животиња, праћење њиховог кретања и кретање болести, обезбјеђивање слєдивости и креирање аграрне политике, уопште. Влада ће правовремено утврђивањем одговарајућих системских рјешења (подзаконски прописи, софтвер, итд) онемогућити да се понови ситуација настала кроз претходне пројекте обиљежавања домаћих животиња (губљење ушних маркица, непријављивање клања или продаје).

Завршиће се информациони систем ветеринарске службе Републике Српске са свеобухватним унапређењем и повећањем ефикасности и транспарентности рада, за што је у 2012. години израђен пројектни задатак, финансиран из пројекта Свјетске банке.

У 2013. години наставиће се активности по Наредби о појачаној контроли и узорковању сировина и производа животињског поријекла у унутрашњем промету, поријеклом из увоза („Службени гласник Републике Српске“, број 9/12) и то када су микробиолошки и физичко-хемијски параметри у питању.

Од 01.01.2013. године извршиће се нова додјела овлашћења за спровођење обавезних ветеринарских мјера и упис у регистар овлашћених ветеринарских организација, што је у складу са Законом о ветеринарству у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, бр. 42/08 и 6/12) и Правилника о поступку додјеле овлашћења за спровођење обавезних ветеринарских мјера и поступку уписа у Регистар овлашћених ветеринарских организација („Службени гласник Републике Српске“, број 87/12).

Такође, у 2013. години Влада ће предложити Закон о начину поступања са нуспроизводима анималног поријекла који нису намијењени исхрани људи, којим ће се прописати начин

поступања са нуспроизводима анималног поријекла који нису намијењени људској исхрани те ветеринарско-здравствени услови за: сакупљање, превоз, складиштење, поступање, прераду и употребу или уништавање нуспроизвода анималног поријекла, да би се спријечила опасност по здравље људи и животиња, те опасност по животну средину. За почетак 2013. године планирана је примјена тзв. „хигијенског пакета“ у објектима који су кандидовани за извоз намирница животињског поријекла у ЕУ. Такође, ускладићемо нормативна акта којима се дефинишу иста питања, јер се у пракси, односно у појединим нормативним актима различито дефинишу.

Влада ће радити на отклањању свих недостатака у области здравствене заштите животиња и јавног здравства, а који се односе на производњу намирница, како би се могао дати приједлог инспекцијском тиму FVO-а за уврштавање Републике Српске и БиХ на листу земаља које могу извозити намирнице анималног и биљног поријекла у ЕУ.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде и Влада Републике Српске ће подржати активности на реализацији Споразума о стабилизацији и придруживању, када је његов трговински дио у питању, у смислу да се из обавезе сталног ветеринарског надзора у објектима у којима се израђују кондиторски производи (слаткиши који садрже компоненте животињског поријекла) у потпуности изостави, јер се ради о роби која носи мали или контролисани ризик.

Прехрамбена индустрија. Развој прехрамбене индустрије у 2012. години се одвијао у складу са Законом о храни, Стратегијом развоја пољопривреде и Стратегијом руралног развоја Републике Српске до 2015. године, односно настављено је континуирано спровођење мјера дефинисаних акционим плановима за њихову реализацију. У оквиру мјере за директну подршку производњи и дохотку подржани су привредни субјекти који су модернизовали технолошке поступке производње и увели нове технологије производње, као и привредни субјекти који су увели стандарде квалитета у прехрамбеној индустрији (ISSO, HACCP), а све у складу са Планом коришћења средстава за подстицање развоја пољопривреде и села. Донесен је Закон о дувану којим је предвиђено да цигарете садрже најмање 50% дувана из домаће производње, чиме су се створили услови оптималне и ефикасније производње дувана и дуванских производа, што подразумијева успостављање кооперативних односа између примарне и прерађивачке индустрије. У току је израда новог Закона о храни који ће осигурати услове за стратешко управљање у ланцу хране, преко боље организације, односно јасне подјеле надлежности и боље координације надлежних инспекција. У циљу заштите од нелојалне конкуренције, у сарадњи са институцијама у БиХ, реализован је дио мјера заштите домаће производње и подизања капацитета лабораторија за контролу квалитета, као и њихово оспособљавање за акредитацију. У оквиру Пројекта пољопривреде и рурални развој (АРДП) за потребе јачања капацитета лабораторија у БиХ уложено је 2.890.000 КМ за извршене грађевинске радове, набавку опреме и јачање капацитета у циљу акредитације лабораторија, а планирано је улагање у сљедећој години у вриједности од 1.350.000 КМ. Планирана су кредитна средства за изградњу зграде Пољопривредног института у вриједности од 2.500.000 КМ, док ће остатак бити обезбијеђен из буџетских средстава у наредне двије године.

Опрема која је набављена путем тендера за набавку лабораторијске опреме коју је расписала Делегација Европске уније БиХ распоређена је у осам одабраних лабораторија на територији БиХ, а у Републици Српској опрему су добили ЈУ Институт за јавно здравство Републике Српске и ЈУ Ветеринарски институт РС „Др Васо Бутозан“, чиме ће ИРА 2008 бити имплементирана. Овакав одабир произлази из анализе свих података о опреми, особљу, врстама и броју испитивања. Настављено је финансирање сектора из кредитних линија ИРБ и

Партнер фонда, чиме су омогућене нове инвестиције у области прехранбене индустрије. У току је формирање Централног регистра у који ће бити уписани сви субјекти који се баве пословањем са храном у свим фазама: производњом и прометом хране и хране за животиње. Прерадом пољопривредних производа бави се 300 привредних субјеката, у којима је запослено око 6.000 радника, а најзаступљеније гране су: млинско-пекарска индустрија, производња меса и месних прерађевина, прерада воћа и поврћа, производња млијека и млијечних производа, кондиторска индустрија и производња тјестенина.

У току 2013. године биће настављене све активности које су започете током 2012. године. Стратешки циљ за наредни период је постићи већи степен коришћења сировине произведене у Републици Српској за потребе домаће прерађивачке индустрије. То ће се постићи тако да се из аграрног буџета прерађивачка индустрија помогне финансијским средствима која ће се користити за откуп примарних пољопривредних производа (воће и поврће прије свега) који су произведени у Републици Српској. Поред тога, тако се индиректно утиче и на враћање повјерења наших пољопривредних произвођача према домаћој прерађивачкој индустрији, као и на смањење интереса за увозом примарних пољопривредних производа (воће и поврће прије свега) од стране наше прерађивачке индустрије.

Посебно треба нагласити да су лабораторије значајан сегмент развоја нашег друштва. Прије свега, успостављање и развој јавних лабораторија уставна је и законска обавеза Републике Српске, а тиме се остварују три најважнија циља: 1) спречавање појаве и сузбијање заразних болести које се појављују у домаћој популацији животиња и биљака, али и из иностранства; 2) заштита потрошача контролом квалитета и хигијенске, односно здравствене исправности производа животињског и биљног поријекла, домаћих и увезених; 3) гаранција квалитета и исправности домаћих производа који се извозе у регион или у Европску унију. Здравим животињама и биљкама и квалитетном и исправном храном гарантује се благостање грађана Републике Српске, а повећаним извозом обезбјеђује се развој и већа економска добит извозних компанија, а самим тим и десетина хиљада пољопривредних произвођача. Да би испунили наведене задатке и циљеве, неопходно је јачање лабораторија Ветеринарског и Пољопривредног института Републике Српске. Јачање ових и других лабораторија подразумијева подршку Владе Републике Српске, у проширивању капацитета, валидацији и акредитацији лабораторијских метода; едукацији особља; набавци савремене опреме и апарата и увођењу лабораторијског информационог менаџмент система.

Шумарство. Једна од основних претпоставки привредног напретка и благостања једне земље јесте одрживо управљање и коришћење њених природних ресурса, укључујући и шуме. Активности у сектору шумарства и ловства планирају се на дужи период, а од појединачних конкретних мјера, које су реализоване у 2012. години, може се истаћи сљедеће: урађена је и публикована Стратегија развоја шумарства Републике Српске 2011–2021. године, обрађени су резултати инвентуре шума на великим површима, урађен је Програм утврђивања граница шума и шумског земљишта у својини Републике Српске (2013–2023) са Динамиком утврђивања и обиљежавања граница шума у својини Републике Српске, урађен је Програм установљавања ловишта, успостављен је информациони систем у шумарству.

Сектору шумарства и ловства циљ је да и у 2013. години извршава обавезе преузете са тематских сједница Владе Републике Српске, које се односе на стање у области шумарства, да ради на имплементацији Стратегије развоја шумарства Републике Српске, те да појача напоре на планском искоришћавању природних ресурса, у првом реду шума и шумског земљишта, као и рационалније коришћења осталих функција шума, при чему ће бити наглашена примјена препорука стручних и научних институција из области шумарства.

Губици у пословању ЈП „Шуме Републике Српске“ а. д. Соколац, који су исказани у претходном периоду анализирани су детаљно по организационим јединицама и узроцима настанка. Планиране мјере за санирање губитака и отклањање постојећих недостатака су сложене али реалне и спроводиве, а њима је планирано да се:

- појача финансијска дисциплина, интерне мјере штедне на свим нивоима и ефикасније коришћење расположивих материјалних средстава,
- врши реално планирање обима и динамике производње дрвних сортимената и других послова и задатака како би се они могли и реализовати,
- строго поштују законски и други прописа из области шумарства током газдовања шумама, нарочито у сегменту експлоатација шума уз ригорозне мјере контроле у циљу спречавања злоупотреба и радњи које штете Јавном предузећу и шумама Републике Српске,
- изради Правилник о организацији и систематизацији послова и радних задатака који ће исказати потребан број извршилаца,
- заустави пријем нових радника,
- спроводи ефикасно коришћење расположивих људских ресурса (радници Јавног предузећа) у остваривању планираних циљева и задатака,
- путем пензионисања и других видова ријеше питања вишка радне снаге,
- спроводи рационално коришћење свих шумских производа и осталих функција шума од којих је могуће остварити добит,
- изврши усклађивање законских и подзаконских аката са реалним потребама у циљу ефикаснијег газдовања шумским ресурсима,
- изврши усклађивање издвајања Законом утврђене накнаде на основу коришћења државних шума са накнадама које су прописане у државама у окружењу,

Као подршка дрвопрерађивачком сектору најзначајније планиране мјере су:

- благовремено закључивање уговора о снабдијевању домаћих дрвопрерађивача, како на годишњем новоу, тако и на трогодишњем нивоу за она привредна друштва која испуњавају утврђене услове,
- омогућено одгођено плаћање дрвопрерађивачима на период од 30 до 90 дана, зависно од степена финализације прераде дрвних сортимената, под условом да редовно измирују текуће обавезе прописане законом,
- приоритет у снабдијевању дрвним сортиментима имају финални дрвопрерађивачи из Републике Српске, а након њих и остали дрвопрерађивачи из Републике Српске. Након њиховог намирења, вршиће се снабдијевање дрвопрерађивача изван Републике Српске,
- извоз шумских дрвних сортимената из Републике Српске, као и дјелимично обрађених сортимената у преради дрвета дозвољен је за врсту и количину истих само за које нема прераде у Републици Српској,
- дрвопрерађивачима је омогућено да се умјесто банкарских гаранција достављају и мјенице,
- код купопродаје дрвних сортимената обавеза је строго поштовање одредбе потписаних уговора кад су у питању количине и квалитет сировине и када је у питању плаћање обавеза за испоручену сировину,
- поштовање динамике производње и испоручивања уговорених дрвних сортимената.

Водопривреда, водоснабдијевање и водозаштита. Активности у сектору вода, планирају се на дужи период, а од појединачних конкретних мјера, које су реализоване у 2012. години може се истаћи да је урађена Стратегија интегралног управљања водама Републике Српске, која ће се након јавне расправе у децембру разматрана у форми нацрта у Народној скупштини Републике Српске; усвојен је План управљања водама ријеке Саве од стране Савске комисије; да су отпочеле инвестиционе активности у области водоснабдијевања и

санитације у Новом Граду и Козадској Дубици; настављена је имплементација пројекта Управљање Неретвом и Требишњицом, након изградње уређаја за третман отпадних вода у Билећи приступило се и изградњи главног канализационог колектора који је завршен, у припреми је план управљања водама слива Требишњице и плана управљања акумулацијама; успостављен је Тим за управљање и Тим за имплементацију Пројекта санација објеката за заштиту од поплава, а средства су обезбеђена уговором са ЕИБ-ом у износу од 55.000.000 евра.

Сектор вода и у 2013. години има за циљ да извршава преузете обавезе, према ICPDR-а и Савској комисији, да се имплементира Стратегије за интегрално управљање водама и изврши припрема за доношење планова управљања сливовима ријеке Саве и Требишњице у складу са Оквирном директивом о водама ЕУ. Активности у сектору вода, у 2013. години, одвијаће се у складу са Стратегијом интегралног управљања водама, Оквирним планом развоја водопривреде Републике Српске и Акционим планом за спровођење усвојеног Оквирног плана за период 2007–2016. године. Такође, сачињена је Студија одрживог развоја иригационих система у 2008. години са Акционим планом за њену реализацију. Током 2010. године усвојен је и Акциони план за одрживо управљање поплавним ризиком у сливу ријеке Дунав са апликацијама на подслив ријеке Саве за период 2010–2021. година. У складу са Законом о водама и усвојеним Акционим плановима за поједине подсекторе, предвиђено је да се покрену активности на изради Плана управљања сливом ријеке Саве за Републике Српску; успостави мониторинг површинских и подземних вода; успостави хидролошки мониторинг за површинске и подземне воде; обезбиједе средства за редовно текуће одржавање објеката одбране од поплава; наставе активности на реализацији пројеката Хитне помоћи за заштиту од поплава (кредитна средства у износу од 55.000.000 евра), водоснабдијевања и санитације (средства обезбеђена из кредита у износу од 50.000.000 евра), додијеле средства револвинг фонда општинама за рјешавање комуналне инфраструктуре; наставе активности на реализацији Плана управљања сливовима Неретве и Требишњице.

Мјера која се односи на текуће одржавање водопривредних објеката захтијева значајнија средства у односу на 2012. годину, што може бити проблем јер су агенције за воде управне организације, од којих се захтијева смањење трошкова на овој ставци. Пошто се овдје ради о водопривредним објектима и њиховом текућем одржавању, а не о одржавању возила или пословних простора у циљу избегавања овога ризика, који је у задње двије године нанио значајне штете на објектима, потребно је измијенити и облик организовања агенција у смислу њиховог новог статуса.

8.3.3. Електроенергетика, енергенти, рударство, индустрија и МСП

Електроенергетика. Енергетски сектор је један од најзначајнијих сектора привреде на који се ослања цјелокупни развој Републике Српске. Евидентно је да Република Српска има велики потенцијал за развој ове области, односно значајне и недовољно искоришћене потенцијале за које постоји велики интерес инвеститора. Приликом анализе ефеката реализације енергетских пројеката треба имати у виду да се ради о захтјевним и дуготрајним пројектима чији максимални ефекти се могу очекивати кроз период изградње и период коришћења, односно самог рада објекта. Када говоримо о постојећим производним објектима, можемо рећи да је електроенергетски систем Републике Српске стабилан и да обезбјеђује сигурно снабдијевање свих потрошача у Републици Српској. У 2012. години производња електричне енергије се реализовала при лошим хидролошким условима што је утицало на мању производњу од планиране.

Анализирајући потписане концесионе уговоре у области електроенергетике, можемо рећи да реализација од 2000. године до данас није текла задовољавајућом динамиком. Кључни разлози за лошу реализацију концесионих уговора су: низак степен истражености, тј. стари подаци о мјерењима и испитивањима у области електроенергетике, неријешени имовинско-правни односи у свим областима (електроенергетике, рударства и геологије, енергената), као и проблеми са локалним заједницама у смислу проблема са просторно-планском документацијом, недостатак средства за финансирање пројекта од стране концесионара у свим областима (електроенергетике, рударства и геологије, енергената), те на реализацију уговора у области електроенергетике утицала је и релативно ниска цијена електричне енергије, која је дестимулативно дјеловала на концесионаре.

Због свега наведеног, реализован је мали број пројеката. Стога је Влада Републике Српске наложила да се покрену активности које се односе на раскид одређеног броја концесионих уговора који се не реализују. Међутим, Влада је својим континуираним ангажманом, посебно у сегменту промоције и контакта са страним инвеститорима, успјела започети реализацију значајних електроенергетских пројеката, као и значајно интензивирати и убрзати динамику реализације раније започетих пројекта.

Од планираних активности у 2012. години реализовано је сљедеће:

- Компанија Comsar Energy РС у пројекат изградње ТЕ Угљевик 3 инсталиране снаге 600 MW у 2012. години уложила је 30 милиона КМ у припремне грађевинске радове, изградњу камп насеља за раднике, израду сабората и студија изводљивости и еколошке студије.
- Привредно друштво „ЕФТ – РиТЕ Станари“ у пројекат изградње ТЕ Станари инсталиране снаге 300 MW у 2012. години уложило је 130 милиона КМ. Наведена средства уложена су у: добијање свих потребних дозвола, рјешавање имовинских односа, припремне радове на локацији, изградњу потребне инфраструктуре и насеља за раднике.
- Компаније KI-Kelag International GmbH из Аустрије и Интеренерго д. о. о. из Словеније су изградили МХЕ Новаковићи на ријечи Угар, инсталиране снаге 4,9 MW. Вриједност инвестиције је 19 милиона КМ. Поменута МХЕ је пуштена у рад у јуну 2012. године;
- Привредно друштво „ХЕ Дабар“ у власништву МХ Електропривреда РС и ЗП ХЕ на Требишњици у реализацију пројекта ХЕ Дабар инсталиране снаге 160 MW у 2012. години инвестирали су 37 милиона КМ у припремне грађевинске радови, набавка опреме, израда пројекатне документације, оперативни трошкови;
- ЗП „Електро Добој“ а. д. у изградњу ХЕ Цијевна III на ријечи Босни инсталиране снаге 14,3 MW у 2012. Години уложило је 2,2 милиона КМ у експропријацију земљишта и ангажовање консултанта за припрему тендера за набавку опреме.
- ЕОЛ ПРВИ д. о. о. Невесиње је започело реализацију изградње првог вјетропарка у РС, вјетропарка Трусуна инсталиране снаге 51 MW у који је у 2012. години уложено 3,4 милиона КМ за израду пројектне документације и прибављање грађевинске дозволе.
- Закључени су концесиони уговори:
  - Уговор о стратешком партнерству у истраживању, развоју, изградњи и коришћењу хидроенергетског потенцијала горњег слива ријеке Дрине, потписан са стратешким партнером RWE из Савезне Републике Њемачке. Пројекат ХЕС Горња Дрина обухвата четири хидроенергетска објекта – хидроелектране: Бук Бијела, Фоча, Сутјеска и Паунци. Процијењена инсталирана снага је око 237,9 MW, а процијењена вриједност инвестиције је око 450 милиона евра.
  - Потписан је Уговор за изградњу ХЕ Мрсово инсталиране снаге 37 MW и инвестиције од 188,6 милиона КМ са инвеститором Comsar Energys Trading д. о. о. Бања Лука;

- Потписан је Споразум о сарадњи између Владе Републике Српске и Отвореног акционарског друштва „Федерална хидрокомпанија – RusHydro“ у циљу испитивања могућности инвестирања у пројекте у области обновљивих извора енергије – у изградњу хидроелектрана на слободним локацијама или локацијама које нису обухваћене уговорима о концесији или споразумима о сарадњи у Републици Српској.
- У складу са Програмом заштите социјално угрожених категорија обезбијеђена су средства за субвенције у 2012. години у износу од 8.530.542 КМ из нето добити МХ "Електропривреда Републике Српске" Матично предузеће а. д. Требиње;
- Грађанима и привреди омогућен је репрограм потраживања за електричну енергију у износу од 50.266.547 КМ.
- По први пут сектор енергетике је адекватно уређен, тј. донесена је Стратегија развоја енергетике до 2030. године којом су обухваћене све области енергетике. Ту је, прије свега, област електроенергетике, затим обрађене су детаљно области: нафте, гаса, и рударства, те заштите животне средине.
- Грађанима и привреди омогућено је коришћење подстицаја за производњу електричне енергије из обновљивих, тј. соларних извора. Дакле, сви произвођачи електричне енергије из фотонапонских ћелија инсталираног капацитета до 250 kW могу производити електричну енергију за властите потребе, а вишак породавати на тржишту. При том имају прво на подстицај који, зависно од снаге постројења, износи од 0,317 КМ/ kWh до 0,4514 КМ/ kWh. Ово је посебно корисна мјера за привреду, јер се на овај начин могу значајно смањити трошкови за електричну енергију и остварити додатни приходи.

Од активности које ће бити реализоване у наредном трогодишњем периоду треба издвојити сљедеће:

- Наставак активности реализације започетих пројеката:
  - Изградње ТЕ Угљевик 3 инсталиране снаге 600 MW и инвестиције од 1,8 милијарди КМ;
  - Изградње ТЕ Станари инсталиране снаге 300 MW и инвестиције од 1,1 милијарде КМ;
  - Изградње ХЕ Дабар инсталиране снаге 160 MW и инвестиције од 352 милиона КМ;
  - Изградње ХЕ Мрсово инсталиране снаге 37 MW и инвестиције од 188,6 милиона КМ;
  - Изградње вјетропарка Трусуна инсталиране снаге 51 MW и инвестиције 145 милиона КМ;
  - Изградње ХЕ Цијевна III на ријечи Босни инсталиране снаге 14,3 MW и инвестиције 110,8 милиона КМ.¹²
- Осигурати стабилност енергетског сектора и обезбиједити сигурно снабдијевање свих потрошача електричне енергије у РС;
- Стављање акцента на санацију дистрибутивне мреже и постројења и улагање превентивно усмјерити на смањење техничких губитака и побољшање напонских прилика;
- Наставак досљедне имплементације Јединственог оперативног плана за смањење губитака електричне енергије на дистрибутивној мрежи;
- Почетак активности на реализацији ХЕ Дубровник фаза II, инсталиране снаге 304 MW и процијењене вриједности инвестиције 343 милиона КМ, које заједнички реализују електропривреде Хрватске и Републике Српске. У току су активности на утврђивању пројектног задатка за израду студије изводљивости у сврху најоптималнијег рјешења.

¹² Детаљан план инвестиција у наредне три године тад је у табели 8.1. План реализације инвестиција у наредном периоду у области електроенергетике

- У 2013. години планиране су активности на стварању претпоставки за реализацију пројекта МХЕ Бочац II као компензационе електране снаге 6,3 MW или 10 MW.
- Отварање тржишта електричне енергије (до почетка 2015. године);
- Анализа могућности за најефикасније обезбјеђење средстава за програм помоћи социјално угрожених категорија потрошача и доношење програма смањења енергетског сиромаштва;
- Закон о обновљивим изворима енергије и ефикасној когенерацији, који ће бити усвојен почетком 2013. Године, предвиђа веће подстицаје за инвеститоре. Тако, на име подстицаја за електричну енергију произведену из обновљивих извора, у 2013. години биће обезбјеђено око шест милиона КМ. Поред наведеног подстицаја, инвеститорима ће бити омогућен приоритетан прикључак на мрежу, те олакшице приликом диспечирања и балансирања.

Када је ријеч о планираним инвестицијама за наредни период у области електроенергетике, оне су приказане у табели 8.5.

Табела 8.5. План реализације инвестиција у наредном периоду у области електроенергетике

Вриједности приказане у табели су у милионима КМ (000 000 КМ)

Пројекат	Вриједност пројекта	План реализације инвестиције по годинама			Реализација у 2012. години
		2013.	2014.	2015.	
Изградња ТЕ Угљевик 3 Инсталиране снаге 600 MW Инвеститор: Comsar Energy PC	1.800	570 Почетак изградње термоелектране	600 Изградња ТЕ	600 Изградња ТЕ	30 • Припремни радови на локацији; • Изградња камп насеља за раднике • елаборат о резервама угља • Студија изводљивости и еколошка студија
Изградња ТЕ Станари инсталиране снаге 300 MW Инвеститор: „EFT – РиТЕ Станари“	1.100	160 -израда изведбене документације -уплата аванса за производњу опреме -извођење грађевинских радова	300 -испорука и монтажа опреме -грађевински радови на помоћним објектима -изградња транспортног система за угља	360 у 2015.године -монтажа опреме 150 мил.КМ у 2016.години за завршне радове и пуштање у пробни рад	130 • добијене све потребне дозволе, • ријешени имовински односи • закључен уговор са Кинеском развојном банком о финансирању • Урађени припремни радови на локацији, инфраструктура и насеље за раднике
Изградња ХЕ Дабар инсталиране снаге 160 MW Инвеститор: „ХЕ Дабар“ у власништву МХ Електропривреда РС и ЗП „ХЕ на Требишњици“	352	39,5 Реализација: Грађевинских радова и израда пројектне документације	62 Реализација: Грађевинских радова, израда пројектне документације и набавка опреме	76,5 Реализација: Грађевинских радова и израда пројектне документације,	37 Грађевински радови, набавка опреме, израда пројекатне документације, оперативни трошкови
ХЕС Горња Дрина (ХЕ Бук Бијела, ХЕ Фоча, ХЕ Сутјеска, ХЕ Пауници) укупне инсталиране снаге 240 MW	900		Доношење инвестиционе одлуке за ХЕ Бук Бијела	Доношење инвестиционих одлука за: ХЕ Фоча ХЕ Пауници ХЕ Сутјеска	Изабран стратешки партнер компанија „RWE“ Њемачка Потписан уговор о стратеш. партнерству за изградњу
ХЕС Средња Дрина (ХЕ Рогачица, ХЕ Средње Тегаре и ХЕ Мала Дубравица) укупне инсталиране снаге 380 MW	1.300				Носиоци активности су ЕРС, Електропривреда Србије и компанија SECI из Италије. До сада су потписани одговарајући споразуми између ове три стране.
ХЕ Цијевна III (из система ХЕ на ријечи Босни) укупне инсталиране снаге 14,3 MW Инвеститор: ЗП „Електро Добој“ ад.	110,8	50,20 Реализација: Припремни и истражни радови, грађевински радови, набавка опреме и израда техничке документације, те консултантске услуге	43,20 Реализација: Грађевински радови, набавка опреме и израда техничке документације, те консултантске услуге	14,00 Реализација: Грађевински радови, набавка опреме и израда техничке документације, те консултантске услуге	2,20 Експропријација земљишта, обештећења и накнаде, те консултантске услуге
Изградња Вјетропарка Трусина инсталиране снаге 51 MW Инвеститор: ЕОЛ ПРВИ д.о.о. Невесиње	145	50,00 Изградња, прикључење на мрежу, пробни рад те пуштање у комерцијални рад 6 вјетроелектрана снаге 18 MW	91,60 Изградња, прикључење на мрежу, пробни рад те пуштање у комерцијални рад 11 вјетроелектранаснаге 33 MW	Комерцијални рад Ефекти пројекта: - Запошљавање 4 радника - Уплата концесионе накнаде у износу од 2,5% укупног прихода оствареног концесионом дјелатношћу	3,40 Израда пројектне документације и прибављања грађевинске дозволе

Вриједности приказане у табели су у милионима КМ (000 000 КМ)

Пројекат	Вриједност пројекта	План реализације инвестиције по годинама			Реализација у 2012. години
		2013.	2014.	2015.	
Изградња ХЕ Мрсово инсталиране снаге 37 MW Инвеститор: Comsar Energs Trading д.о.о. Бања Лука	188,6	41,6 Реализација: - геолошки и геотехнички радови и истраживања - изградња приступних путева и пратеће инфраструктуре	38,8 Реализација: • Извођење свих грађевинских радова укључујући изградњу бране са машинском зградом	63,4 Реализација: • Монтажа опреме и завршни радови на брани и машинској згради	Потписан концесиони уговор
Изградња МХЕ на Ђехотини инсталиране снаге 17,76 MW	87,5				До краја 2012. године биће закључен концесиони уговор

Извор: подаци достављени од стране инвеститора

Нафта и гас. Развој области енергената, тј. нафте и гаса можемо посматрати кроз два сегмента – развој рафинеријских капацитета, односно Рафинерије нафте Брод и Рафинерије уља Модрича, и развој гасне инфраструктуре базиран на реализацији Гасног пројекта, тј. изградњи крака гасовода „Јужни ток“. Као што је познато „Нестро групација“, у чијем саставу су једини произвођачи нафте и деривата нафте, као и уља и мазива у Републици Српској, из године у годину остварује солидан пословни резултат и реализују значајне инвестиције. Нестро групација снабдијева више од 80% тржишта Републике Српске производима из домаћих рафинерија нафте и уља. Када је ријеч о развоју гасне инфраструктуре базиране на реализацији Гасног пројекта, тј. изградњи крака гасовода „Јужни ток“, током 2012. године вођено је низ активности које се односе на прикључење, односно интерконекцију Републике Српске на гасовод „Јужни ток“:

- Влада Републике Српске је основала д. о. о. „ГАС-РЕС“, предузеће за гасне пројекте Бања Лука за које је издвојен почетни капитал од 1,5 милиона КМ;
- Такође, израђена је процјена потреба Републике Српске и БиХ за природним гасом која је достављена партнерима у Газпром-у, као и могућност изградње нових енергетских објеката који би користили природни гас;
- Влада Републике Српске дала подршку реализацији Гасног пројекта, прикључењу Републике Српске на гасовод „Јужни ток“ и закључењу Меморандума о разумијевању између Републике Српске и АД „Газпром“ из Москве, који је потписан 21.09.2012. године.

У области енергената закључена су два нова уговора о концесији који се односи на гасификацију природним гасом града Бијељине и на гасификацију ТНГ-ом града Бање Луке. Поред тога, у 2012. години Влада је наставила са активностима које се односе на унапређење области нафте и гаса у Републици Српској. С тим у вези, извршено је усаглашавање постојећих закона са обавезама и препорукама Директива ЕУ за поменуту област.

У циљу остварења стратешких циљева у области енергената у периоду 2013–2015. године планирано је спровођење сљедећих мјера:

- Подршка активностима које су предвиђене Меморандумом о изградњи крака гасовода Јужни ток кроз Републику Српску која ће омогућити већу енергетску стабилност и јачање привреде Републике Српске, као и развој гасног сектора;
- Наставак на реализацији потписаних концесионих уговора:
  - Уговор о концесији за пројектовање, изградњу, коришћење и одржавање дистрибутивног гасног система са прикључком на гасовод у Горњем Шепку, у циљу снабдијевања општине Бијељина природним гасом – инвестиција 45,78 милиона КМ, а инвеститор је „Бијељина гас“ д. о. о.
  - Уговор о концесији за изградњу, коришћење и одржавање система за аутономно снабдијевање ТНГ-ом Града Бања Лука – инвестиција 162,5 милиона КМ, а инвеститор је „ГАЗСЕРВИС“ д. о. о. Бања Лука.
- Планирана је израда Студије обавезних резерви нафте и нафтних деривата у циљу обезбјеђења сигурности снабдијевања и испуњења обавеза из Уговора о оснивању Енергетске заједнице и Студије о потенцијалима и економској исплативости производње био-горива у Републици Српској у циљу смањене емисије штетних гасова, повећања енергетске ефикасности и заштите животне средине, што ће зависити од финансијских могућности;
- Обезбјеђење сигурног и континуираног снабдијевања енергентима и јачање енергетске независности, као и јачање цјелокупне економије кроз реализацију инвестиција из ове области;
- Додјела концесија и изградњу нафтне и гасне инфраструктуре кроз проналажење квалитетних инвеститора/партнера, добављача и снабдијевача, као и повећање коришћења обновљивих извора енергије и енергетске ефикасности (био-гас и био-гориво) и отварање тржишта енергентима.

Када је ријеч о планираним инвестицијама за наредни период у области енергената, оне су приказане у табели 8.6.

Табела 8.6. План реализације инвестиција у наредном периоду у области енергената

Вриједности приказане у табели су у милионима КМ (000 000 КМ)

Пројекат	Вриједност пројекта	План реализације инвестиције по годинама			Реализација у 2012. години
		2013.	2014.	2015.	
Уговор о концесији за пројектовање, изградњу, коришћење и одржавање дистрибутивног гасног система са прикључком на гасовод у Горњем Шепку, у циљу снабдијевања општине Бијељина природним гасом Инвеститор: „Бијељина гас“ д.о.о.	45,78	Прва фаза 2013 - 2014 год. 22,88 изградња прикључног мјеста, ГМРС, мреже средњег притиска и дистрибутивне мреже у граду Бијељина		Друга фаза 2015- 2023 год. 22,90 изградња мреже средњег притиска, МРС и дистрибутивне мреже у насељима Батковићи, Велика Обарска, Дворови, Јања, Остојићево, Патковача, Попови, Црњелово Горње и Црњелово Доње	Припремни период, набавка опреме, израда пројекатне документације, оперативни трошкови
Уговор о концесији за изградњу, коришћење и одржавање система за аутономно снабдијевање ТНГ-ом Града Бања Лука Инвеститор: „ГАЗСЕРВИС“ д.о.о.	162,5	31,54 Реализација: • пројектовање, планирање, • експропријација земљишта • изградња I фазе дистрибутивног центра	38,34 Реализација: • пројектовање, планирање, • изградња II фазе дистрибутивног центра • изградња I фазе гасоводне мреже	31,51 Реализација: • пројектовање, планирање, • изградња II фазе гасоводне мреже	Потписан концесиони уговор
Рафинерија нафте Брод	1.519	553,6 инвестициона улагања у циљу повећања капацитета, побољшања квалитета нафтних деривата, израде производних погона и инфраструктуре, текући трошкови за рад и обртна средства, и др.	473,4 Инвестициона улагања у постројење изомеризације бензина, ново постројење хидрокрекинга те хидродесулфуризације, објекте инфраструктуре рафинерије, изградња новог постројења енергокомплекса	290,8 Инвестициона улагања у објекте инфраструктуре рафинерије, изградњу новог постројења енергокомплексатекући трошкови за рад и обртна средства	193,8 инвестициона улагања у објекте инфраструктуре, постројење изомеризације текући трошкови за рад и обртна средства
Петрол Бања Лука	104,8	19,2 Инвестициона улагања у проширење мреже бензинских пумпи	13,8 Инвестициона улагања у проширење мреже бензинских пумпи	8,4 Инвестициона улагања у проширење мреже бензинских пумпи	55,0 Инвестициона улагања, текући трошкови за рад и обртна средства
ОПТИМА Група	77,7	12,2 Инвестициона улагања у инфраструктуру реализације нафтних деривата	0,48 Инвестициона улагања у инфраструктуру реализације нафтних деривата	0,48 Инвестициона улагања у инфраструктуру реализације нафтних деривата	64,0 Инвестициона улагања у инфраструктуру реализације нафтних деривата, текући трошкови за рад и обртна средства
Рафинерија уља Модрича	128	24,2 Инвестициона улагања у објекте инфраструктуре рафинерије, изградњу новог комплекса блендинга	37,7 Инвестициона улагања у објекте инфраструктуре рафинерије, изградњу новог комплекса вакуум дестилације	33,6 Инвестициона улагања у објекте инфраструктуре рафинерије, изградњу новог комплекса вакуум дестилације	27,4 Инвестициона улагања у изградњу новог комплекса блендинга, текући трошкови за рад и обртна средства

Извор: подаци достављени од стране инвеститора

Рударство и геологија. У 2012. години у сектору рударства, као једном од значајнијих носилаца привредних активности у Републици Српској, континуирано је настављен раст производње. Овај сектор обезбјеђује довољне количине енергетских минералних сировина за сигурно снабдијевање постојећих термоенергетских објеката у Републици Српској. У првих осам мјесеци 2012. године дошло је до пада производње за 3,6% у односу на исти период 2011. године, на шта су утицале временске непогоде које су погодиле цијели простор Републике Српске почетком 2012. године (зимске временске непогоде). Међутим, потребно је нагласити да је производња у овом сектору у сталном расту, те је у августу 2012. године забиљежена већа производња у области вађења руда и камена за 16,3% у односу на просјек који је остварен у 2011. години. Такође, у августу 2012. године је остварена производња већа за 4,5% у односу на јули 2012. године.

У 2012. години усвојен је **Закон о рударству**, чији основни циљ је успостављање правног оквира за обезбјеђење оптималног и ефикаснијег коришћења минералних сировина и увођења законитости у рад привредних друштава која се баве овом дјелатношћу уз максимално ангажовање стручњака у области рударства.

Од планираних активности у 2012. години реализовано је сљедеће:

- Привредно друштво „Јадран-нафтагас“ д. о. о. Бања Лука, у 2012. години у геолошка истраживања која су обухватила детаљна 2Д сеизмичка истраживања, уложило је 19.5 милиона КМ. Укупна вриједност овог пројекта је 345 милиона КМ.
- Вриједност пројекта коришћења мрког угља и бентонита на лежишту „Љешљани“ Нови Град износи 23,5 милиона КМ. У 2012. години, привредно друштво „Привредни препород“ д. о. о. Бања Лука инвестирало је око 500.000 КМ у пројектну документацију и геолошка истраживања.

Вриједност пројекта експлоатације техничког грађевинског камена кречњака на лежишту „Градина“ општина Теслић износи око 1,1 милион КМ. Инвеститор, привредно друштво „Нискоградња“ а. д. Теслић је у 2012. години у изградњу рударских објеката, набавку опреме и пројектну документацију уложио је 1,1 милион КМ.

У циљу остварења стратешких циљева у области рударства у периоду 2013–2015. године планирано је спровођење сљедећих мјера:

- Израда Стратегије управљања минералним сировинама Републике Српске, као и новог Закона о геолошким истраживањима, на основу којих би се створили услови за обезбјеђење савременог, транспарентног, комплексног и свеобухватног законодавства у области истраживања, експлоатације и примарне прераде минералних сировина, али и у сфери додјеле концесија, заштите животне средине и страних улагања;
- Наставак започетих активности за додјелу концесија за истраживање и експлоатацију минералних сировина у циљу повећања минерално-сировинске базе Републике Српске, сигурно снабдијевање постојећих термоенергетских објеката и стварања услова за ново запошљавање:
  - Планирана је додјела концесија за експлоатацију угља на лежиштима Богutowo село, Баљак, Тобут, Делићи, Угљевик Исток;
  - Додјела концесије за истраживање кречњака на лежишту Баљак;
  - Додјела концесије за истраживање олова, цинка, бакра и пратећих елемената на локалитету Челебићи, општина Фоча;
  - Додјела концесија за истраживање и експлоатацију осталих неметаличних и металичних сировина.
- Наставак пројекта истраживања нафте и гаса у РС укупне вриједности 345 милиона КМ;

- Реализација инвестиције у отварање каменолома архитектонско-грађевинског камена кречњака на лежишту „Рудине“, општина Берковићи, у износу од 1,5 милиона КМ. (Инвеститор: „Кремнице“ д. о. о. Берковићи);
- Наставак реализације пројекта изградње пунионоице воде инвеститора „Аргентум 99“ д. о. о. Сребреница укупне инвестиције у износу од 32 милиона КМ;
- Комисија за концесије Републике Српске, Пореска управа Републике Српске и Републичка управа за инспекцијске послове – Инспекторат РС ће наредном периоду вршити појачану контролу рада концесионара и реализације концесионих уговора, посебно у дијелу који се односи на обрачун и наплату концесионих накнада. Ово је посебно значајно јер су концесионе накнаде буџетски приходи Републике Српске, а дијелом и локалних заједница.

Када је ријеч о планираним инвестицијама за наредни период у области рударства и геологије, оне су приказане у табели 8.7.

Табела 8.7. План реализације инвестиција у наредном периоду у области рударства и геологије

Вриједности приказане у табели су у милионима КМ (000 000 КМ)

Пројекат	Вриједност пројекта	План реализације инвестиције по годинама			Реализација у 2012. години
		2013.	2014.	2015.	
Истраживања и експлоатације сирове нафте и гаса на цијелој територији Републике Српске Инвеститор: „Јадран нафтагас“ д. о. о. бања Лука	345	9,5 - Анализа сеизмичких резултата - бушења једне истражне бушотина	37,75 - Бушење три истражне бушотине и израда пројектне документације - Почетак комерцијалне производње на позитивним бушотинама	21,14 - Детаљна 3Д сеизмичка истраживања и анализа података - Наставак експлоатације	19,5 у геолошко истражне радове
Уговор о концесији за експлоатацију техничког грађевинског камена кречњака на лежишту „Градина“ општина Теслић Инвеститор: „Нискоградња“ а. д. Теслић	1,1	Почетак комерцијалног рада Ефекти пројекта: - Запошљавање 10-12 радника - Уплата концесионе накнаде у износу од 4% укупног прихода оствареног концесионом дјелатношћу	Комерцијални рад Ефекти пројекта: - Уплата концесионе накнаде у износу од 4% укупног прихода оствареног концесионом дјелатношћу	Комерцијални рад Ефекти пројекта: - Уплата концесионе накнаде у износу од 4% укупног прихода оствареног концесионом дјелатношћу	1,1 Изградња рударских објеката и набавка рударске опреме
Уговор о концесији за експлоатацију техничког грађевинског камена кречњака на лежишту „Пилица“ општина Зворник Инвеститор: XD“ д. о. о. Угљевик	0,8	0,8 - Инвестирање у опрему и рударске објекте - Почетак комерцијалног рада Ефекти пројекта: - Запошљавање до 10 радника - Уплата концесионе накнаде у износу од 4% укупног прихода оствареног концесионом дјелатношћу	Комерцијални рад Ефекти пројекта: - Уплата концесионе накнаде у износу од 4% укупног прихода оствареног концесионом дјелатношћу	Комерцијални рад Ефекти пројекта: - Уплата концесионе накнаде у износу од 4% укупног прихода оствареног концесионом дјелатношћу	Потписан концесиони уговор
Уговор о концесији за експлоатацију архитектонско-грађевинског камена кречњака на лежишту „Јеловци“, општина Хан-Пијесак Инвеститор: „Роаминг“ д. о. о. Хан Пијесак	0,75	0,75 - Инвестирање у опрему и рударске објекте - Почетак комерцијалног рада Ефекти пројекта: - Запошљавање до 10 радника - Уплата концесионе накнаде у износу од 4% укупног прихода оствареног концесионом дјелатношћу	Комерцијални рад Ефекти пројекта: - Уплата концесионе накнаде у износу од 4% укупног прихода оствареног концесионом дјелатношћу	Комерцијални рад Ефекти пројекта: - Уплата концесионе накнаде у износу од 4% укупног прихода оствареног концесионом дјелатношћу	Потписан концесиони уговор

Пројекат	Вриједност пројекта	План реализације инвестиције по годинама			Реализација у 2012. години
		2013.	2014.	2015.	
Уговор о концесији је коришћење мрког угља и бентонита на лежишту „Љешљани“, општина Нови Град Инвеститор: „Привредни и препород“ д. о. о. Бања Лука	23,5	6 - Израда пројектне документација - Изградња далековода са трафо-станицом - Изградња приступних путева - Формирање индустријског круга на платоу рудника - Набавка рударске опреме	15 - Израда Главног рударског пројекта - Набавка рударске опреме - Почетак изградње припремних објеката за откопавање	2 • Инсталирање опреме и почетак рада	0,5 • Израда пројекта детаљних геолошких истраживања • Геофизичка истраживања • Истражна бушења
Уговор о концесији је коришћење 80% капацитета изворишта минералне воде „Велики /Црни Губер“, општина Сребреница Инвеститор: „Аргентум 09“ д. о. о. Сребреница	32	20 Инвестиција обухвата: Изградњу објекта, Набавка опреме Асфалтирање приступних путева	12 Инвестиција обухвата: Инсталирање опреме Изградња складишних простора и управне зграде	Комерцијални рад Ефекти реализације пројекта: - Запошљавање 457 радника свих профила - Уплата концесионе накнаде у износу од 4% укупног прихода оствареног концесионом дјелатношћу (очекивани годишњи приход око 160)	Потписан концесиони уговор ¹³
Уговор о концесији за истраживање бора, литијума, натријума, калијума и пратеће асоцијације елемената на подручју општине Лопаре Инвеститор: „LithiumLi Balkan“ д. о. о. Лопаре	6	0,65 - рекогносцирање терена, - геофизичка испитивања-гравиметријска метода, - истражно бушење са језгровањем на двије локације, у укупном обиму од око 1.000 м, - пројектована лабораторијска испитивања.	0,88 - истражно бушење са језгровањем на три локације, у укупном обиму од око 1.800 м, - пројектована лабораторијска испитивања.	4,5 - истражно бушење са језгровањем на девет локација, у укупном обиму од око 9.000 м, - пројектована лабораторијска испитивања.	Потписан концесиони уговор
Уговор о концесији за геолошка истраживања минералног ресурса-термалних вода на подручју града Бања Лука Инвеститор: „Манвит“ д. о. о. Бања Лука	3	0,088 Израда пројектне документације Израда геодетске, геолошке и хидрогеолошке подлоге	0,39 Геофизичка испитивања Интерпретација добијених резултата	2,4 Израда истражних бушотина и лабораторијска обрада добијених података	Потписан концесиони уговор

¹³Динамика реализације пројекта условљена је рјешавањем имовинско-правних односа

Пројекат	Вриједност пројекта	План реализације инвестиције по годинама			Реализација у 2012. години
		2013.	2014.	2015.	
Уговор о концесији за коришћење техничког грађевинског камена-кречњака на лежишту "Геља Љут", општина Гацко Инвеститор: „Сафир“ д. о. о. Гацко	0,81	0,81 - Инвестирање у опрему и рударске објекте - Почетак комерцијалног рада Ефекти пројекта: - Запошљавање до 10 радника - Уплата концесионе накнаде у износу од 4,1% укупног прихода оствареног концесионом дјелатношћу	Комерцијални рад Ефекти пројекта: - Уплата концесионе накнаде у износу од 4,1% укупног прихода оствареног концесионом дјелатношћу	Комерцијални рад Ефекти пројекта: - Уплата концесионе накнаде у износу од 4,1% укупног прихода оствареног концесионом дјелатношћу	Потписан концесиони уговор
Уговор о концесији за истраживање кречњака на лежишту „Млађевац“, општина Зворник Инвеститор: „Comsar Energy Republika Srpska“ д. о. о. Бања Лука	0,89	0,89 Сprovedена истраживања			Потписан концесиони уговор
Уговор о концесији за екалоатацију архитектонско-грађевинског камена кречњака на лежишту „Рудине“, општина Берковићи Инвеститор: „Кремнице“ д. о. о. Берковићи	1,5	1,5 Изградња рударског објеката, набавка опреме и почетак комерцијалне производње Ефекти пројекта: - Запошљавање до 10 радника - Уплата концесионе накнаде у износу од 3,8% укупног прихода оствареног концесионом дјелатношћу			Потписан концесиони уговор
Уговор о концесији за истраживање техничког грађевинског камена кречњака на лежишту „Доња Крћина“ општина Угљевик Инвеститор: „Монт градња“ д. о. о. Угљевик	0,15	0,15 Сprovedена истраживања			Потписан концесиони уговор

Извор: подаци достављени од стране инвеститора

Индустрија. Анализирајући макроекономске показатеље у периоду јануар–септембар 2012. Године, евидентно је да прерађивачка индустрија дијели судбину економске ситуације у региону, а и шире, тј. под утицајем је другог таласа свјетске економске кризе, те је у наведеном периоду забиљежен пад производње од 4,6%. С друге стране, посматрајући индустријску производњу у прерађивачкој индустрији остварену у септембру 2012. године у односу на просјечну индустријску производњу остварену у 2011. години, забиљежен је раст од 15,4%, а посматрајући у односу на исти мјесец 2011. године забиљежен је раст од 2,4%. У периоду јануар–септембар 2012. године забиљежен је раст извоза прерађивачке индустрије од 1,8%, а покривеност увоза извозом је остала на нивоу 2011. године. Поред објективних проблема на свјетским тржиштима, као и степену ефектуирања свјетске економске кризе и кризе еурозоне, оваквим кретањима су додатно допринијеле и лоше временске прилике у прва два мјесеца 2012. године. Међутим, од марта 2012. године производња у прерађивачкој индустрији на мјесечном нивоу расте, у односу на претходни мјесец текуће године, те се у наредном периоду могу очекивати позитивна кретања.

У 2012. години Влада је наставила са континуираном подршком за извознике, која је показала добре резултате и ефекте у ранијем периоду. Тако је у сврху подстицаја извоза привреди одобрено 20 милиона КМ, што ће се у наредне три године позитивно ефектуирати код корисника субвенција, прије свега, на повећање прихода у просјеку од око 8%, на повећање извоза просјечно око 10% и повећање броја запослених у просјеку око 4%. Субвенције су биле намијењене подршци реализације развојних пројеката извозних привредних субјеката који се баве производњом и производно-услужном дјелатношћу и то за реализацију пројеката увођења савремених технологија и савремене опреме, изградње производних објеката, развоја и иновација, те увођења система квалитета. Додатно су стимулирани пројекти који се спроводе на подручју неразвијених и изразито неразвијених општина, као и додатно запошљавање.

У 2012. години Влада је успјешно извршила приватизацију привредног друштва „Нови Јелшинград“ а. д. Бања Лука, у које је до сада инвестирано 1,6 милиона КМ и запослено 73 радника. Такође, продата је имовина „Маглић-Холдинг“ а. д. Фоча, у које је инвестирано укупно око 10 милиона КМ, те запослено око 110 радника. У привредном друштву „Везионица“ а. д. Зворник покренута је производња алуминијско-плетеног намјештаја. Такође, у 2012. години одобрена су средства за реструктурирање и побољшање ефикасности рада привредних друштава у износу од 600.000 КМ у циљу побољшања ефикасности, самоодрживог пословања и развоја.

У циљу давања подршке домаћим произвођачима омогућене су привредним друштвима из области дрвопрераде, зависно од степена прераде производње, сљедеће погодности: одгођено плаћање сировине на период од 30 до 90 дана, закључивање уговора за набавку сировине на период од шест мјесеци до пет година и попуст од 5% за авансну уплату сировине. Активности Владе биле су усмјерене на побољшање привредног амбијента кроз измјене Закона о привредним друштвима, које за посљедицу имају смањење трошкова пословања привредних друштава (смањени су трошкови за нотарске услуге у одређеним случајевима, омогућено је сазивање скупштине акционара путем интернета, што је најјефтинији начин сазивања и слично).

Такође, кроз примјену Закона о измјенама и допунама Закона о доприносима којим је уведена мања основица за доприносе запосленима у индустрији текстила, коже и обуће у износу од 25% просјечне мјесечне бруто плате остварене у Републици Српској, дата је подршка индустрији текстила, коже и обуће, а све у циљу ревитализације и повећања конкурентности ове гране индустрије.

Када је ријеч о планираним издвајањима из Буџета Републике, у 2013. години биће настављено издвајање за субвенције за подстицај и развој привреде у износу од 20 милиона КМ. И даље ће се подстицати пројекти увођења савремених технологија и савремене опреме, изградње производних објеката, развоја и иновација и увођења система квалитета, али и додатно ће се подстицати пројекти промоција, развоја домаћих производа који се до сада нису производили у Републици Српској, те пројекти чланица кластера.

Додатне активности које ће се реализовати у наредне три године:

- наставак активности које се односе на достављено Писмо намјере за куповину државног капитала „Технички ремонт“ а. д. Братунац (укупна цијена понуде 1.614.783,60 евра, планиране инвестиције преко 10 милиона евра у првих пет година рада, запошљавање 170 радника);
- Нова Романија“ а. д. Соколац – покретање производње грађевинске столарије, плоча од пуног дрвета, кухиња и намјештаја (планирано запошљавање око 90 радника) и производње енергената која као улазну сировину користи био-масу широког спектра, укључујући и комунални отпад (планирано је запошљавање до 30 радника);
- „Нова Полимка“ а. д. Рудо – покретање производње намјештаја, баштенског намјештаја и израду профила од дрвета за израду столарије (планирано запошљавање 24 радника);
- промоција индустрије и представљање инвеститорима могућности за улагања;
- подршка стварању услова за бржи развој металног сектора кроз повезивање привредних субјеката са истраживачко-развојним институцијама у циљу иновирања и усавршавања постојећих и развоја нових производа;
- сарадња са привредним субјектима и социјалним партнерима, у циљу рјешавања појединачне проблематике привредних друштава, као и проблема појединих индустријских области;
- унапређивање законодавног оквира који има утицај на конкурентност индустрије;
- побољшање квалификационе структуре радне снаге кроз анализу и унапређивање програма за оспособљавање радника за занимања која се траже на тржишту рада;
- израдиће се нови стратешки документ у области индустрије којим ће се поставити реални стратешки циљеви и утврдити приоритети развоја нове конкурентне одрживе индустрије за период 2014–2018. године. Овај стратешки документ ће имати и своју посебну димензију у поступку приступања Европској унији, с обзиром на то да је планирано да стратегија буде усаглашена са индустријском политиком ЕУ и циљевима Нове европске стратегије Европа 2020;
- израда Студије комплементарности и сличности привреда Републике Србије и Републике Српске.

Мала и средња предузећа. У сегменту малих и средњих предузећа (МСП) у 2011. години дошло је до пораста броја МСП за 2,7% у односу на претходну годину. Такође је дошло и до раста пословних прихода за 2,4% и прихода од продаје на иностраном тржишту за око 3%. Међутим, у занатско-предузетничкој дјелатности забиљежен је пад броја радњи, што је логична посљедица рецесије, као и уласка великих трговачких ланаца и мултинационаних компанија на наше тржиште, при чему мале радње губе конкурентску способност. Када се пажљиво анализира стање пословних зона, може се констатовати да достигнути степен развоја пословних зона није задовољавајући. Имајући у виду велики број планираних локација за пословне зоне (укупно 65 локација), њихов географски положај и чињеницу да пракса указује да није реално имати пословну зону у свакој општини, предвиђено је да се уради ремапирање пословних зона и да се тако консолидује стање у овој области.

Када је ријеч о активностима из 2012. године, треба издвојити сљедеће:

- Урађен је Нацрт закона о развоју МСП на којем је спроведена Процјена утицаја прописа (ПУП);
- У сврху смањења пословних баријера и промоције предузетништва, израђен је нови Закон о занатско-предузетничкој дјелатности, као и низ осталих подзаконских аката у области МСП-а и занатско-предузетничке дјелатности;
- Реализована финансијска подршка МСП-у, пословним зонама, инкубаторима и иноваторству, у 2011. износила је преко 0,5 милиона КМ;
- Усвојен је Програм развоја женског предузетништва у Републици Српској који предвиђа олакшан приступ финансијама, те подршку едукацији, обуци, промоцији и удруживању жена предузетница;
- У 2012. години завршене су процедуре које се односе на подстицаје за запошљавање незапослених лица на основу којих су исплаћена средства за 35 корисника у укупном износу од 2.003.500 КМ за запошљавање 871 радника, што представља повећање укупног броја радника у овим предузећима за 16,1% у односу на стање прије одобравања подстицаја;
- Такође, завршене су активности подршке успостављању система квалитета у МСП из Фонда дрвопрерађивача при Привредној комори Републике Српске, који је формиран у 2011. години у оквиру Пројекта ФИРМА. Средства је добило 35 предузећа, од чега 24 предузећа за увођење FSC-CoC, 11 предузећа за увођење ISO 9001 и 1 предузеће за добијање CE знака.

У циљу остварења стратешких циљева у области МСП, предвиђене су сљедеће мјере:

- Континуирано спровођење мјера подршке МСП у складу са усвојеним документима за ову област;
- Израда нове Стратегије развоја МСП и предузетништва за период 2014–2018. године, којом ће бити дефинисани циљеви развоја ове области;
- Ремапирање пословних зона у РС у циљу привлачење већих страних инвестиција, повећања броја запослених, инвестиције у производње високе додане вриједности, остварених прихода за све нивое власти, односно раст БДП-а и уопште побољшање и унапређење животног стандарда грађана Републике Српске. Предвиђене активности подразумевају утврђивање локација за 2-3 стратешке зоне површине преко 100 ha у Републици Српској, за које би се утврдила оправданост успостављања и процјена потребних улагања. Користи од оваквих зона би биле сљедеће: привлачење већих страних инвестиција, повећања броја запослених, инвестиције у производње високе додане вриједности, остварених прихода за све нивое власти односно раст БДП-а и уопште побољшање и унапређење животног стандарда грађана Републике Српске. Такође, заједно са представницима локалне управе Влада ће процијенити могућност за предлагање до 10 међуопштинских/подручних зона које би биле лоциране на подручјима више општина (рубна подручја, односно границе општина). У ове зоне би инвестирало више општина, а површина би се кретала до 100 ha. Тако би се фокус у изградњи зона ставио на укрупњавање зона, смањење потребног времена и трошкова изградње, као и трошкова промоције по општини.
- Реализација пројекта Технолошког бизнис парка Бања Лука у циљу стварања привредних субјеката који остварују високу добит захваљујући примјени нових технологија, нових радних мјеста и комерцијализације технолошких знања. Планирана инвестиција износи око 2,16 милиона КМ.
- Кроз имплементацију пројекта IPA 2009 биће реализован пројекат за успостављање система квалитета вриједности од 2 милиона КМ .У питању су бесповратна средства на која ће имати право око 50 малих и средњих предузећа из РС.
- Едукација жена предузетница и подршка оснивању и раду удружења предузетница кроз пројекат за који ће се аплицирати из средстава Фигап програма.

Када је ријеч о планираним инвестицијама за наредни период у области малих и средњих предузећа, оне су приказане у табели 8.8.

Табела 8.8. План реализације инвестиција у наредном периоду у области малих и средњих предузећа

Вриједности приказане у табели су у милионима КМ (000 000 КМ)

Пројекат	Вриједност пројекта	План реализације инвестиције по годинама			Реализација у 2012. години
		2013.	2014.	2015.	
Агроиндустријска зона Нова Топола - Општина Градишка	7,51	2,16 Израда студије изводљивости, наставак изградње инфраструктуре и инвестициона промоција	2,16 Наставак изградње инфраструктуре и инвестициона промоција	2,16 Наставак изградње инфраструктуре и инвестициона промоција	1,03 Изградња дијела инфраструктуре и инвестициона промоција
Пословна зона „Липова Греда“ - Општина Козарска Дубица	7,17	0,67 Наставак изградње инфраструктуре у зони и наставак инвестиције фирме „ЕКО БЕЛ“ Лакташи	1,5 Наставак изградње инфраструктуре у зони и наставак инвестиције фирме „ЕКО БЕЛ“ Лакташи	1,5 Наставак изградње инфраструктуре у зони и наставак инвестиције фирме „ЕКО БЕЛ“ Лакташи	3,5 Инвестиције фирме „ЕКО БЕЛ“ у зону
Пословна зона "Индустријска зона 3" Град Бијељина	0,36	-	0,2 Наставак изградње инфраструктуре	-	0,16 Изградња дијела инфраструктуре, инвестициона промоција и рјешавање имовинских односа
„Пословна зона Петрово“ - Општина Петрово	0,53	0,2 Рјешавање имовинских односа	0,2 Рјешавање имовинских односа	-	0,13 Изградња дијела инфраструктуре
Пословна зона „Подбрдо“ - Општина Мркоњић Град	4,53	-	4,53 Изградња инфраструктуре	-	-
„Предузетничка зона“ - Општина Модрича	3,03	0,1 Израда студије изводљивости и остале документације	-	2,93 Рјешавање имовинских односа	-
Пословна зона „Црнаја“ - Општина Србац	1,75	-	0,8 Наставак изградње инфраструктуре	0,95 Наставак изградње инфраструктуре	-
Индустријска зона „Борја“ – Општина Теслић	1,5	1,50 Најављена улагања инвеститора	-	-	-
Пословна зона „Жарковачкопоље“ – Општина Теслић	0,26	-	-	-	0,26 Улагања инвеститора
Пословна зона „Јатарште“ – Општина Милићи	0,33	0,19 Израда регулационог плана, пројектне документације, студије изводљивости и дијела инфраструктуре	0,14 Инвестициона промоција и остале активности	-	-
Пословна зона „Ротекс“ – Општина Рогатица	1,22	0,62 Најављена улагања инвеститора	0,6 Најављена улагања инвеститора	-	-
Пословна зона „Целпак“ – Град Приједор	2,82	2,00 Изградња инфраструктуре у зони	-	-	0,82 Изградња инфраструктуре у зони и израда пројектне документације за инфраструктуру
Предузетнички инкубатор – Град Приједор	0,98	-	-	0,98 Изградња новог објекта III фаза	-

Пројекат	Вриједност пројекта	План реализације инвестиције по годинама			Реализација у 2012. години
		2013.	2014.	2015.	
Технолошки бизнис парк – Град Бањалука	2,16	1,80 Израда пројектне документације за инфраструктуру и изградња инфраструктуре у зони	-	-	0,36 Израда прединвестиционе студије, регулационог плана, студије изводљивости и документације

Извор: податаци достављени од општина и градова Републике Српске

8.3.4. Просторно уређење, грађевинарство и екологија

У Републици Српској, евидентно је смањење активности и инвестиција у области грађевинарства, што се негативно одражава на стопу незапослености, као и друге привредне активности. Према посљедњим статистичким подацима, досадашња просјечна вриједност извршених радова у 2012. години у односу на 2011. годину мања је за 10,8%, али је у августу ове године у односу на претходни мјесец дошло до повећања вриједности извршених радова за чак 34,2%, а у односу на август 2011. године вриједност извршених радова била је већа за 6,3%, што даје могућност да се до краја ове године достигне или чак премаши вриједност изведених радова у 2011. години. Број ангажованих радника на градилиштима у августу 2012. године у односу на просјечан број ангажованих радника у 2011. години већи је за 5,5%, што је утицало на повећања вриједности извршених радова у августу ове године.

У области грађевинарства идентификовани су недостатци у поступку издавања дозвола за грађење који су окарактерисани као административне баријере које знатно успоравају почетак изградње објеката, због чега ће овим питањима у 2013. години бити посвећена дужна пажња.

Индустрија грађевинског материјала даје значајан допринос развоју ове привредне области. Иако су релативно развијени капацитети за производњу грађевинског материјала тражња на тржишту за овим грађевинским материјалом је многоструко већа, тако да је у 2012. години у овој грани индустрије остварен је велики увоз. Домаћи произвођачи се сусрећу са низом административних баријера у погледу доказивања квалитета производа приликом извоза, док се са друге стране дозвољава увоз грађевинских производа сумњивог квалитета. Усвајање подзаконских аката предвиђених Законом о грађевинским производима, ће уредити и организовати ову област у складу са строгим европским прописима и критеријумима.

Постојеће стање докумената просторног уређења није на задовољавајућем нивоу како на републичком, тако ни на локалном нивоу. Овај закључак слиједи из тога што у већини општина не постоји потребна просторно-планска документација или ако постоји, примјетна је нејединствена примјена и тумачења, неспровођење планова и честе измјене важећих планских аката без постојања јединствених критеријума, међусобна неусклађеност планова нижег и вишег реда. Неусклађеност планова и катастарских и власничких евиденција отежавају примјену планова и чине систем неефикасним, те се отвара процес многих злоупотреба којима се угрожава приватна и јавна својина. Наведени проблеми у вези са планирањем у простору и недостатком докумената просторног уређења, неуређени имовински односи и евиденције о власништву сигурно су главни разлози за изостанак брзог и ефикасног система издавања дозвола за грађење, чије посљедице су добро познате и јасно идентификоване. Ефикасна мјера за превазилажење овог проблема је успостављање дигиталних база докумената просторног уређења и јединственог информационог система о простору и синергија истих са базама власничких евиденција. Законом о уређењу простора и грађењу јединицама локалне самоуправе дате су обавезе да у остављеним роковима донесу нова докумената просторног уређења у складу са новим принципима и процедурама, којима би требало да се унаприједи и поједностави систем издавања докумената и дозвола у области грађења. Данас, када је прошло пола времена од остављених рокова, можемо констатовати да зацртани циљеви у погледу обима израде докумената просторног уређења неће бити испуњени, тако да се дошло до закључка да се у овој области морају увести значајне промјене.

У области заштите животне средине настављено је са реализацијом свих започетих пројеката, чиме су настављене активности у циљу заштите животне средине, унапређења

енергетске ефикасности и успостављања одрживог развоја, као и активности у процесима приближавања европским интеграцијама, водећи рачуна да у креирању и спровођењу политика заштите животне средине буду укључени, поред ресорног Министарства и Фонд за заштиту животне средине, локалне заједнице, привредни субјекти и невладин сектор који се бави заштитом животне средине. Један од највећих еколошких проблема у Републици Српској је неодговарајуће поступање са отпадом, што негативно утиче на све елементе животне средине, на људско здравље, а има негативан утицај и на активности у простору. Отпад представља огроман губитак ресурса у виду материјала и енергије, а неадекватно управљање отпадом и његово одлагање може имати озбиљне посљедице по животну средину. Концепт управљања отпадом у Републици Српској подразумева изградњу осам регионалних санитарних депонија, што је предвиђено и Просторним планом Републике.¹⁴ Република Српска је у претходном периоду извршила значајна улагања у изградњу система регионалних депонија, прије свега коришћењем кредитних средстава Свјетске банке. Након успјешног завршетка Првог пројекта, настављене су активности у оквиру Другог пројекта управљања чврстим отпадом, као и других пројеката у оквиру којих се обезбјеђују средства за суфинансирање изградње ефикасног система управљања отпадом. У току 2012. године реализован је **Пројекат „Други пројекат управљања чврстим отпадом“** – Средства за финансирање су обезбијеђена из кредита Свјетске банке (18 милиона USD) и средстава Владе Републике Српске (1,575 милиона USD)¹⁵. Интензивне активности су се спроводиле у четири регије (Бања Лука, Приједор, Зворник, Бијељина).

У 2012. години Влада Републике Српске је пратила реализацију сљедећих пројеката у области заштите животне средине:

- Регионални пројекат **„Образовање за одрживи развој на Западном Балкану у дринском сливу“**, који финансира Министарство спољних послова Финске, а реализује Регионални центар за заштиту животне средине – REC. Циљ пројекта је унапређење одрживог развоја у локалним заједницама и школама у сливу ријеке Дрине. У пројекат је укључена Република Српска са пет локалних заједница и школа. Реализација пројекта траје од априла 2009. године до априла 2013. године.
- Пројекат **„Заједнички програмски документи – Усклађивање вођења управљања животном средином с најновијим свјетским стандардима: повезивање локалних и националних акција у БиХ“**. Пројекат финансира GEF, а реализује UNDP. Циљ овог пројекта је израда локалних акционих планова за изабране општине и израда извјештаја о стању животне средине у БиХ за 2012. годину. Ови документи треба да допринесу идентификовању проблема и утврђивању приоритета, формулисању политика и доношења одлука којима ће се побољшати постојеће стање животне средине у Републици Српској.
- Пројекат **„Запошљавање и сигурно снабдијевање енергијом кориштењем биомасе у регији Сребреница“**. Пројекат се финансира и реализује од стране UNDP-а. Циљ пројекта је инсталирање котлова на био-масу у школама регије Сребреница, што би према пројектном задатку довело до смањења емисија стакленичких гасова у атмосферу. Реализација је почела 2010. год., а завршава се 2013. године.

¹⁴ Просторним планом је предвиђена изградња осам регионалних санитарних депонија у сљедећим регијама: Приједор, М. Град, Бања Лука, Добој, Бијељина, Зворник, Фоча – И. Сарајево, Гацко.

¹⁵ Пројекат се реализује на основу сљедећих докумената: Одлука Народне скупштине Републике Српске број 01-893/09 од 02.06.2009. године; Споразум о финансирању између БиХ и IDA од 25.06.2009. године, кредит број 4540/BA на износ 9.600.000 SDR; Споразум о зајму између БиХ и IBRD од 25.06.2009. године број 7629/BA на износ 17.000.000 евра; Супсидијарни споразум о финансирању за РС између БиХ и РС – IDA кредит број 4540/BA од 09.10.2009. на износ од 4.320.000 SDR; Супсидијарни споразум о зајму за РС између БиХ и РС – IBRD 7629/BA од 09.10.2009. на износ од 7.650.000 евра.

Такође, одобрена су средства од стране Глобалног фонда за заштиту животне средине (GEF-a) за израду Другог извјештаја о климатским промјенама за Босну и Херцеговину, у оквиру којег се припрема и Стратегија ниско-карбонског развоја и прилагођавања на климатске промјене у БиХ. Крајњи циљ који се жели остварити је постизање одрживог развоја без даљег угрожавања стања животне средине, односно, омогућавање економског раста, уз истовремено смањење раста емисија гасова стаклене баште (GHG) и прилагођавање посљедицама климатских промјена.

На основу извршене анализе стања и уочених проблема и тенденција, дефинисани су сљедећи циљеви који ће се реализовати у 2013. години:

- Стварање повољнијег пословног амбијента кроз отклањање административних баријера у поступку добијања дозвола за грађење и скраћивање и поједностављење процедура;
- Стварање предуслова за повећање учешћа домаћих произвођача у индустрији грађевинских производа;
- Обезбјеђивање предуслова за реализацију великих инфраструктурних пројеката кроз измјену Просторног плана Републике Српске;
- Подстицање сарадње и укрупњавање домаће грађевинске оперативе, чиме ће се постићи веће учешће грађевинске оперативе на великим инфраструктурним пројектима;
- Стварање услова за унапређење енергетске ефикасности у зградарству и покретање инвестиција у наведеној области;
- Смањење обима и поступка израде докумената просторног уређења како би се спријечила анархија код доношења спроведбених докумената као и повећао број предузећа за израду просторно-планске документације;
- Почетак имплементације постојећих планова локалних заједница у постојећи ГИС;
- Унапређење цјеловитог система управљања отпадом кроз побољшање координације и утврђивање и подјелу одговорности у процесу на све учеснике у управљању отпадом;
- Наставак изградње већ започетих регионалних санитарних депонија и стварање услова за почетак изградње осталих депонија у складу са Стратегијом за управљање отпадом и Просторним планом РС;
- Анализа економске оправданости регионалних санитарних депонија у појединим регијама;
- Подизање јавне свијести о значају управљања отпадом;
- Стварање полазних основа за идентификацију и праћење извора загађивања животне средине кроз Регистар испуштања и преноса загађујућих материја и Регистар издатих еколошких дозвола;
- Скраћивање процедура у поступку спровођења процјене утицаја на животну средину за инфраструктурне пројекте у циљу смањења трошкова и стварања што повољнијег општег пословног амбијента;
- Побољшање стања у области заштите природних вриједности, одрживог коришћења природних ресурса и управљања природним ресурсима и стварање основа за финансирања заштите природе;
- Стварање услова за развој националних паркова кроз усвајање стратешких докумената који регулишу наведену област;
- Јачање техничких и институционалних капацитета националних паркова.

Посебна пажња ће бити посвећена отклањању административних баријера како би се елиминисали уочени бројни недостаци у прописима који су сада на снази, а као најзначајнија активност у овом поступку је доношење новог Закона о уређењу простора и грађењу, чији нацрт је већ достављен Народној скупштини. Детаљном анализом уочено је да овај закон не садржи све области које су морале бити обухваћене, што га чини некомплетним и тешким за

примјену. Доношењем новог закона, новим законским рјешењима и измјенама и допунама постојећих прописа, као конкретне мјере којима ће се у кратком периоду унаприједити ова област, посебно треба истаћи сљедеће:

- Смањење броја неопходних планских докумената;
- Поједностављење поступака и броја корака и скраћивање рокова код издавања дозвола, што ће се нарочито односити на индивидуалне стамбене и стамбено-пословне објекте чија је бруто грађевинска површина мања од 400 m², осим сложених објеката, пошто за ове објекте инвеститор неће морати прибављати локацијске услове, већ ће се грађевинска дозвола издавати на основу урбанистичко-техничких услова;
- Смањење трошкова и накнада за дозволе;
- Као посебно унапређење може се истаћи да се сада јасно раздваја рента и трошкови уређења и опремања земљишта по зонама, а обрачун трошкова уређења ће се вршити на основу стварних радова за планирану изградњу комуналне инфраструктуре у обухвату регулационог плана у којем се објекат који је предмет изградње налази. Такође, предвиђено је да инвеститор сада плаћа накнаду за претварање пољопривредног у грађевинско земљиште, те само разлику између обрачунате ренте и накнаде за претварање пољопривредног у грађевинско земљиште, за разлику од садашњег обрачуна гдје инвеститор мора платити ове накнаде у пуном износу;
- Посебно треба истаћи да су додате одредбе које ће на јединственим принципима уредити легализацију бесправно изграђених објеката пошто досадашња рјешења којима је овај терет пребациван јединицама локалне самоуправе, нису дала ни приближно очекиване резултате;
- Додавањем одредаба које се односе на енергетску ефикасност зграда, чиме је овај закон усаглашен са одговарајућом директивом ЕУ о енергетској ефикасности у зградарству, чиме се ствара законска обавеза да се сви нови објекти граде уз поштовање мјера за енергетски ефикасно грађење којима ће бити обезбијеђена знатна уштеда код коришћења енергије, а што ће у коначном циљу допринијети финансијским уштедама и смањењу негативних утицаја које коришћење објеката има на животну средину;
- Усаглашавање цјелокупног текста Закона са одговарајућим европским директивама, како би овај закон добио ознаку усаглашености „Е“, Закон је усаглашен дјелимично или у потпуности са три директиве ЕУ;
- Увођење обавезе да се рад надлежних органа управе учини транспарентним, те да се сви документи учине доступни јавности њиховим објављивањем на интернет страници надлежног органа.

Паралелно са овим мјерама које ће се одредити доношењем нових прописа потребно је континуирано спровођење мјера којима ће се обезбиједити:

- Заштита домаћих произвођача грађевинских материјала и потрошача ангажовањем надлежних контролних органа ради утврђивања стварног квалитета грађевинских производа који се увозе;
- Завршићемо смањење накнаде за катастар и послове премјера (сада 0,3% од вриједности радова) која се обрачунава код издавања грађевинских дозвола како би се смањила улагања инвеститора прије започињања изградње инвестиције.

У току 2013. године планира се надоградња постојећег ГИС-а кроз систем редовног одржавања, као и сам поступак уноса постојећих планова локалних заједница као јединствене базе података о простору РС. Планира се доношење новог Закона о управљању отпадом, којим ће се створити основе за интегрално управљање отпадом, управљање посебним токовима отпада, као и финансирање управљања отпадом. Нови Закон о заштити животне средине донесен је 2012. године, а за успостављање ефикасног и ефективног

система заштите животне средине, планира се доношење преосталих подзаконских аката предвиђених овим законом.

За пројекте који могу имати значајан утицај на животну средину с обзиром на њихову природу, величину или локацију, спроводи се процјена утицаја на животну средину. Одобрење за грађење за ове пројекте издаје надлежни орган по претходно прибављеним рјешењима о одобравању студије или еколошкој дозволи. Овом одредбом Закона даје се могућност прибављања одобрења за грађење по знатно краћој процедури. Планирано је доношење подзаконског акта којим ће се прописати врсте и обим пројеката за које ће се одобрење за грађење прибављати на основу рјешења о одобравању студије.

У 2013. години се планира наставак активности на изградњи регионалних санитарних депонија и очекује се завршетак значајног дијела грађевинских радова у четири регије. Извођење радова и набавка роба и услуга ће се финансирати из кредитних средстава одобрених у оквиру Другог пројекта управљања чврстим отпадом, као и грант средстава Европске комисије. У оквиру Другог пројекта за управљање чврстим отпадом, који подразумијева суфинансирање из буџета, реализоваће се радови у регионалним депонијама Бијељина, Приједор и Зворник. Укупна кредитна средства која ће се утрошити на реализацији планираних активности износе 6.331.084 КМ, а структура потрошње по регијама је сљедећа: Зворник 4.684.142 КМ, Бијељина 1.067.052 КМ и Приједор 579.890 КМ. Радови планирани у регионалној депонији Бања Лука ће се финансирати из средстава Европске уније у оквиру Програма IPA 2010. Укупан износ одобрених средстава је 2.854.000 евра, а реализација поменутог пројекта не захтјева ангажовање буџетских средстава.

Изградња регионалних санитарних депонија подразумијева одговарајуће припремне радње, прије свега израду студије изводљивости, што представља и један од кључних услова за коришћење кредитних средстава Свјетске банке. Од укупно 8 планираних у четири регије (Бања Лука, Приједор, Зворник и Бијељина) започете су активности на изградњи регионалних депонија, док се за двије регије (Фоча, Гацко) завршавају студије изводљивости. Студије ће обезбиједити све потребне информације о изградњи регионалне санитарне депоније, што ће представљати основу за планирање даљих активности које су у надлежности општина (потписивање међуопштинских споразума, формирање јавног предузећа и др.). Израда студија изводљивости за преостале регије (М. Град, Добој, и дио регије Фоча – И. Сарајево), као и друге неопходне документације планира се финансирати у оквиру Програма IPA 2011 гдје су одобрена средства у износу од 1 милион евра, као помоћ за обезбјеђивање услова за повлачење кредитних средстава Свјетске банке у оквиру Другог пројекта управљања чврстим отпадом. Буџетска средства се неће користити у реализацији наведених активности. Коришћењем резултата студија изводљивости, као и података прикупљених са терена, извршиће се анализа економске оправданости изградње регионалних санитарних депонија у регијама са мањим бројем становника.

У 2013. години ће се у оквиру Пројекта „Општински програм за управљање чврстим отпадом“¹⁶ реализовати кампања за подизање јавне свијести о значају управљања отпадом, која ће се финансирати из грант средстава Шведске агенција за међународни развој - SIDA (75%) и кредитних средстава Свјетске банке (25%)¹⁷. Буџетска средства неће бити коришћена за реализацију јавне кампање.

¹⁶ Пројекат се финансира из грант средстава Шведске агенције за међународни развој (SIDA), а имплементација се врши на општинском нивоу у циљу јачања техничких и кадровских капацитета локалних заједница који се односе на управљање отпадом. Укупна вриједност Пројекта за БиХ износи 10 милиона евра, од чега се 45% односи на РС.

¹⁷ Кредитна средства Свјетске банке ће се обезбиједити у оквиру Другог пројекта за управљање чврстим отпадом.

Основе за заштиту природе и одрживи развој створене су Законом о заштити природе који је донесен 2002.године, 2008.године урађен је пречишћени текст Закона. С обзиром да је у току примјене Закона уочена потреба за новим измјенама и допунама, као и због потребе за усклађивањем са законодавством ЕУ у циљу приоритетног дјеловања на побољшање стања у области заштите природе, планирано је у 2013.годни доношење новог Закона о заштити природе.

У 2013. години ће се завршити све активности у оквиру Пројекта „Шумска и планинска заштићена подручја“¹⁸ у погледу набавке опреме, израде студија, планова управљања заштићеним подручјима, просторних планова за НП Сутјеска и НП Козара, као и завршетак кампање за подизање јавне свијести. Реализација наведених активности ће обезбиједити адекватну техничку подршку за унапређење рада националних паркова, као и одговарајућу документацију (план управљања, просторни план) неопходну за даљи развој паркова. Реализација Пројекта не захтјева ангажовање буџетских средства.

Провођењем горе наведених мјера и активности, очекује се одговарајући напредак у области просторног уређења, грађевинаства и екологије, који се огледа у сљедећем:

- Стварање повољнијег амбијента за лакше пословање привредних друштава у области грађевинарства;
- Доследном примјеном важећих прописа у погледу лиценцирања предузећа у овој области елиминисаће се нелојална конкуренција или ангажовање посредничких фирми које раде за високе провизије, те ће се спријечити даље уситњавање капацитета грађевинске оперативе;
- Унапређење и заштита домаће индустрије грађевинских материјала кроз имплементацију правилника донесених на основу Закона о грађевинским производима;
- Обезбиједиће се квалитетније управљање отпадом, чиме ће се спријечити лош утицај на животну средину и здравље људи;
- Утицаће се на развој и повећање економске одрживости националних паркова, чиме ће се створити предуслови за смањење давања из буџета, као и основа за привредни развој локалних заједница у оквиру којих се налазе национални паркови;
- Проширење територије заштићених подручја у Републици које ће довести до смањења коришћења, спречавање оптерећивања, загађивања и нарушавања животне средине, очувања биолошке разноликости, људског здравља, квалитета ваздуха, воде и земљишта;
- Усклађивању социјалних, економских и других интереса Републике са захтјевима за заштиту животне средине;
- Координација привреде и интегрисање економског развоја у складу са прописаним стандардима за заштиту животне средине;
- Међународна и регионална сарадња у заштити животне средине;
- Повећање нивоа заштите животне средине као цјелине и смањење емисија загађујућих материја у животну средину;
- Стварање финансијског механизма за очување, заштиту и унапређивање стања животне средине.

8.3.5. Транспорт

Саобраћајна инфраструктура у Републици Српској ће се развијати у правцу општег економског прогреса, јачања међународних односа са сусједним државама на пољу

¹⁸ Средства за финансирање су обезбјеђена из Глобалног фонда за животну средину – GEF (1,7 милиона USD) и средстава Владе Републике Српске (1,25 милиона USD).

економије, трговине, туризма и просперитета уопште. Географски положај Републике Српске је са становишта саобраћајних токова врло значајан, јер повезује, односно чини спону између западне Европе и централног Балкана. Квалитетне саобраћајнице су предуслов озбиљног економског развоја, као и побољшања квалитета живота и рада становника Републике Српске. Изградња саобраћајница је уједно крупан инвестициони подухват, који ангажује велике људске потенцијале, повећава запосленост и подстиче развој низа других повезаних грана привреде. Ово је најзаступљенији вид саобраћаја у Републици Српској и располаже најраспрострањенијом мрежом путева, а обим превезених путника и роба чини 80% учешћа у свим видовима саобраћаја у Републици Српској.

Приликом дефинисања стратешких развојних циљева у саобраћају, почетна основа био је интерес Републике Српске за примјереном валоризацијом њених најважнијих саобраћајних праваца, на смјеровима запад-исток и сјевер-југ. Основни циљеви у области саобраћаја су унапређење постојеће и изградња нове путне инфраструктуре у складу са стратешким планским документима Републике Српске.

Од планираних циљева, програма и активности у 2012. години поред редовних послова на изради законских и подзаконских аката, обезбјеђењу средстава за рад и нормално функционисање јавних предузећа из ове области, те наставку изградње путева, ауто-путева и железница реализовано је следеће:

- Реализација пројеката који се у потпуности или дјелимично финансирају из средстава економско-социјалне компоненте Развојног програма Републике Српске износи 91.921.227 КМ. Закључно са 2011. годином реализовано је 82.094.278 КМ и до краја 2012. године реализоваће се износ од 9.826.949 КМ чиме се ова мјера завршава; Најзначајнији пројекти који се завршавају у 2012. години су: Реконструкцији и асфалтирању улица у Зворнику; Пројект „Трајно рјешење клизишта Чемерно на магистралном путу М-20 Фоча – Гацко“; Завршетак радова на Обилазници око Требиња – II фаза; Изградња „Јужне обилазнице Гацко“; Асфалтирање локалних путева у општини Купрес, дужине 1,42 km; Реконструкција локалног пута Кравица-Оправдићи-Поповићи у општини Братунац, дужине 5,5 km;
- Рехабилитација 11 дионица магистралних и регионалних путева у оквиру пројекта „Програм рехабилитације магистралних и регионалних путних праваца у Републици Српској 2007-2011“, укупне дужине 1.100 km, а који се финансирају из кредитних средстава EBRD, EIB и WB IDA. У 2012. години је планирана рехабилитација магистралних и регионалних путева у дужини 262,19 km укупне вриједности 32,21 мил. КМ;
- Планирана је изградња, реконструкција и рехабилитација мреже магистралних и регионалних путева са путним објектима процјењене вриједности 130 милиона КМ. У 2012. години планирана је реализација у вриједности 15 милиона КМ. У оквиру изградње, реконструкције и рехабилитације мреже магистралних и регионалних путева са путним објектима је и реконструкција постојећег моста преко ријеке Врбас у насељу Карановац, реконструкција моста „Кулаши“ на Р-474, реконструкција регионалног пута Р-435 Невесиње-Берковићи дужине 4.494,02 m и реконструкција регионалног пута Р-477 Горњи Подградци – Мраковица и др.;
- Пројекат Национални путеви Бања Лука – Градишка (без моста на Сави) ауто-пут бб1 друга фаза завршен је у цијелости у 2012. години и са петљом Маховљани чини јединствену цјелину. Средства за реализацију овог пројекта обезбијеђена су кредитом ЕИБ-а;
- Изградња Петље Маховљани, која се налази на споју ауто-путева Градишка – Бања Лука и Бања Лука – Добој, завршени су у цијелости у 2012. години. У финансирању овог објекта учествовала је Европска комисија (ИРА) са 5 милиона евра, кредитна средства

EBRD-a u износу од 21 милион евра и властита средства у износу од 8 милиона евра. Овај интеррегионални чвор је технички примљен и Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију, издало Одобрење за употребу и овај врло значајан објекат, комплексне конструкције, пуштен је у функцију;

- У априлу 2012. године потписан је Уговор о зајму између ЈП „Аутопутеви Републике Српске“ и Европске банке за обнову и развој (EBRD), за изградњу ауто-пута Бања Лука – Добој, на дионици од Прњавора до Добоја у вриједности од 150 милиона евра. У августу 2012. године је потписан уговор за реализацију радова на пројектовању и изградњи ауто-пута Бања Лука – Добој, дионица Прњавор–Добој у дужини 37 km и радови на изради главног пројекта и изградњи ове дионице ауто-пута су отпочели. Предвиђа се да ће до краја 2012. године бити извршени радови у вриједности од 39.116.600 KM. Поред наведеног, у складу са међународним правилима завршене су активности на избору консултантске фирме која ће вршити послове стручно-техничког надзора над пројектовањем и изградњом, те уз сагласност EBRDa уговорени су послови стручно-техничког надзора. Надзор над израдом главног пројекта и изградњом ауто-пута на дионици Прњавор–Добој се одвија континуирано од увођења извођача радова у посао. Покренуте су активности и започети преговори са Европском инвестиционом банком (EIB), за одобрење кредитног задужења за изградњу ауто-пута на дионици Бања Лука – Прњавор, у износу од 200 милиона евра;
- У периоду фебруар–март 2012. године је од стране Парламента БиХ ратификован је међудржавни Споразум за изградњу моста на Сави код Градишке (на ауто-путу Градишка – Бања Лука) и Владе Републике Хрватске. У току су активности на прибављању одобрења за грађење, а захтјев за издавање одобрења грађења је поднесен у јулу 2012. године од стране Грађевинског факултета у Загребу, као пуномоћника ЈП „Хрватске цесте“. БиХ страна, као и хрватска страна, прибавили су локацијске услове за изградњу моста и приступне саобраћајнице, свако на својој територији. Припрема тендерске документације за избор извођача радова на изградњи моста је у току;
- Пројектна документација за изградњу ауто-пута Добој–Вукосавље, на коридору Vc је завршена. Припремљена тендерска документација и 07.08.2012. године је расписан јавни позив за реализацију пројекта Јавно-приватно партнерство (ЈПП) за ауто-пут Добој–Вукосавље у дужини од 46,6 km. У складу са правилима међународних финансијских институција, одржана је презентација овог пројекта у септембру 2012. године у Лондону;
- Вриједност пројекта за израду студијске и просторно-планске документације на дионици ауто-пута Бања Лука – Приједор – Нови Град – граница са Републиком Хрватском је 3.500.000 KM, од чега у 2012. години за ЈП „Аутопутеви Републике Српске“ планирало из властитих средстава реализовати 500.000 KM;
- На расписани тендер за додјелу концесије за изградњу ауто-пута на дионици Гламочани – Бања Лука – Мркоњић Град – Млиниште – граница са Федерацијом БиХ, није достављена ни једна задовољавајућа понуда и није додијељена концесија. Континуирано се разматра свака опција за спровођење планираних активности на избору и додјели концесије;
- Израђен је Нацрт Стратегије безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске 2013–2022. године и наставља се даља процедура до усвајања од стране Народне скупштине Републике Српске;
- У оквиру спровођења Стратегије и Програма безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске 2009–2013. године реализоване су планиране активности на повећању безбједности саобраћаја на путевима;
- У оквиру активности Министарства саобраћаја и веза Републике Српске, Министарства просторног уређења, грађевинарства и екологије Републике Српске и Министарства животне средине, рударства и просторног планирања Републике Србије у дијелу реализације пројекта „Изградња моста на ријеци Дрини, локација Факовићи–Бачевци са

приступним саобраћајницама и новим граничним прелазом“, у марту 2012. године спроведене су активности на прегледу и усаглашавању предочених пројектних докумената. Усаглашен је текст међудржавног Споразума за изградњу моста и отварање новог граничног прелаза и у току су активности за његово потписивање. Изградњу овог моста ће у цијелости финансирати Република Србија, а приступне саобраћајнице ће финансирати свака уговорна страна на својој територији. Република Србија води активности да изградња овог моста и граничног прелаза, буде финансирана у оквиру Прекограничног програма 2007/2013. године, којим је дефинисана могућност сарадње у оквиру Инструмента за претприступну помоћ Србија – БиХ;

- Према међународним финансијским институцијама упућене су апликације за додјелу донаторских средстава (из IPA компоненте за 2012. и 2013. годину) намијењених за:
  1. Израду планске и пројектне документације за изградњу брзог пута Сарајево–Месићи–Устипрача–Вишеград – граница Република Србије, преко територије општине Соколац. Вриједност аплицираног износа за додјелу донаторских средстава за израду наведене документације износи 6,2 милиона евра;
  2. Израду студијске и пројектне документације за побољшање магистралног пута М-16 од границе са ФБиХ до Бање Луке са изградњом обилазнице око града Бања Лука у дужини од 70 km. Вриједност аплицираног износа за додјелу донаторских средстава за израду наведене документације износи 5 милиона евра. Ови пројекти су усаглашени за кандидовање, на састанку надлежних министара, који је одржан 17.07.2012. године у Бањој Луци и очекују се резултати о додјели донаторских средстава;
  3. Министарство саобраћаја и веза, заједно са ЈП “Аутопутеви Републике Српске“ аплицирало је за донаторска средства за израду Студије за наплату путарина у Републици Српској. Донаторска средства WBIF – у оквиру 6. позива, за „Израду студијске документације за наплату путарина на мрежи ауто-путева у Републици Српској“ одобрена су. Пројектни задатак је усаглашен и очекује се потпис уговора за израду документације. Одобрена су средстава у износу од 300.000 евра и реализација је у току;
  4. У оквиру кандидовања пројеката за одобрење донаторских средстава WBIF – у оквиру 8. позива, Министарство саобраћаја и веза и ЈП “Аутопутеви Републике Српске“ кандидовали су два пројекта и то: „Техничка помоћ у управљању, припреми и надзору над изградњом ауто-пута на дионици Бања Лука – Прњавор“ у вриједности од 6 милиона евра и „Израда пројекта система управљања и контроле саобраћаја на ауто-путу Градишка – Бања Лука“ у вриједности од 300.000 евра. За наведена два кандидована пројекта, очекују се резултати о одобрењу, до краја 2012. године;
- У оквиру проведених мјера на побољшању стања безбједности саобраћаја, у 2012. години су реализоване активности на изградњи и јачању система безбједности и то: истраживање о капацитетима општина за унапређење безбједности саобраћаја, организовање радионица у јединицама локалне самоуправе о формирању Савјета за безбједност саобраћаја и доношење прописа из безбједности саобраћаја на нивоу јединице локалне самоуправе, истраживање „Трошкови саобраћајних незгода у Републици Српској“, реализован пилот-пројекат „Унапређење саобраћајног образовања учитеља у основним школама; реализован пилот-пројекат „Обука кључних субјеката и припрема основних елемената медијске кампање за повећано коришћење сигурносних појасева“ и реализован пилот-пројекат „Улога локалних заједница у унапређењу безбједности саобраћаја“;
- Јавно предузеће Жељезнице Републике Српске у току 2012. године отпочело је са процесом реструктурирања у смислу организационог, техничког, технолошког и економског сегментирања послова у складу са Законом о Жељезницама Републике Српске и усаглашавања са директивама Европске уније у овој области;

- У 2012. години средства одобрена буџетом на име субвенција предузећу Жељезнице Републике Српске износе 25.000.000 КМ, за одржавање жељезничке инфраструктуре и редовно одвијање путничког саобраћаја утврђеног редом вожње;
- Субвенције за финансирање редовне активности Босанско-херцеговачке корпорације (БХЖК) у 2012. години из Буџета 2012. године износе 440.000 КМ о споразуму о Заједничком финансирању између Републике Српске и Федерације БиХ;
- Пројекат генерална оправка са модернизацијом и тиристоризацијом шест диодних локомотива серије 441, који се реализује четири године, а вриједност пројекта је 16.132.400 КМ и реализује се у периоду 2012–2015. године. Средства су обезбијеђена комерцијалним кредитом код Unikredit банке уз гаранцију Владе Републике Српске;
- Крајем 2012. године очекује се завршетак грађевинског дијела ремонта пруге на дионици Српска Костајница–Јошавка (код Добоја) у дужини од 64 km и набавка и уградња сигнално-сигурносне опреме. Вриједност реализованог пројекта у 2012. години је 24.013.580 КМ. Пројекат се финансира из средстава кредита одобреног од стране ЕБРД-а и ЕИВ-а, као и донаторских средстава из IPA програма у износу од 2,5 милиона евра;
- У 2012. години средства одобрена буџетом ЈП “Sky Srpska“ износе 777.000 КМ и односе се на субвенционисање линија за редовно одвијање авио саобраћаја 397.000 КМ и текући грант за редовне активности предузећа у износу од 380.000 КМ;
- Текући грант ЈП „Аеродроми Републике Српске“ Бања Лука у 2012. години износи 900.000 КМ и односи се на редовно одвијање активности и нормално функционисање аеродрома;
- Текући грант ЈП „Аеродром Требиње“ у 2012. години износи 297.600 КМ и односи се на редовно одвијање активности аеродрома.
- Јавно предузеће „Аеродром Требиње“ АД Требиње је у 2012. години водило активности на изради студијске и остале техничке документације за недостајућу инфраструктуру и регулисање преноса власништва над земљиштем у складу са Одлуком Владе Републике Српске о утврђивању општег интереса над земљиштем на којем је планирана изградња аеродромског комплекса;
- Спровођење Стратегије развоја система за управљање ваздушним саобраћајем у БиХ, Закона о ваздухопловству БиХ и Закона о Агенцији за пружање услуга у ваздушном простору БиХ;
- У 2012. години покренуте су активности на трансформацији Дирекције за цивилну ваздушну пловидбу Републике Српске;
- Започете су активности на успостављању Оперативног центра за контролу ваздушног саобраћаја у БиХ на Аеродрому Бања Лука;
- Услед ниског водостаја ријеке Саве, за првих девет мјесеци 2012. године у луци Шамац је претоварено у бродовима укупно 8.275 t робе, а на пристаништу за течне терете у Рафинерији Брод претоварено је 10.027 t нафте и нафтних деривата;
- У јулу 2012. године је успостављен малогранични скелски прелаз Јања–Лешница, који је привременог карактера. Функција овог прелаза је да становницима Јање и околних мјеста омогући бржи приступ на десну обалу Дрине, ради економичнијег обављања пољопривредних радова на парцелама у приватном власништву.

Активности у 2013. години односе се на обезбјеђење средстава за несметано функционисање јавних предузећа која су у надлежности овог ресора, почетак или наставак реализације одобрених пројеката и стварање неопходних услова за остварење изворних прихода који ће обезбиједити потребна финансијска средства за нормално функционисање предузећа. Према томе, циљеви у 2013. години су: обезбјеђење континуираног развоја саобраћајног система

ради задовољења потреба привреде и становништа, кроз изградњу и реконструкцију саобраћајне мреже и њихово повезивање са земљама у окружењу; обезбјеђење недискриминирајућег приступа коришћења саобраћајне инфраструктуре; постићи ефикасно и транспарентно управљање саобраћајним сектором; унапређивати сигуран и ефикасан саобраћајни систем; усклађивање законских прописа са директивама Европске уније.

За реализацију краткорочних циљева потребно је спровести мјере и обезбиједити финансијска средства за њихову реализацију. У складу са наведеним, краткорочне мјере у 2013. години су:

- извршићемо реконструкцију, рехабилитацију и изградњу дионица магистралних и регионалних путева у Републици Српској: Козарска Дубица – Моштаница, изградња обилазнице Челинац, Модрича, Котор Варош и изградња путева на дионицама Калиновић–Улог, Станари–Витковци и Врхови–Јоховац. Планиран је и завршетак радова на обилазници око Требиња – фаза III (проширење тунела и асфалтирање), чиме ће бити завршена комплетна обилазница око Требиња, а средства су обезбијеђена из ЕСК РПРС;
- Обезбиједићемо средстава и потписати уговор са ЕИВ-ом на изградњи дионице Бања Лука – Прњавор, у износу 200 милиона евра. Спровођење поступка избора извођача радова за изградњу дионице ауто-пута Бања Лука – Прњавор дужине 35 km и почетак радова на истом. Предвиђа се реализација овог пројекта у 2013. години у износу од око 223.185.470 КМ;
- Спровођење поступка на прикупљања понуда за избор извођача радова на изградњи моста преко ријеке Саве код Градишке и почетак изградње моста. Све активности ће се спроводити уз сагласност обје стране потписнице Споразума о изградњи међудржавног моста преко ријеке Саве код Градишке и прикључних граничних дионица. Вриједност пројекта је 41.072.430 КМ, а реализоваће се у 2013. години 13.690.810 КМ. Средства за реализацију ове мјере су обезбијеђена из ГСМ лиценце, а дио из властитих средстава. Ово чини 50% вриједности овог пројекта, а другу половину финансира Влада Републике Хрватске;
- Јавни позив за реализацију пројекта ЈПП за ауто-пут Добој–Вукосавље на коридору Vc, у дужини од 46,6 km је расписан 07.08.2012. године и рок за доставу понуда је мај 2014. године. У 2013. години ће ЈП “Аутопутеви Републике Српске“ радити на припреми за рјешавање имовинско-правних односа. Процијењена вриједност пројекта је 593.632.400 КМ и у 2013. години планира се реализација пројекта у износу од 46,2 милиона КМ;
- ЈП “Аутопутеви Републике Српске“ планирају завршетак израде студијске и просторно-планске документације на дионици ауто-пута Бања Лука – Приједор – Нови Град – граница са Републиком Хрватском;
- Наставак започетих активности за додјелу концесије за изградњу, коришћење и одржавање ауто-пута на дионици Гламочани – Бања Лука – Мркоњић Град – Млиниште. Планира се израда просторно-планске документације у вриједности од 850.000 КМ из средстава ЈП „Аутопутеви Републике Српске“ уколико будући концесионар изради студијску документацију;
- ЈП „Аутопутеви Републике Српске“ планирају улагања у издаду просторно-планске документације за ауто-пут Модрича – Бијељина – граница са Републиком Србијом. Средства за реализацију овог пројекта обезбијеђена су из властитих средстава ЈП „Аутопутеви Републике Српске“.
- Процијењена вриједност израде студијске и пројектне документације за брзи пут на дионици Источно Сарајево – Соколац – Рогатица – Вишеград – Вардиште је 12.400.000 КМ, од чега се у 2013. години планира реализација 1,4 милиона КМ за израду студијске документације. Влада је кандидовала овај пројекат за средства IPA фонда у 2012. и 2013. години;

- Реализација пројекта система управљања и контроле саобраћаја на ауто-путу Градишка – Бања Лука планира се у 2013. години. За реализацију су обезбијеђена средства одобрена од стране WBIF у износу од 586.749 КМ;
- Израда Студије јавног превоза лица у Републици Српској чија је процијењена вриједност студије је 200.000 КМ. Студијом ће се анализирати постојећи систем јавног превоза лица и утврдити нови систем јавног превоза лица који би функционисао према потребама корисника, бити безбједан и пружити тражени квалитет и комфор корисницима услуга. Превозницима ће омогућити да функцију транспорта обављају економичније и рентабилније уз повећање степена искоришћености капацитета;
- Министарство саобраћаја и веза Републике Српске и Агенција за безбједност саобраћаја Републике Српске планирају у 2013. години јачати систем безбједности саобраћаја у Републици Српској;
- Иницирати измјену Закона о међународном и међуентитетском друмском превозу у смислу омогућавања да у финансијску способност превозника улази и вриједност основних средстава (возила).
- Жељезнице Републике Српске планирају у 2013. години дјеловати у два правца и то кроз обнову и модернизацију жељезничке инфраструктуре и превозних капацитета и путем свеобухватног процеса реструктурирања ЖРС, с циљем преласка на тржишне услове привређивања, односно оспособљавања за самосталан наступ на тржишту, на принципу комерцијалног интереса, који ће сносити одговорност за резултате пословања;
- Генерална оправка са модернизацијом и тиристоризација шест диодних локомотива серије 441 у износу од 16.132.400 КМ предвиђа се у 2013–2015. година, а у 2013. години планира се утрошак средстава у износу од 6 милиона КМ. Средства за ову набавку обезбијеђена су из кредитних средстава домаћих банака. Набавком ових локомотива повећаће се обим услуга према корисницима и задржаће се постојећи. Стварање амбијента поузданости и повећање обима услуга превоза који је раније вршен друмским саобраћајем. Повећање безбједности, ефикасности и економичности у одвијању жељезничког саобраћаја, те побољшање функционисања Жељезница Републике Српске у цјелини.
- Планира се набавка електромоторних путничких возова из средстава Владе Републике Србије у износу од 31.293.280 КМ, а реализоваће се у периоду 2013–2015. година. У 2013. години планира се реализација кредитних средстава у износу од 33,33%;
- У 2013. години планирана је набавка 242 отворених теретних вагона за превоз расутих терета, а финансирање се планира из кредитних средстава Владе Пољске. Вриједност набавке теретних вагона износи 39.116.600 КМ, а реализоваће се у 2013. и 2014. години. У 2013. години планира се реализација кредитних средстава у износу од 19.558.300 КМ. Набавком вагона обезбиједиће се модернизација и обнова возног парка Жељезница Републике Српске са чиме се повећавају транспортни капацитети у превозу робе и брзина превоза у робном, те задовољење потреба корисника у масовном превозу робе, те се повећава конкурентска способност у домаћем и међународном превозу. Набавка наведених вагона утицаће на повећање прихода Жељезница и смањење трошкова закупа по основу вагона;
- У 2013. години планира се реконструкција шест гарнитура електромоторних возова серије 411/415. Реализацијом овог програма планира се обезбиједити модернизација и обнова возног парка Жељезница Републике Српске, чиме се повећавају транспортни капацитети у превозу путника и задовољавају потребе корисника. Реализацијом овог програма престаје потреба за закупом вагона, што ће утицати на повећање прихода и смањење трошкова Жељезница Републике Српске.

- Планиран је наставак инвестирања у осигурање службених мјеста на дионици пруге Српска Костајница (код Добоја) – Јошавка – Бања Лука, новим СС уређајем. У 2013. години планирана је реализација пројекта у износу од 23.647.374 КМ. Осигурање и допуна осигурања у службеним мјестима на дионици пруге Шамац–Добој–Шеварлије, а што ће се финансирати из одобрених кредита ЕИВ И ЕБРД по Пројекту обнове и развоја Жељезница БиХ II – за реконструкцију пруге;
- Уједно, Влада ће осигурати континуитет у обављања дјелатности жељезничког саобраћаја, будући да је ријеч о субјекту од јавног интереса, те у случају поремећаја процеса рада увести радну обавезу и тиме обезбиједити минимум процеса рада.
- Предузеће „Аеродроми Републике Српске“ а. д. Бања Лука, ће спровести поступак и изградити неопходну инфраструктуру на аеродрому Бања Лука, која је у функцији испуњења услова за задржавање статуса аеродрома отвореног за међународни саобраћај и добијања трајне дозволе аеродромског оператора. За испуњење услова и лиценцирање потребно је проширење основне стазе, измјена оградe и побољшање сигнализације и расвете аеродрома Бања Лука. Потребна средства за реализацију овог пројекта су 3,4 милиона КМ; Поред тога, ресорно Министарство ће предложити спајање Јавног предузећа „Аеродром Требиње“ а. д. Требиње са предузећем „Аеродроми Републике Српске“ а.д. Бањалука, те укидање Авио компаније „Sky Srpska“ а. д. Бања Лука, а њени послови ће бити пренесени на предузеће „Аеродроми Републике Српске“ а. д. Бања Лука. Такође, Влада ће радити на успостављању линијског саобраћаја за зимски и љетни ред летења којим планира да оствари услуге редовног линијског међународног ваздушног саобраћаја са аеродрома Бања Лука;
- Сви субјекти цивилног ваздухопловства Републике Српске у 2013. години спроводиће потребне активности у циљу развоја ваздушног саобраћаја с циљем оживљавања редовног међународног саобраћаја са аеродрома Бања Лука;
- Наставак процеса реорганизације и трансформације цивилне ваздухопловне власти у Републици Српској и БиХ у складу са Стратегијом развоја система за управљање ваздушним саобраћајем у БиХ, Закона о ваздухопловству БиХ и Закона о Агенцији за пружање услуга у ваздушном простору БиХ;
- Наставак поступка трансформације Дирекције за цивилну ваздушну пловидбу Републике Српске и успостављања Оперативног центра за контролу ваздушног саобраћаја у БиХ на аеродрому Бања Лука.
- Наставиће се реализација “Пројект обнове и модернизације пловног пута ријеке Саве”. Пловни пут ријеке Саве је проглашен за међународни пловни пут и најважнији је пројект у области водног саобраћаја. Реализација овог пројекта ће довести до уређења пловног пута ријеке Саве и подизања пловности ријеке Саве на виши ниво. Пловност ријеке Саве на дионици од ушћа до Брчког биће доведена на Va класу, а на дионици Брчко–Сисак у IV класу. Тако ће се омогућити саобраћај пловилима преко 1350 t, што ће допринијети порасту превоза робе пловним путем, а такође се очекује и повећан превоз путника, односно развој наутичког туризма. Овај пројект пратиће и успостављање ријечног информационог система (РИС), тако да ће све информације које се односе на географске, хидролошке и административне податке о пловном путу бити доступне свим корисницима унутрашњих пловних путева.

8.3.6. Поштански саобраћај и телекомуникације

Поште Српске су у 2012. години реализовале неколико пројеката, од којих издвајамо: услугу „Брзе поште“ у великој мјери унапређена, и биљежи значајан раст у односу на протекли период, „систем за електронско управљање документима – e-DMS“ у потпуности афирмисане и омогућено управљањем и архивирање електронским документима и писаним садржајима, у фази реализације је пројекат „Заступања у осигурању“ који је почео добијањем дозволе од Агенције за осигурање Републике Српске за обављање послова заступања у осигурању, пројекат радио-релејног система („Back- bone“) је пројектован и имплементирана је опрема за прву фазу неопходну за коришћење радио-релејног система за потребе Пошта Српске, док друга фаза подразумијева имплементацију опреме која омогућава повезивање екстерних купаца.

Телеком Српске је у 2012. години континуирано спроводио активности модернизације приступне мреже с циљем сталног унапређења квалитета и доступности услуга на подручју цијеле Републике Српске, што у сегменту фиксне мреже подразумијева скраћење дужине петље, децентрализацију кабловских праваца, те изградњу нове мреже, док за сегмент мобилне мреже посебно треба истаћи даљи развој 3G (трећа генерација) мреже, те тзв. Swar 2G мреже. У погледу укупног броја претплатника фиксне телефоније у 2012. години има благи тренд пада које је повезано са телекомуникационим тржиштем у ширем смислу, а што је првенствено проузроковано падом општег интересовања за услуге фиксне телефоније. Да би ублажили овај негативан тренд, оператери уводе нове понуде, односно сервисе (ADSL интернета, IP интернет протокол телевизија). Развој транспортне мреже Телекома Српске је у 2012. години био оријентисан ка новим технологијама и то са превасходним циљем обезбјеђења довољних капацитета за потребе фиксне, мобилне и IP/MPLS мреже. Настављене су активности на унапређењу комутационих система и платформи као резултат раста тражње за услугама мобилне телефоније, а посебно услуга преноса података. Телеком је у поцесу увођења тзв. Cloud Computing услуга и развоја M2M портфолија. Сходно тржишном стању, трендовима, те наведеним активностима иницираним од стране Регулаторне агенције за комуникације, у контексту либерализације тржишта, у 2012. години, фокусирана је на задржавање, али и унапређењу постојеће тржишне и лидерске позиције на тржишту БиХ, као и расту кроз иновацију и континуиран развој, што подразумијева даљи проактиван тржишни однос у контексту унапређења постојеће и развоја нове понуде, засноване на потребама корисника.

Регулаторна агенција за комуникације спроводи низ активности, од којих се посебно истиче даља модернизација приступне и транспортне мреже, наставак реализације пројеката преласка на NGN (New Generation Network) платформу, као дио интенције преласка на ALL IP мрежу.

У 2012. години одобрен је капитални грант ЈП „Радио-телевизија Републике Српске“ из Буџета у износу 300.000 КМ и 900.000 КМ из Развојног програма Републике Српске за опремање РТВ дома и преласка са аналогне на дигиталну телевизију. Потписивањем уговора завршен је међународни поступак јавне набавке телевизијске опреме. Уговором је обухваћена набавка – инсталирање опреме, интеграција, обука људи и тестирање рада система, примопредаја и функционални пријем опреме између уговорених страна. Извршена је комплетна реконструкција (инфраструктурна, енергетска и електронска) на централним РРО Дуге Њиве, Лебршник, Кмур, Леотар и Требевић. Радио-релејни објекат Требевић је у потпуности припремљен, извршена је реконструкција постојећег антенског стуба и комплетна санација објекта за прихват нове дигиталне опреме. На Козари је изграђен нови антенски систем чији је антенски стуб висине 85 метара и на њему је постављена

одговарајућа опрема. Локалне радио-телевизијске станице својим функционисањем обезбјеђују непосредну и благовремену информацију о најважнијим локалним животним темама и пружају грађанима потпуно информисање. Како би се и у наредном периоду наставио овај тренд у 2012. години, усвојене су измјене Закона о преносу права својине на капиталу у локалним радио-телевизијским станицама на јединице локалне самоуправе. Будући да су јединице локалне самоуправе оснивачи локалних радио-телевизијских станица, доношењем овог закона пружила им се могућност управљања, односно омогућава им се да несметано одлучују о развоју и будућности ових станица.

Област поштанског саобраћаја заузима значајно мјесто у привредном развоју Републике Српске. Развој тржишта поштанског саобраћаја треба да буде усмјерен у правцу организационог и технолошког прилагођавања савременим захтјевима тржишта уз перманентно улагање у материјалне, информационе и људске ресурсе, затим технолошке, економске и регулативне промјене у овој области како би се обезбиједиле максималне погодности за корисника поштанских услуга, као и за укупан развој сектора поштанског саобраћаја. Либерализацијом и даљим развојем тржишта поштанског саобраћаја намеће се потреба за трансформацијом јавног поштанског оператера у модерно тржишно оријентисано предузеће, које ће бити способно да пружи квалитетну поштанску услугу и које ће бити у потпуности спремно да се бори са конкуренцијом на тржишту поштанских услуга. Као даваоци поштанских услуга у Републици Српској поред јавног поштанског оператора „Пошта Српске“ присутни су и други поштански оператери, како домаћи тако и инострани, који се баве првенствено пружањем курирских услуга. У наредном периоду очекује се даљи развој поштанског тржишта на које ће пословни и индивидуални корисници битно утицати и резултати промјене у погледу растуће конкуренције и све веће либерализације тржишта. „Поште Српске“ као јавни поштански оператер имају обавезу обезбјеђења универзалне поштанске услуге, одређеног степена квалитета и по одређеним условима, на читавом подручју Републике Српске, и као дио система свјетског поштанског савеза, у обавези су да испуњавају основне услове за обављање поштанске дјелатности, а самим тим и да задовоље основне стандарде у поштанским технологијама.

У 2013. години је планирана модернизација и модификација информационе технологије, средстава поштанске мреже, те модернизација и рационализација. Приликом пројектовања обима поштанских услуга од изузетне важности је процјена дјеловања појединих фактора на које јавни поштански оператер може утицати попут врсте услуга и производа, услова пружања услуге укључујући и цијене, квалитету услуга, маркетинга и инфраструктуру. Ресорно министарство ће и у 2013. години, наставити са предузимањем активности у правцу даљег развоја ове области, првенствено обезбјеђењем адекватног правног оквира, затим јачањем сарадње са свим надлежним институцијама, као и са свим субјектима који пружају поштанске услуге. Крајњи циљ свих активности је да се обезбиједи сви предуслови да поштанском услугом буду задовољни њени корисници, с једне стране, и развој поштанског система, са друге стране.

Поред Телекома Српске, као основног носиоца развоја тржишта телекомуникација у Републици Српској, дјелују и други оператери који доприносе јачању конкуренције и позитивно утичу на тржишно стање телекомуникационог сектора. Највећи број телекомуникационих услуга у Републици Српској пружа јавни оператер Телеком Српске. Степен основних телекомуникационих услуга је на завидном нивоу, посебно са аспекта доступности и квалитета услуга свим грађанима Републике Српске. У сегменту мобилне телефоније, посебно треба нагласити постепени раст броја корисника услуга широкопојасног приступа Интернету путем мобилне мреже, те је за очекивати да ће се у току 2013. године наставити наведени тренд. У 2013. години очекује се завршетак имплементације, као и

почетак коришћења услуге преносивости телефонских бројева у мобилној мрежи (MNP); Повећање броја корисника мобилног broad band-a, те даље унапређење UMTS покривености, укључујући и значајнију реализацију добијене лиценце за UMTS 900 на подручју читаве БиХ; Даље унапређење портфолија услуга у овоме сегменту; Пораст броја корисника IPTV (Интернет протокол телевизија) услуге, кроз тзв. bundle понуду, са посебним акцентом на омоућавање услуге потенцијалним корисницима у руралним подручјима Републике Српске. У области телекомуникација очекује се побољшање и даља изградња инфраструктуре и по том основу обезбјеђење раста броја ADSL (Асиметрична дигитална претплатничка линија) претплатника на читавом подручју Републике Српске, те стварања предуслова за жељени ниво укључења IPTV услуге. Влада Републике Српске ће континуирано пратити стање у области телекомуникација и предлагати мјере за унапређење ове области.

У области електронских медија, као медијска кућа чији је утицај на укупну слику јавног живота Босне и Херцеговине од изузетног значаја и која се издваја својим дјеловањем на подручју Републике Српске, јесте Јавно предузеће Радио-телевизија Републике Српске. Након дигитализације архива, припреме за емитовања за иностранство, аутоматизације преноса скупштинских заседања и проширењу интернет сервиса, планирано је да се у другој фази врши набавка и уградња опреме за постпродукцију, опремање репортажних кола, ИТС-а и дописништва, студијских камера, аудио/видео режије Студио 1. Ова фаза ће се одвијати у континуитету и трајаће до 2015. године. У погледу даљег унапређења рада ове медијске куће у 2013. години планирана је набавка опреме за постпродукцијски документарни и играни програм. Опремањем репортажних кола биће омогућен квалитетан пренос манифестација широм Републике, а у складу са европским стандардима. У току 2013. године очекује се потпуна афирмација Закона о преносу права својине на капиталу у локалним радио-телевизијским станицама на јединице локалне самоуправе. Поред праћења реализације поменутог закона, ресорно министарство ће у 2013. години наставити подржавати пројекте локалних станица који имају за циљ њихов даљи развој. Пројекат дигитализације је један од значајнијих пројеката у области електронских медија у Босни и Херцеговини и самим тим у Републици Српској и он се реализује у континуитету. Будући да је рок за прелазак са аналогног на дигитални начин емитовања крај 2014. године, потребно је у наредном периоду инвестирати у инфраструктуру и опрему у циљу реализације овог пројекта. Влада Републике Српске ће у оквиру својих надлежности у 2013. години подржавати дигитализацију, а све у циљу преласка са аналогне на дигиталну земаљску радио-дифузију. Активно укључивање емитера у процес преласка на дигитално емитовање је значајно јер ће се суочити са великим изазовима у новом пословном окружењу.

8.3.7. Трговина, туризам и угоститељство

Трговина. Планиране активности везане за доношење законских и подзаконских аката који регулишу област трговине и усклађивање домаћег законодавства са законодавством Европске уније у области трговине су остварене. У складу са Економском политиком за 2012. годину, Влада Републике Српске је провела све планиране активности из дијела који се односи на заштиту потрошача у Републици Српској. Највећи дио активности односио се на имплементацију Закона о заштити потрошача у РС („Службени гласник РС“ број 6/12) и то кроз сарадњу са удружењима за заштиту потрошача у Републици Српској, сарадњу са медијима те кроз комуникацију са трговцима и потрошачима кроз подјелу брошура и закона а све у циљу промовисања нових законских рјешења. Законом о заштити потрошача у Републици Српској на једном мјесту регулисана су бројна питања која се тичу заштите

здравља, безбједности и економских интереса потрошача. Министарство трговине и туризма је од дана ступања на снагу овог закона донијело неопходне подзаконске акте.

У складу са планираним активностима за 2012. годину, Влада Републике Српске донијела је и Закон о недопуштеном оглашавању („Службени гласник Републике Српске“, број 52/12). Овим законом се штите трговци од нелојалне конкуренције на тржишту у области оглашавања. Циљ овог закона је спречавање коришћења обмањујућег и недопуштеног упоређујућег оглашавања између трговаца. Разлог за његово доношење садржан је у чињеници да до сада у Републици Српској није постојао посебан закон који је уређивао област недопуштеног оглашавања, те потреба да се на ефикаснији начин спријечи коришћење обмањујућег и недопуштеног упоредног оглашавања између трговаца, што ће дати допринос равноправнијој тржишној конкуренцији, а то ће у крајњој линији бити корисно и за потрошаче, са једне стране, а са друге стране овај закон представља корак даље у усаглашавању прописа Републике Српске са законодавством ЕУ. Одлуком Владе Републике Српске („Службени гласник РС“ број 67/12) усвојен је Годишњи програм за заштиту потрошача у Републици Српској за 2012. годину. Годишњи програм је свеобухватан документ, у чију израду су укључени одговорни субјекти у систему заштите потрошача у Републици Српској, а којим су дефинисани приоритети политике заштите потрошача за 2012. годину, као и мјере за њихово спровођење.

Поред тога, остварене су и сљедеће планиране активности: Формирање Координационог тијела за брендирање домаће производње; Израда политике брендирања домаће производње за период до 2015. године је у завршној фази; У припреми је Први број билтена који ће представити производе Републике Српске. Активности на спровођењу Акционог плана за имплементацију Стратегије развоја трговине Републике Српске до 2015. године спроводе се континуирано. Влада континуирано ради на имплементацији СЕФТА-е 2006 и отклањању проблема у примјени правила поријекла робе, неприхватању докумената о усклађености, нелојалној конкуренцији и другим питањима која се појављују у примјени СЕФТА-е.

Планиране активности у 2013. години су: имплементација Политике брендирања домаће производње; имплементација програма стручне, техничке и финансијске помоћи за произвођаче здраве хране у подручју сертификације, производње и маркетинга; успостављање сарадње са дипломатско-конзуларним представништвима, трговинским мисијама Босне и Херцеговине у иностранству и привредним представништвима Републике Српске у иностранству, са циљем промоције домаћег производног потенцијала и производних могућности; дефинисање неформалних програма обуке и тренинга за менаџере и запослене у трговинском сектору; израда Програма за заштиту потрошача у Републици Српској за период од двије године; вођење евиденције удружења за заштиту потрошача у Републици Српској; расподјела финансијских средстава за рад удружења за заштиту потрошача кроз суфинансирање режијских и материјалних трошкова и финансирање пројеката из области заштите потрошача; континуирана сарадња са удружењима за заштиту потрошача у циљу промоције права потрошача прописаних законом.

Туризам и угоститељство. У 2012. години до сада су усвојена сљедећа нормативна акта: Закон о измјенама и допунама Закона о угоститељству („Службени гласник Републике Српске“, број 57/12), Уредба о условима и критеријумима за додјелу намјенских средстава за развој туризма („Службени гласник Републике Српске“, број 31/12) и око двадесетак подзаконских аката из области туризма и угоститељства.

Економском политиком за 2012. годину, предвиђена је додјела подстицајних средстава за развој туризма у износу од 1.000.000 КМ. Будући да је Уредба о условима и критеријумима за додјелу намјенских средстава за развој туризма ступила на снагу у марту мјесецу 2012. године, Јавни конкурс за додјелу средстава објављен је 21.05.2012. године. Активности на реализацији по расписаном јавном конкурс у ће се окончати до краја текуће године. Туристичка организација града Бањалуке и општине Козарска Дубица и Костајница извршиле су едукацију водича на нивоу своје локалне заједнице. Активност лиценцирања туроператора, одвија се континуирано и у складу са захтјевима за лиценцирање. У априлу мјесецу оформљена је Комисија за додјелу лиценци за рад туроператера, и до сада је издато 19 лиценци. Министарство трговине и туризма у 2012. години, запримило је захтјев за додјелу концесије из области туризма, а који би се одвијао у општини Билећа на Билећком језеру. Након обављене законске процедуре, Влада РС је на 77. сједници од 16.08. 2012. године, донијела Рјешење о утврђивању јавног интереса за додјелу концесије за коришћење подручја Билећког језера, ради изградње турстичко-спортско-рекреативног комплекса «Билећа-град Језеро». У току је процедура пред Комисијом за концесије РС. Остале активности додјеле концесија, одвијају се у складу са самоиницијативним понудама заинтересованих лица.

У 2012. години одржане су двије конференције на тему развоја омладинског туризма, које су одржане на Јахорини и у Националном парку «Сутјесци». Идентификоване су дестинације које су погодне за развој омладинског туризма, остварена је сарадња са потенцијалним пружаоцима услуга у омладинском туризму и туристичким агенцијама из земље и региона, урађен Акциони план за развој омладинског туризма и хостелинга у РС за период 2012-2017. година, а у изради је интернет страница туристичке понуде у омладинском туризму под називом „ИСТРАЖИ СРПСКУ/ EXPLORE SRPSKA“. Страница је припремљена на српском и енглеском језику. Процес стварања турстичког производа и из других области туризма одвија се континуирано. Будући да је рурални туризам важан сегмент туристичке понуде, у Добоју и Петрову организована је Прва Конференција о руралном туризму у Републици Српској. У Републици Српској је у периоду од јануара до августа 2012. години у АПИФ-у, регистровано 13 сеоских домаћинстава, чиме је отпочео процес легализације дјелатности у сеоском туризму. У периоду април-мај окончана је обука водича на дивљим водама у циљу развоја и унапређења туристичког производа авантуристичког туризма. У 2012. години планирано је окончање друге фазе изградње насеља "Андрићград.

У 2012. години, реализоване су и активности на промоцији туризма Републике Српске. У ту сврху за рад Туристичке организације Републике Српске, издвојена су средства у износу од 350.000 КМ. Интезивне су и активности на сарадњи са међународним организацијама и непрофитним организацијама, а активно се учествује и у пројекту ЕУ делегације “Техничка помоћ за подршку туризму у БиХ“. Такође, реализују се и активности предвиђене Стратегијом развоја туризма за период 2011-2020 година.

На основу података Републичког завода за статистику РС, у периоду јануар – јун 2012. година, евидентиран је индекс раста укупног броја долазака домаћих и страних туриста, те индекс раста укупног броја ноћења. У периоду јануар - јун 2012. године остварено 118.771 долазака и 307.400 ноћења туриста, што у односу на исти период претходне године, представља повећање броја долазака за 3,6% (од тога број долазака домаћих туриста биљежи раст за 3,2%, док је за стране госте примјећен раст од 4,2%) те повећање броја ноћења за 7% у односу на исти период 2011. године (домаћих раст за 3,2%, те страних раст за 13,5%).

У 2013. години планиране су сљедеће активности:

- Финансирање пројеката из појединих облика туризма додјелом текућих и капиталних грантова за развој туризма, израда правне регулативе према препорукама Стратегије развоја туризма РС за период 2011–2020. година. У наредној буџетској години планирано је и финансирање најмање три већа туристичка инфраструктурна пројекта путем јавног конкурса из буџетских средстава за развој туризма у 2013. години, (у складу са Стратегијом и Законом о туризму) у циљу креирања нових туристичких производа или повећања конкурентности постојећих туристичких производа.
Поред наведеног, Стратегија развоја туризма 2011–2020. године предлаже нови институционални облик туризма у Републици Српској. Наиме, Стратегија, предлаже формирање кластера у туризму и организовање туристичких организација у форми организација дестинацијског менаџмента, односно формирање потенцијалних међуопштинских туристичких организација. Као нови институционални облик туризма Стратегија је предложила формирање Међуопштинских туристичких организација (МТО), јер би садашње туристичке организације имале већи облик организовања и већи прилив финансијских средстава. Такође, према Стратегији, МТО може формирати Међуопштинску туристичку агенцију која би се бавила стандардним агенцијским пословима. Стратегија препоручује оснивање МТО, као и оснивање агенција у свим потенцијалним МТО. Туристичка организација града Бањалука, у свом стратешком документу такође је планирала реорганизацију своје институције у облик организације дестинацијског менаџмента, што ће сигурно водити ка унапређењу и развоју туризма. Имајући у виду проблем неразвијености рецептивног туризма и незаинтересованост туристичких агенција да се баве истим, формирање овог новог институционалног облика, свакако ће допринијети развоју туризма Републике Српске. С обзиром, на наведено потребно је извршити Измјене и допуне Закона о туризму, како би се туристичке организације могле формирати у облику организација дестинацијског менаџмента и како би се створили услови за развој рецептивног и домаћег туризма. Надаље, планирана је и измјена Закона о туризму у правцу поштравања услова у погледу обезбјеђења гаранција за накнаду штете у случају нереализације или дјелимичне реализације туристичких пакет аранжмана код групних туристичких путовања (екскурзије и сл.), као и предлагање Плана промоције туризма. Планирано је да се организује и полагање испита за стицање звања туристичког водича, као и обука и формирање тимова инспектора за контролу наплате боравишне таксе
- формирање информатичке базе података постојеће туристичке инфраструктуре за потенцијалне инвеститоре и координација активности за постојеће субјекте заинтересоване за улагање у туризам Републике Српске.
- наставиће се континуирана активност категоризације нових угоститељских објеката за смјештај и лиценцирања туроператора.
- устројиће се нова концесиона политика у туризму, као потенцијални извор ванбуџетског финансирања пројеката изградње туристичке инфраструктуре.,
- континуирано ће се пратити реализација пројекта ЕУ делегације “Техничка помоћ за подршку туризму у БиХ“ и мјера Акционог Плана усвојене Стратегије развоја туризма 2012-2020. године, те активније сарађивати са UNWTO и укључивање РС у програме подршке земљама чланицама UNWTO,;
- у сегменту инфраструктурних пројеката из области туризма планиран је даљи развој туристичке инфраструктуре на Јахорини (изградња шестосједе жичаре Скочине и гараже за корпе за исклопиву жичару Пољице).

- финансијска подршка реализацији треће фазе пројекта “Андрићград” Вишеград, што подразумијева проширење насипа на ријеци Дрини и извођење осталих грађевинско-занатских радова.

Јавно предузеће „Робне резерве Републике Српске“ а. д. Бања Лука. Усвајањем Приједлога закона о робним резервама која послују по тржишним принципима, Робне резерве имају статус посебног правног лица под директном контролом Владе Републике Српске. На тај начин створени су услови да се ради на повећању ефикасности робних резерви у смислу благовременог реаговања на цикличне поремећаје на тржишту понуде и тражње; да се ради на дефинисању по врсти и количини стратешке робе; на обезбјеђивању репроматеријала за пољопривреднике са могућношћу одгођеног плаћања и натуралне размјене у одговарајућим паритетима житарица.

С тим у вези, у 2013. години Влада Републике Српске ће радити на реализацији потпуне функције робних резерви као стабилизатора тржишних осцилација, те повећању ефикасности институција робних резерви у смислу благовременог реаговања на цикличне поремећаје на тржишту понуде и тражње, а које знатно повећавају цијене готових производа или угрожавају произвођаче ниским цијенама.

С обзиром да је реално очекивати да ће и у наредном периоду долазити до значајних поремећаја у понуди и тражњи пољопривредних производа, нарочито због временских неприлика, Влада ће оспособити Робне резерве и обезбиједити довољне робне резерве за регулисању понуде и тражње код основних животних намирница. У циљу ефикаснијег дјеловања робних резерви, Влада ће постојећу јединствену листу производа раздвојити на листу стратешких производа и листу стабилизационих производа, која би имала мањи број производа за интервентно дјеловање него што сада има јединствена листа.

8.4. ЗДРАВСТВЕНИ СИСТЕМ И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Здравствени систем. Развојни контекст Републике Српске носи у себи бројне прилике и изазове за здравље и здравствени систем, посебно оне који се односе на демографске, епидемиолошке, економске, политичке, законске и регулаторне, социокултуралне и технолошке промјене. Неповољан демографски тренд (константан пад стопе природног прираштаја становништва, који има негативан предзнак већ неколико година, пад стопе наталитета, диференцијално старење становништва, миграције, неповољна географска дистрибуција становништва итд.), имаће значајне посљедице за структуру и обим радне снаге у будућности. Такође, имаће и посљедице за здравље становништва, у смислу епидемиолошке транзиције која прати старење становништва и доводи до пораста инциденције и преваленције малигних и хроничних дегенеративних обољења. Ово захтијева спремност здравственог система да одговори на промијењено стање здравља становништва. То се посебно односи на пораст броја кардиоваскуларних, респираторних и малигних обољења. Развој демократије и нагласак на индивидуалним правима грађана, што се у здравству првенствено преводи на повећање могућности избора корисника услуга и заштиту права пацијената, доноси и нове изазове за здравствени систем. То се односи на веће учешће грађана у доношењу одлука о здравству, што истовремено захтијева већу одговорност здравственог система, а то значи пружање здравствених услуга високог квалитета. Постојећи здравствени систем није дизајниран тако да може у потпуности испунити таква очекивања.

Законске и регулаторне промјене у Европској унији, захтијевају већу спремност да се брзо одговори на еколошке и јавно-здравствене пријетње, а то захтијева велика улагања. Неопходно је наставити с развојем Е-Health система, као ефикасног интегрисаног система подршке доносиоцима политика, финансијерима и пружаоцима услуга, као и система мониторинга и евалуације окренутог резултатима у здравству, који би био у складу са међународно прихваћеним захтјевима. Изградња таквог система захтијева велике напоре и ресурсе. Постоји и проблем дефинисања индикатора које је потребно пратити, јер то још увијек није довршено и усклађено ни у оквиру ни између СЗО, Европске уније и сл. Развој здравствене технологије у Европи и свијету је брз. Јавност има позитиван став према здравству базираном на напредним технологијама и захтијева брзо усвајање нових медицинских технологија. Доносиоци одлука у здравству су свјесни да је усвајање нових технологија потребно да би се удовољило захтјевима корисника услуга и остварила конкуритивност на тржишту. Али су свјесни и да је важно процијенити корисност и економску оправданост увођења тих технологија, јер се морају носити и са растућим трошковима здравствене заштите, чему значајно доприноси увођење нових медицинских технологија.

Социокултуролошке промјене су довеле до дјелимично боље информисаности становништва, које има веће захтјеве према здравственом систему. Али су довеле и до нарушавања структуре породице, растуће учесталости различитих врста ризичног понашања (нездрава исхрана, смањење физичке активности, разне врсте зависности, итд.). Социокултуролошке промјене су такође и основни узрок неповољних демографских трендова. Ниска плодност становништва је процес који ниједно развијено друштво није избјегло. Ниједна развијена европска земља није ријешила овај проблем, укључујући и земље у којима се спроводе добро планиране и организоване мјере популационе политике.

Сматра се да велико смањење броја мале дјеце у региону југоисточне Европе у фискалном смислу пружа могућност обезбјеђивања боље перспективе за омладину у долазећим годинама. Трошкови инвестирања у младе генерације нису директно пропорционални броју младих људи, али велико смањење броја порођаја не оставља могућност оправдања за неадекватно инвестирање у образовање, здравље и остале сегменте који су од виталног значаја за развој појединца и друштва. Праћење развитка становништва у Републици Српској је једна од полазних основа за израду квалитетних стратешких планова у здравству, образовању, социјалној заштити, привреди и свим осталим сегментима друштва. У нашим условима попис становништва је полазна тачка за детаљне анализе демографских и других показатеља и за постављање квалитетних темеља популационе политике.

Истраживање здравља становништва Републике Српске, спроведено 2011. године, показало је низ позитивних резултата у многим областима здравствене заштите Републике Српске. Посебно се истиче висок ниво приступачности здравственој служби, нарочито породичном доктору. Позитиван резултат огледа се и у повећању броја превентивних услуга и учесталијем спровођењу скрининга (нпр. мамографија и Папаниколау тест) у здравственим установама примарне здравствене заштите, као и повећању задовољства корисника здравственим услугама. Позитиван примјер удруженог дјеловања мјера здравственог система на унапређењу здравља становништва и одговорности појединаца за сопствено здравље представља смањење преваленције пушења у популацији одраслог становништва Републике Српске. Међутим, још увијек велики дио становништва не слиједи препоруке здравог понашања (као што су редовна физичка активност, правилна исхрана, безбједно понашање у саобраћају и др.). Такође се запажа пораст преваленције високог крвног притиска и холестерола у популацији одраслог становништва, мада се то једним дијелом може

приписати учесталијој примјени мјера секундарне превенције (примјена скрининга и ране дијагностике) у примарној здравственој заштити.

Здравствена политика у 2012. години је била усмјерена на реализацију бројних активности које се односе на доношење закона и подзаконских аката, обезбјеђење сигурних извора финансирања, унапређење квалитета здравствене заштите, те реализацију капиталних инвестиција. У 2012. години усвојена је и објављена Стратегија хемијске безбједности Републике Српске од 2012. до 2016. године („Службени гласник Републике Српске“, број 49/12), донесена је Политика за унапређење сексуалног и репродуктивног здравља у Републици Српској 2012–2017. године („Службени гласник Републике Српске“, број 78/12), усвојена је Политика унапређења здравља у Републици Српској до 2020. године, а у изради је Стратешки план јачања здравственог система у Републици Српској до 2020. године. У 2012. години је усвојен Закон о измјенама и допунама Закона о апотекарској дјелатности („Службени гласник Републике Српске“, број 1/12), такође усвојен је Нацрт закона о измјенама и допунама Закона о здравственој заштити и Закон о бази података резултата анализа ДНК, а израђен је Нацрт новог Закона о здравственом осигурању.

У складу са дефинисаним здравственим стратегијама, здравствена политика у 2012. години је првенствено усмјерена на: обезбјеђење услова да целокупно становништво буде обухваћено обавезним здравственим осигурањем; увођење нових модела плаћања за секундарни и терцијарни ниво здравствене заштите (ДРТ); рад на унапређењу прописа у области здравствене заштите и здравственог осигурања; унапређење система заштите права пацијената; јачање примарног нивоа здравствене заштите кроз модел породичне медицине и унапређење рада центара за ментално здравље и центара за физикалну рехабилитацију; појачан надзор над радом и управљањем у здравственом сектору; унапређење тржишта лијекова, рационализација набавке и употребе лијекова; успостављање и изградња информационог система у здравственом сектору; унапређење система квалитета и система менаџмента у здравственим установама; едукација здравствених радника и сарадника у складу са потребама здравственог система и технолошким развојем; учешће у међународним пројектима и њихову имплементацију у пракси; наставак започетих Пројеката капиталних инвестиција у здравственом систему Републике Српске.

Најзначајније активности су се односиле на: реструктурирање пружања здравствених услуга (превенција је боља од лијечења) да би се повећала ефикасност и ефикасност и обезбиједио континуитет здравствене заштите; интегрисана здравствена заштита и партнерски рад (мултидисциплинарна здравствена заштита која захтијева бољу комуникацију и сарадњу корисника услуга, локалне заједнице, примарне, секундарне и терцијарне здравствене заштите, социјалне заштите, јавног и приватног сектора); унапређење квалитета услуга усмјерених на индивидуалне потребе корисника; веће укључивање корисника здравствених услуга у процес доношења одлука о унапређењу и заштити здравља и остваривању права пацијената; припремљеност за епидемије, контрола заразних болести и управљање осталим пријетњама здрављу које су узроковане факторима околине.

У 2013. години планирано је доношење Стратешког плана јачања здравственог система у Републици Српској, Закона о измјенама и допунама Закона о здравственој заштити, Закона о здравственом осигурању, Закона о евиденцијама и статистичким истраживањима у области здравствене заштите и подзаконских аката.

Влада Републике Српске ће у 2013. години наставити да спроводи низа активности и мјера за побољшање рада здравствених установа на примарном нивоу здравствене заштите, у складу са циљевима Стратегије за примарну здравствену заштиту. Неке од континуираних

активности које ће дати ефекте су увођење система менаџмента и система квалитета, јачање управљачких капацитета, успостављање система планирања и управљања људским и другим ресурсима, развој информационог система, увођење и примјена међународних рачуноводствених стандарда и међународних стандарда финансијског извјештавања. Такође, радиће се на унапређењу квалитета рада тимова центара за ментално здравље и центара за физикалну рехабилитацију, те координацији рада са центрима за социјални рад, успостављању центара за промоцију здравља и превенцију болести у домовима здравља, проширењу услуга, надзору над радом и пружањем услуга и заштити права пацијената. Такође, планира се рационализација мреже здравствених установа на примарном нивоу здравствене заштите.

Основа за израду документа Политика унапређења здравља у Републици Српској до 2020. године је документ: "Нова Европска политика за здравље – Здравље 2020" Регионалне канцеларије Свјетске здравствене организације за Европу. Визија овог документа је да сви људи буду подржани и оспособљени за достизање свог пуног здравственог потенцијала и благостања, и да земље, индивидуално и заједно, раде на смањивању неједнакости у здрављу у региону и шире. Циљ Политике унапређења здравља у Републици Српској је унапређивање здравља становништва Републике Српске, а приоритетни правци дјеловања су: смањивање разлика у здрављу становништва; инвестирање у здравље, укључивање грађана у доношење одлука о здрављу и стварање здравих локалних заједница; контрола незаразних и заразних болести и унапређивање здравствене безбједности; креирање здравог и подстицајног окружења за здравље и благостање; јачање здравственог система оријентисаног на потребе корисника; јачање јавноздравствених капацитета и припремљености за ванредна стања; промовисање и усвајањем приступа "здравље у свим политикама". Доношењем Политике унапређивања здравља становништва Републике Српске до 2020. године дефинисане су оквирне активности, које омогућавају осмишљавање и спровођење конкретних планова и задатака од стране свих учесника да би се унаприједило здравље становништва у наредном периоду, уз координацију, сарадњу и партнерства надлежних институција, владиних, невладиних и филантропских организација, приватних фондација и заједнице.

За капиталне инвестиције у 2012. години значајно је да је настављена је изградња „Нове болнице“ у Бијељини; као и реализација пројекта Реконструкције и опремање КЦ Бања Лука за који су обезбијеђена средства из кредита Европске инвестиционе банке (урађени су изведбени пројекти, а у току је процедура јавне набавке за реализацију пројекта); даље активности се односе на: Пројекат јачања здравственог сектора – кредитна средства Свјетске банке и ЦЕБ, Реновирање Дома здравља Мркоњић Град; Набавка хардвера, софтвера и комуникационе опреме за Завод за стоматологију; Пројекат за опремање медицинском опремом нове болнице у Невесињу; Изградња и опремање хемодијализног центра Требиње и Фоча; Увођење информационог система у примарној здравственој заштити; Увођење система менаџмента и система квалитета у болнички сектор; Пројекат израде, увођења, тестирања и одржавања апликативног софтвера за пружање услуге прикупљања, обраде и дистрибуције података – Дата центар здравства; Увођење система менаџмента и система квалитета у здравствене установе у Републици Српској; Јачање капацитета домова здравља путем успостављања процеса сертификације домова здравља, акредитације лабораторија у домовима здравља и континуираног унапређења на примарном нивоу здравствене заштите у јавном сектору; Пројекат Реформа финансирања секундарне здравствене заштите у Босни и Херцеговини (ДРГ).

Поред наведених пројеката који су у току, у 2013. години планирана је реализација сљедећих пројеката:

- Почетак реконструкције УКЦ Бањалука кроз пројекат „Модернизација болница у БиХ“, кредит ЕИБ-а;

- Наставак градње Јужног крила УКЦ-а Бањалука, кредит Републике Кореја, „Фаза 3“;
- Наставак изградње и опремања Центра за хемодијализу Требиње, јавно приватно партнерство;
- Наставак изградње и опремања Центра за хемодијализу Фоча, јавно приватно партнерство;
- Изградња и опремање Центра за кардиохирургију у Слатини, јавно приватно партнерство;
- Пројекат реконструкције Клиничког центра „Касиндо“ Источно Сарајево
- Набавка опреме за Завод за форензичку психијатрију Соколац, донација Владе Швајцарске;
- Пројекат изградње и опремања објекта за ортопедску хирургију Завода за физикалну медицину и рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“ ;
- Пројекат изградње и опремања објекта за кардиорехабилитацију у оквиру Завода за физикалну медицину и рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“.

У складу са Законом о систему јавних служби, гдје су оснивачи здравствених установа на примарном нивоу здравствене заштите општине односно градова, очекује се обезбјеђење средстава од локалне самоуправе за текуће инвестиционо одржавање објеката и опреме, као и средстава за реализацију одређених програма и пројеката из области здравствене заштите од интереса за грађане.

У 2013. години и даље, одрживо финансирање обавезног здравственог осигурања и здравственог система уопште, изазов је за све земље, без обзира на њихову економску снагу и укупна издвајања за здравство. Старење популације, што је у директној вези с повећањем учешћа хроничних болесника у укупној популацији, нова научна достигнућа у методима лијечења, веома агресивна кампања фармацеутских лобија, чак и највећа национална издвајања за финансирање здравственог система чине недовољним за покриће реалних трошкова.

Анализом мјера које, ради превазилажења проблема финансирања, предузимају друге земље са сличном организацијом обавезног здравственог осигурања и система обавезне здравствене заштите, уочен је тренд проширења извора финансирања, тако да у европским земљама допунски извори учествују у укупном приходу обавезног здравственог осигурања с 15 до 20 процената.

Влада ће у 2013. години извршити анализу додатних извора финансирања, како би обезбиједила дугорочну стабилизацију Фонда здравственог осигурања Републике Српске. С друге стране, извршићемо и анализу приједлога мјера рационализације, која се огледа у сљедећем:

- Мрежу домова здравља ускладити са Стратегијом примарне здравствене заштите;
- Смањити број организационих јединица Фонда здравственог осигурања Републике Српске тако да садашње експозитуре и пословнице у општинама с малим бројем становника, буду припојене већим организационим јединицама у најближој већој општини;
- Оптимализација броја запослених у здравственом систему и др.

Увођењем наведених и других додатних извора финансирања обавезног здравственог осигурања у Републици Српској, рационализацијом, као и уједначавањем стопе доприноса за све категорије осигурања ће се обезбиједити средства за финансирање и унапређење квалитета здравствене заштите грађана Републике Српске.

Социјална заштита. У 2012. години ступио је на снагу нови Закон о социјалној заштити који је омогућио повољније услове за помоћ у савладавању социјалних и других тешкоћа, као и повољније услове за задовољавање основних животних потреба лица која се налазе у стању социјалне потребе. Нови Закон о социјалној заштити усклађен је са одредбама Међународне повеље о економским, социјалним и културним правима из 1966. године, Међународном конвенцијом о забрани свих облика расне дискриминације из 1965. године, Конвенцијом о правима дјетета из 1989. године, Конвенцијом о елиминацији дискриминације над женама из 1979. године, као и са одредбама закона који су у међувремену донесени или измјењени (Закон о систему јавних служби, Закон о равноправности полова, Закон о прекршајима Републике Српске, Закон о ПИО и други). Законским рјешењима предвиђено је да се буџет Републике и буџет јединица локалне самоуправе укључе у суфинансирање основних права, као што су новчана помоћ и додатак за помоћ и његу другог лица са чијом се реализацијом отпочело. Поред ових финансијских обавеза ресорно министарство отпочело је са израдом неопходних подзаконских аката и критеријума за спровођење овог закона. У складу са потребама становништва, а у вези са социјалним ризицима, Закон омогућава оснивање различитих установа социјалне заштите, путем којих ће се пружати услуге. Нови Закон препознаје нове кориснике, те уређује начине остваривања њихових права у складу са међународним стандардима и позитивном праксом система социјалне, породичне и дјечије заштите Републике Српске.

Током 2012. године извршена је стабилизација рада Јавног фонда за дјечију заштиту, што подразумијева редовну исплату и финансијску одрживост у складу са Законом о дјечијој заштити.

Такође, у 2013. години радиће се на унапређењу механизма прописаним законом, прије свега успоставе базе података, што подразумијева увезивање са базама података других система како би се на јединствен начин путем регистра за готовинске накнаде могла пратити јединствена додјела средстава из буџетских средстава грађанима Републике Српске. Закон о социјалној заштити ће се имплементирати у пуном обиму, што подразумијева обезбјеђење потребних средстава у буџетима локалних самоуправа и буџету Републике Српске. Такође, планира се усклађивање Закона о дјечијој заштити са Законом о социјалној заштити и Законом о раду. Неопходно је питање заштите жене и материнства, конкретније регулисати у постојећим законским прописима у погледу усаглашавања са Европском социјалном повељом, када је у питању породилско одсуство запослених жена и накнаде која се исплаћује женама за вријеме његовог трајања. Координација активности центара за социјални рад са здравственим установама на примарном нивоу здравствене заштите а посебно са центрима за ментално здравље и центрима за физикалну рехабилитацију, те јачање улоге локалне заједнице у дефинисању сервиса за потребе грађана и обезбјеђење доступности услуга социјалне заштите. Влада Републике Српске ће наставити са активностима побољшања услова смјештаја корисника у установама социјалне заштите чији је оснивач Влада Републике Српске. Наставиће се сарадња са међународним институцијама за унапређење система социјалне, породичне и дјечије заштите (УНИЦЕФ, УНДП, Свјетска банка). Јавни фонд за дјечију заштиту Републике Српске ће наставити активности на одрживости система дјечије заштите и функционисању Фонда.

Предложене мјере Економске политике за здравствени и социјални сектор у 2013. години ће допринијети стабилнијем финансирању, повећању квалитета и ефикасности здравствене и социјалне заштите уз бољу контролу утрошка средстава и економичније пословање.

8.5. ПОРОДИЦА, ОМЛАДИНА И СПОРТ

Породица. У 2012. години из области породице реализовано је сљедеће: Пројекат „Фонд треће и четврто дијете“ као мјера пронаталитетне популационе политике. Овим Пројектом обезбјеђена је исплата једнократне новчане накнаде свакој мајци трећерођеног дјетета у износу од 500 КМ, а свакој мајци четврторођеног дјетета у износу од 400 КМ. Настављена је реализација Стратегије за развој породице у Републици Српској 2009–2014. Промоција значаја и улоге породице за развој Републике Српске, као једна од нематеријалних мјера популационе политике огледала се кроз приказивање породице у афирмативном смислу и указивање на њен значај за друштвено-економски и социјални развој. Влада је и у 2012. години проводила Кампању „Породица за 5“ са циљем промоције важности очувања породице и потребе већег рађања у Републици Српској. Кампања је своју потпуну видљивост постигла током реализације манифестације Конференција беба која је одржана у 22 општине у Републици Српској. Влада Републике Српске је за све новорођене тројке у Републици Српској обезбиједила поклоне у виду дјечијих колица. Обиљежени су Међународни празници и то: Међународни дан породице, Међународни дан старих, Међународни дан дјетета, Дјечија недјеља, као и вјерски празници значајни за породицу. Ради унапређења услова у којима одрастају дјеца Влада је подржала изградњу дјечијих игралишта у четири општине, и то: Теслић, Шамац, Пелагићево и Котор Варош. Организовано је више округлих столова који су имали за циљ подизање свијести о значају репродуктивног здравља адолесцената, заштиту дјечијих права, као и афирмацију породице. Ради побољшања квалитета и унапређења рада ресора за породицу, израђена је база података о мјерама популационе политике у општини и граду. Реализоване су активности Савјета за дјецу Републике Српске и Савјета за демографску политику, те је подржана израда и штампање студије „Фертилитет, абортуси и контрацепције у Републици Српској“.

У 2013. години из области породице планирано је сљедеће: Реализација пројекта „Фонд треће и четврто дијете“; Реализација Стратегије за развој породице у Републици Српској 2009–2014. године кроз промоцију значаја и улоге породице, те промовисање породичних вриједности и одговорног родитељства, те реализација програма и пројеката удружења и организација за афирмацију породице. У оквиру ових активности подржаће се и пројекти и програми који доприносе реализацији стратешких циљева дефинисаних Стратегијом развоја породице у Републици Српској 2009–2014. године. Наставићемо са обиљежавањем међународних и вјерских празника значајних за дјецу и породицу, обезбјеђењем колица приликом рођења тројки, као и са подршком подизању квалитета породичног живота; Активности које се односе на заштиту од насиља у породици, кроз имплементацију Закона о заштити од насиља у породици и доношење подзаконских аката; Реализација завршне фазе Пројекта стамбеног збрињавања породица са петоро и више дјеце које немају ријешено стамбено питање ни по једном основу; Праћење и предлагање мјера пронаталитетне популационе политике; Реализација програма обуке за службенике у јединицама локалне самоуправе који се баве популационом политиком, у циљу активирања локалних заједница у спровођењу мјера популационе политике; Реализација активности на унапређењу услова у којима одрастају дјеца; Реализација активности у циљу подизања свијести о значају репродуктивног здравља адолесцената, заштите дјечијих права и афирмацији породице.

Омладина. У 2012. години из области омладине настављена је реализација посебног програма субвенционисања каматне стопе на стамбене кредите за младе и младе брачне парове – помоћ стамбеног збрињавања младих, додијељене су 393 нове субвенције. У сарадњи са носиоцима активности из Омладинске политике Републике Српске за период 2010–2015. година израђен је Акциони план спровођења омладинске политике за текућу годину. Са партнерским организацијама, започета је реализација пројекта “Волонтерском

легислативом до развоја локалних заједница“ с циљем да се у периоду 2012–2014. година успостави одрживи раст промоције и развоја волонтирања у области економије и социјалног сектора, а у складу са Законом о волонтирању, а за чију реализацију су обезбијеђена средства из буџета, те Европске уније. У циљу унапређења омладинског рада, дјеловања и активности и имплементације Закона о омладинском организовању финансијски је подржана реализација укупно 130 омладинских пројеката и 40 омладинских манифестација, с тим да је у циљу помоћи младима и омладинским организацијама у руралним срединама као и у циљу капиталне помоћи за реконструкцију и изградњу омладинских објеката у руралним срединама подржано 25 пројеката. Реализована је подршка јавним установама и установама образовања за реализацију омладинских пројеката. Реализована је 1. Конференција о омладинском раду у Републици Српској, те Конференција о учешћу младих у развоју родне равноправности. Обиљежени су међународни празници: Међународни дан младих и Међународни дан волонтера. У складу са Законом о омладинском организовању, Влада је основала Савјет за младе Републике Српске, а ради давања мишљења о стручним питањима из области омладинске политике и њене примјене. Реализована је подршка раду Омладинског савјета Републике Српске, те Мрежи савјета ученика Републике Српске. Реализована подршка пројектима реализованим у оквиру Тренинг центра Републике Српске. У циљу развоја међународне сарадње и мобилности младих, на позив Канцеларије за међународну омладинску сарадњу при Министарству иностраних послова Валоније реализована је студијска посјета Белгији, а на позив представника регије Нижњи Новгород реализовано је учешће на 19. Међународном омладинском кампу „Лазурни“, Русија. Подржан је одлазак 30 младих људи на међународна такмичења, конференције и конгресе у циљу подршке мобилности младих талентованих људи, те реализација пројеката у складу са Меморандумом о сарадњи у области спорта и омладинске политике потписаног са Министарством омладине и спорта Републике Србије.

У 2013. години из области омладине планирано је сљедеће: Реализација посебног програма субвенционисања каматне стопе на стамбене кредите за младе и младе брачне парове; Финансирање програма из документа „Омладинска политика Републике Српске за период 2010–2015. година“, а путем утврђених акционих планова по областима; Реализација активности у складу са радом Савјета за младе Републике Српске; Финансирање програма у циљу имплементације Закона о волонтирању Републике Српске; Наставак реализације пројекта „Волонтерском легислативом до развоја локалних заједница“ и израда Стратегије за промоцију и развој волонтирања у Републици Српској; Помоћ Јавним установама и установама образовања у реализацији омладинских пројеката; Подршка раду Мреже Савјета ученика свих средњих школа у Републици Српској; Подршка реализацији пројеката јединица локалне самоуправе; Подршка реализацији пројеката студентских организација и студената; Реализација пројеката унапређења и развоја омладинског организовања; Реализација пројеката омладинских организација у циљу унапређења омладинског рада, дјеловања и активности; Наставак реализације пројекта „Тренинг центар Републике Српске“; Подршка раду Омладинског савјета Републике Српске; Помоћ младима и омладинским организацијама у руралним срединама: реконструкција и изградња омладинских објеката; Подршка пројектима у циљу унапређења омладинског рада у руралним срединама; Обиљежавање међународних празника из области омладине; Свеобухватно истраживање положаја младих у Републици Српској у циљу израде Документа „Омладинска политика Републике Српске за период 2015–2020. године“; Подршка пројектима за развој и унапређење међународне сарадње и мобилности младих; Подршка учешћу представника Републике Српске на Међународном омладинском кампу Лазурни у Нижњем Новгороду у Русији; Организација узвратне студијске посјете за представнике омладинског сектора (институције и невладин сектор) из Белгије, Русије и Србије.

Спорт. У 2012. години из области спорта реализовано је сљедеће: Пројекат Мале олимпијске игре Републике Српске за школску 2011/2012, на којој је директно или индиректно учествовало око 80.000 ученика основних и средњих школа, кроз четири нивоа такмичења у шест спортова. Одржано је 60 регионалних такмичења и шест републичких финала за ученике основних и средњих школа; Реализован је пројекат "Љетна школа спорта Републике Српске 2012", а Влада је финансирала трошкове смјештаја и исхране за 650 младих спортиста (кадетског и јуниорског узраста), као и спортиста са инвалидитетом. Овај пројекат је организован у Требињу, Добоју, Сокоцу, Бањој Луци, Челинцу, Пале – Јахорини, Зворнику, Теслићу, Брчком и Градишци. Укупно је учествовало око 1.600 спортиста из 30 спортских савеза Републике Српске; Урађена је Стратегија развоја спорта Републике Српске за период 2012–2016. године; Извршена је изградња, реконструкција, санација и адаптација спортских објеката или терена у Републици Српској; У складу са оствареним спортским резултатима реализована је додјела средстава из дијела прихода од игара на срећу за спортске организације и спортисте појединце; Додијељено је 70 стипендија перспективним спортистима (50), спортистима са инвалидитетом (10) и потенцијалним олимпијским кандидатима (10); Редовно је исплаћивано 10 Националних спортских признања Републике Српске; Подржани су пројекти и активности спортских организација лица са инвалидитетом, те пројекти помоћи спортским организацијама и спортским манифестацијама у Брчко Дистрикту; Пројектом "Гимнастика за прави почетак" додијељене су по четири струњаче свим основним школама у Републици Српској. Поред наведених активности подржане су и најзначајније спортске манифестације у Републици Српској. Све наведени пројекти и активности имају за циљ развој спорта и спортске рекреације у Републици Српској, међународну промоцију и афирмацију, омасовљење спорта уопште, спортско оспособљавање и стручно усавршавање свих учесника у спорту, постизање врхунских спортских резултата.

У 2013. години из области спорта планирано је сљедеће: реализација пројекта "Мале олимпијске игре Републике Српске за школску 2012/2013; реализација пројекта и активности спортских савеза и спортских организација лица са инвалидитетом Републике Српске; реализација пројекта и активности спортских организација из Брчко Дистрикта; додјела средстава спортским организацијама од дијела прихода од игара на срећу; реализација пројекта изградње, реконструкције, санације и адаптације спортских објеката и терена; додјела стипендија перспективним спортистима, спортистима са инвалидитетом и потенцијалним олимпијским кандидатима; додјела Националних спортских признања Републике Српске; реализација пројекта "Љетна школа спорта Републике Српске 2013"; Реализација пројекта и активности спортских савеза и спортских организација Републике Српске; организовање едукативних семинара за тренере, спортисте и спортисте са инвалидитетом Републике Српске; реализација стручно-развојних пројекта из области спорта и спортске рекреације; реализација Стратегије развоја спорта у Републици Српској за период 2012 – 2016 у погледу промјене законске регулативе, побољшања положаја спортиста и развоја спорта уопште. Поред наведених активности Влада ће подржати спортске манифестације од значаја за Републику Српску.

8.6. НАУКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Економску политику за 2013. годину у сегменту науке, технологије и иновација у највећој мјери одређују два важна законодавна и стратешка акта у овој области која су донесена у току 2012. године. То су Закон о научноистраживачкој дјелатности и технолошком развоју Републике Српске, који је ступио на снагу у јануару 2012. године и Стратегија научног и технолошког развоја Републике Српске 2012–2016. године, коју је Народна скупштина Републике Српске усвојила у јулу 2012. године. Кроз ове документе наглашена је суштинска повезаност образовања, истраживања и иновација, те покренута иницијатива реформе истраживачко-развојних и иновационих система. Наука и технологија су препознате као незаобилазан и незамјењив фактор у развоју савремених друштава и њиховом економско-социјалном напретку, те планирању квалитетног и одрживог развоја. У складу са документом Стратегија Европа 2020, који представља десетогодишњу стратегију усмјерену на запошљавање, раст и спровођење структурних реформи, наглашена је потреба стварања друштва заснованог на знању.

Приоритети Републике Српске у области научноистраживачке дјелатности и технолошког развоја могу се подијелити у двије групе приоритета различитих по својој природи и начину реализације. Прва група се односи на приоритете у одређеним научним областима од суштинског интереса за Републику Српску (приоритетна подручја истраживања), а друга група приоритета се односи на стратешке правце развоја система научноистраживачке дјелатности и технолошког развоја.

Све активности које су планиране у Економској политици за 2012. годину, у смислу општег интереса и стратешких циљева у научноистраживачкој дјелатности, реализоване су кроз наведене програме и програмске активности, а њихови ефекти јасни и видљиви.

Поред планираних активности, Влада Републике Српске је у 2012. години покренула и у значајној мјери завршила потребне прелиминарне радње у вези са оснивањем и изградњом објекта за Андрићев институт у Вишеграду, као заједничког пројекта Владе Републике Србије и Владе Републике Српске. Будући да нису постојала одређена законска и друга рјешења неопходна за оснивање ове специфичне јавне установе, у изналажењу рјешења су, поред Министарства науке и технологије као координатора активности, учествовала и друга министарства. У наредној години је планиран завршетак градње објекта за смјештај Андрићевог института и почетак његовог рада, у капацитету који одражава потребе и могућности његових оснивача.

У оквиру активности Фонда др Милан Јелић, кроз досадашње програме стипендирања студената I, II и III циклуса студија високог образовања на универзитетима у РС/БиХ и на универзитетима у иностранству, додијељено је укупно 1.154 стипендија. У складу са Економском политиком за 2012. годину, Фонд др Милан Јелић је покренуо нову програмску активност која се односи суфинансирање студената из Републике Српске, који ће се школовати на престижним свјетским универзитетима. У пилот-фази имплементације програма суфинансирано је укупно 13 студената, а почетком 2013. године биће расписан међународни позив за додјелу грантова студентима из Републике Српске за студије на престижним свјетским универзитетима. У наредном периоду, поред редовног стипендирања најталентованијих студената на универзитетима у земљи и иностранству, имплементираће се низ других пројеката који треба да омогуће спровођење визије Фонда др Милан Јелић – „Стипендисти фонда др Милан Јелић носиоци научно-технолошког, привредног и друштвеног развоја Републике Српске.“ У ту сврху, планиране програмске активности Фонда у 2013. односе се на пројекте изградње регионалних центара за информисање,

савјетовање и обуку младих (ЦИСО центара) као ресурсних центара стипендиста, имплементацију друштвено одговорних пројеката стипендиста у сарадњи са Министарством породице, омладине и спорта, успоставу сарадње суфинансираних студената на престижним универзитетима са институцијама из Републике Српске, развијање сарадње са међународним фондацијама и ЕУ фондовима кроз пуноправно чланство у Европском центру фондова и фондација, пружање подршке стипендистима за квалитетно запошљавање кроз повезивање преференција стипендиста и потреба пословне заједнице, као и развијање новог модела научног усавршавања стипендиста путем организације кратких студијских путовања на престижне научне институције у свијету.

Влада Републике Српске подстиче развој иноваторства у Републици Српској кроз финансијску подршку Савезу иноватора, удружењима иноватора и другим организацијама које се баве иноваторством, као и појединцима или групама иноватора. Развој технологија се подстиче кроз додјелу финансијских средстава пројектима за израду елабората о тестирању и увођењу савремене технологије, пројектима тестирања и увођење савремене или значајног побољшања постојеће технологије, пројектима конструкције, израде и испитивања сопствене опреме, као и набавке савремене опреме, те учешћа на или у организацији стручних скупова о развоју технологија. Корисници буџетских средстава намијењених за подршку остварењу програма технолошког развоја могу бити субјекти који су уписани у Регистар правних и физичких лица која се баве развојем технологија. Успостављање овог регистра је планирано у 2013. години.

Имајући у виду да је технолошка инфраструктура у Републици Српској недовољно развијена, Законом о научноистраживачкој дјелатности и технолошком развоју је предвиђен и програм подршке организацијама за инфраструктурну подршку развоја технологија, како би се створиле претпоставке за интензивније изграђивање технолошке инфраструктуре у наредном периоду. Поред Фондације „Иновациони центар Бања Лука“ (Фондација ИЦБЛ) која представља пројекат високотехнолошке пословне инкубације, потребно је радити на стварању претпоставки за успостављање сличних пословно-технолошких инкубатора, као и научно-технолошких паркова и центара за трансфер технологија. Ова посредничка инфраструктура треба да, у складу са општим циљевим који су дефинисани Стратегијом научног и технолошког развоја до 2016. године, доведе до јачања сарадње и преноса резултата истраживања из научноистраживачког у привредни сектор и допринесе ефикаснијем трансферу технологија и јачању иновационих капацитета предузећа.

Фондација Иновациони центар Бања Лука (ИЦБЛ) основала је 2009. године Влада Републике Српске, „Athene Prosjektledelse АС“ – Краљевина Норвешка, Град Бања Лука, Републичка агенција за развој малих и средњих предузећа – РАР МСП, Универзитет у Бањој Луци и Универзитет у Источном Сарајеву и представља инфраструктуру високотехнолошке пословне инкубације, чија је основна улога да пружи подршку младим иновативним и предузетним стручњацима/тимовима да развију свој посао у савременом, умреженом и погодном пословном окружењу. Као први и за сада једини из Републике Српске и Босне и Херцеговине, Иновациони центар је у претходном периоду постао члан Европске мреже пословних инкубатора (EBN), EBN Softlanding Club, Европске мреже пословних анђела (EBAN) и Microsoft Bizspark, са значајним пројектима који су већ у фази реализације (*Banorob, Institutional Capacity Development of three research and innovation centers in Bosnia and Herzegovina, Norbotech, Norbas*) и бројним међународним апликацијама чија је евалуација току. Са капацитетом пословног инкубатора од 23 инкубационе једнице, двије канцеларије за прединкубацију, опремљеном мултимедијалном салом и тренинг центром који је формиран са циљем пружања услуга научног усавршавања у области пословних вјештина, рачунарских апликација, информатичког инжињеринга и коришћења ЕУ фондова,

ИЦБЛ је оправдано постао респектабилан центар иновативних дешавања у РС. Услуге инкубатора је у 2012. години користило 11 фирми у инкубацији, 11 тимова у прединкубацији и остварене су двије виртуелне инкубације, а одржано је 25 тренинга са 300 полазника.

У 2012. години норвешка страна завршава пројекат успостављања Фондације ИЦБЛ и од 2013. године њено учешће у раду ове институције може се реализовати само кроз пројектне активности. Управљање Фондацијом ИЦБЛ преузимају оснивачи из Републике Српске. С обзиром на то да је у текућој години дошло до продаје пословног простора у којем је смјештена Фондација ИЦБЛ и да је тај простор купило друго правно лице, усвојен је закључак да Влада Републике Српске подржава рад Фондације ИЦБЛ у складу са обавезама из Меморандума између Владе Републике Српске и Министарства вањских послова Краљевине Норвешке. У смислу наведеног, планирано је да се у 2013. години обезбједи одговарајући трајни смјештај за континуиран наставак рада Фондације ИЦБЛ.

Влада Републике Српске је у 2012. години покренула низ активности које се односе на промоцију и популаризацију науке и технологије, у складу са стратешким циљевима и програмским активностима које су утврђене Законом о научноистраживачкој дјелатности и технолошком развоју. Уз учешће и подршку студената, академске и пословне заједнице и снажну медијску промоцију, по други пут је успјешно одржан Фестивал науке, који представља поруку друштву о значају науке и подстицај свима који се баве или који ће се бавити научним радом за још веће настојање да постигну врхунске резултате. Такмичење за најбољу технолошку иновацију је манифестација која се редовно годишње одржава од 2007. године у сарадњи са Министарством просвете и науке Републике Србије и представља изузетну промоцију развоја иновативних идеја и реализованих иновација. Поред Фестивала науке и Такмичења за најбољу технолошку иновацију, Министарство науке и технологије је у 2012. години покренуло издавање часописа ИНФИНТИ, из области науке, иновација и технологије, у циљу промоције науке и технологије и доприноса подизању свијести о њиховом значају у развоју нашег друштва. Часопис излази четири пута годишње и у његову припрему су, поред Министарства науке и технологије, укључени представници свих релевантних институција у овој области: академска и истраживачка заједница, привредни сектор, иноватори, студенти, институти и др. Такође, припремљене су и емисије на програму РТРС-а које се баве темама из области науке, технологије и иновација које се приказују два пута мјесечно. Кроз овај програм се широком кругу гледалаца обезбјеђују актуелне и квалитетне информације из ове области, а које треба да заинтересују, прије свега, младе људе и укажу им на могућности које им се нуде и отварају у овој области. По први пут у Републици Српској одржана је манифестација „Ноћ истраживача“ у организацији Министарства науке и технологије, која се традиционално обиљежава широм свијета 29. септембра. Интензивна промоција науке и технологије планирана је као дугорочан и континуиран процес.

У складу са Акционим планом реализације Стратегије научног и технолошког развоја Републике Српске у 2013. години планиране су и активности које се односе на:

- подршку кооперативним истраживачко-развојним пројектима научноистраживачких организација, друштвених и привредних субјеката,
- подршку комерцијализацији академског истраживања,
- подршку студентским научноистраживачким пројектима и формирање студентских истраживачких секција на јавним универзитетима,
- израду и одржавање базе података о научноистраживачкој опреми, уређајима, инструментима и системима у јавним научноистраживачким организацијама и универзитетима,

- израду и одржавање базе података о савременим високовриједним технолошким потенцијалима у Републици Српској (организације, процеси, знање, опрема),
- јачање и модернизација лабораторија на природним, техничким, технолошким и пољопривредним факултетима и научноистраживачким и истраживачким институтима који ће бити оспособљени да пружају услуге привредном сектору, путем набавке истраживачке опреме, посебно софистициране опреме вишег нивоа у приоритетним подручјима истраживања дефинисаних Стратегијом,
- повећање доступности електронских научних база, научне публицистике, информација са научних скупова,
- јачање сарадње у оквиру научноистраживачких и истраживачко-развојних програма ЕУ,
- остваривање међународне сарадње и учешће у међународним научноистраживачким програмима и пројектима (Оквирни програми Европске комисије, COST и EUREKA), као и повећање броја научноистраживачког усавршавања у иностранству.

Анализом рада Агенције за информационо друштво Републике Српске констатовано је да је ова установа, кроз четири године веома успјешног рада, оправдала своје постојање, те да је Републику Српску позитивно промовисала кроз своје активности и повезала је са водећим свјетским и регионалним компанијама из области информационо-комуникационих технологија. Агенција се у 2012. години фокусира на изградњу инфраструктуре јавног кључа за институције Републике Српске, борбу против софтверске пиратерије и остале релевантне активности. У складу са Законом о информационој безбједности, којим се прецизније уређују питања увођења мјера и стандарда из области сигурности електронских података и трансакција у органима републичке и локалне управе, односно јавном сектору Републике Српске, планирано је формирање посебне организационе јединице за дјеловање у хитним случајевима, под називом „ЦЕРТ“. Задатак ове јединице је координација превенције и заштите од рачунарских безбједносних инцидената на интернету и других ризика безбједности информационих система органа и других физичких и правних лица. У оквиру активности АИДРС, 2013. година ће бити посвећена информационој безбједности кроз формирање Одјељења за информациону безбједност (ОИБ) и оперативно-техничке радње за заштиту сајбер простора Републике Српске. Учлањивањем у европске и свјетске асоцијација, што је такође планирана активност у наредној години, ЦЕРТ Републике Српске ће постати дио глобалног информационо-безбједносног оквира.

У 2012. години потписани су први уговори о електронској сертификацији између Агенције за информационо друштво и појединих министарстава у Влади Републике Српске, чиме је по први пут у Босни и Херцеговини и Републици Српској органима републичке управе омогућено дигитално потписивање управних и других аката. Циљ је постепена елиминација папирне форме, односно увођења концепта е-Управе и система електронске владе (е-Влада). Развој ове активности планиран је и у 2013. години. Ради даљег усавршавања и имплементације електронских сервиса, Агенција за информационо друштво припрема и пројектни приједлог за успостављање комерцијалног сертификационог тијела у Републици Српској. У складу са наведеним, а посебно због оснивања посебног Одјељења за информациону безбједност (ОИБ), у току наредне године се планира рјешавање проблема простора за рад Агенције, који ће одговарати њеним капацитетима, обиму послова и специфичним условима који се односе на активности у вези информационе безбједности.

Анализом рада Јавне установе Академска и истраживачка мрежа Републике Српске – SARNET, утврђено је да и овај ентитет Министарства науке и технологије има изузетан значај као битан фактор информационог друштва, те да је у савременом свијету постојање оваквих институција један од основних предуслова за квалитетно функционисање високошколских и научноистраживачких установа и њихово укључивање у Европски простор високог образовања (ЕНЕА) и Европски истраживачки простор (ЕРА). Главним

планом развоја Академске и истраживачке мреже Републике Српске обухваћене су све институције из области високог и средњег образовања, науке и културе у Републици Српској и предвиђено је 276 терминалних конекција, рутирање у три чвора мреже (Бања Лука, Зворник и Источно Сарајево) и интерконекција са три академске мреже сусједних земаља. У 2012. години је планирано и дјелимично завршено опремање Мрежног оперативног центра (NOC) на Електротехничком факултету у Бањој Луци и изградња дијела недостајуће дистрибутивне мреже. У наредној години се планира стављање у пуну функцију NOC-а и прикључење више корисника, у складу са финансијским планом SARNET-а и потребама академске и истраживачке заједнице. Поред већ освојених и припремљених сервиса, SARNET планира да настави припрему и развој нових. Формирањем NOC-а у пуном капацитету и његовим стављањем у функцију *backup* центра, стварају се минималне материјалне претпоставке за почетак њихове примјене и тиме се омогућава додатно приближавање Академске и истраживачке мреже Републике Српске профилу напредне академске мреже, а високообразовне и научноистраживачке заједнице Републике Српске европском високообразовном, односно научноистраживачком простору. Такође, SARNET ће у свом раду подржавати и охрабривати кориснике да и сами генеришу властите сервисе и садржаје. Имајући у виду да је SARNET од оснивања смјештен на Електротехничком факултету Универзитета у Бањој Луци, гдје користи простор који је недовољан и у садашњем обиму активности, те чињеницу да је у 2013. години планирано формирање NOC-а у пуном капацитету, Влада разматра могућности за трајним рјешавањем смјештаја ове јавне установе.

8.7. КУЛТУРА И МЕДИЈИ

Кинематографија. У Републици Српској постоји филмска академија која едукује кадар за област кинематографије, што неизбежно налаже, стварање позитивног амбијента и стабилне платформе за несметано бављење филмом. Чињеница је да се у Европи филмска продукција у значајном обиму финансира из јавних средстава. Неодржавање континуитета у филмској продукцији може узроковати одлив едукованог кадра из земље и стагнацију или нестајање ове области умјетности. Влада Републике Српске је развила стратешке циљеве као и низ мјера за унапређење ове области. У току 2013. године Влада Републике Српске и Министарство просвјете и културе подржаће снимање и продукцију играног филма и ТВ-серије „Петар Кочић“.

„Пројекат COBISS“. Императив сваке савремене државе је да на националном или регионалном нивоу, а у складу са међународним стандардима, формира тзв. *Виртуелну библиотеку*, чија је улога оснивање и руковођење јединственим библиотечко-информационим и научноистраживачким системом, у циљу пружања онлајн услуга, информација и омогућавања доступности грађе, што је од огромног значаја за друштво у цјелини.

Оснивање и спровођење пројекта *виртуелне библиотеке* Републике Српске на COBISS платформи врши Центар Виртуелне библиотеке Републике Српске (VIBRS Центар), у саставу Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске. Министарство просвјете и културе Републике Српске и Министарство науке и технологије имају обавезу да реализују пројекат у три фазе. Разрађеним акционим планом, предвиђено је да оснивање Виртуелне библиотеке Републике Српске траје наредне три године. Оваквим цјеловитим и средњорочним планирањем, постиже се умрежавање свих библиотека, без обзира на типологију, у јединствен библиотечко-информациони систем на нивоу свих општина у Републици Српској.

Народна и универзитетска библиотека Републике Српске је 2006. године потписала *Уговор о пуноправном чланству библиотеке у библиотечко-информационом систему COBISS* са Националном и универзитетском библиотеком БиХ у Сарајеву. Увидом у текст потписаног Уговора, комисија именована од стране Министарства просвјете и културе је констатовала да исти није у складу са интересима библиотека у Републици Српској, са Уставом РС, као ни са Законом о библиотечкој дјелатности РС („Службени гласник Републике Српске“, бр. 52/01, 39/03 и 112/08). У циљу заштите интереса Републике Српске и спречавања преноса надлежности и дезинтегрисања библиотечко-информационог система у Републици Српској, а цијенећи и разумијевајући све предности које пружа COBISS систем, приступило се активностима у циљу измјене постојећег уговора, у ком ће равноправно, на нивоу БиХ (у саставу COBISS.BH) приступити оба библиотечка система, COBISS систем Републике Српске и COBISS систем Федерације БиХ.

Спомен-подручје „Доња Градина“. За потребе уређења простора Спомен-подручја Доња Градина урађено је сљедеће: Регулациони план Спомен-подручја Доња Градина усвојен је на сједници Скупштине Општине Козарска Дубица 27.09.2012. године и биће достављен Министарству просвјете и културе до 08.10.2012. године; Израђено је стручно мишљење са урбанистичко-техничким условима за нову приступну саобраћајницу спомен-подручју, добијени локацијски услови, донесена Одлука о утврђивању општег интереса за градњу приступне саобраћајнице, израђен је главни пројекат за изградњу и реконструкцију приступне саобраћајнице; Изведени су конзерваторски радови на Тополи ужаса.

Планиране активности у 2013. години су: Нова приступна саобраћајница са двоструким дрворедом јаблана, изградња Православне меморијалне цркве, израда вјерских објеката за Јевреје и Роме, Уређење локалитета Тополе ужаса, Приступни и манифестациони плато, музејско-истраживачки и образовни центар и израда макете.

Археолошки музеј „Римски Мунципијум Скелани“. У претходном периоду завршени су сљедећи послови: спремање канцеларијског простора, простора музеја, простора за смјештај археолошког стручног тима, сарадника и студената, завршен потупак експропријације локалитета у првој зони значаја, затим поступак експропријације земљишта “Бранкова Њива“ и 80% парцела на локалитету „Задружни дом“ а на којем је утврђен општи интерес на парцелама и објектима, завршено је рушење зграде старог Задружног дома површине око 3.000 м², који је у био у фази саморушења и раздвајање материјала који је одвежен на депонију, формиран је научно-стручни тим који ће израдити Програм уређења Археолошког комплекса Скелани, Програм тих истраживања, као и конзервације и презентације археолошког комплекса Скелани, настављено је археолошко истраживање ради утврђивања габарита основа темеља, извршена су георадарска снимања уз сарадњу Центра за нове технологије Виминацијума Београд, сва три локалитета како би се утврдила тачна позиција објеката под земљом и том приликом су пронађена још четири објеката на самој обали ријеке Дрине поред парцеле локалитета „Бранкова њива“, те ће се појас експропријације морати проширити.

У току 2013. године планиране су сљедеће активности: завршетак поступка експропријације локалитета у првој зони значаја, поступак експропријације земљишта и објеката на којим је утврђен општи интерес, рушење баба Анкине куће испод које је депонован остатак римских споменика, и градњу истог објекта на другој локацији према захтјеву насљедника, а према урађеној пројектној документацији, промоција путем израде документарног филма за филмски фестивал археолошког филма у Француској, након којег би се филм приказивао на

међународном ТВ каналу Национална Географија. Осим овога, у плану је израда урбанистичко-регулационог плана за Римски муниципијум у Скланима.

8.8. ОБРАЗОВАЊЕ

Законом о **предшколском васпитању и образовању** („Службени гласник Републике Српске“, бр. 119/08 и 1/12) уређује се организовано предшколско васпитање и образовање дјеце од шест мјесеци до поласка у школу, а који се остварује кроз програм предшколског васпитања и образовања. Општи циљ предшколског васпитања и образовања у Републици Српској је осигурање оптималних услова за цјеловит развој предшколског дјетета у складу са својим способностима, потенцијалима, особеностима, потребама и интересима. У Републици Српској постоји 40 предшколских установа у јавном сектору чији су оснивачи општине, 34 установе у приватном сектору и 1 установа гдје је оснивач вјерска заједница. На основу тога формирана је мрежа предшколских установа. Финансијска средства неопходна за спровођење предшколских програма и развој предшколских установа обезбјеђује оснивач. Средства за реализацију краћих и специјализованих програма рада и трошкове исхране дјеце обезбјеђују корисници услуга.

Из буџета Републике Српске осигуравају се средства за развој дјелатности. Влада обезбјеђује: Средства за набавку дијела дидактичког материјала и играчака у јавним предшколским установама, Професионално усавршавање кадра у васпитању и образовању јавних предшколских установа, Развој и евалуацију програма предшколског васпитно-образовног рада, Средства за програм предшколског васпитања и образовања за дјецу узраста пред полазак у школу, а која нису обухваћена неким другим обликом предшколског васпитања и образовања.

Тренутно 7.086 дјеце похађа наше предшколске установе, што представља само 12% од укупне популације овог узраста. Процент укључености дјеце у предшколско васпитање 2007. године износио је 7,5%. Можемо закључити да у овој области постоји видљив напредак, али укљученост дјеце у наше програме и даље није на задовољавајућем нивоу. Доношењем закона отворена је могућност регистрације предшколских установа у оквиру јавног и приватног сектора. У току 2012. године одобрење за рад од Министарства просвјете и културе добило је десет установа у приватном сектору. Стручно усавршавање васпитно-образовних кадрова настављено је имплементацијом пројекта "Рана детекција и стимулација развоја дјеце са посебним образовним потребама" који је почео 1. октобра 2011. године, а завршава у октобру 2012. године. Циљ пројекта је оспособљавање васпитача, учитеља и стручних сарадника за примјену новог приступа обради садржаја на предшколском и раном основношколском узрасту. Пројекат је финансиран од стране УНИЦЕФ-а и спроводи се у 52 предшколске установе и 33 основне школе у Републици Српској.

У току 2013. године разматраће се захтјеви предшколских установа за усклађивање пословања са важећом законском регулативом. Такође, у складу са расположивим средствима биће реализован Програм припреме дјеце у години пред полазак у школу.

Основно образовање и васпитање је дјелатност од општег друштвеног интереса и траје девет година. Основно образовање и васпитање обављају основне школе, специјалне основне школе, музичке и балетске школе. У 2012. години на територији Републике Српске постоји

187 основних школа, 11 музичких школа и четири центра за образовање дјеце са сметњама у психо-физичком развоју. Настава за ученике основних школа у школској 2011/2012. години организована је у 187 централних школа и 522 подручна одјељења (85 деветоразредних подручних одјељења и 437 петоразредних подручних одјељења). У школској 2011/2012. години наставу је похађало 101.222 ученика. У школску 2012/2013. годину уписано је 10.154 ученика. Пројекат „е-Учење по моделу 1 : 1 – ДОСИТЕЈ“ за основне школе у Републици Српској који промовише интерактивно учење започео је са реализацијом почетком 2012. године. Кроз пројекат ДОСИТЕЈ, у току прве фазе, извршено је опремање 46 школа у Републици Српској, које су добиле опрему и рачунаре за коришћење у настави. Електронска настава није замјена за класично извођење наставе, него додатна помоћ у извођењу неких часова и/или тестова. Овај пројекат се реализује у сарадњи Владе Републике Србије и Владе Републике Српске, а вриједност пројекта је 4,5 милиона евра. У току је имплементација друге фазе пројекта која обухвата још 19 основних школа, а планирано је да буде окончана до почетка наставног процеса у другом полугодишту школске 2012/2013. године. Електронски дневник имплементиран је у седам основних школа, а обука наставника за систем администраторе у склопу пројекта Е-дневник извршена је у школама у којима је имплементиран електронски дневник. До краја 2012. године планирано је да електронски дневник буде уведен у још 10 основних школа. У 2012. години започета је анализа наставних планова и програма за основну школу. У 2012. години у сарадњи Министарства просвјете и културе Републике Српске и Фирме „Lanaco“ реализован је пројекат EDUBIS (*Business Information System for Education*) који има за циљ унапређење пословне комуникације и уопште финансијског пословања школа. Програм је у 2012. години у тестној фази успостављен у Бањалуци, а у току школске 2012/2013. године планирано је да се имплементира у свим основним школама у Републици Српској. У 2012. години Влада је извршила набавку уџбеника за ученике првог и другог разреда основних школа. Уз финансијску подршку Организације „Save the Children“ имплементиран је пројекат „Инклузивно образовање у Републици Српској“, којим је обухваћено 26 основних школа, а у оквиру којег су извршене обуке за израду развојних планова школа. Пројектом је предвиђено да 25 основних школа добије финансијска средства за подршку реализацији развојних планова. У 2012. години организован је проширени програм у 35 основних школа. Проширеним програмом обухваћено је 1.489 ученика у оквиру 64 групе са којима је радило 78 водитеља проширеног програма. У сарадњи двије владе, Владе Републике Србије и Владе Републике Српске реализован је и пројекат изградње физкултурне дворане. Вриједност пројекта „Изградња спортске дворане при ОШ „Србија“ Пале процијењена је на 1.500.000 КМ, а средства су у цијелости обезбијеђена од стране Републике Србије. У току је извођење радова на изградњи сале. Унапређење квалитета васпитно-образовног рада у основним школама остварује се кроз реализацију свих наведених краткорочних и средњорочних циљева, кроз стручно усавршавање наставника и редовне активности Министарства просвјете и културе, Републичког педагошког завода и школа.

У области **средњег образовања** настављају се активности око реформе гимназије, која се реализује кроз одређене етапе у циљу модернизације општег образовања у складу са стандардима Европске уније. Такође, врши се евалуација наставног плана и програма у струкама економије, права, трговине, угоститељства, туризма, шумарства и обрада дрвета, машинство и обрада метала, те геодезије и грађевинства. Реформа гимназије и евалуација наставног плана и програма за пет струка започета је у 2010. години и планира се наставити континуирано. Унапређење квалитета уписне политике се такође ради континуирано гдје је успостављен квалитетнији упис ученика у прве разреде средњих школа кроз усклађивање са потребама тржишта рада, отварање нових занимања, као и сарадња са релевантним друштвеним партнерима. Модернизација наставних планова и програма за све смјерове гимназијског образовања за први разред и други разред извршена је у претходне двије

године, а њихова примјена у настави за први разред почела је у школској 2011/12. години, а за други разред у школској 2012/13. години. Наставак рада на модернизацији наставних планова и програма за трећи разред се наставља у школској 2012/13. години, како би се са њиховом примјеном почело у школској 2013/14. години. Ове активности ће се сваке године континуирано спроводити све до комплетне модернизације наставних планова и програма за сва четири разреда (до краја школске 2013/14. године). Будући да расположиви простор Гимназије Бања Лука није довољан да омогући интерес великог броја ученика за стицање гимназијског образовања, као и обавезе поштовања Уредби о педагошким стандардима за средње образовање и Уредбе о педагошким нормативима, настала је потреба за оснивање друге Гимназије у Бањој Луци. Стратегијом образовања у Републици Српској за период 2010–2014. година, коју је усвојила Народна Скупштина 2010. године, предвиђено је да се проценат уписаних ученика у гимназије са садашњих 22% повећа на 40%. Овако постављени стратешки циљ општег образовања, намеће обавезу да се проведу све неопходне активности и обезбиједи сви предуслови за оснивање и почетак рада друге Гимназије у наредној 2012/13. години. Започела је евалуација Наставних планова и програма за пет струка: Економија, право и трговина; Угоститељство и туризам; Шумарство и обрада дрвета; Машинство и обрада метала и Геодезија и грађевинство, која би се морала наставити у 2013. години, да би се по завршетку евалуације наставило са активностима за њихово званично објављивање и примјену у средњим стручним и техничким школама. У струци Електротехника уведено је ново занимање **техничар телекомуникација**, урађени су модули за први и други разред, по њима се већ у овој школској години образују ученици првог разреда, тако да се у наредном периоду мора континуирано радити на изради модула из наставних предмета за трећи и четврти разред. Са новим занимањем **банкарски техничар** у струци: Економија, право и трговина, почели су се у овој школској 2011/12. години образовати ученици првог разреда. За њих су урађени наставни планови и програми и одобрени од стране министра, тако да се у наредном периоду морају формирати комисије са вањским члановима које ће радити на изради модула за наставне предмете другог, трећег и четвртог разреда. И у 2013. години радићемо на прилагођавању система школовања реалним потребама привреде, усклађивањем и прилагођавањем наставних програма новим технологијама. У идућој години радићемо на конципирању новог модела финансирања основног и средњег образовања укључујући и успостављање најрационалнијих мрежа основних и средњих школа, у сарадњи са локалним заједницама.

У систему **високог образовања** Републике Српске у претходном периоду успостављене су све релевантне институције и тијела која треба да пруже подршку имплементацији реформе високог образовања у складу са болоњским принципима. Формирани су: Комисија за признавање и информисање у области високог образовања (2007. година), Савјет за развој високог образовања и осигурање квалитета (2008. година), Ректорска конференција Републике Српске (2010. година) и Агенција за акредитације високошколских установа Републике Српске (2011. година). Доношењем новог Закона о високом образовању потпуније и прецизније је уређена област високог образовања у Републици Српској. Овај закон и даље утемељује реформу високог образовања у складу са болоњским принципима, али у исто вријеме, уважавајући уочене проблеме, нуди рјешења која треба да омогуће унапређење простора високог образовања у Републици Српској. У складу са Болоњском декларацијом, успостављени принципи пружања високог образовања су у складу са европским стандардима. Високошколске установе су дефинисане као непрофитне организације које обављају јавну службу, предвиђена је могућност ванредног студирања, прецизирани су услови за упис виших година студија, поштрени су услови за оснивање нових високошколских установа и лиценцирање студијских програма, док су из поступка признавања и нострификације изузете дипломе стечене у Републици Србији. Усвојена је „Стратегија развоја образовања

2010–2014. године“ којом су дефинисани стратешки циљеви у високом образовању. Као један од приоритетних праваца развоја простора високог образовања дефинисано је повећање броја студената на студијским програмима природних наука.

Делегација Агенције за акредитацију високошколских установа Републике Српске одржала је низ консултативних састанака са већим дијелом високошколских установа у Републици Српској. Том приликом је високошколским установама представљена процедура акредитације високошколских установа која акредитацију види као процес од три фазе од којих је прва интерно обезбјеђење квалитета унутар установе, друга екстерна евалуација од стране независне комисије стручњака, а трећа издавање рјешења о акредитацији и упис у регистар акредитованих установа. С обзиром да су све установе са којима су одржани састанци тренутно у првој фази – интерном осигурању квалитета, овој области је посвећена посебна пажња. Будући да су све установе изразиле спремност да у наредном периоду приступе акредитацији, детаљно је представљен апликациони образац за приступ акредитацији.

Улагања која је Влада Републике Српске вршила у области високог образовања већим дјелом се односе на активности кроз Развојни програм Републике Српске, што је дато у наредној табели.

Табела 8.9: Преглед пројеката који су у реализацији а који су финансирани из Развојног програма Републике Српске

Ред. бр.	Назив институције	Назив пројекта	Носилац пројекта	Одобрена средства из РПРС
1	Универзитет Бања Лука (V)	Јачање функционалних и институционалних капацитета Универзитета у Бањој Луци	Универзитет у Бањој Луци	3.150.000
2	Универзитет у Источном Сарајеву (V)	Јачање функционалних и институционалних капацитета Универзитета у Источном Сарајеву	Универзитет у Источном Сарајеву	3.000.000
3	Универзитета у Источном Сарајеву (VI)	Изградња новог објекта Економског факултета Универзитета у Источном Сарајеву	Универзитет ИСА	5.728.321
4	Универзитета у Источном Сарајеву (VI) (IX)	Рјешавање смјештајних капацитета Студентског дома у Палама	Универзитет ИСА	5.196.679
5	Народна библиотека Сребреница (VII)	Археолошко истраживање римског Municipija Склани, Сребреница	Народна библиотека Сребреница	1.000.000
6	Министарство просвјете и културе Републике Српске, Бања Лука	Спомен комплекс Доња Градина, општина Козарска Дубица	Министарство просвјете и културе	1.000.000
7	Универзитет у Бањој Луци, ЕТФ	Санација крова зграде Електротехничког факултета у Бањој Луци доградња мансарде	Универзитет у Бања Луци, ЕТФ	1.000.000
8	Универзитет у Бањој Луци,	„Санација објекта за потребе Архитектонско-грађевинског факултета у Бањалуци“	Универзитет у Бања Луци,	2.500.000
9	Универзитет у Бањој Луци,	„Санација објекта за потребе Факултета политичких наука у Бањалуци“	Универзитет у Бања Луци,	2.500.000
10	Општина Требиње	Санација и адаптација Музеја Херцеговине у Требињу	Општина Требиње	150.000

11	Општина Модрича (IV)	Изградња нове петоразредне школе у МЗ Модрича у Модричи	Општина Модрича	250.000
12	Основна школа "Јова Јовановић Змај", Требиње	Изградња физкултурне дворане Основне школе "Јова Јовановић Змај", у Требињу	ШКОЛА	350.000
13	Општина Пелагићево	Реконструкција објекта Дома културе у Пелагићеву	Општина Пелагићево	600.000
14	Општина Зворник	Изградња инсталација централног гријања у матичној ОШ "Никола Тесла" Пилица, општина Зворник	Општина Зворник	60.000
15	Грађевинска школа, Бања Лука	Реконструкција објекта за потребе Грађевинске школе у Бања Луци	ШКОЛА	40.000
16	Министарство просвјете и културе	Увођење електронског дневника у основне и средње школе - друга фаза	Министарство просвјете и културе	400.000
17	ОШ "Станко Ракита", Бања Лука	Доградња једне учионице у Подручној школи у Дебљацима при ОШ "Станко Ракита", Врбања, Бања Лука	ШКОЛА	90.000
Укупно				27.015.000

Извор: Министарство просвјете и културе

У области високог образовања у наредној академској години приоритет ће бити прецизније креирање и одређивање уписне политике и заједно са Универзитетима уређивање броја и структуре студијских програма у складу са реалним потребама тржишта рада.

8.9. СОЦИЈАЛНИ СЕКТОР

8.9.1. Систем пензијско-инвалидског осигурања

Будући да није донесен нови Закона о доприносима, није дошло до потпуне примјене Закона о пензијском и инвалидском осигурању и очекиваних позитивних ефеката. Изостали су значајној мјери позитивни ефекти примјене новог Закона о пензијском и инвалидском осигурању и очекивано повећање изворних прихода Фонда, што се директно одражава на текућу ликвидност и даљи наставак стварања дефицита у Фонду, због тога што не постоји могућност осигурања индивидуалних пољопривредних произвођача, јер није утврђена основица осигурања, не постоји могућност спровођења добровољног осигурања, ради не утврђене основице осигурања, чиме је онемогућено остваривање права и за осигуранике из ранијег периода, не постоји могућност обавезног осигурања свих законом предвиђених категорија којима је обухват осигураника требао да буде проширен (лица која обављају послове на основу уговора о дјелу, ауторског или другог уговора, чланови привредног друштва и чланове органа управљања или органа надзора који за свој рад примају накнаду), те није извршена корекција збирне стопе доприноса у погледу повољнијег учешћа стопе доприноса за ПИО у збирној стопи доприноса. Да би био заустављен и дијелом ублажен негативан финансијски ефекат Фонда и створени финансијски предуслови за будуће усклађивање пензија од 01.01.2013. године, како је то регулисано новим Законом о пензијском и инвалидском осигурању, Закон о доприносима ће бити усвојен до краја 2012. године.

Најважнији ефекти примјене Закона о пензијском и инвалидском осигурању, који је ступио је на снагу 1. јануара 2012. године, јесу сљедећи:

- проширен је круг лица у обавезном осигурању (чланови привредних друштава, лица која обављају привремене и повремене послове, лица која остварују накнаду за рад по уговору о дјелу, ауторском и другом уговору – пољопривредници су у поступку, чека се усвајање Закона о доприносима),
- у примјени је нови услов за старосну пензију 65 година живота и 15 година стажа осигурања (до сада 65 година и 20 година стажа),
- услов за старосну пензију 60 година живота и 40 година пензијског стажа (мушкарци), односно 58 година живота и 35 година стажа осигурања (жене) – у 2012. није у примјени због прелазног периода,
- у примјени је и нови услови за остваривање права на старосну пензију за осигуранике који имају навршен стаж осигурања са увећаним трајањем (снижавање старосне границе сразмјерно увећању стажа),
- у примјени је бод систем умјесто коефицијената валоризације,
- у примјени је нови услови за породичну пензију у погледу година живота,
- у примјени је и више нивоа најниже пензије (сада 160 КМ) – поред најниже која износи 50% просјечне пензије из децембра претходне године (160 КМ) нормирано још четири најниже личне пензије у зависности од стажа осигурања (до 20 година 60% – сада 192 КМ, до 30 година 70% – 224 КМ, до 40 година 80% – 256 КМ, преко 40 година – 320 КМ,
- Фонда ПИО организован према Закону о систему јавних служби,
- право се признаје три мјесеца уназад од дана подношења захтјева али не прије престанка осигурања (до сада од дана подношења захтјева),
- доспјела а неисплаћена примања се исплаћују 12 мјесеци уназад од дана подношења захтјева (до сада од дана подношења захтјева) – извршење пресуде Уставног суда БиХ,
- укинута исплата пензије у периоду обавезног осигурања,
- прецизно одређене обавезе Републике (до сада непрецизно) – исплата Фонду до 5. у мјесецу за претходни мјесец,
- обезбјеђење додатних средстава за исплату пензија у складу са законом (досадашњим рјешењима нису била предвиђена додатна средства),
- све пензије од гарантованог пензијског основа одређене по општим прописима уз неколико изузетака:
  - кориснику инвалидске пензије код кога је узрок инвалидности повреда у рату (и породичне иза тих пензија),
  - кориснику старосне или инвалидске пензије учесника НОР-а (и породичне),
  - кориснику породичне пензије остварене иза погинулог борца или погинулог учесника НОР-а.
- донесени подзаконски акти предвиђени Законом (Уредба о медицинском вјештачењу, Правилник о увећаном стажу, Правилник о листи тјелесних оштећења, Правилник о листи професионалних болести, Правилник о обрачуну обавеза Републике).

Примјена новог закона омогућила је смањење укупног износа средстава неопходних за исплату пензија (пензије, допринос за здравствено осигурање пензионера, дистрибуција пензија) са 75,65 милиона КМ у децембру 2011. године на 74,17 милиона КМ у августу 2012. године. Укупно умањење средстава за наведене сврхе за првих осам мјесеци износи око 17,86 милиона КМ, јер разлика по сваком мјесецу није била иста. Процјена је да ће укупно смањење средстава за исплату пензија примјеном новог закона до краја 2012. године износити око 25 милиона КМ. Смањење средстава је остварено, иако је укупан број корисника права у децембру 2012. године већи у односу на децембар 2011. године, као и поред чињенице да је значајно повећан број корисника најниже пензије. Највећи утицај на наведено смањење има укидање гарантованих пензијских основа за борце које се примјењује од 1. фебруара 2012. године, укидање могућности пријема пензије за вријеме осигурања као

и ниже пензије у односу на стари закон за пензијски стаж краћи од 40 година. Према томе, најважнији ефекти примјене новог Закона су раздвајање права по основу рада и права која не потичу из рада, а била су дата кроз пензијски систем, те краткорочна финансијска стабилизација Фонда ПИО.

Табела 8.10. Пензијски систем Републике Српске у периоду 2010–2012. године

	Децембар 2010.	Децембар 2011.	Јун 2012.
Просјечна самостална пензија (КМ)	321	321	311
Просјечна нето плата (КМ)	784	809	819
Учешће пензије у просјечној нето плати	40,94%	39,67%	37,97%
Просјечна пензија за 40 година стажа осигурања (КМ)	411	399	398
Учешће просјечне пензије за 40 година стажа осигурања у просјечној нето плати	52,42%	49,32%	48,59%
Најнижа пензија (КМ)	160	160	*
Број осигураника	293.747	275.316	277.818
Број пензионера	226.285	232.756	233.820
Однос броја осигураника и пензионера	1,29	1,18	1,18

Извор: Министарство рада и борачко-инвалидске заштите;

*Износи најниже пензије од 1. јануара 2012. године у зависности од дужине пензијског стажа наведени у анализи стања

Активности које су планиране у 2013. години:

- вршити редовну исплату пензија у складу са Законом,
- од 1. јануара 2013. године извршити усклађивање вриједности општег бода према проценту промјене просјечне нето плате у Републици у 2012. години,
- од 1. јануара 2013. године извршити усклађивање пензија остварених до краја 2012. године према проценту који представља половину збира процента промјене просјечне нето плате и процента промјене потрошачких цијена на годишњем нивоу у Републици у 2012. години,
- обезбиједити дугорочну финансијску одрживост пензијског система,
- предузимати мјере у циљу побољшања основног индикатора система, тј. односа броја осигураника према броју корисника права из пензијског и инвалидског осигурања (смањење сиве економије и рада на црно, повећање запослености, односно смањење незапослености),
- предузимати мјере у циљу свеобухватне наплате доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, чиме треба обезбиједити више средстава по основу доприноса у односу на издвајања из буџета, те по том основу размотрити могућност за повећање пензија,
- континуирано пратити и анализирати кретања у систему пензијског и инвалидског осигурања и доносити прописе који ће доприносити побољшању стања у систему,
- усвојити Закон о ревизији инвалидских пензија, те спроводити сталну контролу и ревизију стечених права на инвалидску пензију.

Поред тога, Влада Републике Српске ће наставити активности на рјешавању спора са Федерацијом БиХ и Федералним Фондом ПИО/МИО у циљу спровођења пресуда Европског суда за људска права у Стразбуру и обавезе Федералног Фонда ПИО/МИО да преузме на исплату пензије корисника који су до 30.04.1992. године радили и право на пензију остварили на подручју садашње Федерације, а за које и данас исплату пензије врши Фонд за

пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске. Као резултат спровођења пресуда Европског суда за људска права у Стразбуру, Парламент Федерације је донио Закон о измјенама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању Федерације БиХ, чиме је дијелом признао постојање правног основа за преузимање на исплату пензија предатним корисницима, остварених на територији данашње Федерације БиХ. Оваквим законским рјешењем нису отклоњени узроци дискриминације и кршења људских права и несметано уживање права на имовину, јер ово право могу остварити само особе које су стекле статус повратника у складу са Законом о расељеним особама и повратницима у ФБиХ и избјеглицама из БиХ. У том смислу Влада ће Комитету министара Савјета Европе за надгледање пресуда у Стразбуру пријавити БиХ и ФБиХ о непоступању у складу са пресудама Европског суда за људска права у Стразбуру и недоношењу cjеловитих и адекватних мјера за спријечавање кршења људских права, затражити од Уставног суда БиХ оцјену уставности одредбе члана 4. Закона о измјенама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању Федерације БиХ, те путем суда наставити тражити накнаду штете коју је претрпио Фонд ПИО Републике Српске, исплаћујући пензију за ове кориснике.

Влада Републике Српске ће извршити анализу важећих законских прописа којима се регулише питање пензионисања радника, те омогућити раднику да користи сва права која му припадају по основу пензионисања од момента закључивања радне књижице.

8.9.2. Борачко-инвалидска заштита и заштита цивилних жртава рата

Континуирано се врши спровођење ревизије остварених статуса и права из области борачко-инвалидске заштите за које постоји претпоставка да су остварени на незаконит начин, односно спровођење Акционог плана за ефикаснију ревизију. Резултат извршене ревизије са стањем на дан 31.08.2012. године је укидање статуса и права за 200 корисника личне инвалиднине и 110 корисника породичне инвалиднине. Такође, значајно је напоменути да је код 1.393 корисника личне инвалиднине дошло до смањења процента војног инвалидитета, односно промјене категорије инвалидитета из више у нижу. Правни основ за спровођење ревизије садржан је у одредбама Закона о правима бораца, војних инвалида и породица погинулих бораца Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске, чиме је овај правни институт детаљно разрађен, тако да из области борачко-инвалидске заштите није потребно доносити посебан пропис о ревизији.

У 2012. години, настављено је спровођење Споразума о сарадњи Министарства рада и социјалне политике Републике Србије и Министарства рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске, у спречавању двоструког признавања права, односно двоструких исплата у области борачко-инвалидске заштите. Размјеном података утврђено је двоструко коришћење права у Републици Србији и у Републици Српској за 201 корисника, али рјешења о обавези враћања средстава још увијек нису донесена за све кориснике, а одређен број рјешења је у поступку по жалби.

Нормативно је уређена област изградње, одржавања и заштите споменика и спомен обиљежја ослободилачких ратова. У овој години је ступио на снагу закон и правилник којим је уређена ова област. У току су активности на извршавању обавеза утврђених тим прописима (сачињавање листа, израда и успостава регистара, итд.) које се предузимају у циљу заштите, одржавања и изградње споменика и спомен-обиљежја ове врсте.

Финансирање програмских активности непрофитних организација – невладиних организација и удружења произашлих из антифашистичке и ослободилачке борбе током 20.

вијека и Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске у 2012. години реализује се према Програму финансирања који је усвојила Влада Републике Српске. У циљу праћења и контроле намјенског трошења одобрених средстава, извршена је контрола свих невладиних организација, посебно од јавног интереса, чије програмске активности финансијски помаже Влада.

У овој години ступили су на снагу нови прописи из области борачко-инвалидске заштите: Закон о правима бораца, војних инвалида и породица погинулих бораца Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске и Уредба о борачком додатку, који су омогућили повећање обима већ утврђених права, као и увођење нових права, због чега су повећана издвајања за борачко-инвалидску заштиту. Посебно треба истаћи увођење права на мјесечни борачки додаток, као и права на подстицај за запошљавање и саомозапошљавање демобилисаних бораца и дјецe погинулих бораца. Треба напоменути и додатна издвајања по основу Споразума о разумијевању и сарадњи потписаног између Владе Републике Српске и Борачке организације Републике Српске, којим су обезбијеђена додатна средства члановима породица умрлих бораца којима је пензија била одређена од гарантованог пензијског основа.

Исплата личних и породичних инвалиднина (војних и цивилних) одвија се редовно. Основица за обрачун свих примања по Закону о правима бораца износи 500 КМ и није се мијењала од 01.05.2008. године. Основица за обрачун мјесечних примања по Закону о заштити цивилних жртава рата износи 375 КМ и примјењује се од 01.01.2008. године. И у овој години, Влада врши исплату једнократних новчаних помоћи социјално најугроженијим лицима која припадају борачкој категорији, а такође и једнократних новчаних помоћи за трошкове лијечења.

Организована је и спроведена бањска рехабилитација ратних војних инвалида и чланова породица погинулих бораца по Пројекту бањске рехабилитације који је Влада донијела и за ову годину.

У погледу стамбеног збрињавања најтежих ратних војних инвалида и породица погинулих бораца, настављена је реализација Програма потпуног стамбеног збрињавања и у 2012. години. У буџету за 2012. годину су планирана средства у износу од 5.000.000 КМ, од чега 2.000.000 КМ за стамбено збрињавање неповратним новчаним средствима и 3.000.000 КМ за стамбено збрињавање изградњом/куповином стамбених јединица.

Тakoђе, настављен је поступак преноса права располагања на стамбеним јединицама, а чија динамика зависи од динамике којом општине/градови достављају валидну техничку и власничко-правну документацију за изграђене стамбене објекте јер велики проблем представља прибављање валидних извода из посједовног листа и земљишнокњижних уложака чије прибављање је у обавези општина, а што се углавном односи на стамбене јединице чија изградња је започета прије 2008. године.

Активности које ће бити реализоване у 2013. години:

- У циљу постизања већих ефеката ревизије, потребно је наставити и интензивирати активности на управном рјешавању;
- У циљу даље реализације Споразума о сарадњи Министарства рада и социјалне политике Републике Србије и Министарства рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске, у спречавању двоструког признавања права, односно двоструких исплата у области борачко-инвалидске заштите, потребно је извршити нову размјену података о корисницима права;

- Предузети конкретне активности у погледу заштите споменика и спомен-обилежја ослободилачких ратова;
- Наставити спровођење Програма обилежавања значајних историјских догађаја ослободилачких ратова и учествовати у обилежавању датума и статишта и на подручју ФБиХ;
- Наставити финансирање програмских активности невладиних организација и удружења произашлих из антифашистичке и ослободилачке борбе током 20. вијека и Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске, уз појачану контролу утрошка средстава из буџета;
- У буџету за 2013. годину планирана су средства потребна за финансирање права прописаних Закон о правима бораца, војних инвалида и породица погинулих бораца Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске за мјесечни и годишњи борачки додатак и биће довољна за све кориснике који стичу право од 01.01.2013. године;
- Обезбиједити редовност у исплати свих примања утврђених прописима из области борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних жртава рата;
- По досадашњим критеријумима, наставити исплату једнократних новчаних помоћи социјално најугроженијим лицима која припадају борачкој категорији, а такође и једнократних новчаних помоћи за трошкове лијечења;
- Наставити са спровођењем Пројекта бањске рехабилитације ратних војних инвалида и чланова породица погинулих бораца и у 2013. години;
- Програм потпуног стамбеног збрињавања породица погинулих бораца и ратних војних инвалида један је од најхуманијих програма који реализује Влада Републике Српске. Овим програмом се обезбјеђује рјешавање важног егзистенцијалног питања породица које су у Одбрамбено-отаџбинском рату дале највећи допринос у одбрани Републике Српске. У Буџету за 2012. годину планирана су средства у износу од 5.000.000 КМ, од чега 2.000.000 КМ за стамбено збрињавање неповратним средствима и 3.000.000 КМ за стамбено збрињавање изградњом/куповином стамбених јединица. Оваквом динамиком издвајања сретстава у буџету за наредни период, збрињавање ових категорија би се продужило у наредних седам до осам година. С тим у вези, Народна скупштина Републике Српске, својом одлуком од 17.07.2012. године усвајајући Програм потпуног стамбеног збрињавања за 2012. годину подржала је опредјељење Владе да се кроз обезбјеђење додатних кредитних средстава реализује Програм стамбеног збрињавања у 2013/2014. години. У 2013. години Влада ће интензивирати активност на реализацији Програма стамбеног збрињавања са повећаним износом средстава за додјелу бесповратних средстава и изградњу/куповину стамбених јединица, а убрзати активност на обезбјеђењу кредитних средстава како би се цјелокупан пројекат завршио у 2013/2014. години.
- Такође, у складу са опредјељењем Владе Републике Српске, настављен је поступак преноса права располагања на изграђеним стамбеним јединицама, са Владе Републике Српске на општине/градове у циљу ефикаснијег и економичнијег спровођења поступка откупа стамбених јединица. Тиме ће се омогућити корисницима да слободно располажу и управљају својом имовином, што је свакако у интересу и циљу општег и социјалног напретка корисника, локалних заједница, а тиме и Републике Српске. Динамика поступка преноса права располагања зависи о динамици којом локалне заједнице достављају валидну техничку и власничку документацију за изграђене објекте. Поступак преноса права располагања до данас је завршен у 33 општине/града. За шест општина комплетирање документације је у завршној фази, те се очекује израда одлуке о преносу. За 20 општина/градова није достављена потребна документаца за пренос власништва (у три општине нема изграђених стамбених јединица). Влада планира да до краја 2012. године изврши пренос власништва уколико преостале локалне заједнице доставе потребну техничку и власничку документацију.

8.9.3. Избјеглице, расељена лица и повратници

У Републици Српској тренутно борави 61.350 особа са признатим статусом расељених лица, или 19.647 породица, што је за четири пута мање у односу на 2000. годину. Када је ријеч о повратницима, према званичној УНХСР-овој статистици, базираној на формалној пријави пребивалишта, забиљежено је преко 260.000 повратника у Републику Српску са свим социоекономским проблемима. Истовремено, у Републици Српској борави 2.845 породица–избјеглица, или 8.938 лица, и то из Републике Хрватске, Републике Словеније и Републике Србије – Косово. Тренутно у Републици Српској има 3.811 породица које користе алтернативни смјештај, а здравствену заштиту користи око 650 корисника из реда избјеглица, расељених лица и повратника.

Иако је по постојећим евиденцијама у Републици Српској обновљено преко 72.000 стамбених јединица, још увијек постоји потреба за обновом, посматрано кроз пријаве за обнову. Тренутно је евидентирано 50.262 пријаве за обнову стамбених јединица на нивоу БиХ, од чега 22.203 за подручје Републике Српске, 26.060 за подручје Федерације БиХ, и 1.835 за подручје Брчко Дистрикта БиХ. Овome треба додати и проблем необновљене инфраструктуре као услов одрживог повратка или интеграције.

И поред неповољне економске ситуације проузроковане свјетском економском кризом у 2012. години, реализоване су сљедеће активности: Обезбјеђена је здравствена заштита за око 655 корисника из реда избјеглица, расељених лица и повратника (мјесечни просјек); Обезбјеђени су сви видови алтернативног смјештаја за 3.700 породица и уједно смањен број корисника за 355 породица у односу на стање 31.12.2011. године; Извршена је обнова, реконструкција стамбених јединица кроз санацију/изградњу, односно додјелу грађевинског материјала за 172 породице из реда расељених лица и повратника са подршком у обнови инфраструктуре у 22 општине и 35 пројеката; Покренута је активност на реализацији Пројекта реконструкције стамбеног фонда (ОПЕЦ-а, Фонд за међународни развој – ОФИД) којим је предвиђена обнова за око 175 индивидуалних стамбених јединица у мјесту предратног боравка – извршен избор корисника; Обезбјеђени су услови за одрживи повратак кроз новчану помоћ малим предузећима и породичном бизнису за 140 породица; Пружена је помоћ у обнови 54 вјерска и објекта из области културе; За кориснике колективних видова смјештаја изграђено је и усељено 13 станова а у току је изградња још 17 станова у општини Соколац; Пружена помоћ у раду за 32 удружења која се баве проблемима избјеглица, расељених лица и повратника.

Влада Републике Српске ће у 2013. години урадити сљедеће: Обезбиједити здравствену заштиту за 600 корисника (мјесечно) у 2013. години из реда избјеглица, расељених лица и повратника а који исту немају по неком другом основу; Обезбиједити све видове алтернативног смјештаја (индивидуални закуп, колективни закуп, геријатрија са одржавањем објекта) за 3.500 породица; Обновити/санирати 150 стамбених јединица за интерно расељена лица и повратнике у Републици Српској и Федерацији БиХ; Пружити финансијску помоћ у раду за 25 удружења која се баве проблемима избјеглица и расељених лица; Обезбиједити наставак активности на реализацији Пројекта реконструкције стамбеног фонда (ОПЕЦ – Фонд за међународни развој – ОФИД) којим је предвиђена изградња 175 индивидуалних стамбених јединица кроз фазу пројектовања, избора извођача и почетка градње. Извор финансирања кредитно задужење код ОПЕЦ-а – Фонда за међународни развој – ОФИД, за 2013. годину у износу од 1.942.500 USD.

Пројекат „Подршка интерно расељеним лицима и другим социјално угроженим лицима која живе у колективном и алтернативном смјештају“ је пројекат у припреми, на који је Влада Републике Српске дала сагласност, а његова реализација би се одвијала у периоду 2013–2018. године. Ради се о стамбеном збрињавању 605 породица садашњих корисника колективног-алтернативног смјештаја. Што се тиче регионалног пројекта под називом „Трајна рјешавања за избјеглице и интерно расељена лица – сарадња земаља у региону“, на подручју Босне и Херцеговине ће се трајно стамбено збринути око 5.400 породица, од чега на подручју Републике Српске 4.200 породица. Од предвиђених 4.200 породица, 3.000 је повратничких, а 1.200 породица ће се интегрисати у Републици Српској. Такође, треба нагласити да је пројектована вриједност цијелог пројекта 583.000.000 евра, а за Босну и Херцеговину је предвиђено 101.000.000 евра. У циљу реализације овог пројекта 24.04.2012. године одржана је међународна Донаторска конференција у Сарајеву, на којој је прикупљено 300.000.000 евра за четири земље региона: Републику Србију, Републику Хрватску, Републику Црну Гору и Босну и Херцеговину. Интензивнија реализација Пројекта очекује се у 2013. години, а трајаће пет година.

9. ПОЛИТИКЕ ЈАВНЕ УПРАВЕ И ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

9.1. ЈАВНА УПРАВА

За функционисање Републике Српске, као и за процес укључења у Европску унију, битна је професионална јавна управа, и да је она у служби, како грађана, тако и Владе. Зато је важно да реформом јавне управе прије свега створимо основу за: реформу законодавног оквира, нову организацију јавне управе, стварање квалификованог особља запосленог у јавној управи, јачање контролних механизма, појачане активности у борби против корупције, као и примјену савремених информационих и комуникационих технологија у управи.

Досадашњи процес реформе јавне управе у Републици Српској је препознат и праћен било учешћем у заједничким активностима свих нивоа власти у БиХ, којима се реализују мјере предвиђене заједничком Стратегијом за реформу јавне управе у БиХ и пратећим Акционим планом 1, било активностима које самостално планира проводи и финансира Влада, а у служби су реализације зацртаних циљева из приоритета Владе планираних у процесу реформе јавне управе. Процес реформе јавне управе у Републици Српској у протеклом периоду реализован усвајањем низа реформских закона чији предлагач је Влада, као што су: Закон о платама запослених у органима управе Републике Српске, којим је први пут на законом уређен начин утврђена плата запослених у министарствима и другим републичким органима управе, затим Закон о Влади, Закон о републичкој управи, Закон о државним службеницима, Закон о управној инспекцији, Закон о измјенама и допунама Закона о општем управном поступку, Закон о електронском документу, Закон о електронском потпису и други, који представљају системске прописе којим је организација и рад Владе као извршног органа власти у Републици Српској, те министарстава и других републичких органа управе као дијелова извршне власти, учињен ефикаснијим, те приближен грађанима као крајњим корисницима њихових услуга.

Планиране активности у наредном периоду дате су у наредном приказу:

Ред. бр.	Циљ	Мјера	Извор финансирања	Планирани рок реализације
1	Сачинити анализу и извршити класификацију радних мјеста у структурама државне службе, те сачинити стандардизоване описе послова сваког радног мјеста и са истим ускладити систематизацију	- извршити анализу радних мјеста свих запослених у структурама државне службе - прописати квалификације за свако радно мјесто - стандардизовати описе послова - ускладити систематизације са класификацијом и стандардима	ИПА 2011. кроз пројекат: Модернизација система управљања људским потенцијалима у структурама државне службе у БиХ	до краја 2014. године
2	Ојачати капацитете за управљање људским потенцијалима у свим органима државне службе	-створити законске претпоставке за успостављање капацитета за управљање људским потенцијалима - стандардизовати описе послова и профиле запослених на пословима управљања људским потенцијалима -провести обуку запослених на пословима управљања људским потенцијалима	ИПА 2011. кроз пројекат: Модернизација система управљања људским потенцијалима у структурама државне службе у БиХ	до краја 2014. године
3	Модернизације рада кроз процес напредне обуке за запослене на пословима водитеља управног поступка и инспектора	-извршити обуку водитеља управних поступка и инспектора -извршити сертификацију водитеља управног поступка и инспектора који су успешно прошли обуку и задовољили на тестирању	ИПА 2011. кроз пројекат: Едукација водитеља управних поступака и инспектора	до краја 2014. године
4	Јачање одговорности запослених у републичким органима управе кроз идентификацију радних мјеста подложних корупцији, те предузимање мјера за спречавање корупције	-истраживање јавног мијења о перцепцији корупције у јавној управи -обука запослених о антикорупцији у јавној управи -израда приручника за запослене о антикорупцији -провођење јавне кампање за борбу против корупције	Фонд за реформу јавне управе у БиХ кроз пројекат: Изградња капацитета за борбу против корупције у структурама државне службе у БиХ	до краја 2014.године

Иако је направљен значајан искорак у процесу реформе јавне управе, очекује нас још доста посла, јер је то сложен и дугорочан процес, посебно у земљама у транзицији, јер реформа јавне управе није само питање административне расподеле надлежности у јавној управи или питање броја и структуре запослених, већ битан услов за успјех реформи осталих сегмената друштва и са њима је повезана. Треба имати у виду да су циљеви планирани стратешким документима у овој области реални и оствариви, да би се њиховом потпуном реализацијом достигао жељени степен реформе јавне управе. С тим да је за реализацију наведеног неопходно обезбиједити пуну подршку свих актера, људске капацитете и потребна новчана средства.

9.2. ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

Остваривање локалне самоуправе у Републици Српској најдиректније је условљено даљом доградњом и функционисањем правног система, изградњом концепта добре управе, демократским процесима, остваривањем уставности и законитости, владавином права и заштитом људских права и основних слобода. Реформа локалне самоуправе отворена усвајањем **Стратегије развоја локалне самоуправе у Републици Српској за период 2009–2015. године** получила

је у досада спроведеним активностима у реализацији стратешких циљева добре резултате. Тако су у 2012. години донесени Закон о измјенама и допунама Изборног закона Републике Српске, Закон о Граду Бијељина, Закон о Граду Добој, Закон о Граду Приједор, Закон о Граду Требиње и Закон о измјенама и допуни Закона о територијалној организацији Републике Српске. Доношењем ових закона Република Српска потврдила је одређење за даљи развој јединица локалне самоуправе, посебно оних које су својим економским, социјалним и укупним друштвеним развојем посљедњих година доказале да данас представљају административне, привредне, културни, спортски, и сваке друге регионалне центре. Додјела статуса града Бијељини, Добоју, Приједору и Требињу, поред Бање Луке и Источног Сарајева од стратешког је значаја за Републику Српску, како у смислу промовисања равномјерног развоја свих региона Републике, тако и упућивања позитивне поруке потенцијалним инвеститорима и туристима.

У 2013. години према Оквирном акционом плану *Стратегије*, предвиђене су активности на реализацији сљедећих циљева:

- *Стратешки циљ 2: Одговорно и проактивно управљање јавним пословима и локалним развојем:* Подршка јединицама локалне самоуправе при стратешком планирању, Подршка јединицама локалне самоуправе у имплементацији стратегија развоја;
- *Стратешки циљ 3: Осигурање доступности квалитета јавних услуга за све грађане:* Подршка јединицама локалне самоуправе у спровођењу приоритетних пројеката из стратегија развоја, Подршка јединицама локалне самоуправе у спровођењу приоритетних пројеката из стратегија развоја кроз Фонд за локални развој;
- *Стратешки циљ 4: Јачање непосредног учешћа грађана у пословима локалне самоуправе:* Подршка креирању механизма и учешћу цивилног друштва у процесима планирања и управљања локалним развојем, Оспособити управу и грађане за коришћење механизма е-учешћа, Унаприједити капацитете и утицај локалних медија у развоју локалне демократије;
- *Стратешки циљ 5: Развијање међуопштинске сарадње и регионалног повезивања:* Техничка подршка за израду пројеката међуопштинске сарадње, Унаприједити учешће и утицај у региону Југоисточне Европе.

Утврђени циљеви реализоваће се средствима планираним у буџету Министарства управе и локалне самоуправе и донаторским средствима Развојног програма Уједињених нација (UNDP) и Швајцарске агенције за развој и сарадњу (SDC), кроз „Пројекат интегрисаног локалног развоја (ILDP)“, фаза II, и пројекат „Систем обуке за јединице локалне самоуправе II“ (MTS II).

Спровођење Стратегије обуке за запослене у јединицама локалне самоуправе у Републици Српској за период 2011–2015. године, коју је усвојила Влада Републике Српске 2010. године, имало је вишеструке позитивне ефекте, како у унапређивању постојећих и усвајање нових знања, вјештина и ставова запослених у јединицама локалне самоуправе у Републици Српској, тако и у трасирању пута на успостављању одрживог и функционалног система обуке за запослене и изабране званичнике (функционере и одборнике) на локалном нивоу власти у Републици. Од доношења Стратегије развијено је и спроведено 14 програма обуке из осам приоритетних подручја дефинисаних Стратегијом, којима је обухваћено 55 јединица локалне самоуправе, односно 492 запослених из јединица локалне самоуправе у Републици Српској. Утврђен је приједлог оквирне листе приоритетних програма обуке за 2013. годину. Влада Републике Српске средином 2012. године одобрила је II Фазу Пројекта „Систем обуке за јединице локалне самоуправе“ (MTS II), која ће стратешки бити усмјерена на јачање структура и функција система обуке за јединице локалне самоуправе. Пројектом ће се подржати партиципаторна израда, афирмација и примјена политика изградње капацитета, уз комплементарну примјену релевантних системских алата. Осим тога, подршка ће се пружити у изради и спровођењу приоритетних програма обуке за запослене и изабране

званичнике у јединицама локалне самоуправе, у оквиру Стратегије обуке и у складу са развојним потребама јединица локалне самоуправе. II Фаза Пројекта (MTS II), трајаће три године (36 мјесеци). Пројекат финансира Шведска агенција за међународну развојну сарадњу (SIDA) са средствима у износу од 2.137.997 USD и UNDP са 100.000 USD. Будући да ће се пројекат спроводити у Републици Српској и Федерацији БиХ, партнери пројекта из Републике Српске су Министарство управе и локалне самоуправе Републике Српске, Агенција за државну управу Републике Српске и Савез општина и градова Републике Српске. Пројекат се састоји од двије компоненте: 1) јачање кључних структура, функција и политика система обуке и подршка развоју капацитета јединица локалне самоуправе у БиХ и 2) подршка изградњи повољног амбијента, промоција система обуке и изградња партнерства. Иако су главни стубови система обуке за јединице локалне самоуправе развијени у току спровођења прве фазе пројекта, постоје и други врло важни елементи којима у пракси још увијек није посвећена велика пажња, с обзиром на то да су релевантне структуре система обуке успостављене тек почетком 2011. године. То су, између осталог, развој мрежа, стандарди обуке, акредитација пружалаца услуга обуке, праћење и евалуација обуке, обука тренера, нови механизми учења, развој стратешких партнерстава или чланства у међународним мрежама за обуку. II Фаза Пројекта ће се фокусирати и на тржиште обуке које је још увијек у својој развојној фази. Тржиште обуке тренутно се састоји од великог броја консултаната, организација цивилног друштва и неколико консултантских компанија које су углавном фокусиране на генеричке области. Постоји потреба за трансформацијом тржишта како би оно понудило обуку која је у стању одговорити на конкретне практичне изазове и потребе са којима се запослени на локалном нивоу свакодневно суочавају. Стратегија и систем обуке треба да допринесу остваривању кључних промјена у јединицама локалне самоуправе и њиховом пољу дјеловања: јачање корисничке оријентације и обезбеђивање сталног раста задовољства грађана и других корисника услуга локалне самоуправе, изградња ефикасне и професионалне локалне управе према стандардима доброг управљања, олакшавање и убрзавање реализације развојних процеса и процеса европских интеграција у домену одговорности и обавеза локалне самоуправе и пораст задовољства и бољу међусобну сарадњу запослених у јединицама локалне самоуправе.

У циљу модернизације и професионализације планирања и управљања локалним развојем путем интегрисаног и инклузивног приступа уз примјену најбољих европских пракси, Влада Републике Српске је 2008. године подржала „**Пројекат интегрисаног локалног развоја (ILDП)**“ који спроводи UNDP и Швајцарска агенција за развој и сарадњу (SDC). Прва фаза „Пројекта интегрисаног локалног развоја (ILDП)“, трајала је од 2008. године до 2012. године, те је оцјењена као иновативна и веома корисна интервенција кроз коју је подржана хармонизација стратешког планирања на локалном нивоу и изградња капацитета јединица локалне самоуправе да управљају развојним процесима. У оквиру прве фазе пројекта успостављена су кључна партнерства са институционалним партнерима са свим нивоима власти, те са 23 јединице локалне самоуправе. У оквиру пројекта израђена је и институционално подржана стандардизована методологија за интегрисано планирање локалног развоја (MiPRO), која представља оквир за планирање локалног развоја. Прва фаза пројекта за резултат је имала израђене стратегије развоја у 23 јединице локалне самоуправе, у оквиру којих је, по први пут, примјењен интегрисан приступ развоју који обухвата његове економске, друштвене и еколошке аспекте. Наведене стратегије развоја су повезане са буџетима јединица локалне самоуправе, те усаглашене са стратешким приоритетима виших нивоа власти. Поред тога, оснажени су капацитети партнерских јединица локалне самоуправе за припрему и имплементацију пројекта кроз реализацију 23 приоритетна пројекта који произлазе из усвојених стратегија развоја са укупном финансијском вриједношћу од 1.397.000 USD. Такође, примјетни су резултати у погледу учешћа грађана и истицања потреба и приоритета у процесу планирања. Као једини пројекат који се бави

политикама интегрисаног стратешког планирања на локалном нивоу „Пројекат интегрисаног локалног развоја (ILDP)“, је у својој првој фази креирао услове за даљу хармонизацију стратешког планирања на локалном нивоу, те његово суштинско и финансијско повезивање са стратешким приоритетима виших нивоа власти. II Фаза Пројекта одобрила је Влада Републике Српске средином 2012. године. Ова фаза пројекта има за циљ да подржи даљу консолидацију система стратешког планирања на локалном нивоу у Босни и Херцеговини кроз јачање његове вертикалне интеграције са стратешким и финансијским оквирима наредних директних нивоа власти, као и подршку критичној маси јединица локалне самоуправе у примјени хармонизованог приступа стратешком планирању и дјелотворном управљању развојним процесима. Пројекат финансира Швајцарска агенција за развој и сарадњу (SDC) са средствима у износу од 4.583,644 USD и UNDP са 351.812 USD. Укупан буџет за „Пројекат интегрисаног локалног развоја (ILDP)“, Фаза II у износу од 4.935.456 USD састоји се од трошкова пројектних активности и трошкова средстава која су дозначена тим активностима, као и фиксних трошкова који су повезани са тим активностима. Предвиђена финансијска средства за улагање и директну подршку реализацији приоритета локалног развоја износе 1.800.000 USD, односно око 36% од укупног буџета. Око 25% од укупног буџета предвиђено је за обуку, док оперативни, административни и трошкови особља износе приближно 32% од укупног буџета. Кроз прву фазу Пројекта усаглашен је, и у пракси примјењен, јединствен концепт интегрисаног и партиципативног планирања локалног развоја. Међутим, како би овај концепт постао одржив, његову примјену треба хоризонтално проширити, те стратешко планирање на локалном нивоу уградити у свеукупан циклус локалног развоја, како би се на тај начин допринијело позитивној трансформацији разумијевања и праксе планирања. II Фаза Пројекта трајаће три године (тридесетшест мјесеци), у периоду од 2012. до 2015. године. Будући да ће се пројекат спроводити у Републици Српској и Федерацији БиХ, партнери пројекта из Републике Српске су Министарство управе и локалне самоуправе, Министарство за економске односе и регионалну сарадњу, Министарство финансија и Савез општина и градова Републике Српске. Пројектом је обухваћен шири спектар циљних група које ће имати користи од његових резултата, и то јединице локалне самоуправе, јавне институције одговорне за стратешко и финансијско планирање, ресорна министарства на државном и ентитетском нивоу, те оба савеза општина и градова.

Оквир за стратешко планирање на локалном нивоу ће бити систематизован и модернизован у складу са принципима планирања Европске уније, и као такав прихваћен од критичне масе јединица локалне самоуправе. Такође, унаприједиће се вертикална усаглашеност између стратешких оквира на локалном нивоу са стратешким политикама и финансијским циклусима виших нивоа власти. Поред тога, побољшаће се институционални капацитети релевантних партнера на локалном и вишим нивоима власти, што ће резултирати квалитетнијим пружањем јавних услуга. Нова фаза пројекта треба да буде усклађена са текућим јачањем институција власти којима је додијељена одговорност стратешког и финансијског планирања и координације на свим нивоима, у складу са захтјевима процеса Европских интеграција. Такође, важно је нагласити да, на основу искустава нових земаља чланица Европске уније, способност управљања предприступним фондовима, а касније и структуралним фондовима Европске уније, у великој мјери зависи од снаге оквира стратешког планирања дате земље, те способности дефинисања и усклађивања приоритета на свим нивоима власти.

10. ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

У 2012. години, институције Републике Српске наставиле су са реализацијом обавеза садржаних у Привременом, односно Споразуму о стабилизацији и придруживању, у складу са постојећим акционим и планским документима, као и са учешћем у заједничким тијелима који се успостављају између БиХ и Европске уније у циљу мониторинга оствареног напретка у појединачним секторским областима. У том смислу, Влада Републике Српске је априла 2012. године била и домаћин годишњег састанка једног од предметних тијела – Пододбора за економско-финансијска питања и статистику. Такође, представници Владе Републике Српске активно су учествовали и у свим релевантним активностима које се односе на спровођење тзв. "Структуралног дијалога о реформи правосуђа", те активностима које се спроводе у контексту припреме за очекивано приступање Републике Хрватске у чланство Европске уније и, sukcesивно, измјену постојећег спољнотрговинског режима, посебно када је ријеч о производима биљног и животињског поријекла. У складу са обавезама дефинисаним на првом састанку Политичког дијалога на високом нивоу, одржаном јуна 2012. године у Бриселу, институције Републике Српске су активно учествовале у изради одговора на питања Европске комисије у два одабрана поглавља асquis-а Европске уније – Поглавља 5 "Јавне набавке" и Поглавља 27 "Заштита животне средине", у оквиру којих је обезбијеђена јасна уставна, али и управно-правна видљивост Републике Српске и њених институција.

Кроз поступак оцјене степена усклађености са правном тековином Европске уније и правним актима Савјета Европе током 2012. године прошло је преко 160 нацрта, односно приједлога прописа Републике Српске, међу којима већи дио отпада на законске, у односу на подзаконске акте, а додатно је унапријеђена и сарадња између Владе и Народне скупштине Републике Српске, односно њеног Одбора за европске интеграције и регионалну сарадњу, у овом процесу.

Институције Републике Српске учествовале су у процесу програмирања средстава помоћи Европске уније, прије свега када је ријеч о средствима IPA – Компонента 1 за 2012. и 2013. годину и програму WBIIF (Финансијски оквир за Западни Балкан). Међутим, овај процес је, слично претходним годинама, био оптерећен проблемом непоштовања подјеле уставних надлежности од стране појединих учесника из заједничких институција БиХ, а у одређеним случајевима и Европске комисије, што би могло да се негативно одрази на имплементацију пројеката кандидованих за финансирање из наведених извора.

Споразум о стабилизацији и придруживању, у својој "цјеловитој" форми, иако су његову ратификацију извршиле све уговорне стране, још увијек није ступио на снагу, због кршења његових одредаба у домену заштите људских права од стране БиХ, односно непровођења одлуке Европског суда за људска права у случају "Сејдић и Финци против БиХ". Испуњавање ове обавезе од стране Европске комисије идентификовано је као услов за подношење тзв. "кредибилне" апликације и одобравање статуса кандидата БиХ за чланство у Европској унији. Како би се обезбиједило афикасно спровођење обавеза из процеса придруживања, односно приступања Европској унији, у оквиру БиХ је неопходно дефинисати нови систем вертикалне и хоризонталне координације, јер је постојећи, из 2003. године, у потпуности превазиђен, што подразумијева и потребу постојања одговарајућих институционалних структура на свим нивоима власти. Влада Републике Српске наставиће да развија и унапређује своје институционалне капацитете за процес европских интеграција, као и сопствени систем координације који ће одговорити потребама функционалног, системског и организованог дјеловања свих нивоа власти у БиХ у складу са уставним надлежностима и новог модела координације у кретању БиХ ка Европској унији.

Остварење напретка у процесу приближања Европској унији, уз максимално очување њене видљивости и, прије свега, уставних надлежности у том процесу, остаје стратешко одређивање Републике Српске и у 2013. години. У свим аспектима европског интеграционог процеса, од политике интегрисања до преузимања *acquis-a* Европске уније, институције Републике Српске наставиће са ефикасном и правовременом реализацијом краткорочних и средњерочних обавеза из њихове уставне и законске надлежности, у складу са динамиком утврђеном предметним акционим плановима, као и учешћем у свим заједничким тијелима која се успостављају као комуникациони механизам између БиХ и Европске уније, а у циљу одговарајуће презентације оствареног напретка Републике Српске у појединим областима, те заступања њених позиција, интереса и развојних потреба. Истовремено, очекујући испуњавање услова за ступање Споразума о стабилизацији и придруживању на снагу, те евентуално упућивање апликације за чланство и одобравање БиХ статуса кандидата, те, самим тим, суштинско и формално усложњавање обавеза које ће по БиХ и Републику Српску произилазити из процеса европских интеграција, једно од темељних стратешких циљева свих институција Републике Српске мора бити јачање њихових људских, аналитичких и оперативних капацитета у овој области. Такође, неопходно је и наставити јачати комуникацију и везе између владиног и невладиног сектора у Републици Српској, те представнике невладиног сектора, а поготово представнике привредних удружења, интензивно укључити у све релевантне процесе везане који стварају одређене импликације по реални сектор. При томе, даље јачање капацитета институција Републике Српске у области европских интеграција обезбиједиће се у највећој мјери из сопствених извора, а у одређеној мјери и кроз инструменте помоћи ЕУ.

Улазак Републике Хрватске у чланство Европске уније, планирано за 1. јули 2013. године, произвешће различите импликације по све земље региона, а посебно по БиХ и Републику Српску, не само због чињенице да је Република Хрватска сусједна држава са којом БиХ дијели најдужу границу, већ и због низа различитих историјских, културолошких, политичких, правних, економских и других фактора који ионако сложене међусобне релације чине још комплекснијим. У том смислу, када је ријеч о односима БиХ, односно Републике Српске и Републике Хрватске, дате импликације треба посматрати у двије основне равни:

- Прије свега, на бројне односе и релације који су тренутно регулисани на билатералној или, пак, регионалној равни, али изван стриктног режима Европске уније, ступањем Републике Хрватске у чланство ове европске организације почеће се примјењивати рјешења садржана у Споразуму о стабилизацији и придруживању, односно Привременом споразуму, којима су генерално регулисани односи између БиХ и Европске уније;
- Између Републике Хрватске и БиХ, односно Републике Српске, и даље постоји одређени број отворених питања чије ће рјешавање након ступања Хрватске у чланство Уније попримити потпуно другачију димензију, не само у смислу њихове "бриселизације", у смислу измјештања из билатералног оквира БиХ – Хрватска и смјештања у специфичан полилатерални оквир БиХ – Европска унија – државе чланице, већ и у смислу модификације преговарачких позиција једне и друге стране у процесима изналажења одговарајућих рјешења. Другим ријечима, многа од отворених питања, ни у техничком, ни у садржинском смислу, неће више представљати само билатерална питања између БиХ и Хрватске, већ и питања у чијем ће се рјешавању *de facto* (а у неким случајевима и *de iure*) морати водити рачуна и о позицији и интересима Европске уније и свих њених, укључујући и Хрватску, двадесет и осам чланица.

При томе, узимајући у обзир да се ради о отвореним питањима међудржавног карактера, односно питањима која спадају у сегмент спољнополитичког или спољнотрговинског дјеловања, неопходно је водити рачуна о чињеници да се доминантан дио активности у правцу изналаска одговарајућих рјешења у овом контексту реализује посредством

институција БиХ, а не посредством институција Републике Српске, што свакако представља отежавајућу околност у оперативном, а понекад и политичком смислу.

Импликације од уласка Републике Хрватске у чланство Европске уније по БиХ и Републику Српску огледаће се, прије свега, у измјени међусобног трговинског режима, у смислу да ће постојећи ЦЕФТА 2006 режим, бити замијењен строжијим и захтјевнијим режимом дефинисаним Споразумом о стабилизацији и придруживању. Припремне активности за успостављање одговарајућег регулативног оквира, система контроле безбједности и квалитета производа који су предмет међусобне трговинске размјене, капацитираних граничних прелаза са инспекцијском контролом, система акредитованих лабораторија и других одговарајућих тијела, а у којима дијелом учествују и представници надлежних институција Републике Српске, реализују се у протеклих годину дана, у складу са одговарајућим акционим и оперативним документима усвојеним од Савјета министара. Ово се посебно односи на производе биљног и животињског поријекла, међу којима ће, када је ријеч о БиХ и Републици Српској, измјенама трговинског режима највише бити погођен извоз живих животиња, меса и јестивих клаоничних производа, живе рибе, млијека и млијечних производа, конзумних јаја, меда, те прерађевина од меса и рибе.

Како би се захтјеви ЕУ за извоз наведених производа адресирали на прави начин, креирана је мапа пута ради стварања услова за извоз производа животињског и биљног поријекла са конкретним роковима и извршиоцима. Савјет министара БиХ усвојио је Извјештај о реализацији Мапе пута. Трговина храном и глобални захтјеви сигурности хране уз поштивање поступака оцјене усклађености, дефинисани су првенствено WTO-овим, SPS и TBT споразумима, уз поштивање одредаба WTO Споразума о правилима о поријеклу и WTO Споразума о пољопривреди. Споразум представља основна правила у међународном промету која се односе на примјену прописа о храни и прописа о биљном и животињском здрављу.

Уколико се приликом трговине храном SPS мјере између држава разликују од њихових властитих или од оних које примјењују друге чланице WTO које тргују истим производом, примјењује се принцип еквивалентности дефинисан чланом 4. Споразума. Исти принцип примјењује се како на чланице WTO тако и на оне које то нису и то по принципу „еквивалентности“. Како би обезбиједили све алате ради постизања еквивалентни са легислативом ЕУ, сачињен је Акциони план, чији су основни елементи сажети у 18 тачака и у току је њихова реализација. Тако је, од четири регулативе (тзв. Хигијенски пакет), које су донесене на основу уредбе ЕЦ 178/02: 852/2004 о хигијени хране, 853/2004 о храни животињског поријекла, 854/2004 правила за службене контроле производа животињског поријекла и 882/2004 о службеним контролама, Вијеће министара БиХ је, на 25. сједници, одржаној 29.10.2012. године, сва четири правилника усвојило, а у изради су учествовали сви представници надлежних тијела БиХ. Овакав приступ, односно спровођење Правилника у домену хигијене хране биљног и животињског поријекла, којим је јасно дефинисана структура контролног система, обезбјеђује сљедљивост у цјеловитом ланцу производње здравствено безбједне хране.

Такође, у току су припремне активности за започињање преговора између БиХ, Хрватске и Европске комисије по питању закључења тзв. додатног протокола уз Споразум о стабилизацији и придруживању који БиХ има закључен са Европском унијом, а којим ће се дефинисати одређена спецификована питања везана за трговинске концесије између БиХ и Републике Хрватске по појединим категоријама производа, наравно, поштујући општа правила садржана у Споразуму о стабилизацији и придруживању. Дате активности спроводе

заједничке институције, уз минималну, односно искључиво формалну партиципацију појединих институција Републике Српске.

Влада Републике Српске је "Информацију о импликацијама по БиХ и Републику Српску од уласка Републике Хрватске у чланство Европске уније", израђену од стране Министарства за економске односе и регионалну сарадњу, разматрала на својој 79. сједници, одржаној 30. августа 2012. године, те је, између осталог, усвојеним закључцима¹⁹ задужила надлежна министарства и друге републичке органе управе да идентификују ургентне потребе за унапређењем постојећих, односно успостављањем нових лабораторијских капацитета у контексту испуњавања услова за извоз производа биљног и животињског поријекла на тржиште Републике Хрватске након њеног уласка у чланство Европске уније²⁰. У складу са наведеним, у току су интензивне активности на идентификацији потреба за јачањем постојећих, те успостављања нових акредитованих лабораторијских капацитета у Републици Српској, те ће обједињени подаци и релевантни приједлози по овом питању бити предмет разматрања Владе у најскоријем периоду.

Када је ријеч о граничним прелазима са фитосанитарном и ветеринарском инспекцијском контролом (тзв. БИП-ови), у међудржавним преговорима између БиХ и Републике Хрватске, у којима нису учествовали представници Републике Српске, на захтјев хрватске стране, а уз образложење које се примарно односило на обим промета ове категорије производа, договорена је изградња, односно оспособљавање два гранична прелаза у пуном инспекцијском капацитету – Стара Градишка/Градишка и Бијача/Метковић II, са перспективом успостављања још једног БИП-а на ГП Изачић/Личко Петрово Село. Поред тога, предвиђено је и да се на локацијама Орашје, Горица и Ивањица обезбиједи и гранични прелази за извоз искључиво производа биљног поријекла. Један од основних проблема је чињеница да изградња, односно оспособљавање наведених граничних прелаза, дијелом због економске ситуације, а дијелом због инертности заједничких институција по питању започињања предвиђених предметних активности, реализује се са озбиљним закашњењем, а неопходна средства изградњу инфраструктурних капацитета још увијек нису обезбијеђена²¹. Такође, узимајући у обзир тренутно стање, неопходно је размотрити и друге, алтернативне могућности извоза ове категорије производа у Републику Хрватску, како посредством жељезнице, тако и преко луке Плоче.

Даље, у наступајућем периоду неопходно је посредством заједничких институција БиХ посебно дјеловати у правцу иницирања интензивнијег дијалога посредством којег би се обезбиједило рјешавање:

- Имовинско-правних односа између двије стране посредством међусобног уговора, који ће уважавати одредбе Анекса "Г" Споразума о питањима сукцесије, потписаног у Бечу 29. јуна 2001. године²², али и унутрашњу структуру и подјелу надлежности у оквиру БиХ²³.

¹⁹ Закључак бр. 04/1-012-2-2221/12 од 30. августа 2012. године.

²⁰ Иако Република Хрватска постаје чланица Европске уније 1. јула 2013. године, она је обавезана да режим Европске уније при увозу производа биљног и животињског поријекла почне примјењивати од 1. јануара 2013. године.

²¹ Према извршеним процјенама, за изградњу и опремање граничног прелаза Метковић потребно је 12.7 милиона евра, за опремање постојећег прелаза Градишка, који би се користио до изградње новог, који би коштао 6 милиона евра, потребно је 200.000 евра, а за успостављање граничних прелаза са фитосанитарном контролом у Орашју 100.000 евра, Горици 400.000 евра, Ивањици 200.000 евра. Обезбијеђење дијела средстава за гранични прелаз Метковић предвиђено је посредством буџетског планирања, те из лиценци ГСМ оператера и из УМТС лиценци, док су недостајућа средства у износу од 3.8 милиона евра. Предвиђена средства за адаптацију постојећег, односно изградњу новог граничног прелаза Градишка нису обезбијеђена, као ни средства за евентуалне граничне прелазе са фитосанитарном контролом у Горици и Ивањици.

²² Предсједништво БиХ је предметни споразум ратификовало 28. новембра 2001. године.

- Отворених граничних питања, међу којима, између осталих, спадају питање Уговора о државној граници између БиХ и Републике Хрватске²⁴, разграничења на мору, изградње моста копно – Пелешац, те статуса луке Плоче, односно Споразума о слободном транзиту преко територије Републике Хрватске у и из луке Плоче и преко територије БиХ у Неуму. За Републику Српску су посебно значајна отворена питања разграничења у долини ријеке Уне, са посебним нагласком на подручје Костајнице, те неким другим мјестима.
- У домену држављанства и путних исправа, како између БиХ и Републике Хрватске не постоји ратификован билатерални споразум којим би ово питање било регулисано, у складу са чланом 39. Закона о држављанству БиХ, лица која су прије његовог ступања на снагу стекла држављанство друге државе, након истека 15 година од ступања Закона на снагу, изгубиће држављанство БиХ уколико се не одрекну другог, односно, у конкретном случају, држављанства Републике Хрватске. Петнаестогодишњи рок дефинисан Законом истиче 31. децембра 2012. године. Такође, уласком Републике Хрватске у шенгенски систем, лица која су на њену територију улазила само уз личну карту, више то неће моћи чинити тако, већ искључиво на основу путне исправе, односно пасоша. При томе, како је БиХ од 9. децембра 2010. године одобрен безвизни режим са земљама шенгенског простора, ово се не би требало негативно одразити на слободу кретања људи.
- У области рада, запошљавања, социјалне заштите и пензијског осигурања релевантно је неколико питања. БиХ је у два наврата, 2006. и 2008. године покренула иницијативу код власти Републике Хрватске у правцу закључења споразума о привременом запошљавању радника из БиХ, међутим, дати напори, који су имали за циљ јачање мобилности радне снаге, нису уродили плодом. Уласком Хрватске у чланство Европске уније, она ће, као и остале чланице Уније, дефинисати квоте за запошљавање радне снаге из трећих држава по појединим професијама и занимањима. Одређена искуства са из периода приступања Републике Словеније у чланство Европске уније указују да се може очекивати повећана потражња радне снаге из БиХ због њене компаративне предности, посебно у домену тзв. сезонских послова у туризму и угоститељству, грађевинарству, металној индустрији или бродоградња, али је, истовремено, неопходно избјећи и одређена негативна искуства са Словенијом, посебно када је ријеч о тзв. "трансферу давања" којим је радницима из БиХ причињена штета јер су, према словеначким рјешењима, радници из БиХ морали боравити на словеначкој територији за вријеме примања новчане накнаде, сами сносићи трошкове смјештаја, што није био случај, на примјер, са радницима из Републике Србије. Посебно мјесто у овом корпусу питања које је неопходно рјешавати односи се на радно-правни и социјални статус радника из БиХ који су у периоду 1991–1995. године у Републици Хрватској остали без посла, најчешће без одговарајуће правне основе и не поштујући прописане процедуре, изгубивши при томе не само запослење, него и низ других права, као што су право на рад, право на пензију, право на здравствену заштиту, учешће у процесу приватизације привредних субјеката, итд. Везано за то је и питање спорости рјешавања од стране БиХ држављана покренутих судских спорова у овој области који се воде пред судовима Републике Хрватске. У области пензијско-инвалидског осигурања, од 1. новембра 2001. године између БиХ и Републике Хрватске на снази је Уговор о социјалном осигурању, те Административни споразум о његовом спровођењу. Датим актима, између осталог, регулисано је питање исплате пензија лицима која су је, у одређеном обиму, зарадила у једној, а имају пребивалиште у другој држави.

²³ Влада Републике Српске је на својој 189. сједници, одржаној 17. септембра 2010. године разматрала текст Нацрта уговора о уређењу имовинско-правних односа између БиХ и Републике Хрватске, који је сачинило Министарство правде БиХ, те исти Закључком бр. 04/1-012-2-1892/10 одбацила због његове неусуглашености са имовинско-правним интересима и правима Републике Српске, те захтијевала његову одговарајућу измјену.

²⁴ Ратификован од стране Предсједништва БиХ, али не и од стране Сабора Републике Хрватске.

- У енергетском сектору потребно је интензивирати активности у правцу потпуног рјешавања неких отворених питања, као што је располагање електричном енергијом из хидроелектрана на заједничким водотоцима, те спор око потраживања између Хрватске електропривреде (ХЕП) и Хидроелектрана на Требишњици (ХЕТ), уз реализацију неких заједничких пројектних активности, као што су ХЕ Горњи Хоризонти, ХЕ Дубровник 2 или ХЕ Омбла.
- У домену регионалне сарадње и претприступних фондова, како Република Хрватска партиципира у сљедећим регионалним иницијативама: RACVIAC, CEI, ЈИ, RCC, SEESP, SECI, MARRI, Унија за медитеран, Неумска иницијатива и Дунавски процес, те како је прокламовани циљ наведених регионалних иницијатива приближавање држава региона Европској унији и сарадња држава чланица Уније са државама нечланицама, улазак Хрватске у чланство Европске уније свакако ће произвести позитивне ефекте по њихов рад, те позицију БиХ и Републике Српске у оквиру њих јер је истоврсан позитиван тренд примијећен и након уласка Словеније, односно Румуније и Бугарске у чланство европске организације. С друге стране, чланство Хрватске у Европској унији се може позитивно одразити и на коришћење претприступних фондова Европске уније, поготово када је ријеч о области тзв. прекограничне сарадње, јер ће БиХ граничити са чланицом Уније, те ће, самим тим, и заинтересованост, али и обавеза Републике Хрватске, као чланице Уније, да развија сарадњу са сусједним државама, бити израженија. На институцијама БиХ и Републике Српске је да квалитетним пројектним приједлозима у овом контексту покушају обезбиједити потпуну или дјелимичну финансијску подршку Европске уније за своје развојне и, генерално, потребе у процесу европских интеграција. Истовремено, не смије се изгубити из вида чињеница да је програмирање средстава у оквиру IPA – Компонента 2 (прекогранична сарадња), те у оквиру тзв. програма Европске уније централизованог карактера, односно под потпуном контролом институција са заједничког нивоа у свим његовим фазама, што за институције Републике Српске и прихватљивост њихових пројектних приједлога, без обзира на њихов квалитет, неријетко представља битну ограничавајућу околност.

11. РЕГИОНАЛНА САРАДЊА

Влада Републике Српске је и у 2012. години реализовала бројне активности које се односе на успостављање и јачање дугорочне регионалне и институционалне сарадње са регијама и покрајинама у иностранству. У Регистар споразума, протокола и меморандума о сарадњи закључно са 15.10.2012. године уписано је укупно 102 споразума/протокола/меморандума, које су Влада Републике Српске и републички органи управе закључили са субјектима у иностранству, ради успостављања и развоја сарадње у области привреде, науке, културе, социјалне заштите и др. У циљу спровођења потписаних споразума, као и припрема за успостављање нове сарадње, а ради разматрања конкретних облика сарадње у области привреде, технологије, међуинституционалне и међууниверзитетске сарадње, реализован је и већи број посјета страних делегација, међу којима и Тернопилска обласна државна администрације Украјине, Храдец-Кралове регије Републике Чешке, политичке, привредне и новинарске делегације из Израела и друге. Током 2012. године настављене су активности на реализацији Меморандума о разумијевању и сарадњи између Министарства за економске односе и регионалну сарадњу Републике Српске и Министарства спољних послова Републике Србије, те обављен други циклус обуке кадрова, док је за 2013. годину планиран наставак и проширење програма обука за службенике из Републике Српске. Поред тога, на заједничкој сједници Владе Републике Српске и Владе Републике Србије потписан је и Протокол о сарадњи на пројекту „Подриње“, у циљу предузимања заједничких активности за

унапређење привредног и друштвеног живота становника општина (13 из Србије и 12 из Републике Српске) које гравитирају уз ријеку Дрину. Иницијатор овог пројекта било је Представништво Републике Српске у Републици Србији, које ће и убудуће имати улогу главног координатора у спровођењу свих оперативних активности у 2013. години. Једна од планираних активности овог представништва је и оснивање Пословног клуба Републике Српске у Београду. Путем представништава у Бечу и Штутгарту наставиће се сарадња са дијаспором, као и учешће Републике Српске у Стратегији ЕУ за Дунавски регион, чији је циљ јачање прекограничне сарадње и развој заједничких пројеката земаља Подунавља, али и сусједних подручја. Представништво у Бечу наставиће сарадњу са студентима из Републике Српске у Аустрији, а Представништво у Штутгарту даље јачање односа са институцијама Баден Виртемберга. Представништво у Бриселу наставиће да пружа подршку у реализацији сарадње Републике Српске са европским регијама, те процесу европских интеграција и сарадњи са институцијама ЕУ, као и да представља Републику Српску у међурегионалним организацијама и различитим регионалним иницијативама. Ово представништво је, у сарадњи са Туристичком организацијом Републике Српске, током 2012. године, започело кампању за промоцију туризма Републике Српске на јавним мјестима широм ове европске пријестолнице и наставиће ову активност и у 2013. години. Представништво је у сарадњи са Канцеларијом за међународну омладинску сарадњу из Брисела омогућило и обуке за лица из Републике Српске који се баве питањима младих, испред владиног, невладиног и локалног сектора, те упознавање са начином спровођења омладинске политике од стране Валоније и франкофонске заједнице у Белгији и ове активности ће наставити да се реализују и током 2013. године. Представништва у Јерусалиму и Москви, захваљујући којима је успостављена широка сарадња политичког, привредног и културног карактера са државама сједишта, те обезбијеђена реализација привредних и инвестиционих пројеката (енергетика, управљање водама), наставиће започете активности спроводити и у 2013. години.

Фокус рада представништава РС у иностранству је на активностима развоја институционалне сарадње са регијама у земљама гдје дјелују, промоција природних и привредних потенцијала Републике Српске у циљу привлачења страних инвестиција, идентификација партнера за учешће у заједничким регионалним пројектима, као и јачање веза са дијаспором у земљама сједишта. Кроз активности Министарства за економске односе и регионалну сарадњу је и у 2012. години обезбијеђено координисано представљање институција Републике Српске у оквиру билатералних и мултилатералних односа БиХ са другим земљама (СР Њемачка, Швајцарска Конфедерација и др.), те међународним организацијама и институцијама (Уједињене нације, Савјет европе, ОЕБС и сл.).

Развојем сарадње са амбасадама и институцијама других држава, у циљу јачања људских капацитета органа управе Републике Српске, омогућено је учешће наших представника на међународним семинарима у иностранству. Успостављена је сарадња са Израелском агенцијом за међународну развојну сарадњу, при Министарству иностраних послова (MASHAV), затим Амбасадом НР Кине у Босни и Херцеговини, а путем Министарства иностраних послова БиХ и сарадња са Амбасадом Индије у БиХ и Јапанском агенцијом за међународну сарадњу (ЈИСА). Редовно су праћене активности у вези са чланством Босне и Херцеговине, односно Републике Српске, у регионалним иницијативама. Осим тога, припремљен је приједлог приоритета у области међурегионалне и прекограничне сарадње, за израду Акционог плана Централно-европске иницијативе за период 2013–2015. Такође, представници Републике Српске су учествовали на конференцијама и састанцима радних група Стратегије ЕУ за Дунавски регион.

Поред наведеног, активности на унапређењу регионалне сарадње у 2013. години односиће се и на: јачање институционалне сарадње са регионалним властима земаља Европе и свијета,

као и на интензивирање привредне и институционалне сарадње са субјектима у земљама у којима Република Српска има своја представништва, те са регијама са којима су потписани споразуми и другим заинтересованим странама. Предвиђен је активнији рад на организацији презентација и промоције привредних потенцијала Републике Српске, као и на јачању веза са нашом дијаспором у Европи и свијету. Биће спровођене активности на даљем јачању сарадње са Скупштином европских регија, те на покретању иницијатива за аплицирање заједничких пројеката ка фондовима Европске уније са заинтересованим регијама и другим странама. Интензивираће се учешће представника Републике Српске у регионалним иницијативама чија је БиХ члан, те сарадња са међурегионалним организацијама, удружењима, као и учешће у пројектима прекограничне сарадње и обезбиједити координација таквих активности институција Републике Српске.

12. РЕАЛИЗАЦИЈА ЕКОНОМСКЕ ПОЛИТИКЕ

Мјере дефинисане у овој економској политици су усклађене са Буџетом Републике Српске за 2013. годину и другим изворима финансирања, којим се обезбјеђују средства за њихову реализацију, те стратешким документима Републике Српске. Економска политика ће бити и основа за планирање рада свих органа и организација, а њихови резултати ће се оцијењивати у односу према овом документу. Сва министарства ће у најкраћем року сачинити план рада за 2013. годину. Влада Републике Српске ће усклађивати активности на остваривању оперативних планова министарстава и контролисати остваривање усвојених мјера.